

10 Särskilt skydd för efternamn

10.1 Inledning

I 20–23 §§ namnlagen finns bestämmelser om ”Särskilt skydd för egenartade efternamn”. Bestämmelserna innefattar ett materiellt, privaträttsligt skydd mot obehörigt användande av sådana efternamn. Som tidigare beskrivits åtnjuter enligt 13 § namnlagen alla efternamn ett *administrativt* skydd, främst på så sätt att namnmyndigheten inte får godkänna nya efternamn som lätt kan förväxlas med namn som redan finns. Det *materiella* skyddet omfattar däremot endast efternamn som i lagens mening är egenartade och ger den, vars rätt till ett sådant efternamn blivit kränkt på grund av att någon annan använt namnet, möjlighet att få sin sak prövad i domstol. Bestämmelserna om materiellt namnskydd har i sak varit oförändrade sedan tillkomsten av 1963 års namnlag.

Vad som avses med ett egenartat efternamn anges i 20 § tredje stycket namnlagen. Där sägs att ett efternamn ska anses som egenartat om det är ägnat att utmärka tillhörigheten till en viss släkt. Avgörandet är alltså beroende av en bedömning, varför någon skarp gräns mellan egenartade och icke egenartade efternamn inte kan dras. Uppenbarligen är dock nybildade efternamn, som godkänts i administrativ ordning, så gott som alltid egenartade; som efternamn får ju inte godkännas namn som har alltför stor likhet med andra efternamn. Egenartade är också äldre ovanliga eller karaktäristiska efternamn, även i fall då de är av son-typ. Däremot kan mycket vanliga efternamn, såsom Svensson och Lindberg, naturligtvis inte kallas egenartade.

I 20 § första och andra styckena anges i vilka fall ensamrätt till ett egenartat efternamn kan göras gällande. *Första stycket* ger den enskilde ett generellt skydd mot att någon annan som namn använder dennes egenartade och med stöd av lag förvärvade efternamn eller ett namn som lätt kan förväxlas med detta. *Andra stycket*

begränsar möjligheten att använda ett egenartat efternamn som varumärke eller annat kännetecken, som lätt kan förväxlas med namnet.

Någon uttrycklig bestämmelse om att domstol kan meddela förbud mot användningen av egenartade efternamn finns inte i namnlagen. Möjligheten för domstol att på yrkande meddela sådant förbud anses emellertid följa av allmänna processuella regler och har dessutom stöd i praxis.

21 § namnlagen innehåller bestämmelser om så kallat passivitetsskydd för konstnärsnamn och andra liknande namn samt kännetecken. Den som har ett egenartat efternamn kan, till förmån för den som använder namnet som konstnärsnamn, gå förlustig sin rätt om namnintrånget inte påtalas inom rimlig tid. I 22 § finns särskilda regler för talan om fastställelse huruvida en rätt till ett egenartat namn består eller inte eller huruvida ett förfarande utgör intrång i en sådan rätt. Slutligen finns i 23 § bestämmelser om skadestånd för namnintrång. Någon straffrättslig sanktion för den som obehörigen använder ett egenartat efternamn finns inte.

Tillkomsten av skyddet för egenartade efternamn

1956 års namnrättskommitté ansåg det angeläget att det administrativa namnskydd som redan gällde, skulle kompletteras med ett materiellt/privaträttsligt skydd för efternamn som gav namnhavare bättre möjligheter att vid domstol angripa annans förvärv eller bruk av namnet. Kommitténs utgångspunkt var att den enskildes intresse av ett privaträttsligt skydd för efternamnet hör ihop med namnets förmåga att verka individualiserande, och att behovet av ett sådant skydd därför framträder med olika styrka för olika efternamn. Namnets individualiseringsförmåga ansågs i hög grad vara avhängigt dess frekvens. Kommittén var emellertid på det klara med att enbart en uppgift om hur många personer som bär ett efternamn inte ger ett rättvisande svar på frågan hur "vanligt" det är som efternamn. Om samtliga de personer som bär namnet är släkt med varandra kan namnet vara "ovanligt" även om släkten är stor.

Namnrättskommittén ansåg därför att den enskildes intresse av att få namnet skyddat mot intrång endast till en del bygger på dennes önskan att själv individualiseras och till en större del på den enskildes önskan att inte någon utomstående ska kunna ge sken av att vara släkt med denne. Ju fler släkter som bär namnet, desto

mindre anledning ansågs namnhavaren ha att från den synpunkten känna sig förfördelad av ett sådant intrång, medan intresset av skydd ansågs öka i ju högre grad namnet är ägnat att utmärka tillhörigheten till viss släkt. Intresset av skydd ansågs naturligt nog vara som störst när namnet bärs av endast en släkt. Ett sådant intresse ansågs emellertid kunna föreligga även i fall då namnet ger associationer till ett begränsat antal släkter. Namnfrekvensen spelar sålunda en avsevärd roll vid bedömningen av intresset av ett materiellt skydd. Kommittén framhöll dock att även andra faktorer måste tillerkännas betydelse, främst den ordbildningstyp som namnet tillhör, men även frekvensen av namnets språkliga strukturtyp, de språkliga beståndsdelarnas form och betydelse samt det sätt varpå de sammanfogas till ett namn. Kommittén ansåg vidare att det undantagsvis kunde förekomma att ett efternamn, som sett till hela landet inte kan betraktas som egenartat, inom ett viss begränsat geografiskt område och under särskilda förhållanden kan anses som egenartat. (SOU 1960:5 s. 78–79).

Några uttalanden som avvek från de här återgivna gjordes inte i lagstiftningsärendet. Emellertid ansåg departementschefen att det av kommittén föreslagna skyddet för egenartade efternamn borde var något minde omfattande, vilket resulterade i de ännu gällande bestämmelserna om att skyddet inte får åberopas gentemot en person eller en släkt som ”av ålder eller annars enligt ortens sed” har burit namnet som tillnamn (prop. 1963:37 s. 120–121). I annat fall skulle bland annat bruket av gårdsnamn i framför allt Dalarna ha satts i fara. Vidare begränsades möjligheten för den som har ett egenartat efternamn att reagera rättsligt, till fall av *obehörigt* användande av namnet i näringsverksamhet.

Reformönskemål

Institutet för språk och folkminnen har i sin tidigare nämnda skrivelse till regeringen år 2004 efterfrågat en översyn och ett förtydligande av begreppet egenartat efternamn samt även anfört att det bör övervägas om en gräns alltså ska finnas mellan egenartade efternamn och övriga efternamn; om gränsen ska vara kvar bör det klargöras var den går. Också Skatteverket och PRV har framfört att skyddet för de egenartade efternamnen bör ses över. PRV har i sin skrivelse till regeringen år 2005 framhållit att det i samband med en sådan översyn bör göras en jämförelse med efternamnsskyddet i

varumärkeslagen i syfte att bland annat åstadkomma en gemensam terminologi.

Enligt sina direktiv ska kommittén – utöver uppgiften att allmänt undersöka om det finns utrymme för ett något större hänsynstagande till enskildas intresse av att själva få välja sina namn – se över skyddet för egenartade efternamn och ta ställning till behovet av ändringar i regleringen.

När det gäller önskemålen om en gemensam terminologi kan redan här nämnas att den nya varumärkeslagen (2010:1877) och numera även firmalagen (1974:156) har utformats så att dess terminologi överensstämmer med namnlagens. I 2 kap. 10 § 2 varumärkeslagen och 10 § första stycket 8 firmalagen anges sålunda att något som är ägnat att uppfattas som någon annans *egenartade efternamn* kan utgöra hinder för registrering av varumärke eller firma.

10.2 Överväganden och förslag

10.2.1 Problembeskrivning

På grundval av det arbete som utfördes av 1956 års namnrättskommitté infördes som nämnts ett heltäckande *administrativt* skydd för samtliga efternamn. Frågan i vad mån det härutöver fanns eller borde införas ett materiellt rättsskydd, som skulle innebära en rätt att vid domstol påtala intrång i namnrätten, var vid denna tid omdiskuterad (se Höglund s. 28 f.) Rättsläget var sådant att det endast beträffande adelsnamn av egenartad beskaffenhet stod klart att ett materiellt rättsskydd kunde göras gällande. Någon rättslig prövning av om ett borgerligt efternamn kunde åtnjuta motsvarande skydd hade aldrig förekommit.

1956 års namnrättskommitté ansåg emellertid att kravet på en generell ensamrätt till och ett skydd för efternamn gjorde sig gällande i allt högre grad. Den enskildes intresse av ett sådant privaträttsligt skydd för sitt efternamn ansågs höra samman med namnets förmåga att, avhängigt namnets frekvens, verka individualiserande. Kommittén kom därför i sitt betänkande att utförligt beskriva vilka överväganden som kunde bli aktuella vid bedömningen av om ett efternamn är ägnat att utmärka tillhörigheten till en viss släkt och därmed kan betraktas som egenartat. Dessa överväganden kompletterades av departementschefens uttalanden i lagstiftnings-

ärendet. Lagregleringen har härefter i allt väsentligt bevarats intakt men har med tiden fyllts ut av ett antal avgöranden i praxis, varigenom namnhavares rättsliga möjligheter att skydda sina namn har preciserats. Det måste likväl konstateras att begreppet egenartat efternamn är långt ifrån entydigt, särskilt som förarbetsuttalandena är ganska åldersstigna samt det visat sig råda delade meningar även inom de rättsliga instanserna huruvida ett namn med lagens ord är eller inte är ”ägnat att utmärka tillhörighet till en viss släkt”.

Högsta domstolen har i fyra domar, som också redovisats under avsnittet gällande rätt, tagit ställning till frågor som haft att göra med skyddet för egenartade efternamn.

NJA 1973 s. 717 (Wänerskog): Innehavare av efternamnet Wänerskog väckte talan mot Skogsägareföreningen Wänerskog, ekonomisk förening, med yrkande att registreringen av föreningen skulle upphävas och föreningen förbjudas att använda namnet Wänerskog i sin firma; även skadestånd yrkades. Tingsrätten och hovrätten ogillade yrkandena. HD fann att Wänerskog utgjorde ett egenartat efternamn och att föreningen obehörigen använt sig av namnet. När det gällde frågan om namnet använts till ”förfång” (numera ”nackdel”) enligt 20 § andra stycket namnlagen framhöll HD att föreningens firma uppenbarligen lätt kunde förväxlas med efternamnet Wänerskog och att detta namn, med hänsyn såväl till ordbildningstyp och individualiseringsförmåga som till att det bars av endast ett fåtal, var att anse som i hög grad egenartat. Namnet Wänerskog var inte en geografisk benämning utan påhittat för att markera föreningens anknytning till trakterna kring Vänern, som var just de trakter där medlemmarna av släkten Wänerskog var bosatta. Mot den bakgrunden befanns föreningen inte ha rätt att använda namnet i sin firma. (Parterna ingick sedermera en överenskommelse som gav föreningen rätt att använda namnet Wänerskog). – En minoritet bestående av två justitieråd menade att kravet på ”förfång” måste innefatta något utöver förväxlingsrisken, som i detta fall över huvud taget knappast förelåg; åtminstone borde krävas att den obehöriga användningen medför olägenheter av någon praktisk betydelse. Det var sålunda inte tillräckligt att namnhavarna ville vara ensamma om namnet. På dessa skäl ogillade minoriteten yrkandena.

NJA 1985 s. 563 (Gullmarstrand): I målet stod klart att efternamnet Gullmarstrand var i lagens mening egenartat och lätt kunde förväxlas med handelsbolaget Gullmarsstrand som bedrev hotell- och restaurangverksamhet i en ort vid fjorden Gullmarn. HD konstaterade att målet hade likheter med föregående rättsfall men att firmanamnet Gullmarsstrand hade en klarare och mer preciserad geografisk anknytning än beteckningen Wänerskog. Vidare menade HD att den som antar ett efternamn som anknyter till en geografisk benämning måste räkna med en viss risk för förväxling med allahanda namn med samma anknytning. Något beaktansvärt psykiskt obehag kunde rörelse-
namnets användning heller inte anses innebära för den klagande namn-

bäraren. Rekvisitet ”nackdel för den som har förvärvat ett egenartat efternamn” befanns därmed inte vara uppfyllt, och talan om namn-intrånget ogillades.

NJA 1992 s. 491(ELL): Innehavare av efternamnet Ell yrkade förbud för en kvinna att använda namnet bland annat som artistnamn i sin näringsverksamhet. Tingsrätten fann att namnet, som bars av endast en släkt i landet, fick anses vara egenartat och biföll ansökningen. Rättens ordförande var skiljaktig och ansåg att namnet inte var egenartat i namnlagens mening, eftersom det till sin ordbildningstyp inte var ägnat att utmärka tillhörighet till en viss släkt. Hovrätten fastställde tingsrättens dom. HD fann att efternamnet Ell otvivelaktigt var egenartat, men att det på grund av sin enkla ordbildningstyp – den ljudenliga utskriften av bokstaven L i svenska språket – inte kunde åtnjuta skydd enligt 20 § namnlagen. Ett justitieråd anmälde skiljaktig mening.

NJA 1994 s. 461 (Ransed): Ett bokförlag hade gett ut en bok under författarpseudonymen ”Lena Ransed”. Boken skildrade hur författarinnan försökte bota sina ångestsymptom genom psykoterapi. En innehavare av efternamnet Ransed ansåg sin rätt till namnet kränkt och yrkade skadestånd. I målet stod klart att namnet var egenartat och att det obehörigen hade använts till nackdel för innehavaren, som tilldömdes skadestånd.

Rättsfallen illustrerar de svårigheter som kan uppkomma när lagstiftningens krav på egenart, obehörighet och nackdel ska tillämpas i praktiken. Det är också att märka att samtliga rättsfall gällde frågan om obehörigt användande av ett efternamn – eller ett med efternamnet lätt förväxlingsbart namn – enligt 20 § andra stycket namnlagen, dvs. i *näringsverksamhet*. Såvitt känt har det inte, vare sig enligt 1963 års eller nuvarande namnlag, inträffat att någon fört talan enbart enligt lagrummets första stycke, dvs. med anledning av att en privatperson använt sig av någon annans egenartade efternamn. Förklaringen torde vara att de materiella reglerna om skydd för efternamn har betydelse framför allt i kommersiella sammanhang. Mot den bakgrunden kan det finnas anledning överväga om ett materiellt efternamnsskydd alls är behövligt för fall som avser ett rent privat brukande och om det i sådana fall i stället är tillräckligt med det administrativa skydd mot registrering av förväxlingsbara efternamn som sedan länge finns enligt både namnrätten och känneteckensrätten.

När det gäller användningen av efternamn i kommersiella sammanhang måste ett materiellt namnskydd naturligtvis vara kvar. Där emot finns för de fallen anledning överväga om den nuvarande och ibland svårbestämbara indelningen i särpräglade och icke särpräglade efternamn längre tjänar något syfte, eller om det är till-

räckligt med den avgränsning som ligger i att användningen måste vara dels otillbörlig, dels till nackdel för den som har förvärvat efternamnet.

10.2.2 Ett materiellt skydd mot privat bruk av efternamn behövs inte

Regler som ger bäraren av ett efternamn möjlighet att ta till rättsliga åtgärder mot att någon annan använder namnet – också när det sker inom ramen för ett rent privat bruk – har inte någon lång tradition i den svenska lagstiftningen. När sådana regler infördes genom 1963 års namnlag var motivet att den som hade ett ovanligt efternamn inte ska behöva tåla att ”någon utomstående skall ge sig sken av att vara befryndad med honom” samt bärarens behov av att genom namnet ”själv individualiseras” (se prop. 1963:37 s. 118). Individens, familjens och släktens genom namnet markerade särart ansågs alltså utgöra ett så viktigt intresse att det måste upprätthållas med hjälp av en förstärkt skyddslagstiftning.

Flera omständigheter talar för att ett så omfattande materiellt rättsskydd för efternamn, som används uteslutande i privata sammanhang, inte längre är motiverat.

1) En persons efternamn ger inte i samma grad som tidigare uttryck för gemenskapen inom en familj eller en släkt. Detta beror till en del på den allmänna samhällsutvecklingen, som bland annat gjort det allt vanligare att framför allt kvinnor behåller sina efternamn i parbildningar och att familjemedlemmarna därför har olika efternamn. Men det beror också på den ökade valfrihet som infördes genom 1982 års namnlag – och genom de ytterligare lättnader som infördes år 1988 – i fråga om de familjerättsliga namnförvärven. Numera är det vanligt att efternamn förs utanför den ursprungliga släktkretsen och även att de förs in i en ny familjebildning utan att det finns något blodsband till den ursprungliga kretsen av bärare. Exempelvis kan en fränskild man behålla ett genom äktenskapet förvärvat efternamn som härrör från den tidigare hustruns släkt och därefter med en annan kvinna få barn, som enligt vanliga familjerättsliga regler förvärvar mannens namn utan att alltså kunna härleda något som helst släktskap till den släkt som namnet kommer från. En god del av kritiken mot 1982 års namnlag gick i själva verket ut på att den alltför lite tillgodosåg behovet av namnstabilitet och kontinuitet i namnskicket

och att den därigenom riskerade att försämra familje- och släktsamhörigheten. Kritikerna var upprörda över att de nya reglerna luckrade upp den gemenskap som efternamnet enligt dem borde ge uttryck för och att samhörigheten med gångna generationer härigenom gick förlorad.

Av den sortens kritik finns inte mycket kvar i dagens samhälle. I allt väsentligt råder enighet om värdet av att människor själva tillåts välja sina efternamn, även när det innebär att medlemmar i samma familj eller släkt får olika namn. Ett uttryck för tidens anda är att Namnlagskommittén enligt sina direktiv ska undersöka möjligheten till en ännu större individuell valfrihet. Dessa nya och mer liberala värderingar till trots har det legala hindret mot att använda sig av någon annans namn förblivit lika starkt som när det infördes i 1963 års namnlag.

2) Reglerna om administrativt namnskydd i 13 § namnlagen förhindrar i en rad hänseenden att någon tar en annans namn som efternamn. Reglerna förhindrar visserligen inte att någon för privat bruk på annat sätt än som efternamn använder någon annans efternamn, men de kan sägas ge ett grundskydd mot obehörigt användande av sådana efternamn som redan finns. Även om det materiella namnskyddet slopas när det gäller privat bruk, kommer alltså skyddet mot att någon annan tar ett likadant eller snarlikt efternamn att finnas kvar.

3) Såvitt känt saknas det från den rättsliga praktiken exempel på att en namnbärare i rättslig ordning protesterat mot att någon annan använt namnet i rent privata sammanhang. De prejudikat som finns från Högsta domstolen handlar alla om obehörigt användande av annans efternamn i näringsverksamhet. Förhållandet är i sig ett tecken på att det materiella namnskyddet har sin egentliga betydelse i rent kommersiella sammanhang. Vid närmare eftertanke är detta knappast förvånande. Det uteslutande privata användandet torde väsentligen avse två situationer. För det första fall där någon i bekantskapskretsen kallar sig vid någon annans efternamn. Om detta inte sker i ett sammanhang som har kommersiell anstrykning – såsom när namnet används som artistnamn eller som författarpseudonym – utan just inom en begränsad familje- eller umgängeskrets torde det höra till sällsyntheterna att den som med rätta bär namnet drabbas av någon beaktansvärd skada. Och om användandet av någon annans namn sker i chikanöst syfte i medierna eller på Internet kan reglerna om straff och skadestånd för förtal aktualiseras. Det andra fallet avser den ganska ovanliga situationen

att ett efternamn används efter det att namnmyndigheten godkänt namnet på felaktiga grunder, i detta fall utan att beakta att namnet kan förväxlas med ett befintligt efternamn. I sådana fall har dock namnbäraren möjlighet att göra invändning enligt 41 § andra stycket namnlagen samt även att överklaga PRV:s godkännande enligt 42 §.

4) Namnlagen är ett komplext regelverk. Vid dess tillkomst togs hänsyn till en rad delvis motstridande synpunkter. Namnlagsutredningens förslag blev under såväl propositionsarbetet som riksdagsbehandlingen föremål för åtskilliga jämkningar och tillägg, som minskar lagens överblickbarhet och gör den i flera avseenden svår att förstå och tillämpa. Resultatet blev ”en komplicerad och inte helt konsekvent kompromiss mellan olika rättspolitiska hänsynstaganden” (Bogdan, *Namn rätt*, 3 uppl. 1991 s. 8). Det är därför angeläget att de möjligheter som erbjuder sig till förenklingar av regelsystemet tas till vara. En sådan möjlighet är att slopa det materiella skyddet för efternamn vad gäller allt utom kommersiell användning av namnet. Härigenom kan också de komplicerande och svårbestämbara undantag från användarförbudet vilka fick sin slutliga utformning under riksdagsbehandlingen utgå. Det behöver alltså inte längre i lagen särskilt anges att ett efternamn får användas om någon eller en släkt av ålder eller annars enligt ortens sed har burit namnet som tillnamn.

Genomgången av argument visar att det i namnlagen inte behövs något materiellt skydd mot användning av efternamn annat än i kommersiella sammanhang. Kommittén anser därför att bestämmelsen i 20 § första stycket inte bör föras över till en ny lag om personnamn.

10.2.3 Reglerna om materiellt skydd mot kommersiell användning av efternamn kan förenklas

I 20 § andra stycket föreskrivs att ingen obehörigen, till nackdel för den som förvärvat ett egenartat efternamn, i *näringsverksamhet* får använda en firma, ett varumärke eller ett annat kännetecken som lätt kan förväxlas med namnet. Med firma likställs beteckning för stiftelse, ideell förening eller därmed jämförlig sammanslutning. Det är alltså här fråga om ett skydd mot att någon annans efternamn exploateras i kommersiellt syfte. Ett materiellt namnskydd av

detta slag har sitt självklara berättigande. Motsvarande bestämmelser återfinns i varumärkeslagen och firlagen.

Som kommittén tidigare framhållit bör de vanligaste efternamnen inte längre åtnjuta något administrativt namnskydd utan fritt kunna antas av envar som nytt efternamn. När det blir så enkelt för obesläktade personer att anta och använda sig av de vanligaste efternamnen är det knappast meningsfullt att heller i övrigt inskränka rätten att använda sig av dessa namn. Det materiella skyddet mot att ett efternamn används i näringsverksamhet bör därför – liksom hittills – bara gälla sådana namn som också åtnjuter ett administrativt skydd enligt 13 § namnlagen.

Det kan vidare sättas i fråga om kravet att namnet måste vara *egenartat* för att komma i åtnjutande av skydd har någon betydelse vid sidan om de begränsningar som ligger redan i att namnet inte får användas *obehörigen* och inte heller till *nackdel* för den som lagligen bär namnet. Det synes vara svårt att ens konstruera exempel där användandet av ett icke egenartat efternamn, dvs. ett efternamn som är så vanligt att det enligt definitionen i 20 § tredje stycket namnlagen inte ”är ägnat att utmärka tillhörigheten till en viss släkt”, leder till nackdel för den som bär namnet. Om kravet på att namnet ska vara egenartat inte har någon självständig rättslig betydelse kan det slopas, vilket skulle innebära en välbehövlig förenkling av den materiella skyddsregleringen i namnlagen. Därmed skulle rättstillämpningen också befrias från de invecklade och ganska åldersstigna förarbetsuttalandena om vad som menas med att ett namn är ägnat att utmärka tillhörigheten till en viss släkt.

Det egentliga och enda berättigade motivet för det materiella namnskyddet är att den som har rätt till namnet kan lida *skada* av att någon annan använder sig av namnet. Skadeprövningen bör alltså vara det avgörande momentet i en tvist som avser frågan om någon utomstående har rätt att använda namnet eller inte. Det nuvarande kravet att namnet dessutom måste vara egenartat för att få skydd bör inte närmast uppfattas som en omständighet av självständig betydelse utan som ett sätt att redan före skadeprövningen fastställa att en talan är ogrundad. Tanken kan alltså sägas vara att man i förekommande fall snabbt ska kunna konstatera att ett namn inte är egenartat och att en skadeprövning av det skälet inte behöver göras.

Verkligheten torde emellertid se annorlunda ut. I fall då någon driver en rättslig process om namnintrång handlar det mestadels om namn som utan vidare kan konstateras vara egenartade – i andra

fall saknas anledning att alls inleda en process – varför man ändå inte slipper från att göra en skadeprövning. Förhållandet bekräftas av de fyra praxisavgöranden som förekommit sedan ikraftträdandet av 1963 års namnlag. I samtliga dessa fall har det stått klart att de berörda efternamnen (Wänerskog, Gullmarstrand, Ell och Ransed) varit i lagens mening egenartade. Frånsett det särpräglade fallet Ell, där namnet bedömdes vara av alltför enkel ordbildningstyp, har den centrala frågan i stället varit huruvida namnintrånget orsakat bäraren någon skada.

Om man slopar kravet på egenart kan det naturligtvis undantagsvis inträffa att den som bär ett vanligt, icke egenartat efternamn av någon anledning beslutar sig för att väcka talan om namnintrång. Saken innebär emellertid knappast någon stor förlust utom för namnbäraren själv, som på grund av avsaknaden av påvisbara skada är dömd att förlora sin sak i rättstvisten.

Kommitténs bedömning är alltså att det utan olägenhet går att väsentligt förenkla namnlagen och underlätta dess tillämpning genom att utmönstra kravet på att ett efternamn måste vara egenartat för att kunna komma i åtnjutande av ett materiellt rättsskydd. Det bör understrykas att någon saklig ändring av rättsläget inte är avsedd och heller inte är att förvänta, utom såtillvida att det inte längre ska gå att ogilla en talan om namnintrång redan på den grunden att namnet inte är egenartat.

Genom att slopa namnlagens nuvarande krav på att ett efternamn kan vara skyddat bara om det är egenartat åstadkoms även en ökad rättslikhet med norsk och dansk lag på området. Varken i den norska eller i den danska namnlagen görs nämligen någon åtskillnad mellan efternamn som har ett särskilt skydd och övriga efternamn. Några olägenheter med denna enhetliga ordning i grannländerna har inte framkommit såvitt kommittén kunnat utröna.

En ytterligare förenkling som bör ifrågakomma är att slopa kravet på att namnet *lätt* ska kunna förväxlas, i linje med den bedömning som kommittén gjort när det gäller likhetsprövning av nybildade efternamn som förvärvas efter ansökan och prövning i administrativ ordning (kapitel 8.3). Avsikten med förändringen har i det fallet angetts vara att bana väg för en mer enhetlig och förutsebar bedömning från de rättsliga instanserna och att tydliggöra att den språkliga likheten mellan namnen ska stå i centrum för bedömningen av förväxlingsrisken. Avsikten är däremot inte att åstadkomma någon stor saklig förändring av rådande rättsläge.

Det är en väsentlig fördel om kravet på förväxlingsbarhet i fråga om det materiella namnskyddet motsvarar det som gäller för det administrativa skyddet för efternamn. Några vägande skäl som talar mot att åstadkomma en sådan rättslikhet kan kommittén för sin del inte finna. I sammanhanget bör påpekas att betydelskillnaden mellan förväxlingsbar och *lätt* förväxlingsbar i praktiken torde vara mycket liten och att det såvitt känt inte har förekommit något rättsligt avgörande rörande materiellt rättsskydd där två till stavningen olika namn väl befunnits vara förväxlingsbara men inte lätt förväxlingsbara. De klart vanligaste situationerna är i själva verket de där namnen är identiska eller där förväxlingsrisken av annan anledning är uppenbar eller åtminstone lätt konstaterbar.

Motsvarande ändringar bör därför göras i de nu aktuella bestämmelserna om materiellt rättsskydd, vilket innebär att det kvalificerande kravet på att ett namn, näringskännetecken, allmänt känt konstnärsnamn eller liknande namn ska vara lätt förväxlingsbart med det befintliga efternamnet slopas.

10.2.4 Konstnärsnamn eller liknande namn, m.m.

Om möjligheten att föra talan om namnintrång begränsas till fall där namnet används i näringsverksamhet, skulle det bli helt fritt att använda någon annans efternamn som konstnärsnamn eller som pseudonym, signatur eller liknande kännetecken. En sådan ordning är inte rimlig, särskilt som användningen av efternamnet i dessa fall ofta har ett kommersiellt syfte. I en bestämmelse motsvarande 20 § bör det därför anges att inte heller konstnärsnamn eller liknande namn, som kan förväxlas med ett befintligt efternamn, får användas obehörigen om det är till nackdel för den som bär namnet. Därmed kan också det så kallade passivitetsskyddet (som finns i nuvarande 21 §) kvarstå i huvudsak oförändrat. Det skyddet innebär som nämnts att ett konstnärsnamn eller liknande namn som blivit allmänt känt, samtidigt som namnet lätt kan förväxlas med ett äldre egenartat efternamn, får användas utan hinder av 20 § såvida inte den namnberättigade inom rimlig tid har inskridit mot användningen.

I konsekvens med de föreslagna ändringarna i den inledande bestämmelsen, som ska motsvara nuvarande 20 § namnlagen, bör i de följande bestämmelserna orden "egenartat" och "lätt" utgå; även vissa andra smärre justeringar är erforderliga.

10.2.5 Kopplingen till varumärkeslagen

Enligt den tidigare varumärkeslagen, samt även enligt äldre reglering i firmalagen, fick ett varumärke eller en firma inte registreras om det innehöll något som var ägnat att uppfattas som någon annans släktnamn, såvida inte namnet uppenbarligen avsåg någon sedan länge avliden person. I samband med den översyn av varumärkeslagen och firmalagen som Varumärkeskommittén företog (se Ny varumärkeslag och ändringar i firmalagen, SOU 2001:26 s. 320 f.) uppmärksammades att det finns EU-rättsliga regler som har betydelse för i vilken utsträckning ett efternamn kan utgöra hinder mot varumärkesregistrering. Med beaktande av dessa regler drogs slutsatsen att en förutsättning för att äldre rättigheter, exempelvis rätten till efternamn, ska kunna utgöra grund för att hindra eller upphäva en varumärkesregistrering, är att rättigheten även kan läggas till grund för att hindra en obehörig användning av sådana märken. I propositionen till ny varumärkeslag (prop. 2009/10:225 s. 194 f.) tog regeringen fasta på att bestämmelserna i artikel 4.4 c i varumärkesdirektivet och artikel 53.2 i varumärkesförordningen medför att rätten till bland annat ett namn ska utgöra hinder mot att en registrering består endast för det fall att denna rätt kan läggas till grund för ett förbud eller en rättsföljd med motsvarande verkan.

Efter en genomgång av bestämmelserna i namnlagen om skyddet för egenartade efternamn konstaterade regeringen, i likhet med Varumärkeskommittén, att det för de egenartade efternamnen finns bestämmelser, 20 § andra stycket namnlagen, som innebär att användningen av ett varumärke som innehåller ett egenartat efternamn kan förbjudas. Något motsvarande skydd finns inte i namnlagen när det gäller andra efternamn som inte är egenartade. Mot denna bakgrund ansåg regeringen det nödvändigt att anpassa de varumärkesrättsliga reglerna (och reglerna i firmalagen) om hinder mot registrering på grund av rätten till namn. Hinder mot registrering av ett varumärke (eller firma) föreligger därför enligt nya varumärkeslagen (och firmalagen) endast i förhållande till efternamn som är egenartade. Innebörden av begreppet egenartat efternamn förutsätts bli tolkade på samma sätt som i namnlagen.

Bestämmelserna ändrades även på så sätt att det numera krävs att användningen av varumärket är till *nackdel* för bäraren av rätten till namnet, vilket motsvarar skrivningen i 20 § andra stycket namnlagen.

Liksom i den tidigare varumärkeslagen är bestämmelsen i den nya lagen utformad så att ett varumärke inte får registreras om det innehåller eller består av något som är *ägnat att uppfattas som* någon annans egenartade efternamn. Genom att behålla rekvisitet ”ägnat att uppfattas som” har man velat tydliggöra att undantag även i fortsättningen alltid kan göras för bland annat namn med så kallad dubbelbetydelse (a. prop. s. 197). Det är här fråga om ord vars semantiska primärbetydelse är en annan än att vara namn. Vid tidigare tillämpning av rekvisitet har följande grupper av ord inte ansetts varit ägnade att uppfattas som efternamn:

1. vanliga ord i svenskan, i de andra nordiska språken och i de stora världsspråken;
2. ord som i första hand är förnamn;
3. namn på mytologiska gudar och gudinnor och liknande namn;
4. ord som främst uppfattas som geografiska namn;
5. namn som blivit inarbetade som varumärken;
6. namn som till sin bildning avviker i så hög grad från släktnamn här i landet att de inte uppfattas som sådana (SOU 2001:26 s. 318).

Bedömningen av om ett varumärke innehåller eller består av något som är *ägnat att uppfattas som* någon annans egenartade efternamn ska ske enligt varumärkeslagen när det gäller att avgöra om hinder mot registrering föreligger. Formellt har denna bedömning inte någon bäring på den prövning som företas enligt namnlagen av om ett efternamn är ägnat att utmärka tillhörigheten till en viss släkt och därmed är att betrakta som egenartat. Emellertid är såväl varumärkeslagen som firmalagen att betrakta som subsidiära i förhållande till namnlagen, vars reglering av namnskyddet är en förutsättning för att ett efternamn ska kunna utgöra hinder för registrering enligt varumärkeslagen och firmalagen. Dessa lagar bör därför anpassas till de ändringar i det materiella namnskyddet som kommittén föreslår i den nya lagen om personnamn. Detta kan enkelt ske genom att i båda lagarna begreppet ”egenartade efternamn” ersätts med ”särskilt skyddade efternamn”. Ändringen torde inte medföra några komplikationer, vare sig i förhållande till EU-rättsliga bestämmelser eller i övrigt.

10.2.6 Särreglerna om fastställsetalan i 22 § namnlagen

22 § namnlagen innehåller bestämmelser om fastställsetalan. Enligt dessa får talan om fastställsetala huruvida en rätt till egenartat efternamn består eller inte eller huruvida ett förfarande utgör intrång i en sådan rätt eller inte prövas av domstol, när det råder ovisshet om förhållandet och ovissheten är till nackdel för den som har väckt talan. Bestämmelsen, som infördes genom 1963 års namnlag, utformades efter mönster av en motsvarande bestämmelse i 44 § i då gällande varumärkeslag (1960:644). En liknande bestämmelse infördes senare i 23 § firmalagen (1974:156).

Rättegångsbalken innehåller allmänna bestämmelser om fastställsetalan. I 13 kap. 2 § RB anges sålunda att talan om fastställsetala huruvida visst rättsförhållande består eller icke består må upptagas till prövning, om ovisshet råder om rättsförhållandet och denna länder käranden till förfång. I förarbetena till namnlagen anfördes att det inom namnrätten föreföll som om två olika slags fastställsetal kunde bli aktuella, dels om rätt till egenartat släktnamn består eller inte, dels om visst förfarande utgör intrång i annans rätt till egenartat släktnamn eller inte (prop. 1963:37 s. 122). Med avseende på det sistnämnda fallet anfördes att sådan talan till synes inte skulle kunna föras med stöd av den allmänna bestämmelsen i 13 kap. 2 § RB. När det gällde fastställsetala av huruvida en rätt till ett egenartat släktnamn består eller inte består skulle talan visserligen kunna föras enligt rättegångsbalkens allmänna regler, men det ansågs likväl ”praktiskt riktigt” att reglera även det fallet i 1963 års namnlag, på motsvarande sätt som hade skett i varumärkeslagen.

Bakgrunden till att särregler om fastställsetalan sålunda ansågs nödvändiga i 1963 års namnlag (och i de flesta immaterialrättsliga lagarna) hade att göra med den dåtida bedömningen av begreppet ”rättsförhållande”, som ansågs uteslutande kunna beteckna en rättslig relation mellan två avtalsparter. Något sådant rättsförhållande ansågs generellt inte föreligga mellan innehavaren av en immateriell rättighet och den som gör intrång i rättigheten.

Efterhand har begreppet rättsförhållande i 13 kap. 2 § RB kommit att utvidgas till att omfatta även så kallade orättshandlingar. I den juridiska doktrinen har länge hävdats att den allmänna bestämmelsen om fastställsetalan i rättegångsbalken bör kunna tillämpas också på de fall som motiverat de särskilda reglerna i vissa av de immaterialrättsliga lagarna och att dessa regler därför är onödiga

(Ekelöf, Rättegång, Andra häftet, 8 uppl., 1996, s. 115 och Fitger, Rättegångsbalken I, 13:28 c).

I den nya varumärkeslagen (2010:1877) och numera även i firmalagen (1974:156) har det, bland annat med hänvisning till den angivna utvidgningen av begreppet rättsförhållande, ansetts sakna anledning att behålla särskilda regler om fastställsetalan (prop. 2009/10:225 s. 279). Den nya innebörd som sålunda lagts i begreppet kan härigenom anses vara fullt erkänd i svensk rätt. Därmed saknas det även för namnlagens del anledning att behålla den särskilda reglering om fastställsetalan som finns i 22 §. Tillåtligheten av tvister som avser frågan huruvida en rätt till ett efternamn består eller inte eller huruvida ett förfarande utgör intrång i en sådan rätt eller inte, får alltså i framtiden prövas enligt den allmänna bestämmelsen om fastställsetalan i 13 kap. 2 § RB.

10.2.7 Lagförslag

Kommitténs överväganden föranleder följande förslag till lagtext i den del som motsvarar 20–23 §§ i 1982 års namnlag.

16 § Ingen får obehörigen, till nackdel för den som enligt 13 § åtnjuter skydd för sitt efternamn,

1. i näringsverksamhet använda en firma, ett varumärke eller ett annat kännetecken som kan förväxlas med efternamnet. Med firma likställs beteckning för stiftelse, ideell förening eller därmed jämförlig sammanslutning,

2. använda ett konstnärnamn eller liknande namn som kan förväxlas med efternamnet.

17 § Har ett konstnärnamn eller ett liknande namn blivit allmänt känt och har någon annan en äldre rätt till ett enligt 16 § skyddat efternamn med vilket konstnärnamnet kan förväxlas, måste den andre inom rimlig tid inskrida mot användandet. Annars får konstnärnamnet användas utan hinder av vad som föreskrivs i 16 §.

Första stycket tillämpas även i fall då ett kännetecken av det slag som anges i 16 § har inarbetats och någon annan har en äldre rätt till ett enligt 16 § skyddat efternamn med vilket kännetecknet kan förväxlas.

I de fall som avses i första eller andra stycket kan domstolen efter vad som är skäligt föreskriva att konstnärsnamnet eller kännetecknet får användas endast på ett särskilt sätt.

18 § Den som gör intrång i annans rätt till ett enligt 16 § skyddat efternamn är skyldig att ersätta den andres skada, om han eller hon har insett eller borde ha insett att förfarandet var till nackdel för denne. Vid bedömning om och i vad mån skada har uppstått ska hänsyn tas även till lidande och övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

11 Mellannamn/Dubbelnamn

11.1 Inledning

Mellannamn

I 24–29 §§ namnlagen finns, som närmare har beskrivits i redogörelsen för gällande rätt, bestämmelser om mellannamn. Mellannamn motsvarar vad som i 1963 års namnlag kallades tilläggsnamn, vilka fick bäras av hustru och adoptivbarn. Genom 1982 års lag vidgades kretsen av personer som har rätt att bära mellannamn till att omfatta även mannen i äktenskapet och andra barn än adoptivbarn.

Ett mellannamn består av det efternamn som personen i fråga tidigare har burit *eller* av ett efternamn som tillkommer någon annan, vanligtvis en make eller en förälder. Ett mellannamn är inte detsamma som ett ”extra” efternamn, utan ett personligt namn som inte kan föras vidare till make eller barn.

Ordningen med mellannamn är avsedd att göra det möjligt *dels* för en make att synliggöra både sin nuvarande och sin tidigare familjeanknytning, *dels* för ett barn att visa samhörighet med en förälder vars efternamn barnet inte bär. Namnlagen ger, enligt sin lydelse, inte möjlighet för makar att bära varandras efternamn korsvis som mellannamn. Endast ett mellannamn får bäras. Mellannamnet måste bäras närmast före efternamnet. I förarbetena till namnlagen anges att ”[m]ellannamnet bärs utan bindestreck”, men någon uttrycklig föreskrift härom intogs inte i namnlagen (prop. 1981/82:156 s. 66). I praktiken förekommer det inte så sällan att mellannamnet och efternamnet förenas med bindestreck och även att mellannamnet placeras efter efternamnet, trots att namnlagen inte medger detta. Anmälan om mellannamn sker till Skatteverket.

Frågan huruvida möjligheten att bära mellannamn skulle slopas, behållas eller utvidgas debatterades livligt vid införandet av nuvarande namnlag. Namnlagsutredningen intog en reserverad grund-

hållning till användandet av mellannamn, vilka ansågs kunna orsaka missförstånd och andra olägenheter. Som ett skäl för att likväl tillåta mellannamn anförde utredningen att ordningen kunde utgöra ett sätt att hålla tillbaka önskemål om att tillåta de än mera otympliga *dubbelnamnen*. Utredningen övervägde men avvisade möjligheten för familjemedlemmar att anta dubbelnamn och framförde i betänkandet förhoppningen att en något utvidgad ordning med mellannamn skulle ”rentav kunna sägas bli lösningen på frågan om dubbelnamn” (SOU 1979:25 s. 111).

Utredningen föreslog att möjligheten att bära mellannamn skulle – av jämställdhetsskäl – utökas till att omfatta även mannen i äktenskapet. Vidare borde rätten till mellannamn inte förbehållas adoptivbarn utan tillkomma också andra barn. Däremot ansåg utredningen inte att vare sig barn eller adoptivbarn borde ges rätt att bära mellannamn i andra fall än då syftet var att ge uttryck för barnets samhörighet med båda sina föräldrar respektive adoptivföräldrar. Adoptivbarn skulle därmed komma att förlora sin ditillsvarande möjlighet att bära sitt tidigare efternamn som mellannamn.

Regeringen anslöt sig helt till utredningens förslag såvitt gällde mellannamn för makar. Däremot ansåg regeringen att en rätt för andra barn än adoptivbarn att bära mellannamn var förenad med sådana olägenheter av praktisk art att denna möjlighet inte borde införas. Barn i allmänhet borde därför inte heller i fortsättningen kunna bära något av föräldrarnas efternamn som mellannamn framför den andra förälderns efternamn. Å andra sidan ansåg regeringen, också i detta fall tvärtemot vad utredningen föreslagit, att adoptivbarns möjlighet att anta ett mellannamn skulle behållas.

Sin slutliga form fick mellannamnsregleringen under beredningen av regeringens lagförslag och anslutande motioner i riksdagens lagutskott. I fråga om mellannamn för makar instämde utskottet i allt väsentligt i vad regeringen anförde. Utskottet anslöt sig sålunda även till uppfattningen att makar inte borde få använda mellannamn korsvis och – om än med viss tvekan – till regeringens bedömning att en frånskild make borde ha rätt att efter skilsmässan *björja* använda den tidigare makens efternamn som mellannamn.

När det gällde barns möjlighet att bära mellannamn hade lagutskottet en annan och mer tillåtande inställning än regeringen. Väl ansågs vissa praktiska skäl tala mot en ordning med mellannamn för barn, men andra skäl, framför allt att familjesamhörigheten kan stärkas om barnet har namngemenskap med båda föräldrarna, hade

enligt utskottet sådan tyngd att en generell rätt för barn att bära mellannamn borde införas. Utskottet påtalade att 40 procent av alla barn hade ogifta föräldrar vid det aktuella tillfället och därmed ingen möjlighet att enligt då gällande namnlag få namngemenskap med båda föräldrarna. I likhet med Namnlagsutredningen ansåg utskottet det emellertid vara tillräckligt för uppnåendet av syftet med reformen att barnet som mellannamn fick bära den förälders efternamn som barnet inte bär. Anledning saknades att ge barnet rätt att som mellannamn ta exempelvis föräldrarnas efternamn som ogift, än mindre någon av föräldrarnas mellannamn. För det fall att barnet inte bär något av föräldrarnas namn fanns enligt utskottet över huvud taget inte anledning att ge barnet rätt att ta mellannamn. I fråga om adoptivbarn menade utskottet, i likhet med regeringen men till skillnad från utredningen, att deras dittillsvarande möjlighet att anta ett mellannamn skulle behållas.

Som framgått ansåg Namnlagsutredningen att dess förslag till en utvidgad och generell mer tillåtande reglering av mellannamn, som riksdagen senare i huvudsak kom att ansluta sig till, kunde utgöra ett sätt att hålla önskemål rörande *dubbla efternamn* på avstånd. Utredningens förhoppning härvidlag kan, i betraktande inte minst av antalet senare väckta riksdagsmotioner i ämnet, bara delvis sägas ha infriats. Iakttagelsen bekräftas av att åtskilliga av de cirka 500 000 mellannamnsbärarna lägger till ett bindestreck så att intryck ges av att de har ett dubbelt efternamn. I kommitténs attitydundersökning angav nära två tredjedelar av de svarande att namnlagen borde tillåta dubbelnamn. Mot denna bakgrund är det på sin plats att summera de överväganden som ledde fram till det nu gällande men allt mer ifrågasatta förbudet mot nybildning av dubbelnamn. (En mer utförlig redovisning återfinns i avsnittet *Frågans tidigare behandling*; kommittén använder i det följande begreppen *dubbelnamn* och *dubbla efternamn* utan betydelseskillnad).

Dubbelnamn

Ett dubbelnamn kan definieras som ett efternamn bestående av två namn vilka var för sig kan utgöra ett efternamn. Namnen är vanligtvis förenade med varandra genom ett bindestreck. Före 1963 års namnlag var det möjligt att förvärva dubbelnamn. Det fanns till och med en uttrycklig bestämmelse i giftermålsbalken som tillät hustru att anta dubbelnamn, bestående av hennes efternamn som ogift och

mannens efternamn. 1956 års namnrättskommitté menade emellertid att dubbelnamnen genom sin konstruktion i många fall var ohanterliga och riskerade att leda till missförstånd. Om båda namnen betraktades som likvärdiga delar i ett enda släktnamn, kunde detta medföra att dubbelnamnet kom att ingå som en del i ytterligare "dubbelnamn", vilket då i själva verket kom att bestå av tre eller fyra delar. För att undvika en sådan olycklig utveckling måste enligt Namnrättskommittén fastslås att endast det ena namnet var ett verkligt släktnamn och att det andra hade en annan rättslig natur. Men om godkännande av "dubbelnamn" villkorades av ett sådant förbehåll var, som Namnrättskommitténs uttalanden får förstås, föga vunnet, varför kommittén avrådde från en ordning med dubbelnamn. Någon vidare diskussion av dubbelnamnsfrågan synes inte ha förekommit under lagstiftningsärendets behandling i regeringen och riksdagen.

Något uttryckligt förbud mot dubbelnamn intogs inte i 1963 års namnlag, men Namnrättskommitténs negativa och av regering och riksdag inte ifrågasatta inställning kom att avspeglas i praxis, i det att nybildning av dubbelnamn under lagens varaktighetstid kom att medges endast undantagsvis. Först i och med nuvarande namnlag infördes, på förslag av Namnlagsutredningen, ett lagstadgat förbud mot nybildning av dubbelnamn (12 § första stycket 3 namnlagen). Utredningen anslöt sig till den rådande avvisande hållningen och framhöll att redan den längd som dubbelnamn får gör dem otympliga och svårhanterliga. Vidare ansågs ett system med dubbelnamn kräva att det bestäms i vilken ordning de båda namnen får bäras och att det, beträffande barn, måste bestämmas vilken av dubbelnamnets beståndsdelar som får föras vidare när barn vill förvärva sina båda föräldrars namn och en av eller båda föräldrarna har dubbelnamn. Utredningen befarade också att olägenheterna med en eventuell ordning med dubbelnamn skulle få större omfattning i framtiden, på grund av det ökande antalet ogifta föräldrar och den likaledes ökande benägenheten hos makar att vilja behålla sina namn från tiden före äktenskapet.

I propositionen i ärendet instämde regeringen i Namnlagsutredningens negativa bedömning rörande tillåtligheten av dubbelnamn. I riksdagens lagutskott behandlades frågan även med anledning av en motion vari hade yrkats att mellannamn och efternamn skulle få bindas samman med ett streck. Utskottet upprepade vad de båda utredningarna anfört i ämnet och ansåg att det saknades anledning att i

den svenska lagstiftningen återinföra konstruktioner med dubbelnamn. Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet hemställt.

11.2 Problembeskrivning

Regleringen av *mellannamn* har utsatts för omfattande kritik. Institutet för språk och folkminnen anförde i sin tidigare omdömda skrivelse till regeringen år 2004 att reglerna har visat sig vara svåra att förstå både för allmänheten och myndigheterna. Svårigheter har också mött att hålla isär mellannamn och efternamn och vidare har hindret mot att makar korsvis får bära varandras efternamn som mellannamn framstått som svårförståeligt. PRV och Skatteverket har i sina motsvarande skrivelser år 2005 framfört liknande synpunkter. Skatteverket har gått så långt att det betecknat förbudet mot korsvisa mellannamn som närmast obegripligt. PRV har även framhållit att många föräldrar felaktigt utgår från att det mellannamn någon av dem bär kan föras vidare till deras barn, vilket har utmynnat i ett stort antal utsiktslösa rättsprocesser där föräldrar försökt ge barn mellannamn som efternamn. Vidare har PRV ansett att, för det fall möjligheten att ta mellannamn bibehålls, det inte bara bör tillåtas för makar att bära varandras efternamn korsvis som mellannamn utan även för barn till föräldrar med mellannamn att ta mellannamnet som efternamn. Skatteverket har ytterligare anført att barn bör kunna ta sina föräldrars mellannamn som eget mellannamn och att gamla familjenamn bör få kunna leva vidare som mellannamn. Skatteverket har dessutom påpekat att mellannamn i dagligt bruk ofta förbinds med efternamn genom bindestreck, trots att detta – enligt förarbetsuttalanden – inte bör få ske.

Även vid den av Justitiedepartementet anordnade hearingen i december 2005 framfördes kritik mot reglerna om mellannamn. PRV, Institutet för språk och folkminnen samt Skatteverket framhöll samstämmigt att det finns ett stort missnöje hos allmänheten. Det borde övervägas dels om systemet med mellannamn över huvud taget bör finnas kvar, dels om möjligheterna att förvärva mellannamn i så fall bör utökas. Bland frågor som i sådant fall särskilt borde övervägas framhölls möjligheten av att båda makarna, i fall då de har samma efternamn, ges rätt att ta den ena makens tidigare efternamn som mellannamn.

Som utförligt redovisats i den i betänkandet intagna historiska översikten har sedan namnlagen trädde i kraft 1983 upprepade önskemål framförts i riksdagsmotioner om en liberalisering av möjligheterna att bära mellannamn samt även yrkats på ett slopande av förbudet mot dubbelnamn. Riksdagen har emellertid ställt sig avvisande till dessa önskemål, under senare år framför allt med hänvisning till planerat eller pågående reformarbete.

Också i kommitténs direktiv framhålls att regleringen av mellannamn har visat sig vara svårförståelig för allmänheten och att många inte uppfattar skillnaden mellan efternamn och mellannamn. I direktiven påtalas att hindret mot att makar korsvis bär varandras efternamn har kritiserats och att detsamma gäller för mellannamnets personliga karaktär, som innebär att ett barn inte kan ta en förälders mellannamn som eget mellannamn. Kommittén ska enligt direktiven överväga om regleringen av mellannamn är ändamålsenlig. Något särskilt uppdrag att ompröva förbudet mot dubbelnamn ges inte i direktiven. Frågan ryms emellertid väl inom ramen för den allmänna översyn av namnlagen som kommittén är ålagd och som bland annat innefattar en undersökning av om det finns utrymme för ett något större hänsynstagande till enskildas intresse av att själva få välja sina namn.

Mellannamn för makar

Under lagstiftningsarbetet som ledde fram till att möjligheten för hustrun att ta mannens efternamn som mellannamn ändrades till att gälla lika för båda makarna, diskuterades eventualiteten av att *båda* makarna skulle vilja anta mellannamn. Namnlagsutredningen såg dock inte något behov av att kunna tillgodose ett sådant önskemål utan anförde:

För ändamålet med [mellannamn] är det emellertid alldeles onödigt att tillskapa mer än en namnkombination. Det räcker med att endera av makarna tar den andres [efternamn] som [mellannamn] för att familjeanknytningen dem emellan skall framgå. Med hänsyn härtill och då [mellannamn] inte bör tillåtas utan att beaktansvärda skäl föreligger, bör namnregleringen inte tillåta mer än ett [mellannamn] makarna emellan. De får alltså nöja sig med att endera får bära [mellannamn]. Det torde kunna överlämnas åt dem själva att bestämma vilken av dem som skall bära [mellannamn]. (SOU 1979:25 s. 94).

Regeringen var av samma uppfattning och anförde att det ”uppenbarligen inte är tillfredsställande” att makarna skulle kunna ha två olika namnkombinationer (prop. 1981/82:156 s. 35). Riksdagen anslöt sig till ståndpunkten att makar inte bör få använda mellannamn korsvis.

Närmare 30 år efter lagstiftningens tillkomst kan utan vidare konstateras att lagstiftaren underskattade behovet för makar att kunna anta mellannamn efter egna önskemål. Erfarenheten visar att makar i stor utsträckning inte anser det vara tillräckligt att en av dem kan anta den andres namn som mellannamn. Det är tvärtom vanligt att makarna vill kunna uppnå full namngemenskap utan att, som är fallet i dag, någon av dem måste avstå från sitt eget efternamn. Dessa önskemål har varit utgångspunkten för de omfattande krav som framförts om möjliggörande av att makarna korsvis ska kunna bära varandras efternamn som mellannamn. Det är emellertid tydligt att även en sådan möjlighet är otillräcklig om målet är att kunna uppnå fullständig namngemenskap. Ett korsvist bärande innebär ju att ena maken kommer att heta exempelvis Svensson Karlsson och den andra Karlsson Svensson. Full namngemenskap inom ramen för ordningen med mellannamn skulle därför fordra en ändring också av regeln att mellannamnet ska bäras närmast före efternamnet, en möjlighet som över huvud taget inte synes ha föresvävat lagstiftaren när frågan varit aktuell.

Som anförts och som också klart framgår av kommitténs attitydundersökning upplever alltså många den nuvarande regleringen som ett närmast obegripligt och därtill orättfärdigt hinder mot makars rätt att medelst mellannamn markera samhörighet med varandra. Förhållandet har naturligt nog lett till besvikelse och frustration samt även till – som de handläggande myndigheterna framhållit – ett stort antal onödiga och utsiktslösa rättsprocesser. I ett antal fall har det även lett till serier av arrangerade namnbyten vilka ytterst syftat till att uppnå den namngemenskap som makarna eftersträvat men som reglerna om mellannamn förvägrat dem. I det följande redogörs för de närmare omständigheterna i några av dessa fall.

Förhållandet att bara *en* av makarna har rätt att bära ett mellannamn uttrycks i 24 § första stycket namnlagen på så sätt att en make som har förvärvat den andra makens efternamn får bära ett tidigare efternamn som mellannamn. Andra stycket reglerar de fall då makarna bär olika efternamn; enligt den bestämmelsen får en av makarna, med den andres samtycke, bära den andres efternamn som mellannamn (såvida inte det efternamnet har förvärvats på

grund av ett tidigare äktenskap). I rättsfallet RÅ 1987 ref. 117 godtog Regeringsrätten att makarna vidtog en serie namnbyten som syftade till att *båda* slutligen skulle kunna bära mellannamn, enligt följande invecklade mönster (hämtat från Höglund, s. 178):

Mannen anmäler hustruns efternamn som mellannamn enligt 24 § andra stycket. Därefter byter hustrun till mannens efternamn enligt 10 § första stycket och anmäler sedan sitt tidigare efternamn som mellannamn enligt 24 § första stycket. Därmed har makarna undvikit att i strid med 24 § andra stycket bära mellannamn korsvis. I och med att hustrun bytt efternamn till mannens efternamn enligt 10 § första stycket har emellertid förutsättningarna för mannen att bära hustruns efternamn som mellannamn enligt 24 § andra stycket bortfallit och han skulle inte därefter kunna ta hustruns efternamn som mellannamn. Men då han redan tidigare gjort just det, lägger lagen – så som Regeringsrätten uppfattade saken – inte något hinder i vägen för att han behåller mellannamnet!

Förvaltningsrätten i Karlstad tillät i dom den 30 september 2011, mål nr 3566-11, äkta makar att genom en och samma anmälan erhålla samma namnkombination av mellannamn och efternamn. Makarna hade vid giftermålet behållit var och en sitt efternamn och kom en tid därefter in till Skatteverket med en anmälan om namnbyte av vilken det framgick att båda ville bära mannens efternamn Landström som mellannamn och att mannen önskade förvärva hustruns efternamn Flink som eget efternamn. Skatteverket registrerade mannens efternamnsbyte, och som mellannamn registrerades i vederbörlig ordning hans tidigare efternamn. Skatteverket avtog därefter hustruns anmälan av mellannamn, med motiveringen att det inte är möjligt för makar att förvärva den andres mellannamn som eget mellannamn. Förvaltningsrätten fann, med hänvisning till det nyss nämnda rättsfallet RÅ 1987 ref. 117, att bestämmelserna i 10 och 24 §§ namnlagen borde tillämpas så att den aktuella namnkombination bör tillåtas även i fall då anmälan om ändring av efternamn och registrering av mellannamn sker vid ett och samma tillfälle. Förvaltningsrätten medgav sålunda hustrun rätt att bära det anmälda mellannamnet, i följd varav en likformig kombination av mellannamn och efternamn erhöles i familjen. Sedan Skatteverket överklagat kom Kammarrätten i Göteborg i dom den 8 mars 2012, mål nr 7034-11, till samma resultat men med en delvis annan motivering:

Den 12 juli 2011 registrerade Skatteverket att Johan Landström förvärvat makans efternamn Flink och att han bär Landström som mellannamn. Samma dag avslogs Ida Flinks anmälan om Landström som mellannamn med motiveringen att hennes make tar Landström som mellannamn, och att Ida Flink därför inte kan förvärva mellannamnet Landström.

Ida Flinks situation skiljer sig mot förhållandena i RÅ 1987 ref. 117 såtillvida att det för hennes del är fråga om en gemensam anmälan som Skatteverket valt att behandla genom att först ta ställning till anmälan avseende maken. Härfter har anmälan prövats avseende Ida Flink. I övrigt är förhållandena likartade. Det innebär att om anmälan avseende Ida Flink istället prövats först hade hon enligt 24 § andra stycket namnlagen haft rätt att få bära makens efternamn Landström som mellannamn. Vid en prövning därefter av anmälan avseende maken hade han, i linje med vad [Regeringsrätten] funnit i nämnda rättsfall, varit berättigad att få byta efternamn till Flink och få bära Landström som mellannamn.

Kammarrätten anser att i ett fall som det förevarande, där ordningen för prövningen av den gemensamma anmälan är avgörande för om den kan godtas fullt ut eller ej, prövningen ska ske i den ordning som inom ramen för lagstiftningen ger det för makarna önskade resultatet. Skatteverket har därför bort pröva anmälan avseende Ida Flink först och med stöd av 24 § första stycket namnlagen medgett henne rätt att bära makens efternamn Landström som mellannamn. Vid sådant förhållande saknas skäl att ändra förvaltningsrättens dom, varför Skatteverkets överklagande ska avslås.

Utformningen av bestämmelsen om makars mellannamn har även lett till den komplikationen att make som vid giftermål förvärvat den andra makens efternamn och som därefter på ansökan fått en stavningsändring av efternamnet godkänd, inte längre ansetts ha möjlighet att anmäla och få rätt att bära ett tidigare efternamn som mellannamn (Kammarrätten i Stockholms dom den 26 april 2010, mål nr 7594-09). Frågan i målet var om sökanden skulle få rätt att bära sitt efternamn som ogift som mellannamn efter det att makarna, var för sig genom ansökan hos PRV, hade genomfört en stavningsändring av det gemensamma efternamnet som sökanden tidigare förvärvat vid giftermål. Kammarrätten fann i likhet med underinstanserna att sökanden inte hade rätt att bära mellannamn samt anförde att sökanden inte hade förvärvat sin makes efternamn utan i stället tillsammans med maken bytt till ett nytt efternamn efter ansökan enligt 11 § namnlagen. Därmed befanns förutsättningar saknas för att bära mellannamn enligt 24 § namnlagen.

Det sistnämnda avgörandet utgör ett av många exempel på de olyckliga konsekvenser som den nuvarande mellannamnsregleringen

för med sig. En makes önskan att markera en tidigare familjesamhörighet bör ju vara lika berättigad *efter* en genomförd stavningsändring, eller för den delen efter ett av makar gemensamt genomfört namnbyte, som före. – Ett annat rättsfall som delvis rörde samma problematik är RÅ 1988 not 620, där en kvinna med hänvisning till en godkänd stavningsändring först vägrades att som mellannamn anta sitt namn som ogift men av Regeringsrätten medgavs detta av hänsyn till, jämte annat, de särskilda omständigheter som ansågs föreligga.

Mellannamn för barn

Av de tidigare nämnda skrivelserna, Justitiedepartementets hearing och de erfarenheter som kommittén i övrigt gjort under utredningstiden framgår att medborgarna har bristfällig kunskap om regelsystemet också när det gäller mellannamn för barn. Personer som blir varse systemets konsekvenser har ofta liten förståelse för att mellannamnet är strikt personligt och alltså inte kan föras vidare samt även för hur systemet i övrigt är utformat. Många anser att det över huvud taget inte bör göras någon skillnad mellan mellannamn och efternamn (vilket reellt sett vore detsamma som att tillåta dubbelnamn). Inte sällan blir människor ledsna eller arga när det visar sig att deras barn inte får bära deras mellannamn, vare sig som eget mellannamn eller som efternamn.

Namnlagskommittén har tagit emot skrivelser från allmänheten vari uttryckts missnöje med att barn i samma familj, på grund av mellannamnsreglernas utformning, tvingats få olika namnkombinationer. Det har bland annat varit fråga om föräldrar som var ogifta när de fick sina första barn, varvid barnen förvärvade den ena förälderns efternamn och med stöd av 25 § namnlagen tilläts bära den andra förälderns efternamn som mellannamn. Föräldrarna har därefter gift sig och antagit gemensamt efternamn varefter den ena föräldern har kommit att bära sitt tidigare efternamn som mellannamn. De barn som har fötts efter det att äktenskap ingåtts har då inte haft rätt att bära *något* mellannamn, eftersom föräldrarna inte längre har olika efternamn. Barnen har därmed inte kunnat få full namngemenskap ens med sina äldre syskon, vilket föräldrarna och kanske också barnen naturligt nog ansett vara olyckligt.

En konsekvens av att mellannamnet är personligt är alltså att barn i samma familj kan bli utan överensstämmande namngemen-

skap. I en del av dessa fall skulle namngemenskap mellan syskonen i och för sig kunna uppnås genom att de barn som bär mellannamn avstår från dessa. Man kan emellertid inte vänta sig att de närmast berörda ska finna det rimligt att namngemenskap kan uppnås endast på detta sätt.

De nu beskrivna situationerna är ingalunda de enda i vilka mellan-namnsreglerna för barn upplevs som alltför njudda. Ett annat inte helt ovanligt exempel kan ta sin utgångspunkt i en vanlig familj med man, hustru och gemensamma barn, där alla har samma efternamn. Om föräldrarna gifter om sig och byter till sina nya makars efternamn, har barnen ingen möjlighet att anta någon av föräldrarnas nya efternamn som mellannamn. Av 25 § namnlagen följer nämligen att möjligheten att anta en förälders efternamn som mellannamn föreligger bara när barnets namn bärs av någon föräldrarna, vilket inte är fallet i exemplet.

Problem som hör samman med skillnader inom Norden

Skatteverket påtalade i sin skrivelse till regeringen att olikheter mellan de nordiska ländernas namnlagstiftning, särskilt vad gäller mellannamn, utgör ett hinder för nordiska medborgares rörlighet inom Norden. I både den danska och den norska namnlagen är möjligheterna att bära mellannamn betydligt mer omfattande än i den svenska namnlagen (medan den finska namnlagen bara ger äkta makar rätt att bära mellannamn, eller ”personlig användning av tidigare släktnamn” som rättigheten kallas i lagen). I Danmark och Norge är det dessutom tillåtet att bilda dubbla efternamn, och det har påtalats att det i praktiken där ofta inte dras någon skarp gräns mellan mellannamn och dubbla efternamn. De mycket mer begränsade möjligheter som finns enligt svensk lag har fått svenska domstolar att i några fall, under åberopande av EU:s rättsordning, tillämpa dansk namnlagstiftning.

Kammarrätten i Göteborg medgav sålunda i en dom år 2008 (mål nr 2684-08) ett i Sverige bosatt barn med både svenskt och danskt medborgarskap, att som mellannamn själv bära sin moders mellannamn, trots att detta inte är tillåtet enligt de svenska reglerna om mellannamn.

Förvaltningsrätten i Malmö gjorde en liknande bedömning i en dom från augusti 2011 (mål nr 4330-11E). Det var här fråga om en man med danskt medborgarskap bosatt i Sverige som ville ha rätt

att bära sin hustrus mellannamn Hanell som eget mellannamn. Eftersom mannen och hans hustru hade gemensamt efternamn, Pedersen, medgav inte den svenska namnlagen detta. Enligt de lagvalsregler som finns i namnlagen (50–51 §§) är den svenska namnlagen tillämplig på danska medborgare med hemvist i Sverige, vilket var händelsen i det aktuella fallet. Trots detta fann länsrätten, med hänvisning till det resonemang som Kammarrätten i Göteborg förde 2008, att mannen hade rätt att bära sin hustrus mellannamn som eget mellannamn. På talan av Skatteverket upphävde emellertid samma kammarrätt förvaltningsrättens avgörande (dom 2012-02-03, mål nr 6154-11). Efter att i likhet med förvaltningsrätten ha konstaterat att det enligt svensk lagstiftning inte finns något utrymme för mannen att bära hustruns mellannamn som sitt mellannamn uttalade kammarrätten följande: ”[Mannen] har inte förvärvat eller fått mellannamnet registrerat i Danmark. Med hänsyn härtill anser kammarrätten att han inte har rätt att i Sverige förvärva mellannamnet Hanell.”

Domarna ger exempel på de av bland andra Skatteverket påtalade problem som föranleds av att Danmark och Norge har en mer tillåtande syn på rätten att bära mellannamn. Exemplet kan samtidigt sägas spegla en föräldrad grundinställning i den svenska namnrätten och ge ytterligare näring åt den kritik som den svenska mellannamnsregleringen är utsatt för. De angivna domarna visar också att domstolarna stundom kommer i beråd när de ska tillämpa en lagstiftning som de uppfattar som omodern och alltför restriktiv.

En anmärkning beträffande Norge

Den nya norska namnlagen innehåller enkla och på det hela taget mycket tillåtande regler rörande såväl mellannamn som dubbla efternamn. Om mellannamn sägs endast att om ett namn kan tas som efternamn kan det också tas som mellannamn (§ 9). Om dubbla efternamn sägs att två namn som kan tas som efternamn kan tas som ett dubbelt efternamn, i vilket de två namnen sätts samman med bindestreck (§ 7). Hur denna enkla reglering har fungerat i praktiken beskrevs närmare av namnforskaren och författaren, førsteamanuensis Ivar Utne, Universitet i Bergen, vid ett av Institutet för språk och folkminnen anordnat seminarium i Uppsala den 11 oktober 2012.

Enligt Utne infördes möjligheten till dubbla efternamn i 2002 års namnlag av jämställdhetsskäl och som ett komplement till mellannamnen vilka oftare antogs av kvinnor än av män. Det fördes inget resonemang om att i samband därmed förändra den i Norge generösa och mycket populära möjligheten att anta mellannamn. 45 procent av norska barn får i dag mellannamn medan åtta procent får dubbelnamn. Samma namnkombinationer kan uppnås lika enkelt med hjälp av mellannamn som i form av dubbelnamn. Eftersom den enda påtagliga skillnaden mellan dessa namntyper består i att dubbelnamnen undantagslöst ska vara – men i praktiken inte alltid är – förenade med bindestreck råder det en betydande förvirring i fråga om namnens status. Bindestreckskravet tvingar i onödan inte minst invandrargrupper att ta mellannamn när dubbelnamn hade varit det naturliga valet. Folk i allmänhet förstår inte vad som är skillnaden mellan efternamn, mellannamn och dubbla efternamn. Utnes avslutande reflektion var att om man i Sverige skulle lyckas att i lagstiftningen utmönstra mellannamnen och i stället införa en enhetlig och inkluderande ordning med dubbelnamn – utan krav på bindestreck – så vore detta ett synnerligt attraktivt alternativ att studera för den norska lagstiftaren.

11.3 Överväganden och förslag

Den möjlighet som hittills har funnits att med hjälp av ett strikt personligt mellannamn markera en familjesamhörighet fungerar dåligt. En rättighet som bättre svarar mot medborgarnas behov bör därför införas i form av dubbla efternamn. Reformen bör utformas så att de som nu bär mellannamn inte lider någon rättsförlust.

- Två namn som var för sig kan förvärfvas som efternamn får tas som ett dubbelt efternamn.
- Den som har ett dubbelt efternamn bestämmer själv ordningsföljden mellan namnen och om dessa ska vara förenade med bindestreck eller inte.
- Den som har ett dubbelt efternamn kan när som helst avsäga sig ett av namnen.
- Efternamn som består av fler än två namn får inte bildas.

- Nya mellannamn kan inte tas, men den som har ett mellannamn när lagen träder i kraft får behålla namnet som mellannamn så länge han eller hon önskar.
- Ett mellannamn kan på ansökan ombildas till ett enkelt efternamn eller till ena ledet i ett dubbelt efternamn.

11.3.1 Nuvarande mellannamnreglering är otillräcklig

Namnlagsutredningen ansåg att det behövdes en möjlighet att ge *barn* mellannamn endast i fall då detta var nödvändigt för att visa på samhörighet mellan barnet och dess båda föräldrar. När det gällde *makar* menade utredningen däremot att det rent allmänt kunde vara viktigt för en make, som av olika skäl hade valt att behålla sitt tidigare efternamn, att få markera sin samhörighet med den andra maken genom att ta dennes namn som mellannamn; något behov av korsvist bärande av mellannamn ansåg utredningen dock inte att det fanns. Den enda ytterligare situation vid vilken utredningen ansåg att det kunna finnas ett behov för den make som bytt namn att visa sin tidigare familjeanknytning med hjälp av ett mellannamn, avsåg det fallet att en make bytt till den andre makens efternamn.

När reglerna om mellannamn genom lagutskottets betänkande fick den form de har i dag erinrade utskottet bland annat om att det blivit allt vanligare att ett barns föräldrar har olika efternamn. I början av 1980-talet föddes cirka 40 procent av alla barn av ogifta mödrar. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att möjligheten att använda mellannamn för barn kunde väntas få praktisk betydelse när det gällde att stärka familjesamhörigheten. De olägenheter man samtidigt menade var förenade med en sådan ordning medförde emellertid att barnens rätt till mellannamn begränsades. Den innebar exempelvis inte en rätt att som mellannamn ta föräldrarnas namn som gift eller moderns eller faderns mellannamn. Inte heller lades avgörande vikt vid att ett barn kunde ha intresse av att genom ett mellannamn markera gemenskap med sina syskon.

För att kunna bedöma hur stort behovet av mellannamn är i dag kan det först vara av intresse att undersöka vilket efternamn personer som ingår äktenskap väljer, i vilken utsträckning nyblivna föräldrar har ett gemensamt efternamn och hur stor andel av de nyfödda som mellannamn anmäls för.

Av statistik från år 2005 framgår att av de svenskfödda kvinnor och män som gifte sig det året, valde 71 procent att ta mannens efternamn som gemensamt efternamn. Endast nio procent tog kvinnans efternamn medan nästan 18 procent av paren behöll sina egna efternamn efter vigseln. Andelen som behåller sina efternamn har härefter långsamt men stadigt ökat och har 2011 och 2012 väl överstigit 20 procent. Bland de svenskfödda som gifte sig var det drygt 5 000 kvinnor och knappt 700 män som valde att ta ett mellannamn, att jämföras med att det förekom 44 381 vigslar i denna kategori. Av dessa kvinnor valde drygt 75 procent sitt gamla efternamn som mellannamn och mannens efternamn som gemensamt. Av männen tog ungefär hälften sitt gamla efternamn som mellannamn och kvinnans efternamn som gemensamt efternamn. Bland de utomlands födda par som ingick äktenskap valde 41 procent att ta mannens efternamn som gemensamt och en lika stor andel att behålla de efternamn som de hade före giftermålet; endast en procent tog kvinnans efternamn som gemensamt. Mer än hälften av kvinnorna tog sitt eget efternamn som mellannamn och mannens som gemensamt, medan enbart fem av de utrikes födda männen tog sitt efternamn som mellannamn och kvinnans efternamn som gemensamt. Samma år, 2005, föddes 39 procent av alla barn, med föräldrar födda i Sverige, i familjer där modern och fadern hade samma efternamn, varvid barnet förvärvade detta efternamn. Återstående 61 procent föddes i familjer där modern och fadern hade olika efternamn. Av dessa barn fick 35 procent moderns efternamn. Av samtliga nyfödda fick sex procent ett mellannamn. (SCB, Beskrivningen av Sveriges befolkning 2005 s. 66 ff.)

År 1998 inkom enligt Skatteverket 12 670 anmälningar om mellannamn för barn. Motsvarande antal för 2009 och 2010 var 26 399 respektive 21 371. Antalet anmälningar om mellannamn för vuxna har ökat i ungefär samma omfattning.

En stor andel nyfödda har sålunda föräldrar med olika efternamn, och en förhållandevis stor andel gifta par väljer att behålla sina respektive efternamn. Även om exakta uppgifter för en jämförelse saknas står det klart att både andelen föräldrar med olika efternamn och andelen gifta som behåller sina namn är större nu än när 1982 års namnlagstiftning arbetades fram. Eftersom det är vid dessa två familjesituationer som möjligheten att genom mellannamn markera samhörighet ansetts ha störst betydelse, kan slutsatsen dras att behovet av att få ett mellannamn kvantitativt sett är större i dag än för trettio år sedan, vilket också bekräftas av att antalet anmäl-

ningar om mellannamn är betydligt högre nu än tidigare. Det är varken önskvärt eller realistiskt att inskränka de möjligheter som finns i dag, utan frågan gäller närmast vilket behov som finns av att *utvidga* den nuvarande regleringen till att omfatta fler familjesituationer än de som hittills gynnats av lagstiftningen. För att kunna bedöma det behovet är statistik över antalet gjorda ansökningar till föga hjälp, eftersom man inte vet hur stort antalet skulle ha blivit om det hade funnits en laglig möjlighet att få en ansökan beviljad. Ett mått på behovet av utvidgade mellannamsmöjligheter ges dock genom de samstämmiga uppgifterna från PRV, Institutet för språk och folkminnen samt Skatteverket om att det finns ett stort missnöje hos allmänheten över att reglerna inte är tillräckligt tillåtande. PRV har som tidigare nämnts också framhållit att många föräldrar felaktigt utgår från att det mellannamn någon av dem bär kan ges vidare till deras barn, vilket har utmynnat i ett stort antal utsiktslösa rättsprocesser där föräldrar försökt ge barn mellannamn som efternamn.

Ett än tydligare besked om att behovet av att kunna ta mellannamn inte i tillräcklig grad tillgodoses genom nuvarande lagstiftning har givits genom kommitténs attitydundersökning, enligt vilken 48 procent av de svarande ansåg att ett mellannamn ska kunna föras vidare som ett vanligt efternamn medan 22 procent inte såg någon anledning att mjuka upp reglerna i detta avseende.

Mot bakgrund av det anförda måste ordningen med mellannamn som infördes genom 1982 års namnlag anses ha varit till stor del förfelad. För att rätt fylla sitt ändamål borde mellannamnsregleringen redan från början ha varit mycket mer tillåtande. Det visade sig tidigt att medborgarna har anspråk på att mellannamn i väsentliga avseenden helt likställs med efternamn, såsom när det gäller möjligheten att föra namnet vidare till make och barn. Men om dessa önskemål tillgodoses blir det svårt att alls uppfatta vad som skiljer ett mellannamn från ett vanligt efternamn. Förhållandet är i sig ett argument för att helt slopa ordningen med mellannamn och införa en ordning som tillåter nya dubbla efternamn.

Om man likväl skulle behålla möjligheten till mellannamn är det alltså tydligt att det behöver tillskapas mycket mer generösa regler om mellannamn, som inte ställer lika stränga krav som i dag på att syftet ska vara att visa familjesamhörighet och som ger möjlighet att lägga till ett mellannamn i betydligt fler situationer än för närvarande. Det allmänt kritiserade förbudet mot att korsvis bära mellannamn är utan vidare moget för avskrivning, men en sådan

åtgärd vore långt ifrån tillräcklig för att hos medborgarna vinna acceptans för mellannamnsystemet. För att nå dithän behöver man även göra något åt det svårförståeliga förbudet mot att anta ett annat mellannamn som mellannamn och även den nuvarande begränsningen av barns rätt till mellannamn i andra situationer än de i vilka barnet har förvärvat ett efternamn som bärs av enbart en av föräldrarna.

En utvidgning av rätten till mellannamn i linje med det anförda framstår vid en nordisk jämförelse inte som anmärkningsvärt djärv utan snarare som försiktig. I Norge och Danmark har man genom nya namnlagar infört betydligt större valfrihet beträffande vilka namn som kan väljas som mellannamn. I Norge, vars tidigare mellannamnsregler i stor utsträckning stämde överens med de svenska, har man numera en vidsträckt valfrihet, som till och med medger att som mellannamn får väljas vilket namn som helst som den enskilde har rätt att förvärva som efternamn. Det finns inte heller någon begränsning av *hur många* mellannamn en person får bära. I Danmark, där ordningen med mellannamn har lång tradition, ges numera möjlighet att bära mellannamn som tidigare varit sökandens mellannamn, namn som sökanden har rätt att ta som efternamn, namn som sökandens föräldrar eller mor- eller farföräldrar bär som mellannamn och namn som sökandens make eller sambo bär som mellannamn samt dessutom andra efternamn om samtycke föreligger. Vidare har namnbäraren möjlighet att slopa mellannamnet, och om namnet tas som efternamn faller det automatiskt bort som mellannamn. Om man härjämte beaktar att både Norge och Danmark även tillåter alternativet med *dubbla efternamn* framstår den svenska lagstiftningen vid en jämförelse som extremt otillåtande.

Behovet av en ny och vidare mellannamnsreglering kan ses också ur en annan synvinkel. Som framgått har människors starka vilja att få namngemenskap inom familjen i flera fall tagit sig uttryck som närmast bör betecknas som kringgåenden av lagstiftningen. Genom ett antal konstruerade namnbyten utan självständigt syfte har de som sista led i en kedja kunnat uppnå full namngemenskap beträffande såväl efternamn som mellannamn, med domstolarnas godkännande och trots att arrangemanget går klart emot lagstiftningens intentioner. Lagar som låter sig manipuleras är nästan alltid dåliga lagar. Slutsatsen av de aktuella fallen bör emellertid inte vara att luckor behöver täppas till i lagstiftningen utan snarare att det finns ett behov av att genom en mer generös lag-

stiftning öppna dessa luckor på vid gavel. Att domstolarna i vissa fall synes ha föregripit en mer tillåtande reglering är därvid självfallet inte ett giltigt argument för att lagen inte behöver ändras.

11.3.2 Nybildningar av dubbla efternamn bör tillåtas

Sett från kommitténs synpunkt vore det att börja i fel ände om preciserade förslag till mer generösa och användarvänliga regler om mellannamn utarbetas innan ställning tas till frågan om tillåtligheten av *dubbla efternamn* (som nämnts inledningsvis använder kommittén begreppen *dubbelnamn* och *dubbla efternamn* utan betydelseskillnad). Om man i svensk rätt på nytt – och i likhet med vad som är fallet i Danmark och Norge – skulle tillåta att det bildas efternamn som består av två namn, skulle denna möjlighet i ett stort antal fall utan tvivel framstå som så attraktiv för medborgarna att de skulle välja den framför mellannamnsvarianten. Men man bör inte stanna där i tankegången. I själva verket kan det krångliga och inskränkande systemet med mellannamn göras överflödigt om man hittar en formel för dubbelnamn som inkluderar alternativet med mellannamn och som på så sätt tar bort efterfrågan på dessa. Möjligen är denna eventualitet redan antydd i kommittédirektiven: ”Om möjligheten att bära mellannamn alltjämt bedöms fylla en funktion - -” (s. 6).

En dubbelnamnstillåtande ordning kan mycket väl behöva införas på egna meriter, men de riktigt stora fördelarna uppkommer om de oklarhetsskapande mellannamnen samtidigt fasas ut ur den namnrättsliga ordningen. För att det ska vara möjligt måste en dubbelnamnsreglering utformas så att den från medborgarnas synpunkt utgör en fullgod ersättning. Vid sidan av det primära syftet att öka medborgarnas frihet genom att ge dem möjlighet att bilda och bära dubbla efternamn måste regleringen således tillgodose de befintliga mellannamnsbärarnas intresse, däribland också dem som av någon anledning inte önskar en förändring utan som vill kunna bära sitt mellannamn på samma villkor som tidigare.

Först gäller det emellertid att avgöra om det finns några bärkraftiga skäl som talar *mot* ett återinförande av möjligheten till dubbelnamn.

Historiskt sett har dubbelnamn – vanligen med men ibland utan bindestreck – varit en helt accepterad företeelse i det svenska namnskicket. Härom vittnar sådana ännu i dag allmänt kända dubbel-

namnsbildningar som Ask-Upmark, Axelson Johnson, Burenstam Linder, Cavalli-Björkman, Gustaf-Janson, Key-Åberg, Ling-Vannerus, Martin-Löf, Mittag-Leffler, Nathorst-Böös, Peterson-Berger, Säve-Söderbergh, Tarras-Wahlberg, Trolle-Bonde, William-Olsson och Wiwen-Nilsson. Ett lagfäst förbud mot bildandet av nya dubbelnamn infördes först genom 1982 års namnlag. Motivet synes då inte ha varit av principiell art utan snarare att dubbelnamnen befarades medföra praktiska olägenheter. Namnens större längd ansågs göra dem otympliga och svårhanterliga. Ett bekymmer ansågs vara att man måste bestämma i vilken ordning namnen får bäras och vilka beståndsdelar av namnet som får föras vidare när barn till föräldrar med dubbelnamn vill förvärva båda föräldrarnas namn. Det behövdes också regler som medgav att ett led i ett dubbelnamn slopades, men då äventyrades samhällets intresse av namnstabilitet. Slutligen oroade man sig för det intrång i rätten till redan etablerade dubbelnamn som uppkommer om exempelvis makarna Beck och Friis och deras efterkommande, med stöd av de familjerättsliga namnreglerna, antar det redan existerande dubbelnamnet Beck-Friis.

Granskar man närmare de anförda skälen mot en ordning som tillåter dubbelnamn finner man att de till stor del sammanfaller med de föräldrade motiv som vid utarbetandet av 1982 års namnlag åberopades mot en mer tillåtande mellannamnsreglering. Argumentet att dubbelnamnens längd skulle göra dem otympliga och av den anledningen svårhanterliga ter sig numera ganska ihåligt i betraktande av de många långa och sammansatta efternamn som har kommit in i landet genom invandring. Det gäller här inte bara namn som invandrare redan har när de kommer till Sverige utan även många nybildade efternamn som på senare år har godkänts till följd av de beslutande instansernas allt mer tillåtande praxis. Åtskilliga av dessa namn kan te sig svårhanterliga i ett land där majoritetsspråket är så dominerande som i Sverige, medan flertalet nya tänkbara dubbelnamnsbildningar av typen Persson-Rapp eller Mörsky-Özer inte bereder någon svårighet från hanteringsynpunkt. Dessutom bör beaktas att andelen *dubbla efternamn*, oberoende av förbudet mot nybildning, stadigt ökar genom invandringen, vilket får sin särskilda betydelse i detta sammanhang. Sålunda har invandrare från exempelvis spansk- och portugisisktalande länder mycket ofta dubbla efternamn, såsom Rodriguez Fernandez och Santos Lopes, som de vanligen väljer att behålla när de blir svenska medborgare. Ju större andel av befolkningen som bär dubbelnamn, desto mer

orättvist framstår namnlagstiftningen för alla dem som inte tillåts att skapa ett eget dubbelnamn.

Självfallet måste en ordning som tillåter dubbelnamn kringgärdas av bestämda regler, däribland bestämmelser om hur dubbelnamn sätts ihop och hur de kan upplösas. Sådana regler är emellertid ganska enkla att konstruera och tillämpa. Såvitt känt har de inte heller förorsakat några större problem i vare sig Danmark eller Norge, med undantag för att det i Norge ansetts som olyckligt att lagen har ett kategoriskt förbud mot dubbelnamn utan bindestreck. I Danmark kan två namn, som var för sig kan tas som efternamn, sättas samman som efternamn. Som huvudregel måste dock också i Danmark namnen förbindas med bindestreck. Ett efternamn som består av flera namn sammansatta med bindestreck anses i förhållande till namnlagens övriga bestämmelser som ett enda efternamn. Vidare kan den som förvärvat ett efternamn som består av flera namn sammansatta med bindestreck slopa ett av namnen. På liknande sätt kan i Norge två namn som var för sig får tas som efternamn tas som ett dubbelnamn, dock som framgått endast på villkor att de två namnen sätts samman med ett bindestreck. I förhållande till reglerna om fria och skyddade efternamn är de norska dubbelnamnen att ses som två skilda efternamn. Slutsatsen för svenskt vidkommande är att bestämmelser som reglerar användningen av dubbelnamn varken behöver vara omfattande eller komplicerad för att rätt tjäna sitt syfte att ge medborgarna större valfrihet.

Av intresse är vidare att notera, att det huvudsakliga skälet till att möjligheten att bära dubbelnamn infördes i Norge var att reformen antogs kunna få en positiv inverkan på jämställdheten i landet. Det ansågs nämligen sannolikt att reformen skulle medföra att kvinnors efternamn fördes vidare i slakten i högre utsträckning än vad som dittills hade varit fallet. Den gällande ordningen med mellannamn hade i Norge inte haft sådan gynnsam inverkan på jämställdheten. Allt talar för att resonemanget har giltighet även för svenska förhållanden. Som framgått valde 71 procent av alla svenskfödda par som gifte sig år 2005 att ta mannens namn som gemensamt efternamn medan motsvarande siffra för kvinnans namn var nio procent. Under senare år har det vidare kunnat märkas en ökad benägenhet hos par som gifter sig att ansöka om ett nytt gemensamt efternamn sammansatt av beståndsdelar av makarnas respektive efternamn. Om t.ex. mannen Åsrem och kvinnan Askhög gifter sig och vill ha gemensamt efternamn är det mest

sannolika att kvinnan tar mannens namn, men det kan också hända att de gemensamt ansöker om att få bilda något av de nya efternamnen Åsask, Åshög, Remask eller Remhög. I en dubbelnamns-tillåtande ordning skulle de i stället ha kunnat utnyttja möjligheten att ta dubbelnamnet Åsrem-Askhög, varigenom både mannens och kvinnans efternamn kunnat leva vidare.

Det bör observeras att de nu nämnda positiva jämställdhets-effekterna av en dubbelnamnsreform inte fullt ut kan uppnås genom att man i stället liberaliserar reglerna om mellannamn.

Om nybildningar av dubbelnamn åter ska tillåtas måste också tillses att namnskyddet inte påverkas. Några särskilda svårigheter härvidlag torde emellertid inte uppkomma. För den som vill byta sitt efternamn till ett dubbelnamn, som *inte* kan förvärvas enligt bestämmelserna om familjerättsliga namnförvärv, bör naturligtvis de allmänna reglerna om administrativa namnförvärv gälla. Det innebär att om det redan finns ett skyddat efternamn som är förväxlingsbart med något av leden i det sökta dubbelnamnet, utgör det förhållandet hinder för godkännande av namnet. Emellertid bör härvid noteras att enligt kommitténs förslag ska ett stort antal vanliga efternamn inte längre vara namnskyddade.

När det gäller förvärv av dubbelnamn som får göras enligt namnlagens *familjerättsliga regler* kan hänsyn till namnskyddet – i likhet med vad som gäller vid familjerättsliga förvärv av enkla efternamn – inte tillåtas utgöra något hinder. Om så vore skulle möjligheten att med hjälp av ett gemensamt dubbelnamn uppnå namngemenskap inom familjen bli än mer begränsad än vad som enligt nuvarande lagstiftning gäller för mellannamn.

Särskilt lätt väger de farhågor för en uppluckring av namnstabiliteten som för 30 år sedan och ännu tidigare åberopades mot en ordning med dubbelnamn. Som förut berörts har ju namnet som identifieringsmedel fått allt mindre betydelse i samhället. Det allmännas intresse av att en person inte byter namn mer än ett fåtal gånger i livet väger helt enkelt mindre tungt än den enskildes frihet att själv få bestämma vad han eller hon ska heta.

Allt sammantaget förordar alltså kommittén att rätten att bilda och anta dubbla efternamn återinförs i den svenska namnlagstiftningen.

11.3.3 Behovet av mellannamn minskar radikalt om det ges generösa möjligheter att förvärva och avsäga sig dubbla efternamn

En olägenhet med att införa en ordning som tillåter att dubbelnamn får bildas samtidigt som möjligheten kvarstår att addera ett mellannamn till efternamnet – vare sig detta består av ett dubbelnamn eller inte – består naturligtvis av risken för övertunga namnkombinationer. En annan nackdel är att den redan svåröverskådliga namnlagstiftningen blir än mer komplicerad. Som framgått råder i dag en betydande förvirring hos allmänheten rörande mellannamnen och deras tillåtna bruk. Det är inte ovanligt att ett efternamn i kombination med ett mellannamn felaktigt betecknas som dubbelnamn och inte heller, som bland andra Skatteverket påtalat, att namnen förenas med bindestreck så att de ger intryck av att vara dubbelnamn. I praktiken förekommer det inte så sällan också att ordningsföljden mellan namnen kastas om, så att det namn som rätteligen utgör ett mellannamn placeras efter vad som rätteligen utgör efternamnet, med eller utan förenande bindestreck. Det kan också inträffa att de inte så få personer som helt lagligt bär dubbelnamn här i landet – antingen namnet bildats enligt äldre lagstiftning, medgivits efter dispens enligt 14 § namnlagen eller utgör ett utländskt efternamn – råkar ut för att namnet felaktigt uppfattas som en kombination av mellannamn och efternamn. Den oreda som således utmärker området skulle förvärras än mer om lagstiftningen skulle anvisa två olika men för allmänheten svårskiljbara sätt att förvärva flera namn med placering efter förnamnen. En sådan oreda inträffade i Norge när man där introducerade möjligheten till dubbelnamn vid sidan av den fortlevande ordningen med mellannamn. Eftersom en önskad namnkombination kan uppnås lika enkelt med hjälp av reglerna om dubbelnamn som med begagnande av bestämmelserna om mellannamn uppfattar medborgarna i Norge i allmänhet ingen skillnad mellan de båda namntyperna, vilket förorsakat problem.

En enhetlig tillåtande ordning med dubbelnamn som helt ersätter mellannamnsreglerna framstår mot denna bakgrund som så eftersträvansvärd att den bör prövas på ett verkligt seriöst sätt. Den nuvarande mellannamnsregleringen med dess många omtalade brister är den förmodligen enskilt viktigaste anledningen till att en stor andel av medborgarna upplever namnlagen som verklighetsfrånvärd, tillkrånglad och hämmande. Mycket står därför att vinna

om det går att radikalt förenkla systemet genom att införa en enhetlig ordning med dubbelnamn, en ordning som alltså även tar hand om de behov som gör sig gällande beträffande mellannamn.

En sådan dubbelnamnsreglering bör utformas på ett annat och vidare sätt än om lagstiftningen erbjuder båda alternativen. En ny definition av dubbelnamn måste tillskapas och något krav på att beståndsdelarna i ett dubbelnamn ska vara förenade med bindestreck bör inte upprätthållas. För att undvika rättsförluster för dem som har mellannamn när den nya ordningen med dubbelnamn börjar gälla, måste övergångsregler utarbetas som ger de befintliga mellannamnsbärarna rätt att bära mellannamnet på samma villkor som tidigare så länge de själva önskar. I det följande presenteras förslag till en ordning som tillåter dubbla efternamn och som samtidigt innebär att mellannamnen fasas ut.

11.3.4 En ny ordning med enkla och dubbla efternamn

Om en ny ordning med enkla och dubbla efternamn men utan nytillkommande mellannamn ska fylla sitt syfte måste den i alla avseenden vara lika eller mer tillåtande än nu gällande ordning. Det betyder bland annat att rätten att välja vilka efternamn som ska förenas till ett dubbelt efternamn inte får underkastas artspecifika begränsningar. Den enskilde bör alltså kunna välja bland samtliga de efternamn som han eller hon har rätt att förvärva i familjerättslig eller administrativ ordning. Vidare bör den enskilde själv få bestämma ordningsföljden mellan namnen, valfrihet bör råda också i fråga om bindestreck mellan namnen och vidare bör den möjlighet som i dag finns att enkelt lägga till eller slopa ett mellannamn gälla även för vartdera ledet i ett dubbelt efternamn.

I några avseenden är dagens möjligheter att bära mellannamn mer tillåtande än de som gäller vid förvärv av efternamn. Så är fallet beträffande makes möjlighet att *börja* bära tidigare makes efternamn som mellannamn och adoptivbarns rätt att bära sitt efternamn från tiden före adoptionen som mellannamn. Även om den förstnämnda möjligheten torde ha haft ringa praktiskt betydelse bör båda dessa möjligheter att ge uttryck för en tidigare familjeanknytning finnas kvar när den här föreslagna dubbelnamnsreformen ersätter ordningen med mellannamn. Särskilda bestämmelser för dessa situationer bör därför införas.

Som tidigare redovisats är invändningen att dubbla efternamn leder till otympliga sammansättningar inte särskilt tungt vägande. Däremot är det inte önskvärt med alltför långa sammansättningar av efternamn. Det bör därför vara uttryckligen reglerat att efternamn som består av fler än två namn inte får bildas. Den som redan har dubbla efternamn och, t.ex. på grund av nya familjeförhållanden, vill lägga till ett nytt måste alltså samtidigt välja bort ett av de namn som ingår i dubbelnamnet. Detta bör å andra sidan kunna ske enkelt och under full valfrihet med avseende på vilket led som ska ersättas.

Särskilt om adoptivbarn

En ordning som inte ger en person rätt att utöver sina förnamn bära fler än två namn kan någon gång framstå som sträng, särskilt vad gäller situationen för adoptivbarn. Om adoptivföräldrarna har dubbelt efternamn kan barnet med den föreslagna ordningen inte förvärva båda dessa namn utan att samtidigt förlora sitt tidigare namn, försåvitt detta inte råkar vara identiskt med något av namnen i det dubbla efternamnet. Om det i stället är barnet som har ett dubbelt efternamn kan barnet inte förvärva adoptivföräldrarnas namn utan att samtidigt förlora åtminstone det ena ledet i sitt dubbla efternamn. I dessa fall får barnet med den föreslagna ordningen inte motsvarande möjlighet att visa anknytning både till sitt ursprung och till fosterföräldrarna som med dagens lagstiftning om *mellannamn*.

Det finns emellertid här anledning att närmare begrunda vad en adoption rättsligt sett innebär. Den karaktäriseras av att den adopterade i alla hänseenden likställs med ett biologiskt barn till adoptanten och att de rättsliga banden med den adopterades ursprungliga familj oåterkalleligen skärs av. Alla rättsverkningar mellan adoptivbarnet och dess biologiska släktingar upphör således. Efter adoptionen kommer adoptivbarnet helt i samma rättsliga ställning till adoptivföräldrarna och deras släktingar som vore det adoptivföräldrarnas biologiska barn, något som får betydelse i en mängd hänseende såsom när det gäller rätten till arv.

Denna starka rättsverkan av en adoption är resultatet av en vilja från lagstiftarens sida att adoptivbarnet helt och fullt ska kunna känna sig som adoptivföräldrarnas eget barn och av omgivningen accepteras som ett sådant. Ett annat efternamn än adoptivföräldrarnas tjänar typiskt sett till att motverka adoptionens syfte och

kan för minderåriga barn många gånger understryka ett utanförskap. I det perspektivet är det inte rimligt att adoptivbarn ska ges det unika privilegiet att förvärva fler än två efternamn, särskilt inte när detta måste ske till priset av ett systemstörande undantag. Adoptivbarn bör alltså inte undantas från den föreslagna allmänna begränsningsregeln som innebär att efternamn som består av fler än två namn inte får bildas.

Namnskydd

Vid tillämpningen av reglerna om namnskydd bör gälla att de båda namnen i ett dubbelt efternamn prövas var för sig. Vart och ett av namnen kommer därmed att åtnjuta det namnskydd som tillkommer dem i övrigt. Däremot kommer namnskydd inte att gälla det dubbla efternamnet som sådant. Denna begränsning är nödvändig för att bestämmelserna om namnskydd inte ska kunna kringgå och för att dubbelnamnsordningen ska kunna omfatta även den funktion som mellannamnen fyller i dag. Möjligheten att genom ett dubbelt efternamn kunna lyfta fram ett namn som tidigare förekommit i släkten skulle snabbt kunna bli mycket begränsad om det dubbla efternamnet som sådant blev namnrättsligt skyddat. Exempelvis skulle de som först antar dubbelnamnet Andersson-Karlsson kunna blockera alla andra personers möjlighet att – annat än i familjerättslig ordning – anta det dubbelnamnet.

En följd av att dubbla efternamn inte ska vara namnrättsligt skyddade blir att man vid fastställande av hur många bärare som finns av ett visst efternamn inte ska räkna dubbelnamnet utan vart och ett av de namn som dubbelnamnet består av. Det innebär också att vid prövning enligt varumärkeslagen eller firmalagen huruvida ett efternamn utgör hinder för registrering av ett varumärke eller en firma, de båda namnen i det dubbla efternamnet ska prövas var för sig. För att dubbla efternamn som bildats enligt äldre bestämmelser och som redan är tagna i bruk inte ska få ett sämre namnskydd än vad de har i dag bör det i lagens övergångsbestämmelser intas en regel om att ett sådant dubbelnamn alljämt ska räknas som ett namn vid tillämpning av reglerna om namnskydd.

Även om det alltså inte är lämpligt att ge nybildade dubbelnamn namnrättsligt skydd bör man inte helt stänga dörren för en framtida omprövning av frågan. Man kan nämligen tänka sig en utveck-

ling där dubbelnamn som bildats enligt den föreslagna nya ordningen så småningom uppfattas som lika etablerade som de äldre ännu existerande dubbelnamnen vilka nästan alla bildades under 1800-talet och förra hälften av 1900-talet. Med tiden kan det således komma att framstå som mindre motiverat att dubbelnamn som bildats enligt den nya ordningen inte i något fall kan vara skyddade på samma sätt som de äldre dubbelnamnen. I en sådan förändrad situation kan det finnas anledning att ta upp namnskyddsfrågan till förnyad prövning.

De som nu bär mellannamn får inte påverkas negativt

Eftersom nybildade dubbla efternamn inte kommer att vara namnskyddade finns desto större anledning att låta den enskilde namnbäraren ha rätt att förfoga över den ordningsföljd i vilken namnen bärs. En sådan förfoganderätt är också nödvändig om en dubbelnamnsreform helt ska kunna tillgodose de starka och omfattande önskemål som länge funnits om tillåtande av korsvist bärande av mellan- och efternamn. Detsamma gäller för frågan om namnen ska eller inte ska vara förenade med bindestreck. Valfrihet bör även här råda såväl vid ett förvärv av dubbelt efternamn som *efter* ett sådant förvärv. Ändringar av namnet i nu berörda avseenden ska alltså inte räknas som byte till nytt efternamn. Möjligheten att fritt ändra ordningen på namnen i ett dubbelt efternamn kan, i likhet med möjligheten att lägga till eller ta bort ett bindestreck, komma att i viss mån gå ut över namnstabiliteten. Risken för att denna möjlighet missbrukas framstår dock som ringa, särskilt med tanke på de praktiska olägenheter som i regel uppstår för bärarna varje gång namnföljden ändras eller i händelse av att makar väljer olika ordning mellan leden i ett dubbelt efternamn eller i det ännu mindre troliga fallet att ett barn ges en annan ordningsföljd på sitt dubbla efternamn än vad dess föräldrar har.

Även i övrigt bör bestämmelserna om dubbla efternamn göras så lite inskränkande som möjligt, så att de för medborgarna genomgående framstår som en klar förbättring jämfört med mellannamnsreglerna. Särskild hänsyn bör tas till alla dem som i dag bär mellannamn; också de måste kunna uppleva att lagen har ändrats till det bättre.

Helt visst bör den föreslagna dubbelnamnsreformen tas emot som positiv nyhet inte bara av medborgarna i allmänhet utan också

av en övervägande majoritet av de nuvarande mellannamnsbärarna. De erbjuds nu att få mellannamnet erkänt som ett namn, som de efter fritt val kan bära som efternamn och – för sig eller tillsammans med det andra ledet i ett dubbelnamn – föra vidare till sina efterkommande och till eventuella nya familjebildningar. Omvandlingen av de befintliga mellannamnen till efternamn måste emellertid helt och hållet baseras på frivillighet. Även om det för flertalet vore praktiskt om mellannamnet automatiskt omvandlades till ett efternamn måste man utgå från att det finns en kategori mellannamnsbärare som är fullt medvetna om mellannamnets strikt personliga karaktär och namntypens oförmåga att åstadkomma full namngemenskap i en familj men som ändå – eller kanske just av den anledningen – inte vill få mellannamnet omvandlat till ett led i ett dubbelt efternamn. Varje form av automatisk förändring av mellannamnets valör skulle innefatta risker för rättsförluster för denna kategori av namnbärare. De som bär mellannamn när reformen träder i kraft måste alltså själva få bestämma om och när deras eget mellannamn ska övergå till att bli ett enkelt efternamn som ersätter det tidigare, alternativt bli ena ledet i ett dubbelt efternamn. När ett sådant val väl har gjorts måste det också råda full frihet att, enkelt och kostnadsfritt, slopa ena ledet i dubbelnamnet, ändra ordningsföljden eller lägga till ett bindestreck. Just möjligheten att enkelt ändra ordningsföljd mellan namnen innebär dessutom att de som dittills burit mellannamn själva kan åtgärda eventuella alfabetiska olägenheter som de kan ha upplevt till följd av att ett mellannamn alltid måste bäras närmast före efternamnet.

Vad kommittén nu föreslår i fråga om mellannamn kan ses som en parallell till den lagstiftningsmodell som tillämpades då riksdagen upphävde lagen om registrerat partnerskap och beslutade att äktenskapsbalken skulle ändras så att även två personer av samma kön kunde ingå äktenskap. Några nya registrerade partnerskap kan alltså inte ingås, men i fråga om dem som före den 1 maj 2009 hade ingått sådant partnerskap innebar riksdagsbeslutet att partnerskapslagens rättsverkningar skulle fortsätta att gälla, så länge som de berörda inte lät viga sig eller anmälde till Skatteverket att de önskade få partnerskapet ombildat till äktenskap.

Det skulle för övrigt kunna ifrågasättas om en automatisk övergång från mellannamn till efternamn är förenlig med *Europakonventionens artikel 8*, som stadgar att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv. Rätten till ett visst familjename har av Europadomstolen ansetts vara omfattad av denna artikel.

Något avgörande som direkt berör den här aktuella situationen finns inte. Det synes emellertid inte kunna uteslutas att en ordning som förhindrar eller försvårar för mellannamnsbärarna att använda sina namn på ett sätt som de en gång har haft laglig rätt till, skulle kunna betraktas som konventionsstridig. Risken härför är vanskelig att bedöma men den kan i varje fall inte helt uteslutas.

Dubbelnamnsreformen bör således av hänsyn till enskilda mellannamnsbärares intressen kompletteras med övergångsregler. Dessa kan emellertid göras ganska okomplicerade och i huvudsak inskränkas till en bestämmelse om att den som har ett mellannamn när reformen träder i kraft får fortsätta att bära namnet som mellannamn så länge ansökan om något annat inte görs. En sådan ansökan kan avse att mellannamnet ska läggas till som ett led i ett dubbelt efternamn men också att mellannamnet ska utgöra sökandens enda efternamn eller helt strykas.

11.4 Lagförslag med kommentar

I lagen om personnamn införs följande bestämmelser om dubbelt efternamn jämte övergångsbestämmelser rörande bland annat mellannamn. Lagrummen ersätter 12 § 3 och 24–29 §§ namnlagen.

Dubbelt efternamn

19 § Två namn som var för sig kan förvärvas enligt 1–14 §§ eller 38 § får antas som ett dubbelt efternamn. Vid prövning av frågor om namnskydd enligt 13 § och 16–17 §§ ska ett dubbelt efternamn räknas som två skilda efternamn.

Efternamn som består av fler än två namn får inte bildas.

Bestämmelsen möjliggör förvärv av dubbla efternamn. En förutsättning för att ett dubbelt efternamn ska få tas är att den namnsökande har rätt att förvärva vart och ett av namnen enligt bestämmelserna i 1–14 §§ och 38 §. Den namnsökande kan alltså till sitt befintliga efternamn foga ett efternamn som kan förvärvas enligt bestämmelserna om familjerättsliga namnförvärv, ett nybildat eller annat efternamn som godkänts enligt bestämmelserna om administrativa namnförvärv eller ett namn som kan förvärvas enligt bestämmelsen i 38 § som reglerar de internationella förhållandena.

För att reglerna om namnskydd inte ska kunna kringgås räknas ett dubbelt efternamn som två skilda namn vid prövning av frågor om namnskydd. De ingående namnen kan alltså var för sig åtnjuta namnskydd. Däremot träffar namnskyddet inte det dubbla efternamnet som sådant. Anledningen är, som närmare redovisats i den allmänna motiveringen, att möjligheterna att bilda dubbla efternamn i annat fall skulle bli alltför begränsade. Värdet av reformen skulle urholkas om sådana dubbelnamnsbildningar som exempelvis Andersson-Karlsson kunde blockeras av att någon redan utnyttjat sig av den möjligheten.

En annan konsekvens av bestämmelsen är att man vid fastställande av hur många bärare som finns av ett visst efternamn inte ska räkna dubbelnamnet utan vart och ett av de namn som dubbelnamnet består av. Vid en prövning om ett namn utgör hinder för registrering av ett varumärke eller firma enligt varumärkeslagen eller firmalagen bör bestämmelsen medföra att de båda namnen i det dubbla efternamnet ska prövas var för sig. – Dubbla efternamn som bildats enligt äldre bestämmelser ska även fortsättningsvis vara skyddade. En regel av den innebörden finns intagen i lagens övergångsbestämmelser.

Andra stycket klargör att sådana efternamn inte får bildas som består av fler än två enkla namn. Även om detta förhållande kan sägas ligga implicit i termen dubbelt efternamn, finns alltså här en uttrycklig bestämmelse om detta. Förbudet innebär bland annat att två personer, varav den ena har dubbelnamn, som vill ta ett gemensamt dubbelnamn måste bestämma vilket av de tre namnen som inte ska ingå i det gemensamma dubbelnamnet. En liknande situation uppkommer när ett barn till föräldrar med olika efternamn/dubbelnamn ska ges ett efternamn som knyter an till båda föräldrarna.

Genom uttrycket "får inte bildas" tydliggörs det i och för sig självklara förhållandet att förbudet inte rör befintliga efternamn som består av fler än två namn. Det gäller både då någon redan har fler än två efternamn registrerade och då en utlänning med så många efternamn blir svensk medborgare.

20 § En make som har haft rätt att förvärva den andra makens efternamn under äktenskapet får, med den andra makens samtycke, förvärva detta namn som en del i ett dubbelt efternamn även sedan äktenskapet har upplösts. En efterlevande make får förvärva ett sådant namn som en del i ett dubbelt efternamn.

De nu gällande familjerättsliga bestämmelserna om byte till makes efternamn ger inte möjlighet för make att förvärva den andra makens efternamn efter det att äktenskapet har upplösts. Däremot ger nu gällande bestämmelser om mellannamn i 24 § andra stycket namnlagen en make rätt att under vissa förutsättningar börja bära den andra makens efternamn som mellannamn, efter det att äktenskapet har upplösts. Även om denna möjlighet torde ha utnyttjats i endast ringa omfattning, överförs den alltså i sak till den nya och vidareutvecklade ordningen med dubbelnamn.

21 § Den som har adopterats och som inte har behållit sitt efternamn från tiden före adoptionen kan efter ansökan förvärva detta namn som en del i ett dubbelt efternamn.

Nuvarande bestämmelser om mellannamn ger adoptivbarn rätt att bära sitt efternamn från tiden före adoptionen som mellannamn, 26–27 §§ namnlagen. Beträffande efternamn förvärvar som huvudregel adoptivbarnet adoptivföräldrarnas efternamn genom adoptionen (2 §). Möjlighet att behålla det efternamn som adoptivbarnet hade före adoptionen föreligger bara om domstol har beslutat härom i adoptionsärendet. I annat fall kan det tidigare efternamnet förvärfas endast efter ansökan hos PRV, varvid särskilda skäl måste föreligga (14 § första stycket). Eftersom möjligheten att ta mellannamn nu avskaffas och ersätts av en ordning med dubbelnamn införs en motsvarande möjlighet för adoptivbarn att genom namnet knyta an till sitt ursprung. Adoptivbarn som inte har behållit sitt efternamn från tiden före adoptionen ges rätt att, genom ansökan, förvärva detta namn som en del i ett dubbelt efternamn, varvid dock det i 19 § andra stycket intagna allmänna förbudet mot att bilda efternamn som består av fler än två namn måste respekteras.

22 § Av en ansökan om att få förvärva ett dubbelt efternamn ska framgå i vilken ordning namnen ska bäras och om namnen ska vara förenade med bindestreck.

Som angivits i den allmänna motiveringen ska full frihet råda i fråga om ordningsföljden mellan de båda leden i ett dubbelt efternamn och även i fråga om namnen ska vara förenade med bindestreck eller inte. Denna frihet gäller inte bara när ett nytt dubbelnamn tillskapas utan även när ett befintligt dubbelnamn förvärfas, antingen det sistnämnda sker i familjerättslig eller administrativ ordning.

Det vanliga är naturligtvis att det genom det sätt varpå dubbelnamnet skrivs i ansökan framgår att det ena namnet ska stå före det andra och att namnen ska respektive inte ska knytas samman med bindestreck. Skulle förhållandena ändå framstå som oklara bör namnmyndigheten söka bringa klarhet häri och i sista hand avvisa ansökan. Om ett missförstånd skulle ske mellan sökanden och namnmyndigheten är detta ändå inte så farligt eftersom saken enkelt kan rättas till genom en ny ansökan, förutsatt att reglerna om namnskydd inte lägger hinder i vägen.

Det bör observeras att namnen i ett dubbelt efternamn antingen ska särskrivnas eller förenas med bindestreck. Hopskrivna dubbelnamn av typ LindStröm eller Svenskpersson kan inte godkännas, än mindre avarter såsom Knoll&Tott. Däremot får naturligtvis redan existerande hopskrivna dubbelnamn, såsom *Ossiannilsson*, föras vidare i den mån förutsättningarna för detta i övrigt föreligger. Detsamma gäller självfallet också andra existerande dubbelnamn som inte överensstämmer med definitionen i 19 §, såsom O-Nils (som ursprungligen lär ha utgjort en förkortning av Olofsson-Nilsson).

23 § Den som har ett dubbelt efternamn kan hos Skatteverket ansöka om att ett av namnen ska strykas, att ordningsföljden mellan namnen ska ändras eller att ett bindestreck ska läggas till eller strykas.

Den som har ett dubbelt efternamn har, oavsett på vilket sätt namnet har förvärvats, möjlighet att när som helst slopa ett av namnen utan att detta räknas som byte av efternamn. En vanlig situation då detta kan bli aktuellt är att två makar har tagit ett dubbelt efternamn bildat på varderas efternamn före vigseln och sedan skiljer sig. Ett annat exempel är att en av makarna redan har ett dubbelt efternamn. För att makarna då ska kunna bilda ett gemensamt dubbelt efternamn baserat på bådas efternamn måste – till följd av förbudet mot att bilda efternamn som består av fler än två namn – den make som redan har ett dubbelt efternamn först slopa ett av sina namn.

Möjligheten att stryka ett av namnen gäller, i likhet med möjligheten att ändra ordningsföljd och att lägga till eller stryka ett bindestreck, oavsett om det dubbla efternamnet tillkommit enligt den nya lagen eller fanns redan när den trädde i kraft. De befintliga dubbelnamnsbärarna får alltså genom den nya lagen en väsentligt ökad valfrihet.

Övergångsbestämmelser:

1. Den som vid denna lags ikraftträdande bär ett mellannamn fortsätter att bära namnet som mellannamn så länge ansökan om annat inte görs till Skatteverket.

Ett mellannamn ska bäras närmast före efternamnet

2. Den som bär ett mellannamn kan hos Skatteverket ansöka om att namnet ska slopas, förvärvas som efternamn eller förvärvas som led i ett dubbelt efternamn.

För ansökan enligt första stycket ska ansökningsavgift inte betalas.

3. Vid prövning av frågor om namnskydd enligt 13 § och 16–17 §§ ska ett dubbelt efternamn som var i bruk vid lagens ikraftträdande räknas som ett enda efternamn.

Kommentar till övergångsbestämmelse 1:

Den som bär ett mellannamn vid lagens ikraftträdande har rätt att fortsätta bära namnet som mellannamn så länge han eller hon önskar. Även om många mellannamnsbärare kan förmodas vilja utnyttja möjligheten att få namnet omvandlat till ena ledet i ett efternamn kommer alltså mellannamnen att finnas kvar under lång tid. Några nya mellannamnsbärare kommer dock inte att tillkomma. Inte heller går det att återta ett mellannamn som mellannamn sedan det en gång strukits eller ombildats till efternamn.

Så länge någon bär ett mellannamn såsom mellannamn måste det liksom tidigare bäras närmast framför efternamnet. Några andra övergångsbestämmelser om vad som gäller för den som bär ett mellannamn har inte ansetts nödvändiga. Lika lite som tidigare behöver det exempelvis lagregleras huruvida ett bindestreck får sättas mellan mellannamnet och efternamnet.

Kommentar till övergångsbestämmelse 2:

I övergångsbestämmelsen anges att ansökan kan göras om att ett mellannamn ska omvandlas till ett led i ett dubbelt efternamn. Om en mellannamnsbärare vid ansökningstillfället redan har ett dubbelt efternamn måste sökanden i så fall ange vilket av namnen i det dubbla efternamnet som ska slopas. I annat fall skulle fler än två efternamn komma att bildas, vilket inte är möjligt enligt 19 § andra stycket. Tvånget att först slopa ett av namnen i det dubbla

efternamnet strider inte mot grundprincipen att namnlagsreformen inte får missgynna mellannamnsbärarna, eftersom ingen är tvingad att avstå från sitt mellannamn. Eftersom ett mellannamn inte är ett efternamn utgör 19 § andra stycket inte hinder mot att någon förvärvar ett dubbelt efternamn och samtidigt behåller sitt mellannamn.

Rätten att få ett mellannamn ombildat till efternamn gäller endast mellannamn som bärs, inte mellannamn som tidigare har burits. Men möjlighet att ta ett tidigare buret mellannamn som efternamn kan naturligtvis ändå föreligga om villkoren i de allmänna förvärvsbestämmelserna i 1–14 §§ är uppfyllda.

Ansökan om att slopa ett mellannamn eller att förvärva ett mellannamn som ett efternamn eller som ett led i ett dubbelt efternamn ska kunna göras kostnadsfritt. Detta är en konsekvens av grundprincipen att de som vid lagens ikraftträdande bär mellannamn inte ska få sin situation försämrad till följd av dubbelnamnsreformen.

Kommentar till övergångsbestämmelse 3:

Dubbelnamn som har förvärvats enligt äldre bestämmelser räknas som ett namn vid tillämpning av nu gällande regler om namnskydd. Genom övergångsbestämmelsen tillses att dessa redan befintliga dubbelnamn inte får ett sämre namnskydd till följd av den nya lagstiftningen. Övergångsbestämmelsen undantar alltså det begränsade antalet alltjämt existerande dubbelnamn från huvudregeln i 19 § första stycket att ett dubbelt efternamn inte som sådant har namnrättsligt skydd.

12 Förnamn och gårdsnamn

I redogörelsen för gällande rätt har bestämmelserna om *förnamn* i 30–34 §§ namnlagen närmare beskrivits. Den grundläggande bestämmelsen om förvärv av förnamn finns i 30 §, där det anges att varje barn ska ges ett eller flera förnamn, som inom tre månader från födelsen ska anmälas till Skatteverket. I 31 § regleras möjligheten att göra tillägg, ändring och strykning av förnamn genom anmälan till Skatteverket. En inskränkning som avser alla dessa fall är att ett av de ursprungliga förnamnen alltid måste behållas. Anmälan enligt 31 § får göras endast en gång. Ordningföljden mellan två eller flera förnamn samt sådan stavningsändring som inte påverkar namnets uttal kan likaledes, enligt 32 §, ändras genom anmälan till Skatteverket. Någon begränsning av antalet ändringstillfällen finns inte i dessa fall. För att tillägg, strykning eller ändring av förnamn ska få ske i andra fall än de som avses i 30–32 §§ måste särskilda skäl föreligga. Enligt 33 § ska ansökan i sådana fall inges till PRV för prövning. I 34 § andra stycket anges att förnamn som anmäls till Skatteverket enligt 30 eller 31 § förvärvas genom anmälan, om inte hinder mot godkännande föreligger enligt 34 § första stycket. Sistnämnda lagrum innebär att som förnamn inte får godkännas namn som kan väcka anstöt eller antas leda till obehag för den som ska bära det. Ett namn får heller inte godkännas om det av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn.

Skatteverkets beslut i förnamnsfrågor överklagas till förvaltningsrätt (tidigare länsrätt) och därefter till kammarrätt och HFD (tidigare Regeringsrätten) medan PRV:s beslut överklagas till PBR och därefter till HFD. (Fram till 1 juli 1991 gjordes anmälan till pastorsämbetet i den församling anmälaren tillhörde; pastorsämbetets beslut överklagades till det domkapitel ämbetet löd under).

Enligt sina direktiv ska kommittén, vad gäller förnamn, särskilt undersöka hur lämplighetskravet i 34 § första stycket namnlagen tillämpas och kartlägga föreliggande praxis. Mot bakgrund av undersökningen ska kommittén analysera vad skillnaderna i praxis beror på och föreslå åtgärder som främjar en mer enhetlig tillämpning. Kommittén ska även överväga om regleringen kan få en bättre utformning i syfte att förhindra klart olämpliga förnamn.

Kommittén kommer längre fram i detta kapitel att behandla denna i direktiven berörda fråga om förnamnets *form* och den härtill anslutande praxisen. Närmast redogörs emellertid för frågor om *ändring* av förnamn och de möjligheter som i det avseendet finns till förenklingar och lättnader i nu gällande regler.

12.1 Förvärv, tillägg, byte, strykning och annan ändring av förnamn

Kommitténs förslag:

- Förbudet mot att mer än en gång ändra sitt förnamn avskaffas.
- Det ska bli möjligt för en person att byta ut alla sina förnamn.
- Det ska inte längre behövas särskilda skäl för att ändra ett förnamn.
- Bestämmelserna förenklas och anpassas till ett enhetligt förfarande för namnärenden.

Genom 1982 års namnlag infördes den grundläggande regeln om förvärv av förnamn i 30 § som, jämte den kompletterande bestämmelsen i 34 § andra stycket, innebär att förnamn förvärvas genom anmälan till Skatteverket (ursprungligen till pastorsämbetet). Den formella regleringen i övrigt förenklades och liberaliserades jämfört med 1963 års namnlag. Dittills hade förnamn kunnat *läggas till* antingen vid dop eller annan motsvarande religiös förrättning eller efter ansökan hos namnmyndigheten, varvid särskilda skäl för namntillägget måste föreligga. En *ändring* av förnamn kunde ske endast efter ansökan hos namnmyndigheten och då krävdes synnerliga skäl. Med begreppet ”ändring av förnamn” avsågs i 1963 års

lag strykning, byte och ändring av ordningsföljden mellan förnamn. Reglerna hade kritiserats för att i den praktiska tillämpningen medföra problem för framförallt adopterade utländska barn och för invandrare som önskade lägga till eller ändra sitt förnamn. I de flesta fall medförde reglerna att detta var möjligt endast efter ansökan hos PRV.

Den regelförenkling som skedde genom 1982 års lag innebär att alla former av ändring av förnamn numera kan ske genom anmälan till Skatteverket. Vid lagens tillkomst fanns emellertid en oro för att alltför generösa möjligheter till namnbyten skulle komma att missbrukas. Det ansågs därför inte önskvärt att en person skulle kunna byta ut hela sin namnidentitet genom blott en anmälan till Skatteverket. Liksom för efternamn sågs det därför som nödvändigt att införa begränsningar vid ändring av förnamn (LU 1981/82:41 s. 36). Dessa ursprungligen införda begränsningar gick något längre än de som i dag återfinns i 31 §. Från början var det tillåtet att genom anmälan lägga till *ett* nytt namn, byta ut *ett* av förnamnen mot *ett* nytt förnamn eller stryka *ett* förnamn. I 32 § var möjligheten till ändring av ordningsföljden mellan två eller flera förnamn begränsad till sådan ändring som innebär att tilltalsnamnet kommer först.

Ganska snart efter namnlagens ikraftträdande blev det tydligt att utformningen av 31 § alltså innebär en olägenhet för bland annat utländska barn som adopterats här. I de fall då barnet redan hade fått flera förnamn i sitt ursprungsland kunde adoptivföräldrarna genom en kostnadsfri anmälan om förnamnsändring ge barnet endast ett nytt (svenskt) förnamn och endast ett av de ursprungliga förnamnen kunde strykas. Ville adoptivföräldrarna ge barnen mer än ett nytt namn eller stryka fler än ett av de utländska förnamnen var de hänvisade till det avgiftsbelagda ansökningsförfarandet hos PRV. För att komma ifrån dessa oönskade effekter infördes en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1988. Först då blev det möjligt att genom anmälan byta ut, stryka eller lägga till mer än ett förnamn. En ändring genomfördes samtidigt i 32 §, varigenom det blev möjligt att ändra ordningsföljden mellan två eller flera förnamn utan att tilltalsnamnet kom först.

Lagändringarna 1988 ledde sålunda till att den enskildes möjligheter till ändring av förnamn vidgades. Kvar i 31 § finns dock alltså de begränsningarna att *ett* ursprungligt förnamn alltid måste behållas och att sådan ändring som kan göras av Skatteverket får ske *en* gång. Vill den enskilde få till stånd ytterligare ändringar i

någon form av förnamn eller byta bort sina ursprungliga förnamn kan detta bara ske efter ansökan hos PRV, som då har att pröva om särskilda skäl föreligger (33 §). Begränsningarna ger uttryck för den oro som fanns vid tillkomsten av 1982 års namnlag över att allt för stora möjligheter till namnbyten skulle missbrukas och inverka negativt på namnstabiliteten. Som kommittén tidigare har framhållit finns det i dag skäl att se annorlunda på dessa frågor.

De grundläggande bestämmelserna om förvärv av förnamn bör dock i allt väsentligt vara desamma som anges i 30 § och 34 § andra stycket namnlagen. Alltjämt bör alltså gälla att varje barn ska ges ett eller flera förnamn och att ansökan (den term som genomgående används i det enhetliga förfarande som föreslås) om dessa namn ska ges in till Skatteverket inom tre månader efter barnets födelse. Själva förvärvet regleras i dag inte i 30 § utan i 34 § andra stycket. Där anges att förnamn som anmäls enligt 30 eller 31 § förvärvas genom anmälningen till Skatteverket, varvid anmärks att detta inte gäller om namnet av lämplighetsskäl inte kan godkännas. Detta villkorande av förvärvstidpunkten i förening med uppdelning på olika paragrafer leder till en viss otydlighet kring själva förnamnsförvärvet. I lagstiftningen bör därför i stället slås fast att ett förnamn förvärvas när det blir registrerat av Skatteverket.

Bestämmelserna om tillägg, strykning och ändring av förnamn är som nämnts underkastade den generella begränsningen att anmälan till Skatteverket kan göras endast en gång (31 § namnlagen). Kommittén har i föregående kapitel om efternamn föreslagit att de begränsningar som finns för successiva namnbyten (de så kallade spärreglerna) slopas samt närmare utvecklat skälen för detta. Kommittén har där funnit att det inte behövs någon antalsmässig begränsning vare sig när det gäller efternamn som kan förvärvas i familjerättslig ordning eller när det är fråga om efternamn som förvärvas i annan ordning, t.ex. genom nybildning. Dessa överväganden är direkt överförbara till frågan huruvida upprepade ändringar av förnamn bör få göras utan annan prövning än den som avser namnets lämplighet. Motiven för att tillåta sådana upprepade förnamnsändringar kan sammanfattas enligt följande.

Personnamnets betydelse som ett säkert identifieringsmedel har stadigt minskat. Tidigare har spärrar mot upprepade namnbyten ansetts vara viktiga från brottsbekämpande synpunkt, men dagens brottslighet – särskilt sådan av mer avancerat slag – utnyttjar sig av andra och mycket mer sofistikerade hjälpmedel. Risken för att en person, som metod för att begå brott och undgå upptäckt, skulle

välja att få upprepade namnbyten registrerade hos Skatteverket framstår i dagens allt mer datadominerade värld som helt marginell. En person som ideligen ansöker om nya namnbyten får så stora problem i sin vardagstillvaro att ett sådant förryckt beteende redan av den anledningen bör framstå som mindre lockande. Den lilla risk som finns för ett sådant missbruk står i varje fall inte i rimlig proportion till den förenkling och större frihet som medborgaren i gemen kan dra fördel av genom att spärreglerna avskaffas. Avsevärda administrativa vinster står att uppnå. Namnmyndigheten behöver exempelvis inte längre hålla noggrann uppsikt över om ett förnamnsbyte redan har skett.

Också de övriga begränsningarna i 31–34 §§ namnlagen som inte har med lämplighetsbedömningen att göra är, som redan antytts, mogna för avskrivning. Hit hör den specifika regeln i 32 §, som begränsar Skatteverkets möjlighet att godkänna ändrad stavning av förnamn till fall då namnets uttal inte påverkas. Denna prövning har med tiden fått drag av självändamål och bör inte behållas; en annan sak är att en ny stavning kan innebära att namnet blir uppenbart olämpligt och av den anledningen inte kan godkännas. Hit hör också regeln att den som har bara ett förnamn får förvärva ytterligare förnamn men inte byta bort det han eller hon redan har. Vidare framstår den särskilda regeln om att ordningsföljden mellan två eller flera förnamn kan ändras närmast som en överreglering.

En ordning där de många nuvarande ändringsvarianterna – byte, strykning, tillägg, ändring, ordningsföljdsändring och stavningsändring – ersätts av det enhetliga begreppet ändring av förnamn innebär en avsevärd förenkling, såväl för de namnsökande som för myndigheterna. Dagens paragrafer 31–33 och del av 34 kan reduceras till en enda som anger att ändring av förnamn kan ske efter ansökan hos Skatteverket.

Genom de nu angivna förändringarna uppnås i stort sett rättslighet med Norge och Danmark, vilka båda länder antagit nya namnlagar på 2000-talet. Den danska namnlagen innehåller över huvud taget inga begränsningar för upprepade förnamnsbyten. I den norska namnlagen finns en spärr avsedd att hindra personer över 18 år från att byta förnamn oftare än vart tionde år. Spärren hindrar dock inte en namnbytare från att när som helst byta tillbaka till sitt tidigare förnamn.

12.2 Förnamnets form

De materiella krav som gäller för att ett förnamn ska kunna godkännas anges i 34 § första stycket namnlagen. Som förnamn får sålunda inte godkännas ”namn som kan väcka anstöt eller kan antas leda till obehag för den som skall bära det eller namn som av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn”. Dessa kriterier har i sak varit oförändrade sedan tillkomsten av 1963 års namnlag. Kriteriet att ett förnamn inte får kunna väcka anstöt eller antas kunna leda till obehag för bäraren knyter an till motsvarande bestämmelse om efternamn i 12 §. Med namn som ”av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn” avses enligt förarbetsuttalandena framför allt namn som har påtaglig efternamnskaraktär, men även ord som av annan anledning inte är lämpliga som förnamn. 1956 års namnrättskommitté ansåg att man här kunde tänka sig ord som inte kan sägas vara direkt stötande eller besvärande för bäraren men som ligger denna ordtyp så nära att de lämpligen bör underkännas. Kommittén ansåg även att det kunde bli aktuellt att vid denna bedömning ibland ifrågasätta om ett namn ”är ägnat såsom förnamn för det barn som avses, såsom då föräldrar önskar giva en flicka ett gossenamn”. Utgångspunkten för bedömningen borde dock enligt kommittén vara att valet av förnamn är en så personlig angelägenhet att namngivaren bör medges en mycket vid ram för valfrihet. I lagstiftningsärendet gav varken regeringen eller riksdagen uttryck för någon annan uppfattning. I propositionen underströk departementschefen att det som var väsentligt i sammanhanget var att ”förhindra att barn belastas med kuriösa eller frånstötande namn” och att det såsom förnamn i princip inte godkänns namn av påtaglig efternamnstyp. Tanken var dock inte att förhindra den i vissa släkter förekommande seden att som förnamn ge barnet ett *patronymikon* (dvs. ett namn bildat på faderns förnamn med tillägg av ändelsen son eller dotter) jämte andra förnamn (prop. 1963:37 s. 134).

Några uttalanden som avvek från de här återgivna gjordes inte i lagstiftningsärendet som ledde fram till nu gällande namnlag. Under riksdagsbehandlingen framhölls dock att *metronymikon* var att jämställa med *patronymikon*. Beträffande smeknamn anförde departementschefen att sådana ska kunna godkännas om de är tillfredsställande ur språkliga och andra namnvårdande synpunkter (prop. 1981/82:156 s. 71).

12.2.1 Praxisgenomgång

Viss kritik har riktas mot den tillämpning som bestämmelsen i 34 § första stycket namnlagen har kommit att få. Institutet för språk och folkminnen anförde i sin tidigare nämnda skrivelse till regeringen år 2004 att den juridiska bedömningen av förnamn i de olika rättsliga instanserna har visat sig i många fall vara subjektiv och godtycklig. PRV framförde i sin motsvarande skrivelse år 2005 att det är oklart vilka förnamn som kan godkännas vid en prövning enligt 34 §. Vid den av Justitiedepartementet samma år anordnade hearingen framhöll PRV och Institutet för språk och folkminnen att denna oklarhet framför allt beror på att prövningen i länsrätt och kammarrätt leder till skilda resultat beroende på i vilket län sökanden bor och att det saknas en tillräckligt tydlig prejudikatbildning. I anslutning till hearingen framförde Skatteverket att man försöker följa den förhållandevis liberala praxis som nu råder, men att det är svårt att med hjälp av praxis få grepp om var gränsen går för godkännande av nya förnamn. I flera riksdagsmotioner har kritik riktats mot den praxis som tidigare inte medgav transsexuella personer att anta ett förnamn som är förknippat med annat kön än det som personens övriga namn utvisar.

Även utanför juridiskt och språkligt intresserade kretsar kom praxis att bli föremål för debatt och kritik när medierna uppmärksammade att Regeringsrätten i ett avgörande 2009 förklarade att bokstaven Q inte var ett uppenbart olämpligt förnamn åt en minderårig gosse.

Enligt sina direktiv ska kommittén särskilt undersöka hur bestämmelsen i 34 § första stycket namnlagen tillämpas och kartlägga föreliggande praxis. Mot bakgrund av undersökningen ska kommittén analysera vad skillnaderna i praxis beror på och föreslå åtgärder som främjar en mer enhetlig tillämpning. Kommittén ska även överväga om regleringen kan få en bättre utformning i syfte att förhindra klart olämpliga förnamn.

Skatteverket, som har det huvudsakliga ansvaret för prövning av förnamn, får årligen in över 100 000 *anmälningar* om förnamn, medan PRV får in cirka 2 000 *ansökningar* per år. Det stora flertalet av alla dessa ärenden medför inte några bedömningssvårigheter utan avser namn som är kända och etablerade och som därför godkänns på rutinmässig basis.

I syfte att få en klar bild över hur praxis har utvecklats när det gäller prövningen av förnamnets form enligt 34 § första stycket

namnlagen har kommittén granskat dels ett mindre urval av senare beslut angående anmälda förnamn som slutligt avgjorts i länsrätt (numera förvaltningsrätt), dels ett större urval av ärenden som avgjorts av kammarrätten under åren 1983–2010. Ett ganska stort antal avslagsavgöranden som grundats på bedömningen att könskonträra förnamn inte är lämpliga har vid redovisningen av undersökning, mot bakgrund av den tillåtande praxis som numera är fast etablerad, bedömts vara av begränsat intresse och omnämns därför på ett mer kortfattat sätt.

Härjämte har granskats några av de få förnamnsbeslut från PRV som överklagats till PBR. Översiktliga referat ges av dessa rättsfall. Redogörelse lämnas även för de fåtal fall som prövats av Regeringsrätten (numera HFD). I korthet refereras även ett avgörande från Europadomstolen beträffande förnamn (såsom fråga om rätt till respekt för privatliv). Praxisgenomgången avser sålunda väsentligen avgöranden från kammarrätterna och det är också i dessa man tydligast skönjer hur svårt det har varit att hålla en jämn och enhetlig nivå i rättstillämpningen.

Med hänsyn till praxisgenomgångens betydande längd redovisas denna i en bilaga till betänkandet, *bilaga 5*.

Bilagan omfattar 7 avgöranden från länsrätt, 116 avgöranden från kammarrätt, 7 avgöranden från Regeringsrätten, 5 avgöranden från PBR och 1 avgörande från Europadomstolen.

12.2.2 Problembeskrivning

Genom 1963 års namnlag infördes de i sak ännu gällande regler som anger vilka krav som ska ställas på ett förnamns form för att namnet ska kunna godkännas. Utgångspunkten angavs då vara att valet av förnamn är en så personlig angelägenhet att en mycket vid ram för valfrihet bör medges. Endast i två specifika avseenden sattes gränser för denna valfrihet, i det att ett förnamn inte fick godkännas om det kunde väcka anstöt och inte heller om det kunde antas leda till obehag för bäraren. Lagstiftaren ville härigenom framför allt hindra att barn belastas med kuriösa eller fränstötande förnamn. De angivna begränsningarna av valfriheten kompletterades med en bestämmelse om att namn ”som eljest uppenbarligen icke är lämpligt såsom förnamn” inte får godkännas. Denna kompletterande bestämmelse var således generellt hållen, men det framgår av motiven att dess primära syfte var att motverka bruket av

sådana förnamn som är av påtaglig efternamnstyp, dock med undantag för så kallade patronymikon vilka ansågs godtagbara.

Bestämmelsen om förnamnens form innefattade alltså redan från början en vidsträckt möjlighet för enskilda att välja förnamn efter eget önskemål. Samtidigt gav avsaknaden av konkreta begränsningsrekvisit de rättstillämpande myndigheterna ett påfallande stort utrymme att skönmässigt avgöra om ett förnamn kunde anses godtagbart eller inte. Genom att lagtexten gav en så oprecis vägledning om vad som var respektive inte var tillåtet byggdes i namnlagen in en potentiell risk att rättstillämpningen skulle utvecklas i antingen alltför liberal eller alltför restriktiv riktning. Faran för uppkomsten av en alltför oenhetlig praxis, både inom och mellan de tillämpande instanserna, var härigenom också avsevärd. Av väsentlig betydelse för kommitténs ställningstaganden är därför hur tolkningen och tillämpningen av 34 § första stycket i 1982 års namnlag har fungerat i praktiken.

Vad som då först kan konstateras är att lagstiftningen *generellt sett* faktiskt har lett till en stor frihet för enskilda att själva bestämma sina förnamn. De rättstillämpande myndigheterna har i hög grad tagit fasta på det 50 år gamla motivuttalandet om att valet av förnamn är en så personlig angelägenhet att en mycket vid ram för valfrihet bör medges. Senast hösten 2009 återgav Regeringsrätten detta uttalande när den i tre uppmärksammade domar gav sanktion åt förnamn bestående av enstaka bokstäver och åt könskonträra förnamn. Praxisgenomgången visar också att lagstiftningen inte bedömts utgöra hinder för godkännande av förnamn med egenartad stavning, smeknamn, yrkesbetonade namn, utlandsklingande namn eller namn som de flesta människor i övrigt torde uppfatta som egendomliga. För vuxna personer har således bland annat följande förnamn ansetts godtagbara: Ampo, Io, Peppe, Ummis, Mango, Liljan, Jazz-Ture, Kinna, Te, Krok och Länsman. För barn har bland annat följande namn godkänts: Tid, My-Love, November, Junior, Bebben, Åskar, Fiddeli, Blomman (som pojknamn), Pixie, St. John, Modesty, Puma (som pojknamn), Månstråle, Tiger, Texas, Solstråle, Summercloud, Beatrice del Carmen, Mig, Elba (som pojknamn), Dykaredotter, Lego, Nord och Prins. Denna påfallande liberala tillämpning av namnlagen gavs näring genom att Regeringsrätten i ett principiellt viktigt avgörande år 1989 kom fram till att *Twilight* kunde godkännas som förnamn trots att domstolen ansåg att det var osäkert hur ordet skulle uttalas.

I några särskilda avseenden har bilden varit en annan. Således var praxis länge ganska otillåtande när det gällde förnamn av efternamnskaraktär, förnamn bestående av förkortningar eller bokstavs-kombinationer samt förnamn som kunde ge ett vilseledande intryck beträffande bärarens kön. I samtliga dessa avseenden har emellertid på senare tid en avsevärd uppmjukning skett i praxis.

I fråga om förnamn av efternamnstyp inleddes denna mer liberala rättstillämpning år 1989, då Regeringsrätten förklarade att *Jolin* inte kunde underkännas som förnamn endast för att namnet hade *viss* efternamnskaraktär; för att ett förnamn ska underkännas på denna grund krävdes att namnet var av *påtaglig* efternamnstyp. Praxisgenomgången visar att en rad förnamn av efternamnskaraktär härefter har kommit att godkännas av underinstanserna, såsom Giesbrecht, Beck, Sinclair, Yskander, Skjellerup, Hoffman, Jalkeus, Rickman, Stilhoff, Jison, Guthrie, Ramm och Vallmo.

När det gäller förnamn bestående av förkortningar eller enstaka bokstäver upprätthölls tidigare en strängt avvisande praxis. Denna började emellertid mjukas upp efter det att Regeringsrätten år 2003 uttalat att *C:son* kunde godkännas som förnamn, trots att det utgjorde en förkortning av ett patronymikon och dessutom innehöll ett skiljetecken. Ett avgörande steg i liberaliserande riktning togs sedan år 2009, då samma domstol skarpt bröt mot tidigare praxis och i två avgöranden förklarade att bokstaven Q och bokstavskombinationen A-C kunde godtas som förnamn.

Länge tolkades 34 § namnlagen så, att den utgjorde hinder för män att anta typiskt kvinnliga förnamn och vice versa. Som praxisgenomgången visar blev så sent som år 2001 en länsrätts medgivande av tilläggsförnamnet Malin för en transsexuell man ändrat i högre instans med motivering att Malin uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn på en man. Våren 2009 tillät emellertid en kammarrätt en kvinna att anta mansnamnet Immanuel samt en man att anta kvinnonamnet Madeleine. Det sistnämnda avgörandet blev föremål för prövning i Regeringsrätten, som i en dom hösten samma år bekräftade den tillåtande rättstillämpning som kammarrätten hade slagit in på.

Mot den beskrivna bakgrunden kan namnlagen och dess tillämpning i fråga om förnamns form knappast sägas utgöra något problem i det avseendet att enskilda skulle ha för liten frihet att själva välja sina förnamn. Det är till och med svårt att tänka sig hur denna frihet skulle kunna avsevärt vidgas ytterligare utan att komma i konflikt med kravet att namnet inte får vara uppenbart

olämpligt. Namn som är uppenbart olämpliga bör naturligtvis inte heller i framtiden godkännas; i den meningen kan det inte sägas vara något fel på nuvarande lagstiftning. En annan sak är att domstolarnas uppfattning om vad som ryms i det begreppet kan variera.

Det sist nämnda knyter an till frågan om rättstillämpningen är tillräckligt förutsebar och enhetlig inom och mellan de olika myndigheter och domstolar som har att ta ställning till ansökningar och anmälningar rörande förnamn. Mot bakgrund av praxisgenomgången synes denna fråga närmast böra besvaras med nej. Exempelvis är det svårt att finna någon godtagbar förklaring till att namn som Hoffman, Rickman, Krok och Solstråle inte har funnits vara av påtaglig efternamnskaraktär och därför godkänts som förnamn, medan däremot namn som Höst, Höije, Sifverstråhle och Moreira har ansetts vara av påtaglig efternamnstyp och alltså förvägrats godkännande som förnamn. Att namn som Bebben, Blomman, Mango, October, Proffe, Lego, Modesty, Puma och Månstråle har godkänts som förnamn men inte, under ungefär samma tidsperiod, Blomsterblomma, Måne, Lingon, Mayday, Knalle, Snövit och Myran förefaller inte heller kunna ges annan förklaring än att skilda lokala och instansmässiga beslutskulturer och ytterst de enskilda beslutsfattarnas varierande preferenser varit styrande på ett nyckfullt sätt. Det är också påfallande hur genom decennierna de klerikala myndigheterna och herefter Skattemyndigheten, tidigare ofta med stöd av rådgivande språklig expertis, genomgående har haft en mer restriktiv inställning än de rent judiciella instanserna, även om det finns enstaka undantag från detta mönster. Men inte heller inom och mellan domstolarna har praxis varit så enhetlig som man har rätt att begära. En allmän tendens har här varit att de högre instanserna har haft en högre toleransnivå än de lägre.

Denna bild av en splittrad rättstillämpning i fråga om vilka förnamn som godkänns respektive avvisas bekräftas av de synpunkter som framförts av PRV, Skatteverket och Institutet för språk och folkminnen. Myndigheterna har gjort gällande att den juridiska bedömningen av förnamn i de olika rättsliga instanserna i många fall har visat sig vara subjektiv och godtycklig samt att prövningen i länsrätt (numera förvaltningsrätt) och kammarrätt leder till skilda resultat beroende på det län i vilket sökanden bor. Som kommer att påvisas i nästa avsnitt finns emellertid gott hopp om bättring i dessa avseenden.

12.2.3 Bedömning och förslag

Kommitténs bedömning: Nuvarande regler om förnamnets *form* är väl avvägda och behöver bara marginellt ändras. Ett problem är likväl att reglerna tillämpas ojämnt och utan tillräcklig förutsebarhet. Dessa problem kommer emellertid att successivt rättas till genom kommitténs förslag om enhetligt förfarande med färre beslutsinstanser i namnären, och om medverkan av språklig expertis.

Som en sammanfattning av den föregående problembeskrivningen kan sägas *att* tillämpningen av reglerna om hur ett förnamn ska se ut för att kunna godkännas ger en fullt tillräckligt frihet för enskilda att själva välja sina förnamn *men att* det behöver göras något åt en alltför oenhetlig och svårförutsebar praxis i förnamns-ären.

Ett tänkbart sätt att få till stånd en mer enhetligt praxis vore att öka detaljeringsgraden i lagstiftningen, genom att noggrannt beskriva vilka språkliga och andra krav som ska ställas på ett förnamn, såsom att namnet ska vara förenligt med en befintlig namntradition, kännas igen som ett förnamn eller kunna stavas och uttalas av gemene man. Att på detta sätt försöka styra rättsutvecklingen ansågs emellertid inte tillräddlig vid bestämmelsernas tillkomst och skulle än mindre vara det i dag. Inte minst skulle sådana skarpt preciserade kriterier riskera att snart nog te sig otidsenliga och därmed stå i direkt konflikt med kommittédirektivens krav på att lagstiftningen ska hålla en lång tid framöver.

Mot bakgrund av den liberala – om än oenhetliga – praxis som utvecklats på området kan man fråga sig om det alls är befogat att ha kvar kriteriet att det inte får godkännas ”namn som av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn”. Skulle det kanske räcka med de villkor som redan finns om att det inte får godkännas sådana förnamn som kan väcka anstöt eller som kan antas leda till obehag för bäraren?

En sådan slutsats vore emellertid förhastad. Om man helt avhänder de namnvårdande myndigheterna möjligheten att av språkliga eller andra allmänna lämplighetsskäl underkänna ett val av förnamn är man inne på en farlig väg. Namnmyndigheten och domstolarna måste exempelvis ha möjlighet att – med beaktande av olika språkliga kulturer och traditioner – som förnamn vägra god-

känna ett ord eller en teckenkombination som över huvud taget inte utgör ett namn.

Inte heller i de i övrigt mycket liberala danska och norska namnlagarna har man ansett sig kunna avvara ett allmänt lämplighetskriterium. Den danska namnlagen anger sålunda att ett namn får godkännas som förnamn endast om det är ett egentligt förnamn och ”ikke er uegnet til at blive anvendt som förnavn her i landet”. I Norge får varken förnamn eller efternamn godkännas om ”andre sterke grunner” talar däremot.

Anledningen till att lämplighetskrav bör ställas på förnamnets form överensstämmer i betydande mån med de motiv som redovisats i frågan om vilka nybildade *efternamn* som inte får godkännas (kapitel 8.2.3). Samtidigt bör sägas att språkliga krav och hänsyn till namnskicket generellt sett inte gör sig gällande med samma styrka när det gäller hur ett namn ska vara beskaffat för att kunna godkännas som förnamn. De negativa konsekvenserna av ett olämpligt förnamn blir i allmänhet också mindre än av ett olämpligt efternamn, bland annat därför att förnamnet är personligt och inte likt efternamn kan föras vidare i slakten i familjerättslig ordning.

Slutsatsen blir alltså att de nuvarande lagliga kraven på förnamnets form är väl avvägda och inte behöver ändras (annat än, som framgår av det följande, marginellt). Dessbättre kan det angelägna syftet att få till stånd en mer enhetlig och därmed mer rättsäker tillämpning av dessa lagliga krav uppnås även utan regeländring.

För det första innebär det av kommittén föreslagna enhetliga förfarandet i namnärenden att handläggningen av namnärenden koncentreras till färre beslutsinstanser. Handläggare och domare blir mer specialiserade samtidigt som de får en bredare överblick över personnamnslagstiftningens hela område. PBR kommer inte att som i dag – utan överklaganderätt för PRV – besluta i några förnamnsärenden, vilket bör leda till en viss ökad prejudikatbildning till fromma för rättsenhetligheten.

För det andra skrivs i den föreslagna nya lagen in ett uttryckligt krav på medverkan av språklig expertis vid lämplighetsbedömningen (32 §). Det innebär, som framhållits även i kapitel 8.2.3, en ganska stor förändring eftersom bruket att inhämta språkliga yttranden i personnamnsärenden i stort sett upphörde för mer än tio år sedan.

I ett särskilt avseende finns anledning att jämka lagstiftningen om förnamnets form så att den bättre överensstämmer med praxis

och så att större förutsebarhet och rättssäkerhet uppnås. Som framgått har kravet på att ett förnamn inte får kunna antas leda till *obehag* för den som ska bära namnet satts lågt i rättstillämpningen. Hinder har inte ansetts föreligga mot att godkänna sådana nya förnamn som Jazz-Ture, My-Love, Bebben, Fiddeli och Solstråle. Denna mycket tillåtande inställning kan försvaras, så länge den baseras på ett fritt val av den som ska bära namnet. Men det är ett problem att lagen ser ut att vara strängare än denna tillåtande praxis. Lagregeln anger ju att namnmyndigheten ska vägra godkänna ett förnamn så snart det över huvud taget finns en risk för obehag för bäraren. Regeln kan således sägas vilseleda om vad som faktiskt gäller.

Lösningen på problemet är att ersätta rekvisitet "kan antas leda till obehag" med "kan antas leda till väsentligt obehag". Härigenom uppnås i detta avseende bättre överensstämmelse inte bara mellan lagtext och tillämpning utan även mellan förnamnsreglerna och vad kommittén föreslår i fråga om lämplighetsprövning av *efternamn*.

Som en följd av den här föreslagna ändringen bör även nuvarande 49 a § *andra stycket* ändras så att kravet på väsentligt obehag kommer att gälla också vid sådan prövning som enligt den bestämmelsen ska göras av ett förnamn som förvärvats i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

Kommittén vill understryka att det alltså är av stor vikt att barn inte tilldelas kuriösa eller fränstötande förnamn som blir en belastning för dem under uppväxtåren och innan de själva får rätt att byta sitt förnamn. Den frihet som bör gälla för en vuxen person att ta ett förnamn som kan orsaka honom eller henne ett visst obehag är inte direkt överförbar på underåriga personer. Ett olämpligt förnamn som en vuxen person är beredd att bära trots risken för obehag kan för ett barn vara så besvärande att det måste bedömas som ett *väsentligt* obehag för barnet.

12.3 Gårdsnamn

Ett gårdsnamn är självfallet i första hand namnet på en gård men har enligt uråldrigt bruk även använts som namn på personer som har bott på gården. Genom att namnen var knutna till gårdarna fördes de vidare till bosättare i generation efter generation och fick därmed karaktär av ett slags familje- eller släktnamn. Om en ny

familj övertog gården kunde dess medlemmar överta även gårdsnamnet, i tillägg till sina övriga namn. Exempel: En gård som hette Backa kunde bebos av Backa Nils Mattsson, hans hustru Backa Maria Larsdotter och deras barn vilka likaledes bar gårdsnamnet Backa. Om gården köptes av Erik Nilsson fick denne mer eller mindre automatiskt namnet Backa Erik Nilsson. Frågan i vad mån Nils Mattsson och hans efterkommande samtidigt kunde bära samma gårdsnamn var, i likhet med gårdsnamnsföreteelsen i sin helhet, oreglerad; något legalt hinder fanns alltså inte. Med tiden kunde ett och samma gårdsnamn komma att bäras av långt fler än de personer som faktiskt bodde på gården. Om en man gifte in sig i en gård och därmed fick samma gårdsnamn som sin hustru kallades det, åtminstone i Dalarna, att han tog "särknamn".

Sedvänjan med gårdsnamn har varit särskilt stark i Dalarna men förekommer också på andra håll i landet samt även i svenska Finland. I Dalarna bärs gårdsnamnet så gott som alltid före förnamnet men i övriga landsändar kan det förekomma som sista namn. Daniels, Finn, Klockar, Liss, Niss, Nygårds, Perols (jfr Dan Anderssons bekanta dikt "Per Ols Per Erik"), Pers, Snickar, Tysk och Täpp är exempel på gårdsnamn som alltjämt har många bärare. Spelmannen Hjort Anders Olsson, operasångerskan Busk Margit Jonsson, ämbetsmannen Hases Per Sjöblom, journalisten Gubb Jan Stigson och kläddesignern Nygårds Anna Bengtsson är exempel på kända personer som haft respektive har gårdsnamn.

Även feminina gårdsnamn förekommer. I Leksandstrakten är t.ex. gårdsnamnet Saras inte ovanligt. De som bor/bodde på "Saras gård" heter/hette Saras Erik, Saras Märta osv. Gårdsnamnet Saras har sedan förts vidare även till generationer som inte längre har någon direkt gårdsanknytning.

Många gårdsnamn har med tiden förvärvats som efternamn, vilket inte hindrat att namnet kunnat fortleva även som gårdsnamn. Däremot innebär det namnskydd som ett till efternamn ombildat gårdsnamn får att andra personer som bär samma gårdsnamn inte utan medgivande eller synnerliga skäl kan anta namnet som efternamn.

Några särskilda bestämmelser om gårdsnamn gavs inte i 1963 års namnlag. Däremot angavs – med syftning på gårdsnamnen – att namn som någon enligt "ortens sed" burit som tillnamn fick bäras oavsett reglerna om särskilt skydd för egenartade släktnamn (19 §, prop. 1963:37 s. 121).

Nu gällande bestämmelser om gårdsnamn finns i 35 § namnlagen. Där anges att den som invid ett förnamn vill bära ett gårdsnamn som han eller hon har anknytning till genom släktskap eller äktenskap och som enligt gammal sedvänja är i bruk som tillnamn, kan anmäla gårdsnamnet till Skatteverket. Anmälan kan också göras om att gårdsnamnet inte längre ska bäras.

Under det utredningsarbete som föregick 1982 års namnlag påtalades att lagen inte föreskrev någon skyldighet att anteckna gårdsnamnen i kyrkoboken och att praxis varierade i detta hänseende. Det inträffade exempelvis att ett antecknat gårdsnamn ströks när dess bärare flyttade från en församling till en annan. Önskemål framfördes om att lagen borde utformas så att det särpräglade namnskicket som gårdsnamnseden utgjorde kunde bevaras. Namnlagsutredaren, justitierådet Olle Höglund, själv bördig från Svärdsjö i Dalarna, instämde och kom fram till att gårdsnamnen lagtekniskt borde behandlas som förnamn. Med hänsyn till gårdsnamnens särskilda natur fann utredningen dock att det för gårdsnamnen borde tillskapas en enklare reglering än den som gäller för förnamn i allmänhet. För att en sådan reglering inte skulle missbrukas borde endast de få ett gårdsnamn antecknat som hade verklig anknytning till namnet och som också med hänsyn till omständigheterna i övrigt med fog kunde göra anspråk på att få det antecknat. Denna rätt borde som regel inte tillkomma annan än den som var född av föräldrar som använde namnet, eller som gifte sig med någon som använde det. Endast gårdsnamn som var i bruk skulle få antecknas: ”Det är inte meningen att snart sagt vem som helst skall kunna leta fram ett gårdsnamn som funnits en gång i tiden och som han kan ha någon, om än så ringa, anknytning till”. Namnlagsutredningen föreslog att det i lagtexten skulle anges att ett gårdsnamn som *särskilt förnamn* har sin plats framför övriga förnamn. (SOU 1979:25 s. 134 och 210).

Regeringen anslöt sig initialt till utredningens förslag utom såvitt avsåg namnets placering. Med hänsyn till att gårdsnamnens placering varierar beroende på sedvänjan på orten ansågs det inte lämpligt att ställa krav på att namnet skulle placeras först bland förnamnen. Regeringen menade att det genom den föreslagna definitionen ”särskilt förnamn” tillräckligt tydligt framgick att gårdsnamn ska bäras *bland* förnamnen, således antingen före eller efter ett ”vanligt” förnamn. Lagrådet hade emellertid invändningar och menade att de olägenheter som följer av att försöka förvandla gårdsnamnen till något de inte är, dvs. förnamn, skulle kunna und-

vikas genom att låta dem förbli ett tillnamn av egen kategori. Härigenom behövde exempelvis inget tvivel uppkomma om att gårdsnamnet kunde bäras före eller efter ett förnamn. Regeringen anslöt sig till Lagrådets uppfattning samt i övrigt i stort sett till utredningens. Således betonades att det inte var möjligt att anta nyskapade gårdsnamn och att anknytning till namnet genom släktskap eller giftermål måste kunna visas. (Prop. 1981/82:156 s. 71 f., 91 och 97).

12.3.1 Bedömning och förslag

Kommitténs bedömning: Regleringen av gårdsnamn bör i huvudsak lämnas oförändrad. Förbudet mot att anta ett gårdsnamn som inte längre är i bruk bör dock upphävas.

De överväganden som gjordes i samband med införandet av bestämmelsen i 35 § namnlagen resulterade i att enbart sådana gårdsnamn som alljämt är i bruk enligt gammal sedvänja får anmälas. Dessutom krävs anknytning till namnet genom släktskap eller äktenskap. Denna ordning synes ha fungerat i stort sett väl och inte ha orsakat några nämnvärda tillämpningsproblem. Dock är det naturligtvis svårt att veta hur många fler personer som skulle ha antagit ett gårdsnamn om kriterierna hade varit mindre restriktiva.

Enligt kommitténs uppfattning är det närmast självklart att några inskränkningar i det rådande bruket av gårdsnamn inte bör komma i fråga. Gårdsnamnen utgör en på lång tradition grundad sedvänja och representerar ett värdefullt kulturellt och namn-historiskt arv, som kommittén finner all anledning att söka bevara. Å andra sidan finns det lika lite som tidigare skäl att slopa anknytningskravet eller att ge fritt utrymme åt nyskapade gårdsnamn. En reform i den riktningen skulle framstå som en historisk anakronism och skapa oreda i namnskicket.

Inte heller finns det anledning att, som vid några tillfällen begärts i enskilda riksdagsmotioner, införa en möjlighet att ”byta” till gårdsnamn. En sådan åtgärd skulle stå helt i strid med principen att man inte ”byter” till ett gårdsnamn utan att man under noga angivna förutsättningar kan anmäla att man – invid ett förnamn – vill bära ett gårdsnamn och på så sätt få namnet registrerat i folkbokföringen.

Vad som emellertid kan övervägas är att i någon mån utöka rätten att anta ett gårdsnamn, så att denna rätt får göras gällande även i vissa situationer där namnet tidigare har varit i bruk som gårdsnamn i slakten men inte längre är det. En sådan försiktig utvidgning skulle knappast få några stora volymmässiga effekter och inte heller nämnvärt inkräkta på namnskyddet men däremot i enskilda fall kunna återskapa en tradition som av obetänksamhet eller annan orsak har brutits av sökanden, dennes föräldrar eller andra släktingar. Fortfarande bör dock i sådana fall gälla att sökanden genom släktskap eller äktenskap har anknytning till namnet; det räcker t.ex. inte att någon bor på en gård som tidigare givit upphov till ett gårdsnamn.

I sammanhanget bör också beaktas att det till skillnad från vad som gäller för förnamn och efternamn inte finns någon möjlighet att dispensvägen förvärva ett gårdsnamn. Om t.ex. den siste bäraren av ett gårdsnamn avsäger sig namnet och sedan ångrar sig har han eller hon i dag ingen laglig möjlighet att återfå namnet, eftersom namnet inte längre "är i bruk". Ett annat exempel är att någon bosätter sig på sina döda föräldrars gård och då också vill bära det gårdsnamn som föräldrarna bar medan de bodde på gården. En begäran härom kan enligt gällande lag beviljas bara om det råkar finnas andra personer som ännu bär gårdsnamnet, i annat fall fattas förutsättningen att namnet ska vara i bruk. Även dessa exempel talar för en något mer generös reglering av möjligheten att få bära ett gårdsnamn. Kommittén anser att en sådan möjlighet bör införas.

12.4 Lagförslag med kommentar

Förnamn

24 § Varje barn ska ges minst ett förnamn. Ansökan om barnets förnamn ska ges in till Skatteverket inom tre månader från barnets födelse.

Ett förnamn förvärvas när det blir registrerat av Skatteverket.

Bestämmelsens första stycke motsvarar den grundläggande regeln om förvärv av förnamn som i dag finns i 30 § namnlagen. Att en ansökan ska göras i stället för en anmälan, som enligt 1982 års

namnlag, är en konsekvens av det nya enhetliga förfarandet för namnändringen och innebär således inte någon saklig förändring.

Andra stycket motsvarar den kompletterande bestämmelsen om hur förnamn förvärfvas som finns i nuvarande 34 § andra stycket namnlagen. Som konstaterats i den allmänna motiveringen lider det lagrummet av en viss otydlighet. För att undanröja denna och för att ge en enkel och säker bestämning av när namnet förvärfvas anges i lagrummet att namnet förvärfvas när det blir registrerat. Den legala förvärvstidpunkten knyts alltså helt till registreringstillfället. För att namnet ska kunna registreras krävs naturligtvis liksom tidigare att specifika krav är uppfyllda rörande namnets form. Dessa krav preciseras i 26 §.

25 § Ändring av förnamn kan ske efter ansökan hos Skatteverket.

Bestämmelsen innebär en väsentlig förenkling och utvidgning i förhållande till vad som enligt nuvarande lagstiftning gäller för tillägg, byte, strykning och ändring av förnamn. Spärren för upprepade förändringar av förnamn har slopats liksom övriga särskilda begränsningsregler i förutvarande 31 och 32 §§. Som en följd härav finns inte längre behov av att särskilja olika slag av namnförändring. Begreppet "ändring av förnamn" innefattar därför vad som i 1982 års namnlag avsåg förvärv av ytterligare ett eller flera förnamn, byte, strykning eller tillägg av ett eller flera förnamn, ändring av ordningsföljden mellan två eller flera förnamn samt stavningsändring.

26 § Som förnamn får inte godkännas namn som kan väcka anstöt eller som kan antas leda till väsentligt obehag för den som ska bära det eller namn som av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn.

Paragrafen motsvarar nuvarande 34 § första stycket i 1982 års namnlag och beskriver de krav som ska ställas på förnamnets form för att det ska kunna godkännas. Den ändring som skett är att det nu uttryckligen i bestämmelsen anges att det obehag som ett förnamn kan antas leda till ska vara *väsentligt* för att godkännande ska kunna vägras. Tillägget innebär en anpassning till rådande praxis och till den motsvarande ändring som föreslås beträffande kravet på nybildade efternamn (kapitel 8.2.3). Att väsentlighetskravet måste tillämpas med särskild hänsyn till barns behov av att inte lida

obehag för sitt förnamns skull har närmare berörts i den allmänna motiveringen.

Gårdsnamn

27 § Den som invid ett förnamn vill bära ett gårdsnamn, som han eller hon har anknytning till genom släktskap eller äktenskap och som enligt gammal sedvänja är eller har varit i bruk som tillnamn, kan hos Skatteverket ansöka om att få bära namnet. Vill han eller hon inte längre bära gårdsnamnet kan ansökan härom göras till Skatteverket.

Paragrafen motsvarar nuvarande 35 §. Att en ansökan ska göras i stället för en anmälan är en konsekvens av det nya enhetliga förfarandet för namnändring och innebär ingen förändring i sak. Liksom enligt nuvarande namnlag ska alltså ingen prövning av gårdsnamnets lämplighet göras och inte heller ska någon prövning ske av huruvida sökanden har skäl för att avsäga sig namnet.

Den sakliga förändring som har skett består i att även ett gårdsnamn som tidigare varit i bruk men inte längre är det ska kunna antas som gårdsnamn, under förutsättning att de villkor som i anges i paragrafen är uppfyllda. Med "släktskap" avses här inte endast släktskap med levande personer utan också med t.ex. avlidna föräldrar som burit ett gårdsnamn. I övrigt hänvisas till vad som anförts i den allmänna motiveringen.

13 Förfarandet i mål och ärenden

13.1 Inledning

Reglerna om förfarandet i mål och ärenden enligt namnlagen finns i 36–49 §§. Som närmare redovisats i avsnittet om gällande rätt handläggs namnärenden i första instans i vissa fall av Skatteverket, i andra av PRV. Skatteverket handlägger frågor om familjerättsliga namnförvärv, dvs. om barns och makars förvärv och byte av efternamn, frågor om mellannamn samt de flesta frågor som rör förnamn. PRV handlägger de administrativa namnförvärven, dvs. ärenden om nybildningar av efternamn och andra frågor om byte m.m. till efternamn som inte kan förvärvas i familjerättslig ordning, samt vissa frågor om ändring av förnamn. Anmälningarna till Skatteverket är avgiftsfria medan det tas ut en avgift vid ansökan hos PRV.

Allmän domstol kan i vissa fall direkt ta befattning med frågor om personnamn, främst när det gäller att bedöma om ett namnbyte är förenligt med ett barns bästa samt när det gäller tillämpningen av reglerna om särskilt skydd för egenartade efternamn. Detta innebär att namnärenden i dag hanteras i tre olika första instanser och överprövas i tre skilda överklagandelinjer, enligt följande:

1. Skatteverket – förvaltningsrätten – kammarrätten – Högsta förvaltningsdomstolen (HFD).
2. Patent- och registreringsverket (PRV) – Patentbesvärslagen (PBR) – (HFD).
3. Tingsrätten – hovrätten – Högsta domstolen (HD).

Förfarandet i namnmål och ärenden varit i huvudsak oförändrat sedan 1963 års namnlag. Genom 1982 års namnlag förenklades regelsystemet något genom att möjligheterna till familjerättsliga namnförvärv utökades. Vilken typ av förfarande som blir aktuellt beror dock alltså på hur namnet kan förvärvas. Förnamn förvär-

vas huvudsakligen genom anmälan. Vissa förändringar av förnamn kan dock ske endast genom ansökan, varvid särskilda skäl måste föreligga. I fråga om gårdsnamn och mellannamn förekommer endast anmälan. Efternamn kan förvärfvas på tre sätt: automatiskt, genom anmälan eller efter ansökan. Endast barn, biologiska lika väl som adopterade, kan numera förvärva efternamn med automatik (1 § första – tredje stycket samt 2 § första – tredje stycket). Tidigare kunde hustru förvärva mannens efternamn automatiskt genom vigseln. När en person har rätt att förvärva ett visst efternamn inom familjen eller närmsta släkten, men förvärvet inte sker automatiskt utan fordrar någon form av initiativ, är det tillräckligt med en anmälan om namnförvärvet. En sådan anmälan görs i dag till Skatteverket. Beslut från Skatteverket kan som framgått överklagas till förvaltningsrätten, kammarrätten och slutligen HFD.

Vid överklagande av Skatteverkets beslut intar verket ställning som den enskildes motpart efter det att handlingarna i ärendet har överlämnats till domstolen (7 a § FPL).

Tidigare skulle namnanmälningar göras hos pastorsämbetena som svarade för folkbokföringen. Pastorsämbetets beslut kunde överklagas till domkapitlet, vars beslut i sin tur kunde överklagas till kammarrätt och vidare till Regeringsrätten. År 1991 överfördes ansvaret för folkbokföringen från pastorsämbetena till de lokala skattemyndigheterna. Sedan en ny skattemyndighet bildats år 2004, Skatteverket, ska namnanmälningar ske till denna myndighet.

Den som vill byta sitt efternamn till ett nybildat namn eller till ett namn som varken kan förvärfvas automatiskt eller genom anmälan kan ansöka om tillstånd till byte hos PRV (11 § första stycket namnlagen). Den som ansöker om namnbyte hos PRV ska betala en ansökningsavgift som för efternamn för närvarande i normalfallet uppgår till 1 800 kr (och för förnamn till 1 000 kr). Ett nybildat efternamn kan förvärfvas endast genom ansökan. I namnlagen (1–10 §§) har, med hänsyn till behovet av namnstabilitet, införts vissa spärregler som hindrar att ett efternamn förvärfvas genom enbart en anmälan oavsett att namnsökanden har en familjeanknytning till namnet. I dessa fall kan namnet inte förvärfvas på annat sätt än genom en ansökan till PRV. Ett exempel (hämtat från Höglund s. 46) är att makar som tagit den enes efternamn som gemensamt vid vigseln, inte därefter genom blott en anmälan gemensamt kan byta till den andres tidigare efternamn. Den make vars tidigare efternamn makarna önskar ta som gemensamt, måste

först genom anmälan till Skatteverket (10 § andra stycket) byta till detta namn, varefter den andra maken får ansöka om tillstånd till byte till namnet hos PRV. Emellertid får ett sådant byte ske endast om det finns synnerliga skäl (14 § andra stycket). Ett slutligt beslut av PRV får överklagas till PBR och därefter till HFD. I motsats till Skatteverket blir inte PRV part när dess beslut överklagas till högre instans, i detta fall PBR.

Uppdelningen mellan anmälnings- och ansökningsärenden har som nämnts sitt ursprung i 1963 års namnlag. Redan dessförinnan fanns en form av uppdelning. *Ansökan* om godkännande av släktnamn enligt 2 § släktnamnsförordningen (SIF) skulle prövas av PRV. Några motsvarande regler om var *anmälan* om släktnamn eller förnamn skulle göras fanns inte, utan det ansågs följa av allmänna bestämmelser i SIF och folkbokföringsförordningen att anmälan skulle ske till pastor i den församling där vederbörande var kyrkobokförd (prop. 1963 nr 37 s. 136). 1956 års namnrättskommitté föreslog en uppdelning av anmälnings- och ansökningsärenden som avvek något från den som sedermera kom att fastslås genom 1963 års lag. Enligt förslaget, som beträffande den aktuella uppdelningen huvudsakligen grundade sig på praktiska överväganden, borde fler ärenden vara ansökningsärenden och handläggas av namnmyndigheten. Kommittén föreslog bland annat att barns förvärv av styv- eller fosterförälders efternamn skulle ske genom ansökan hos namnmyndigheten som då även skulle pröva om ett sådant namnförvärv var förenligt med barnets bästa. Förslaget mötte motstånd hos remissinstanserna, och departementschefen ansåg att den föreslagna uppdelningen, såvitt avsåg de familjerättsligt betonade fallen, borde ändras. Frågan om barnets bästa ansågs mer lämpad för en domstolsprövning varefter ärendet, med domstolens bedömning som grund, skulle kunna handläggas som en enkel anmälan om namnändring till pastor. Den uppdelning mellan anmälnings- och ansökningsärenden som departementschefen därför i stället förespråkade, och som kom att införas i 1963 års namnlag, baserade sig på ställningstagandet att namnmyndighetens, dvs. PRV:s, främsta uppgift är att bevaka det allmännas intresse av namnstabilitet och de enskilda namnhavarnas behov av namnskydd. Om inte något av dessa intressen var berörda borde ett ärende kunna handläggas av pastor som ett anmälningsärende. Ansökningsärendena framhölls som väl lämpade för handläggning inom PRV, då de ansågs utgöra en naturlig del av den immaterialrättsliga hantering som i övrigt skedde vid myndigheten (a. prop. s. 37).

Som nyss berörts handläggs mål och ärenden om personnamn i vissa fall direkt av de allmänna domstolarna, i första instans tingsrätt. Hit hör somliga frågor om adoptivbarns och underåriga barns namnbyten (4, 6, och 8 §§ samt 11 § andra stycket), tillstånd att få behålla ett efternamn (16 § andra stycket), talan om förlust av efternamn (18–19 §§) samt talan om särskilt skydd för egenartade efternamn (20–23 §§). Gemensamt för dessa fall är att de innefattar bedömningar som inte minst av rättssäkerhetsskäl bör ankomma på domstol och inte på en förvaltningsmyndighet. I de familjerättsligt betonade fallen aktualiseras således frågor om vilka namnrättsliga beslut som bäst tillgodoser barns intresse av att ha en god kontakt med båda sina föräldrar eller som i övrigt är i förenligt med barns bästa (jfr prop. 1981/82:156 s. 30). Även i tvister om påstått intrång i någons rätt till ett visst efternamn (20–23 §§) är det tydligt att en prövning i allmän domstol är den klart mest ändamålsenliga ordningen; det saknas alltså anledning att i processuellt hänseende särbehandla dessa immaterialrättsliga måltyper från vad som gäller för dispositiva civilrättsliga mål i allmänhet. De aktuella mål- och ärendetyperna bör därför även fortsättningsvis prövas av allmän domstol i första instans. Den följande genomgången begränsas således till mål och ärenden som i dag handläggs av Skatteverket eller PRV.

En närmare redogörelse för förfarandet i mål och ärenden om personnamn återfinns i betänkandets inledande avsnitt om gällande rätt.

I det närmast följande lämnas – som bakgrund till den därefter följande fördjupade problembeskrivningen – en sammanställning av vilka ärendetyper som handläggs av Skatteverket respektive PRV. Vidare redogörs för verksamheten vid dessa myndigheter och vid PBR samt för de krav på reformer som framförts beträffande PBR.

13.2 Uppdelningen av namnären den mellan Skatteverket och PRV

Den lagtekniska uppdelningen av förekommande typer av namnären den mellan Skatteverket och PRV kan beskrivas på följande sätt.

Skatteverket

- Ett nyfött barns förnamn (30 §).
- Ett nyfött barns efternamn, om namnet inte förvärvas automatiskt (1 §).
- Byte, strykning eller tillägg av ett eller flera förnamn, om anmälan härom inte har gjorts tidigare (31 §).
- Ändring av ordningsföljden mellan förnamn (32 § 1 p).
- Ändring av stavning av förnamn, om namnets uttal inte härigenom ändras (32 § 2 p).
- Antagande eller slopande av mellannamn (29 §).
- Byte av efternamn i samband med giftermål (9 § andra stycket).
- Byte under äktenskapet till makes efternamn (10 § första stycket).
- Återtagande av det efternamn som senast burits som ogift (10 § andra stycket).
- Byte till förälders efternamn (5 §).
- Byte till adoptivförälders efternamn (7 §).
- Byte till familjehemsförälders efternamn (8 §).
- Ändring av ett utländskt efternamns genusform (15 §).
- Anmälan av gårdsnamn (35 §).

PRV

- Byte av samtliga förnamn (31 § andra stycket 2 p jämförd med 33 §).
- Byte, strykning eller tillägg av ett eller flera förnamn, om sådan anmälan har gjorts tidigare (31 § tredje stycket jämfört med 33 §).
- Ändring av stavning av förnamn, om namnets uttal härigenom ändras (32 § 2 p jämförd med 33 §).
- Ändring av stavning av efternamn (11 § tredje stycket jämfört med 11 § första stycket).
- Nybildning av efternamn (11 § första stycket).
- Antagande av ett icke nybildat efternamn som inte kan förvärfvas i familjerättslig ordning (11 § första stycket).
- Antagande som efternamn av faders eller moders förnamn med tillägg av -son eller -dotter (11 § första stycket jämfört med 14 § första stycket).
- Byte av efternamn till ett gammalt släktnamn eller annat efternamn som inte kan förvärfvas enligt 12 eller 13 § (11 § första stycket jämfört med 14 § andra stycket).
- Byte till ett i släkten nybildat efternamn, om namnet inte kan förvärfvas i familjerättslig ordning (11 § första stycket jämfört med 13 § andra stycket).
- Återtagande av ett tidigare efternamn, om namnet inte tidigare har förlorats enligt 16–19 §§ (11 § första stycket jämfört med 14 § första stycket).
- Återtagande av ett tidigare efternamn som har förlorats enligt 16–19 §§ (11 § första stycket jämfört med 14 § andra stycket).
- Byte till ett efternamn som burits före adoption (11 § första stycket jämfört med 14 § första stycket).
- Byte till familjehemsförälders efternamn, om barnet är över 18 år (11 § första stycket jämfört med 14 § andra stycket).

13.2.1 Skatteverket – organisation och verksamhet

Enligt instruktionen för Skatteverket och det årliga regleringsbrevet ansvarar verket för bland annat frågor om folkbokföring, till vilket område namnärenden är att hänföra. Skatteverket är en så kallad enmyndighet vars verksamhet styrs från huvudkontoret genom policy, strategier och styrdokument. Den operativa verksamheten bedrivs i åtta regioner utgående från lika många regionkontor. Verket har egna servicekontor på över 50 orter och finns härutöver representerade på ytterligare 60 orter genom servicekontor som drivs gemensamt med Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Skatteverkets handläggning av de namnfrågor som är rena folkbokföringsärenden är till stor del automatiserad. Prövningen av namnanmälningar är koncentrerad till fyra enheter, med något olika ansvarsområden, lokaliserade till Eskilstuna, Norrköping, Stockholm och Sollefteå. Skatteverket uppskattar att namnhanteringen tar ca 30–35 årsarbetskrafter i anspråk. År 2011 handlade Skatteverket ca 466 000 namnärenden, varav ca 265 000 avsåg efternamn, ca 144 600 förnamn, ca 47 500 mellannamn och ca 8 900 inregistrering av namnbeslut från PRV.

Under de senaste årtiondena har en fortgående centraliseringsprocess ägt rum inom skatteförvaltningen och inom de verksamhetsområden som Skatteverket ansvarar för i dag. Närmast före ombildningen till Skatteverket var verksamheten utlagd på tio självständiga skattemyndigheter över vilka Riksskatteverket hade en lednings- och samordningsfunktion. Denna ordning hade i sin tur föregåtts av en organisation där namnärendena handlades av en lokal skattemyndighet i varje län och som hade införts år 1991 i samband med att folkbokföringen överfördes från pastorsämbetena till de lokala skattemyndigheterna (se Ds 2002:15, Det nya Riksskatteverket s. 242 ff.). Antalet pastorsämbeten som beslutade i anmälningsärenden rörande personnamn uppgick år 1981 till 1 580 (se Folkbokföringens framtida organisation, SOU 1981:101 s. 27).

Det är alltså tydligt att det sedan namnlagens tillkomst år 1982 har skett en mycket långt gående centralisering av handläggningen av den stora volym av namnärenden som inte ankommer på PRV. Denna process har självfallet åstadkommit en större enhetlighet i rättstillämpningen inom Skatteverkets behörighetsområde och även i förhållningssätt gentemot allmänheten. Ett tecken av flera på att utvecklingsarbetet också har varit framgångsrikt är att Skatteverket år 2011 under den så kallade Kvalitetsmässan av en jury bestående

av sju myndigheter utsågs till "Sveriges modernaste myndighet" och att verket i mätningar gjorda år 2009 var den myndighet som hade högst index i kategorin "kundnöjdhet".

Överklagade ärenden

Omkring en promille av de drygt 466 000 namnärenden som avgjordes av Skatteverket 2011 gick av olika orsaker vidare till domstol. Av Domstolsverkets statistisk framgår att det samma år inkom 457 nya namnärenden till förvaltningsrätterna, vilka under året avgjorde 543 ärenden. Den genomsnittliga omloppstiden var 4,1 månader. Kammarrätterna fick samma år in 47 namnärenden och avgjorde lika många. Den genomsnittliga omloppstiden var här 2,1 månader. HFD fick år 2011 in 15 namnärenden och avgjorde 13, varvid dock bör anmärkas att domstolen är slutinstans även för namnärenden som haft sin upprinnelse i PRV.

Skatteverkets beskrivning av hur handläggningen av namnärenden går till i praktiken

De namnärenden som kommer in till Skatteverket delas in i fyra kategorier: namnförvärv genom födelse (förnamn, mellannamn och efternamn), namnändringar vid vigsel (mellan- och efternamn), övriga namnändringar (förnamn, mellannamn och efternamn) samt registrering av PRV:s namnbeslut.

Skatteverket hanterar namnärendena i två olika datorsystem beroende på vad det är för typ av ärende; vissa hanteras i ett äldre datorsystem som kallas Riksfolkbokföringen och andra i ett nyare som kallas Folke.

Namnförvärv genom födelse

När ett barn är fött skickar Skatteverket till modern ut en anmälningsblankett för förnamn och efternamn, det sistnämnda dock bara om barnet inte automatiskt har förvärvat ett efternamn. Samtidigt uppmärksammas möjligheten att anmäla mellannamn. När anmälan kommer in skannas den, tolkas och skickas elektroniskt till folkbokföringssystemet Folke. Skatteverket har byggt upp en så kallad namnbank med de vanligaste förnamnen fördelade efter kön. Om

ett anmält förnamn finns i namnbanken kan förnamnet godkännas automatiskt. Om så inte är fallet, läggs ärendet ut på en handläggare som hanterar ärendet och därefter återför det i folkbokföringssystemet. Bedömningen av ett förnamns lämplighet kan ibland vara svår både vad gäller utländska namn och "nyskapade" namn. Handläggarna resonerar i dessa fall ofta med sina kolleger och frågar även sin sektionschef om råd. Skatteverkets policy beträffande förnamn är numera ganska liberal. Om en förnamnsanmälan inte har inkommit tre månader efter födelsen sänds en påminnelse automatiskt ut till modern (påminnelse kan även skickas till fadern). Dröjer det ytterligare med anmälan kan ett eller flera förelägganden skickas ut. I sista hand kan det bli frågan om att vitesförelägga föräldrarna om en förnamnsanmälan inte inkommer.

Beträffande efternamn kan som framgått barnet ha förvärvat ett sådant (och fått det registrerat) redan i samband med att Skatteverket handlade ärendet om registrering av födelse. Om så inte har skett och det anmäls att barnet ska förvärva faderns efternamn men denne inte finns registrerad, läggs efternamnsärendet på bevakning. När faderskapet har registrerats avslutas bevakningen och även efternamnet kan registreras. Om faderns efternamn anmäls som mellannamn men faderskapet inte är registrerat, hanteras registreringen av mellannamnet på motsvarande sätt. Om en efternamnsanmälan inte har inkommit inom tre månader registreras moderns efternamn i fall det är fråga om svenska, danska, norska, finska eller statslösa barn. För barn av annan nationalitet utreder en handläggare vilket efternamn barnet kan förvärva. Om det av någon anledning fortfarande inte går att registrera något efternamn för barnet och barnet även saknar förnamn, skickas en påminnelse om anmälan av förnamn med plats för att även anmäla efternamn. Om barnet redan har ett registrerat förnamn har Skatteverket ingen befogenhet att enbart skicka påminnelse om efternamnet. Vitesföreläggande är alltså uteslutet i det fallet.

Namnförvärv vid födelse hanteras vid alla fyra handläggande orter.

Namnändring vid vigsel

Den som vill anmäla ändring av mellannamn eller efternamn i samband med vigseln gör detta genom att inge en särskild blankett till Skatteverket. Blanketten ges vanligtvis in tillsammans med ansökan

om hindersprövning, men en anmälan kan också göras i samband med att underrättelse om vigseln ges in till Skatteverket. Dessa typer av ärenden handläggs huvudsakligen manuellt. Om en anmälan kommit in före vigseln kontrollerar en handläggare om namnbytet är tillåtet. Om detta befinns inte vara fallet tas en kontakt med sökanden för att reda ut omständigheterna i ärendet. När anmälan inkommit före vigseln bevakas även att en underrättelse om vigsel kommer in innan ärendet helt kan avslutas.

Även denna typ av namnändring hanteras vid alla de fyra orter där handläggningen sker.

Övriga namnändringar

För övriga typer av namnändringar sker anmälan på en särskild blankett. Dessa ärendetyper handläggs manuellt vid någon av enheterna i Eskilstuna, Norrköping eller Stockholm.

Underrättelse från PRV

När PRV har bifallit en ansökan om namnändring ska myndigheten, sedan beslutet vunnit laga kraft, underrätta Skatteverket om beslutet. Det sker i form av s.k. aviseringar om bifallna namnändringar. Aviseringarna tas emot av Skatteverkets folkbokföringssektion i Sollefteå som registrerar besluten i folkbokföringssystemet.

13.2.2 PRV – organisation och verksamhet

PRV är en avgiftsfinansierad statlig myndighet med kontor i Stockholm och Söderhamn. Verket ansvarar för ärenden om patent, varumärken, mönster, efternamn, förnamn och utgivningsbevis. Den del av verksamheten som avsåg företagsregistreringar m.m. avskildes år 2004 till den nybildade myndigheten Bolagsverket. Personnamnsfrågorna hanterades länge inom vad som ofta benämndes "Namnbyrån" men handläggs sedan 1990-talet av en enhet inom PRV:s design- och varumärkesavdelning i Söderhamn.

På enheten för personnamn arbetar 10 handläggare (8,6 årsarbetskrafter) och 2 jurister (ca 1,0 årsarbetskrafter). År 2012 inkom totalt 7 934 namnansökningar, varav 1 574 avsåg nybildade efternamn, 4 359 befintliga efternamn och 2 001 förnamnsändring.

PRV hade som verksamhetsmål 2011 att i ärenden med högst ett föreläggande skulle beslut om kungörelse eller slutligt beslut ha fattats inom tio veckor från det att ansökningsavgiften var betald. Under det året överskred 71 ärenden den uppställda tidsgränsen vilket innebar en måluppfyllelse på ca 99 procent. Medelbehandlingstiden var 1,3 månader.

Enligt vad PRV:s ledning har uppgivit har ansökningsavgifterna, som bestäms av regeringen, tills nyligen inte fullt täckt hanteringen avseende personnamn, vilket betyder att verksamheten i praktiken delvis finansierats av avgifter som tas ut i myndighetens övriga verksamhet. Ledningen bedömer att det för närvarande finns ett ackumulerat underskott i personnamnshanteringen på cirka sex miljoner kronor.

PRV:s beskrivning av hur handläggningen av namnärenden går till i praktiken

Handläggningen av ett namnärke inleds först när ansökningsavgiften har betalats. Granskningen inleds med en formell del, som innebär en kontroll av att ansökningsavgiften är betald, att skäl för ansökan har angivits, att ansökan är undertecknad av samtliga sökande över 12 år eller, för det fall det är aktuellt, av vårdnadshavare samt att ett personbevis finns ingivet som visar nationalitet, hemvist, släktrationer till övriga sökande och andra för ärendet nödvändiga uppgifter. Befinns något saknas vid denna granskning skrivs ett föreläggande. Om föreläggandet inte besvaras leder detta ofta till att ärendet avskrivs. Om ansökan uppfyller de formella kraven tar en materiell granskning vid, enligt kriterierna i namnlagen. Ansökningarna sorteras i tre huvudgrupper: förnamn, befintliga efternamn och nybildade efternamn.

Den materiella granskningen av *förnamn* utgår från 33–34 §§ namnlagen och består huvudsakligen av en kontroll av att det sökta förnamnet har förnamnskaraktär och att det inte har tydlig karaktär av att vara ett efternamn i Sverige.

Motsvarande granskning av *nybildade efternamn* utgår från 12, 13 och 14 §§ namnlagen. Det sökta namnet jämförs med befintliga namn i frekvensregister från folkbokföringen, registrerade varumärken (i PRV:s ärendehanteringssystem), registrerade firmor (i Svenskt Näringslivsregister), Svenska kyrkans församlingar, svenska postorter, utdöda adliga släktnamn, allmänt kända efter-

namn och liknande. Vid sökning av allmänt kända efternamn används en sökmotor på Internet och sökningar görs dessutom i Nationalencyklopedin och i Svenskt Biografiskt Lexikon. Det görs även jämförande sökningar på stiftelser, med hjälp av det stiftelseregister som finns på en för länsstyrelserna gemensam hemsida.

När granskningen av det nybildade efternamnet är genomförd föredras ärendet för en jurist. Om det visar sig föreligga en möjlig konflikt med hänsyn till annan rättighetshavares intresse prövas om det finns synnerliga skäl för att ändå godkänna ansökan. Utfaller denna prövning positivt eller framkommer det inte heller i övrigt hinder för ansökan skickas den för införande av kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar på Bolagsverkets hemsida. Om hinder kvarstår efter prövning fattas ett avslagsbeslut av jurist och handläggare.

Den materiella granskningen av ansökningar avseende *befintliga efternamn* utgår från 13 och 14 §§ namnlagen. Kontrollen syftar huvudsakligen till att reda ut vilken anknytning sökanden har till det befintliga efternamn som ansökningen avser.

Det är vanligt förekommande att sökandena har bakgrund i något annat land, varvid det ofta blir nödvändigt att granska olika handlingar som getts in för att styrka sökandens rätt.

När det framkommit att någon annans rätt utgör hinder för ansökan blir det inte sällan fråga om en prövning huruvida det finns synnerliga skäl att ändå godkänna ansökan. Det sker då ofta en bedömning av hur nära anknytning en sökande kan anses ha till det sökta efternamnet. Relevanta omständigheter är exempelvis att det sökta namnet har varit ett släktnamn som har burits inom fyra generationer från sökanden, eller att sökanden i praktiken har använt namnet som sitt efternamn kontinuerligt under en mycket lång tid och på så sätt, genom hävd, kan anses berättigad till namnet.

Om ett ansökningsärende av sist beskriven typ uppfyller såväl de formella som de materiella kraven, fattas beslut utan föregående kungörelse. Skulle hinder kvarstå efter prövning av samtliga omständigheter fattas ett avslagsbeslut av handläggare och jurist.

När ett namn är godkänt utfärdas ett namnbevis som skickas till sökanden och Skatteverket.

Tidigare konsulterades språkexperter från Institutet för språk och folkminnen i alla ärenden avseende nybildade efternamn. Sedan ett par år tillbaka sker detta endast i undantagsfall.

13.2.3 Patentbesvärsrätten

PRV:s slutliga beslut får överklagas till PBR genom besvär (42 § 2 stycket namnlag). PBR inrättades den 1 januari 1978 genom att den så kallade Besväravdelningen inom PRV ombildades till en självständig förvaltningsdomstol. PBR:s verksamhet regleras i första hand i lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten och i förordningen (1988:346) med instruktion för Patentbesvärsrätten. PBR är en fristående specialdomstol som överprövar beslut av PRV inte bara i ärenden om personnamn utan även och framför allt i ärenden om patent och varumärken. Också andra ärendetyper kan bli föremål för domstolens överprövning, nämligen ärenden om mönster, utgivningsbevis och växtsortskydd. PBR:s verksamhet finansieras i huvudsak genom anslag från PRV och därmed ytterst genom de avgifter som PRV tar ut. I PBR finns patenträttsråd som ska vara tekniskt kunniga eller lagfarna. För närvarande (2013) har domstolen nio ordinarie ledamöter, tre lagfarna och sex tekniskt kunniga. PBR:s avgöranden får överklagas till HFD.

Av de 206 nya mål som år 2011 kom in till PBR avsåg nio namnmål, vilka således utgjorde cirka fyra procent av den totala måltillströmningen. PBR delar in sin verksamhet i patentmål (som innefattar även målen om växtförädlingsrätt) och övriga mål, dvs. mål om varumärken, mönster, namn och utgivningsbevis. Den sistnämnda gruppen av mål domineras av varumärkesmålen som år 2011 svarade för 89 procent av de inkomna övriga målen eller 66 procent av den totala måltillströmningen. Medelbehandlings-tiden för de övriga målen detta år uppgick till 1,2 år, vilket något överskred målsättningen om ett år men likväl var en förbättring från föregående år då den uppgick till 1,5 år.

Tidigare utredningar om PBR och patentprocessen

Ordningen för patentprocessen, som alltså huvudsakligen utgörs av en prövning av patentmål och vissa andra mål inom det industriella rättsskyddet, har varit föremål för översyn vid ett flertal tillfällen. År 1983 avgav Patentprocessutredningen ett betänkande vari föreslogs att en fristående specialdomstol, Patentdomstolen, skulle inrättas genom en sammanslagning av PBR och patentavdelningen vid Stockholms tingsrätt. De besvärsmål i PBR som låg utanför patentområdet – bland annat mål om personnamn – föreslogs bli

överförda till kammarrätt. Den på betänkandet baserade lagstiftningen innebar vissa ändringar i patentlagen (se prop. 1985/86:86) i syfte att effektivisera patentprocessen, men några mer ingripande organisatoriska förändringar vidtogs inte.

I promemorian Domstolsväsendet – Organisation och administration i framtiden (Ds 1992:38) behandlades övergripande strukturella problem rörande domstolsväsendets framtida organisation och administration. Vad gällde specialdomstolarnas roll slogs fast att ett sammanhållet domstolsväsende skulle vara en utgångspunkt för framtiden. Varje specialdomstol borde visserligen bedömas för sig, men starka skäl ansågs tala för att alla sådana domstolar borde avskaffas och deras verksamhet inordnas i de allmänna domstolarna. Beträffande PBR uttalades att en översyn ”bör i första hand inriktas på att i största möjliga utsträckning koncentrera måltyperna enligt respektive lagstiftning till ett domstolssystem” (s. 150 f.).

En uppföljning av slutsatserna i nämnda promemoria gjordes i en påföljande promemoria, Specialdomstolarna i framtiden (Ds 1993:34). Den allmänna inriktningen var här densamma, dvs. att specialdomstolar bör godtas endast i undantagsfall. Beträffande PBR framhölls att behovet av denna domstol hade minskat eftersom antalet patentbesvärsmål, vilkas specifika natur hade utgjort det huvudsakliga motivet för domstolens tillblivelse, stadigt hade minskat. PBR borde därför upphöra som fristående domstol och dess uppgifter tas över av de allmänna förvaltningsdomstolarna, varvid PRV:s beslut skulle överklagas till Länsrätten i Stockholm. Vid remissbehandlingen av förslaget påtalades som en negativ konsekvens att instanskedjan skulle komma att förlängas. Förslaget ledde för PBR:s del inte till någon åtgärd från regeringens sida.

Den organisatoriska frågan togs upp på nytt av 1999 års patentprocessutredning, som i betänkandet Patentprocessen m.m. (SOU 2001:33) kom fram till att PBR:s prövning av mål om patent, mönster, varumärken och växtförädlarrätt borde föras över till Stockholms tingsrätt medan prövning av mål om namn (och utgivningsbevis) borde föras över till allmän förvaltningsdomstol (då länsrätt). Det sistnämnda förslaget motiverades med att namnmålen rör speciella delar av immaterialrätten som inte har något samband med det industriella rättsskyddet. Målen ansågs inte heller kräva några ingående specialkunskaper varför de skulle lämpa sig väl för handläggning i allmän förvaltningsdomstol (s. 80). Utred-

ningen har hittills inte medfört några organisatoriska förändringar för PBR:s vidkommande.

I budgetpropositionen för år 2004 (prop. 2003/04:1 Utgiftsområde 4 s. 32) anförde regeringen att PBR bör upphöra och att dess uppgifter bör föras över till Svea hovrätt. Frågan skulle enligt regeringen övervägas i en kommande departementspromemoria.

I juni 2010 lämnade Målutredningen sitt betänkande Mål och medel – särskilda åtgärder för vissa måltyper i domstol (SOU 2010:44). Utredningen kom fram till att PBR i likhet med andra specialdomstolar inte är ändamålsenlig när det gäller att uppnå särskild skyndsamhet eller särskild kompetens. Utredningen fann inte något som hindrade att de måltyper som handläggs av PBR på sikt i stället handläggs inom ramen för de allmänna domstolsslagen, dvs. allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol (s. 401). Tvärtom borde en sådan förändring kunna leda till en bättre samordning av måltyper med starka beröringspunkter. I sammanhanget noterade utredningen att PBR var långt ifrån att nå det i regleringsbrevet uppställda målet att handläggningstiden ska vara högst ett år. Utredningen uttalade sig även kritiskt om den förkortning av instanskedjan som det innebär att PRV:s beslut kan överprövas i endast två instanser och inte i tre som skulle bli fallet om överprövningen skedde i vanlig förvaltningsrättslig ordning. Över huvud taget efterlyste utredningen en större enhetlighet i det förvaltningsprocessuella systemet.

13.3 Problembeskrivning

De regler som styr förfarandet i mål och ärenden enligt namnlagen har under lång tid varit föremål för omfattande kritik. Huvudpunkterna i denna kritik har tagit sikte dels på uppdelningen av de många gånger snarlika ärendena på skilda myndigheter – Skatteverket och PRV – vilken framstått som otidsenlig och problematisk för såväl allmänheten som myndigheterna själva, dels på den i förhållande till andra ärenden av förvaltningstyp avvikande ordning för överprövning av de beslut i namnfrågor som i första instans fattas av PRV, en ordning som också ansetts ge utrymme för en divergerande praxis och godtyckliga bedömningar.

Institutet för språk och folkminnen anförde i sin tidigare nämnda skrivelse till regeringen år 2004 att rättsprocessen, främst vad avser förnamn, är förvirrad och efterfrågade ett centralt organ som kan tolka

lagen och garantera att den tillämpas lika i hela landet. Institutet framhöll dessutom behovet av ett större inflytande från språk- och namnexpertis.

PRV föreslog i sin motsvarande skrivelse år 2005 att samtliga namnbyten som kräver mer kvalificerad prövning ska göras vid PRV. Enligt verket skapar uppdelningen av namnbytesärenden svårigheter för allmänheten och leder till att ärenden ofta hamnar hos fel myndighet. Genom samordning till PRV av de egentliga namnbytesärendena skulle effektivitetsvinster kunna uppnås. Problemet med varierande praxis mellan skattekontor och länsrätter (förvaltningsrätter) skulle genom en sådan lösning även motverkas eftersom det bara finns en domstol, PBR, som första överinstans till PRV. Skatteverket skulle efter en sådan ändring komma att ansvara endast för rena anmälningsärenden i samband med födelse, invandring och adoption samt vid ingående av äktenskap, dvs. ärenden som har tydlig anknytning till folkbokföringen.

Skatteverket anförde i sin motsvarande skrivelse till regeringen och vid den efterföljande hearingen att det från medborgarsynpunkt vore en fördel om Skatteverket hanterade alla sådana folkbokföringsärenden som kan initieras av medborgarna. Exempelvis borde enklare stavningsändringar av efternamn liksom upprepade ändringar av förnamn kunna göras genom anmälan till Skatteverket. Namnreglerna borde också i materiellt hänseende förenklas och liberaliseras vilket automatiskt skulle leda till att fler ärenden hamnade hos Skatteverket. Under inga förhållanden borde ärenden som i dag avgörs av Skatteverket föras över till PRV. Sedan Skatteverket omvandlades till en enmyndighet har verket minst lika goda möjligheter som PRV att tillämpa namnreglerna rättssäkert och enhetligt och samtidigt fortsatt upprätthålla en hög servicenivå gentemot allmänheten.

Som redovisats i den i betänkandet intagna historiska översikten har det genom åren i åtskilliga riksdagsmotioner förespråkats att all handläggning av namnbytesfrågor samlas hos en och samma myndighet. Motioner har även väckts om att det i syfte att åstadkomma en mer omfattande rättsbildning och därmed en mer enhetlig praxis borde införas talerätt för PRV i mål där verkets beslut ändrats av PBR.

Kommittén ska enligt sina direktiv överväga om den nuvarande ordningen för handläggning av namnärenden är ändamålsenlig och tillfredställande ur effektivitets- och rättssäkerhetssynpunkt. Utgångspunkten för kommitténs överväganden ska vara intresset av en

effektiv ordning och en mer enhetlig tillämpning. Kommittén ska även ta ställning till om språk- och namnexpertis i större utsträckning än för närvarande bör medverka i handläggningen.

Kommitténs genomgång av tillämpningen av de materiella bestämmelserna i namnlagen har givit ett i vissa avseenden ganska nedslående resultat. Särskilt har uppmärksammats att tillämpningen av reglerna brister i enhetlighet såväl inom som mellan de rättstillämpande instanserna. I klartext betyder detta att lika fall inte bedöms lika. Som en av många möjliga illustrationer av detta förhållande kan nämnas att förnamn som October, Modesty, Proffe, Puma och Månstråle har godkänts medan Måne, Lingon, Mayday, Knalle, Snövit och Myran har underkänts. Ett annat enskilt exempel är att förbudet mot förvärv av efternamn som lätt kan förväxlas med ett befintligt efternamn tillämpas mycket olika. Således har namnet Berneckow underkänts (av Regeringsrätten) av hänsyn till det existerande efternamnet Barnekow medan namnet Milmark har godkänts (av PBR, som ändrade PRV:s beslut) under påstående att namnet inte är lätt förväxlingsbart med de redan existerande efternamnen Millmark och Milemark. Som ett tredje, kanske ännu tydligare exempel kan nämnas att några myndigheter och domstolar numera tillåter makar att bära samma kombination av efternamn och mellannamn, medan andra tolkar lagstiftningen på ett mer bokstavligt sätt och därför inte visar samma generositet i identiskt lika situationer.

Den diskrepans som framträtt kan i någon mån förklaras av att de materiella reglerna i namnlagen i många fall ger utrymme för en ganska fri bedömning. Det gäller exempelvis frågan huruvida ett namn kan väcka anstöt eller leda till obehag för bäraren. Bedömningen härav ska i fråga om nybildade efternamn göras av PRV och i fråga om förnamn av antingen Skatteverket eller PRV. Ett annat exempel på när lagen ger utrymme för en skönsmässig bedömning utgörs av regeln i 12 § namnlagen som är avsedd att hindra nybildningar av efternamn ”som till bildning, uttal eller stavning har en sådan språklig form att det inte är lämpligt som efternamn här i landet”. Regeln väddar alltså uttryckligen till beslutsfattarnas språkkänsla, men uppfattningarna om vad som ligger i kravet på lämplig språklig form har varierat dramatiskt under de 30 år som namnlagen har varit i kraft, och då inte bara mellan skilda instanser utan även mellan enskilda befattningshavare i en och samma myndighet eller domstol. Sedan det blivit allt mera sällsynt med inhämtande av språklig expertis i namnärendena synes en större enhetlighet i och för sig ha uppnåtts, dock till det höga priset av att språkriktighets-

kravet i det närmaste helt kommit att negligeras i rättstillämpningen utom i det speciella fallet att någon vill nybilda ett efternamn försett med prefix.

En annan och viktig förklaring till den konstaterade rättsolikheten torde, som även de tillämpande instanserna själva har angett, vara det nyss nämnda förhållandet att prövningen är uppdelad på olika myndigheter och överprövas i skilda överklagandelinjer. En annan huvudförklaring, som särskilt PRV har pekat på, är att PRV inte har rätt att överklaga PBR:s beslut, vilket har lett till en besvärande asymmetri i rättsordningen med tanke på att Skatteverket har rätt att föra talan mot förvaltningsrätternas och kammarrätternas avgöranden i namnfrågor. Överklagandeförbudet har även fört med sig att PBR ganska ostört har kunna utveckla en praxis som inte alltid stämt överens med lagstiftarens intentioner och som sedan visat sig vara problematisk att tillämpa för PRV. Ett särskilt tydligt exempel härpå är den egenartade, på namns förekomst i Nationalencyklopedin baserade praxis som PBR utbildat när det gäller tillämpningen av regeln i 13 § första stycket 2 p. namnlagen om att sådana efternamn inte får godkännas som lätt kan förväxlas med ett allmänt känt efternamn som har burits av en utdöd släkt. PRV har av delvis förklarliga skäl haft svårt att underordna sig denna praxis, vilket från sökandenas synpunkt lett till onödig omgång i form av överklaganden och ändringar av PRV:s beslut i PBR.

Ojämnheten i rättstillämpningen förstärks av att skiljelinjen mellan de namnärenden som ska avgöras av Skatteverket respektive PRV i flera fall är otydlig och svårbegriplig. Exempelvis innebär de så kallade spärreglerna i 10 och 31 §§ namnlagen att dessa myndigheter har behörighet att handlägga samma typ av namnfrågor, om än inte samtidigt. Ett annat exempel är att bägge myndigheterna prövar frågor om godkännande av förnamn utifrån samma kriterier, vilket är klart ogynnsamt för utformningen av en enhetlig praxis på det området.

De nämnda spärreglerna medför vidare, särskilt vad gäller efternamn, att det för allmänheten kan framstå som oklart vilken myndighet de ska vända sig till i ett namnbytesärende. Feladresserade framställningar leder till olägenhet också för myndigheterna i form av merarbete och risk för felaktig handläggning. När framställningen gäller ändring av förnamns stavning kan uppdelningen på olika myndigheter leda till närmast bisarra konsekvenser. Skatteverket är enligt 32 § namnlagen behörigt att ändra ett förnamns stavning så länge som namnets uttal inte härigenom ändras. Om

uttalet ändras ska en ansökan i stället riktas till PRV, som till skillnad från Skatteverket tar ut en avgift för att behandla ärendet. Många gånger är det mer eller mindre oklart huruvida stavningsändringen verkligen leder till en förändring av namnets uttal. Det innebär från den enskilde rättssökandens synpunkt att det kan löna sig att – även mot bättre vetande – vända sig till Skatteverket med en anmälan i förhoppning om att verket ska låta denna passera. Om Skatteverket bestämmer sig för att inte sakbehandla ärendet kan anmälaren, fortfarande utan kostnad, överklaga till förvaltningsrätten innan ärendet slutligen överlämnas till PRV där det redan från början rätteligen borde ha hamnat. Även det motsatta förhållandet kan inträffa, nämligen att en ansökan om stavningsändring inges till PRV som, kanske till skillnad från sökanden, bedömer att namnets uttal inte ändras och att ärendet därför ska handläggas av Skatteverket. I båda fallen torde den rättssökande uppleva namnlagens förfaranderegler som mycket egendomliga.

De berörda myndigheterna, främst PRV, har vidare påtalat att uppdelningen mellan anmälnings- och ansökningsärenden leder till att de i stor utsträckning tvingas hjälpa allmänheten med att reda ut hos vilken myndighet ett namnbytesärende ska handläggas. PRV tog år 2011 emot 22 000 namnfrågningar per telefon och 5 600 per e-post, utöver frågor som gällde hos dem pågående ärenden. Detta är höga tal i betraktande av att myndigheten samma år fick in endast ca 7 500 namnansökningar som också rätteligen hörde hemma där. Förhållandet bekräftar att myndigheterna ägnar mycken improduktiv tid till att hjälpa enskilda tillrätta beträffande förfarandordningen, och detta trots att såväl Skatteverket som PRV lägger ner stor omsorg på att via sina hemsidor på Internet reda ut vad som gäller i namnärenden (jfr sammanställningen ovan under 13.2 av anmälningsärenden som ska ges in till Skatteverket och av ansökningsärenden som ska hanteras av PRV).

13.4 Överväganden och förslag

- De personnamnsärenden som hittills har handlagts vid PRV ska i fortsättningen handläggas av Skatteverket, som därmed blir både folkbokförings- och namnmyndighet.
- Uppdelningen på anmälnings- och ansökningsärenden upphör.
- I lagen skrivs in ett krav på medverkan av språklig expertis när Skatteverket ska bedöma ett ansökt namns lämplighet.
- Alla ärenden som rör förnamn ska vara avgiftsbefriade.
- De typer av efternamnsärenden som Skatteverket tar över från PRV ska fortsatt vara avgiftsbelagda.
- För Skatteverket uppkommer engångsvisa kostnader för systemomläggningar m.m. i storleksordningen 12 miljoner kronor. Dessa kostnader bör finansieras över ett särskilt anslag på statsbudgeten.
- I övrigt innebär reformen inga kostnadsökningar för det allmänna. På sikt kommer i stället kostnaderna för personnamshanteringen att minska.
- Reformen kommer att leda till en mer effektiv, enhetlig och rättssäker hanteringen av ärenden rörande personnamn.

13.4.1 Namnärendena bör hanteras av en och samma myndighet, som också bör ha rätt att överklaga beslut som går myndigheten emot

Den nuvarande ordningen utmärks av en oenhetlig och därmed rättsosäker tillämpning. Ett annat missförhållande är att myndigheternas hantering av namnärenden kräver mer resurser än vad som egentligen är nödvändigt. I båda fallen står den främsta orsaken att finna i namnlagens uppdelning av ärendena i två skilda kategorier – anmälnings- och ansökningsärenden – som i sin tur fått motivera en numera sakligt sett icke försvarbar uppdelning på olika myndigheter och överklagandeordningar. En annan, om än inte lika avgörande orsak är att bara en av de handläggande myndigheterna,

Skatteverket, har rätt att överklaga beslut som gått myndigheten emot.

Ett sätt att angripa dessa brister är att så långt det är möjligt förenkla de materiella reglerna i namnlagen samt försöka dra en klarare och mer logisk skiljelinje mellan ärenden som ska hanteras av respektive myndighet. Vad som då skulle komma i blickpunkten är namnlagens så kallade spärregler som förenklat uttryckt innebär att PRV tar över ansvaret från Skatteverket när ett ärende typiskt sett antas ha uppnått en viss svårighetsgrad. Dessa regler tillkom i en tid då folkbokföringen ankom på Svenska kyrkan och första instans i flertalet namnändringen utgjordes av ett närmast oöverskådligt antal enskilda pastorer med högst skiftande kompetens och varierande inställning i fråga om namnlagens rätta tillämpning. Genom att införa spärregler ville lagstiftaren försäkra sig om att mer kvalificerade bedömningar enligt namnlagen gjordes av särskilt utbildade handläggare vid PRV, vilket antogs bättre gagna det allmännas behov av namnstabilitet och tillförsäkra enskilda namnrättshavare ett bättre namnskydd. Dessa motiv är, inte minst till följd de stora organisatoriska reformer som skett på området, inte lika relevanta i dag. En lösning kunde då synas vara att modifiera eller helt ta bort spärreglerna, varigenom Skatteverket skulle få ökad behörighet och kunna avgöra ett större antal namnändringen än för närvarande. Förändringen skulle kunna kompletteras med den relativt okomplicerade åtgärden att ge PRV besvärsmått, så att PBR:s avgöranden i större utsträckning kunde underställas Högsta förvaltningsdomstolen, något som skulle befärja enhetlighet i rättstillämpningen.

Åtgärden att ta bort spärreglerna, vilket kommittén på andra ställen i betänkandet föreslår ska genomföras, löser emellertid bara delvis problemet och räcker inte för att få till stånd en väl fungerande ordning, inte ens om åtgärden kombineras med en utvidgad besvärsmått för PRV. Så länge det finns två myndigheter med behörighet att handlägga namnändringen och tolka lagstiftningen på området kommer problemen att kvarstå. En annorlunda kompetensfördelning kan visserligen reducera olägenheterna till en lägre nivå, men skulle inte alls vara tillräcklig för att hos den rättssökande allmänheten skapa klarhet i frågan om vilken myndighet man från fall till fall har att vända sig till. Inte heller skulle en ändrad kompetensfördelning undanröja problemet med två skilda överklagandelinjer i namnändringen (eller tre, om man även räknar in de allmänna domstolarnas befattning med personnamnsfrågor).

Den enda riktigt tillfredsställande lösning som står till buds är därför att lägga alla de namnärenden som i dag i vissa fall handläggs av Skatteverket och i andra av PRV under en och samma myndighet. Denna myndighet måste då också ges möjlighet att i vanlig förvaltningsrättslig ordning överklaga ett beslut i högre instans som gått myndigheten emot.

Fördelarna med att samla hela ärendehanteringens till en myndighet har redan antytts och kan sammanfattas enligt följande: Allmänheten behöver inte längre känna sig osäker i valet av myndighet. Myndigheterna själva slipper lägga ned arbete på att utreda om de har behörighet att fatta beslut i ärendet, varigenom uppnås en effektivare handläggning samt kostnadsbesparingar. Skatteverket och PRV behöver inte längre båda ägna sig åt samma tolknings- och tillämpningsproblematik, vilket innebär kompetens- och effektivitetsvinster, i synnerhet när det gäller hanteringen av förnamnsfrågor. Överklagandeordningen förenhetligas, vilket skapar förutsättningar för en mer likartad och dessutom fylligare praxis. Kunskap och erfarenhet koncentreras i större utsträckning än i dag, vilket leder till en mer enhetlig och rättssäker hantering, större effektivitet samt uppenbara fördelar för enskilda och även från statsnyttosynpunkt.

13.4.2 Endast Skatteverket har förutsättningar att kunna hantera alla namnärenden

Den helt övervägande volymen av förekommande namnärenden har direkt eller nära anknytning till folkbokföringen och är beroende av uppgifter från denna för att kunna hanteras på rätt sätt. Det är förklaringen till att Skatteverket år 2011 hanterade cirka 466 000 namnärenden att jämföras med de cirka 7 500 ärenden som under samma tid handlades vid PRV (cirka 8 000 år 2012). Mot den bakgrunden framstår det som uteslutet att PRV skulle kunna anförtros uppgiften att hantera hela flödet av namnärenden. Den enda myndighet som kan komma i fråga är i stället Skatteverket.

En reform i denna riktning framstår ingalunda som en nödlösning i syfte att bemästra ett med tiden allt mer uttalat kompetensfördelningsproblem. Tvärtom har Skatteverket goda förutsättningar att fungera väl som en ny sammanhållen namnmyndighet. Skatteverket är en av våra största myndigheter och har inom sig redan nu en omfattande juridisk kompetens i namnfrågor. De

namnfrågor som Skatteverket i dag tar ställning till innefattar inte sällan nog så intrikata juridiska bedömningar, om än av delvis annan karaktär än de som aktualiseras hos PRV. Likväl måste självfallet Skatteverkets juridiska stab förstärkas om alla namnändanden hänförs dit. I första hand bör naturligen undersökas i vad mån det går att ta tillvara den kompetens och erfarenhet som finns hos PRV:s namnhandläggare i Söderhamn. Kommittén utgår från att Skatteverket i eget intresse skulle vilja dra fördel av denna resursförstärkningsmöjlighet.

Någon dramatisk kompetensuppbyggnad synes det emellertid inte behöva handla om; härvid kan påminnas om den bedömning som 1999 års patenträttsutredning gjorde och som innebar att hanteringen av namnändena vid PBR inte ansågs fordra någon ingående specialistkunskap. Vad som i främsta rummet torde kräva ny kunskap och nya rutiner är bedömningen huruvida förväxlingsrisk föreligger när det gäller ansökningar om administrativa förvärv av efternamn, en materia som i dag faller helt under PRV:s behörighet. Samtidigt bör noteras att regelverket som sådant blir lättare att tolka och tillämpa tack vare de omfattande materiella förenklingar i namnlagsstiftningen som kommittén samtidigt föreslår.

Några specifika svårigheter att vid en organisatorisk reform utöka Skatteverkets kompetens på området kan inte förutses. Skatteverket har dessutom lika goda möjligheter som andra myndigheter att för särskilda fall inhämta externa yttranden och expertutlåtanden, något som aktualiseras framför allt i frågor om språklämplighet men även när det gäller utländskt namnskick, historiska förhållanden och liknande. I sammanhanget bör också nämnas att Skatteverket har visat en dokumenterat god förmåga att anpassa och modernisera sin verksamhet och i dag anses utgöra en av landets mest serviceinriktade myndigheter.

Praktiska förutsättningar finns att föra över PRV:s namnändanden till Skatteverket

En god utgångspunkt för en så omfattande hanteringsmässig reform som den här föreslagna är att den bejakas av de berörda myndigheterna själva. Det kriteriet synes här vara uppfyllt. Kommittén har från PRV:s verksamhet inhämtat att man inte har någon önskan att behålla personnamnshanteringen inom myndigheten. Tvärtom finns det en strävan inom myndigheten att renodla och utveckla

kärnverksamheten, det industriella rättsskyddet. I det perspektivet utgör personnamnsärendena en udda företeelse, särskilt som PRV efter Bolagsverkets bildande 2004 inte längre har hand om namnprovningen av förslag till firmanamn. Verksledningen har även pekat på de praktiska fördelar det skulle innebära om PRV slipper att årligen begära in cirka 8 000 personbevis från Skatteverket och att i särskild ordning tillställa Skatteverket ett stort antal aviseringsringar för införande i folkbokföringen. Också från olika personaladministrativa synpunkter skulle verksledningen välkomna en reform som innebär att Skatteverket övertar hela ärendehantering. Eftersom personnamnshanteringen är en så specialiserad verksamhet är det nämligen svårt att vid tillfällen då arbetsbelastningen är högre eller lägre än normalt i någon del av myndighetens verksamhet, föra över förstärkningspersonal från eller till enheten för personnamn.

Även Skatteverkets ledning har bejakat en reform av angivet slag och framhållit att den hantering av namnären den som nu sker hos PRV skulle passa väl in i verksamheten. En förutsättning är dock enligt verksledningen att vederbörlig hänsyn tas till datatekniska, resursrelaterade och tidsmässiga problem som särskilt initialt kan uppkomma i samband med en så pass omfattande förändring som det här handlar om.

En automatiskt inträdande konsekvens av att PRV:s namnären den överförs till Skatteverket blir att avgörandena i dessa ärenden kommer att kunna överklagas till förvaltningsrätten i stället för till PBR. Kommittén kan endast se fördelar med en sådan förändring. Den avvikande ordningen med en specialdomstol som besvärinstans har sett över tid inte varit lycklig för utvecklingen på namnrättsområdet. Statsmakterna har också länge sökt efter ett tillfälle att lägga ner PBR och integrera dess verksamhet i den ordinära domstolsordningen, en strävan som snarast borde underlättas om en, om än jämförelsevis liten arbetsuppgift försvinner från domstolen.

En enhetlig överklagandeordning uppnås alltså genom den nu skisserade reformen, och den beslutande myndigheten får generell rätt att till kammarrätten och HFD överklaga domstolsbeslut som går myndigheten emot. Det innebär att förvaltningsdomstolarna får ytterligare ett antal mål att hantera varje år. Antalet tillkommande mål kan emellertid beräknas vara så obetydligt att några mätbara kostnadskonsekvenser inte uppkommer. Kommittén delar härvidlag den bedömning som Patenträttsutredningen gjorde år 2001.

13.4.3 Skatteverket som ny namnmyndighet; ändrade förfaranderegler

Kommittén föreslår sålunda att alla ärenden rörande personnamn, utom de som tas upp direkt vid allmän domstol, i fortsättningen ska handläggas vid Skatteverket som ny och enda namnmyndighet. Förslaget föranleder ett antal förändringar av de nuvarande förfarandereglerna i namnlagen.

En enhetlig beteckning för alla framställningar om namn som görs till Skatteverket

Namnärendena delas i dag upp i anmälningsärenden, som hanteras av Skatteverket, och ansökningsärenden, som hanteras av PRV. Det finns ingen anledning att behålla denna terminologiska skillnad i en situation då alla framställningar om namn ska göras till Skatteverket. I princip alla namnärenden, även de som i dag handläggs av Skatteverket efter "anmälan", blir föremål för någon form av prövning av myndigheten innan namnet kan registreras. Den nuvarande ordningen är i så måtto vilseledande att den normala innebörden av att något anmäls till en myndighet är att anmälan tas om hand eller registreras av myndigheten utan saklig prövning. Så är dock inte fallet med namnansökningarna. Det framstår därför som korrekt och från pedagogisk synpunkt önskvärt att använda *ansökan* som en enhetlig beteckning för de framställningar om namn som har Skatteverket som mottagare. De nya förfarandereglerna bör därför inledas med en bestämmelse om att ansökan om namn ska göras skriftligen till Skatteverket.

Försäkringskassan och dopförrättare inom Svenska kyrkan bör inte längre ha behörighet att ta emot ansökningar om namn

Enligt 36 § andra stycket 1 och 2 i nuvarande namnlag ska som anmälan till Skatteverket anses anmälan som 1) görs till Försäkringskassan, 2) vid vigsel görs om efternamn till vigselförrättaren och vid dop inom Svenska kyrkan görs om förnamn till dopförrättaren. Bestämmelserna syftar till att ge allmänheten ökad service och ger Försäkringskassan, vigselförrättare samt dopförrättare inom Svenska kyrkan behörighet att ta emot namnanmälan för vidareförmedling till Skatteverket. De angivna mottagarna har således

ingen befogenhet att pröva namnanmälningarna, utan de fungerar endast som en mellanhand. Det är dock tydligt att bestämmelserna kan skapa en viss oklarhet hos allmänheten om vilken eller vilka myndigheter som egentligen tar ställning till namnfrågor och att de bidrar till den komplexitet som utmärker gällande namnlagstiftning. Bestämmelserna bör därför bevaras och föras vidare till en ny namnlag endast i den mån det finns ett verkligt behov härav.

Möjligheten att ge in namnanmälan till Försäkringskassan infördes i samband med att ansvaret för folkbokföringen år 1991 överfördes från pastorsämbetena till de lokala skattekontoren. Försäkringskassan skulle i första hand vara behjälplig vid anmälningar som den enskilde ville göra i samband med ett personligt besök. Kassan skulle alltså ta emot anmälningar och sedan vidarebefordra dem till Skatteverket. Prövning av anmälan skulle dock alltid vara förbehållen Skatteverket (se prop. 1990/91:153 s. 124).

Med tiden har det blivit allt mer ovanligt att en anmälan om namn kommer in till Skatteverket via Försäkringskassan. Förhållandet är en naturligt följd av att Skatteverket numera runt om i landet har ett utvecklat nät av servicekontor där verksamhet bedrivs tillsammans med bland andra Försäkringskassan. Mot den bakgrunden finns inte längre skäl att låta Försäkringskassan stå kvar som förmedlare av ansökningar som hör hemma hos Skatteverket. (Jämför Folkbokföringsutredningens betänkande, SOU 2009:75 s. 478 f., där möjligheten att göra anmälningar i folkbokföringsärenden till bland andra Försäkringskassan föreslås bli slopad).

När det gäller behörigheten för vigselförrättare och för dopförrättare inom Svenska kyrkan att ta emot namnanmälningar, föreslogs i samband med att den nya folkbokföringsorganisationen utreddes i början på 1990-talet att bestämmelserna härom skulle slopas (se Organisationskommitténs betänkande, Författningsförslag med anledning av ny folkbokföringsorganisation m.m., SOU 1990:109, s. 130–131). I och med att ansvaret för folkbokföringen fördes bort från Svenska kyrkan ansåg kommittén att dopförrättare inom Svenska kyrkan inte borde ha en särställning framför dopförrättare i andra trossamfund. Hänsynen till allmänhetens service ansåg kommittén bli tillräckligt tillgodosedd både vad gällde dop och vigsel genom att anmälan om namn skulle kunna ske till valfri skattemyndighet eller försäkringskassa. Kommitténs uppfattning fick dock inte gehör i lagstiftningsärendet. Departementschefen menade att namnanmälningarna var ett natur-

ligt inslag i de aktuella förrättningarna och ansåg att de utgjorde ett smidigt och obyråkratiskt förfarande, som innebar att den enskilde inte behövde kontakta skattemyndigheten särskilt i namnfrågan (se prop. 1990/91:153 s. 130). Någon begränsning av möjligheten att göra namnanmälningar till dop- och vigselförrättare gjordes således inte.

Beträffande *vigselförrättares* behörighet att ta emot anmälan om efternamn, kan konstateras att de som ingår äktenskap ska, enligt kommitténs förslag till 9 § i en ny namnlag, ha möjlighet att före eller i samband med vigseln genom ansökan till Skatteverket ge tillkänna vilka efternamn de önskar bära. Att frågan om makarnas efternamn aktualiseras i samband med vigselförrättningen är, på samma sätt som tidigare, för många en högst naturlig sak. Det finns ingen anledning att frånhända medborgarna den servicefunktion som i detta avseende tillhandahålls genom den nuvarande ordningen. Den som har behörighet att förrätta vigsel bör alltså fortsatt även ha behörighet att ta emot blivande makars namnansökan.

När det gäller *dopförrättningen* förhåller det sig något annorlunda. När ett barn döps har det i de flesta fall redan fått sitt namn registrerat i folkbokföringen, och namnets betydelse vid dopet är då närmast av identifierande karaktär.

Svenska kyrkan gör på sin hemsida följande konstaterande: ”Sitt namn får man av sina föräldrar som registrerar detta hos folkbokföringen, namnet har man fått innan man döps. Vid dopet nämns man vid alla sina namn, detta för att bekräfta vem det är som döps. Namnet är viktigt och står för den man är som person, och att man är unik. Därför frågar prästen tidigt efter namnet på den som ska döpas.” (www.svenskakyrkan.se/troochandlighet/dopet/ 11 februari 2012.)

Det har blivit allt vanligare att barnet vid dopet är äldre än tre månader. Ansökan om förnamn ska då redan ha getts in till Skatteverket. Enligt uppgift som inhämtats från Svenska kyrkan är det numera mycket ovanligt att dopförrättare tar emot en förnamnsanmälan för vidarebefordran till Skatteverket. Andelen dop inom Svenska kyrkan har också stadigt minskat, även om antalet naturligtvis alltjämt är betydande. I sammanhanget bör emellertid även noteras att dopförrättarens behörighet bara avser förnamnet. För det fall barnet inte förvärvar sitt efternamn per automatik (t.ex. enligt 1 § första eller andra stycket namnlagen) måste barnets vårdnadshavare under alla förhållanden vända sig till Skatteverket med en ansökan om barnets efternamn. Det är således tydligt att de

servicesynpunkter som utgjort motiv för den nuvarande ordningen inte är alls lika framträdande som tidigare. Alldeles oavsett de principiella synpunkter som skulle kunna anläggas på en ordning som privilegierar Svenska kyrkan i förhållande till andra trossamfund, finns det därför inte tillräckligt starka skäl att behålla det nuvarande undantaget från vårdnadshavarnas allmänna skyldighet att till Skatteverket meddela vilket namn barnet ska ha.

Alla ansökningar som rör förnamn bör vara avgiftsbefriade

Kommitténs förslag om att slopa uppdelningen mellan anmälnings- och ansökningsärenden och att i fortsättningen låta alla namnärenden bli ansökningsärenden hos Skatteverket erbjuder en möjlighet till förenkling av hanteringen också i avgiftshänseende. Metoden att åstadkomma en sådan förenkling genom att avgiftsbelägga alla namnärenden, dvs. även de hundratusentals som hittills varit avgiftsbefriade hos Skatteverket, kan naturligtvis inte komma i fråga. Inte heller förefaller det vara ett realistiskt eller ens önskvärt alternativ att slopa avgiftssystemet helt och hållet. Dels skulle det alternativet kräva finansiering i form av ett årligt anslag på statsbudgeten i storleksordningen 13 miljoner kronor, dels utgör ansökningsavgifterna ett hinder mot okynnesansökningar som är särskilt behövligt i en ordning där de så kallade spärreglerna mot upprepade namnbyten har tagits bort.

Den metod som kommittén har stannat för består i att dra en ny och klarare skiljelinje mellan avgiftsbelagda och fria ärenden. Erfarenheterna av den nuvarande ordningen visar att det är framför allt i fråga om förnamnen som denna skiljelinje upplevs som oklar. I många fall är det svårt att bedöma, också för myndigheterna, om avgift ska tas ut för ett förnamnsärende. När avgiftsfrågan väl är avgjord bereder däremot själva namnfrågan oftast inte någon svårighet, särskilt inte i jämförelse med de i allmänhet betydligt mer komplicerade och resurskrävande ärenden som avser byte av efternamn. Förhållandet återspeglas i att regeringen har satt avgiften för förnamnsärenden betydligt lägre än för efternamnsärenden.

För efternamnens del uppkommer inte samma svårigheter att sortera ärendena. Gränslinjen mellan fria och avgiftsbelagda efternamnsärenden är redan i dag klar och välmotiverad. De ärenden som är relaterade till sökandens familjeförhållanden handhas av Skatteverket och är avgiftsbefriade medan ansökningar om byte till

efternamn i så kallad administrativ ordning handläggs av namnmyndigheten PRV mot en fastställd avgift.

Kommittén förordar mot denna bakgrund att samtliga ärenden rörande förnamn ska vara avgiftsbefriade medan de efternamnsärenden som hittills handlagts av PRV även fortsättningsvis ska fordra ansökningsavgift. De avgiftsbelagda ärendena begränsas därmed till nybildningar av efternamn och andra byten av efternamn som inte har sin grund i sökandens familjesituation. En sådan ordning framstår i alla avseenden som rättvis och förnuftig. Motivet för att byta till ett nybildat eller befintligt efternamn enligt de administrativa reglerna skiljer sig betydligt från vad som är vanligt vid andra namnändringar. Bytet görs inte som i de familjebetingade fallen för att markera samhörighet med närstående utan för att ge uttryck åt något för sökanden personligt eller åtminstone för något som enligt sökandens uppfattning ger positiva associationer. Motivet kan närmare besett vara att underlätta en nystart i livet, att sätta mer färg på tillvaron, att göra sig själv mer intressant för omgivningen eller att markera distans till andra som bär samma namn. I inget av dessa fall är namnbytet föranlett av nödvändigheten av att hålla ihop en familj utan av en önskan om personlig profilering. Då är det också rimligt att sökanden avkrävs en motprestation i form av en ansökningsavgift som motsvarar namnmyndighetens genomsnittliga kostnad för hanteringen av ansökningen.

En fördel med den valda skiljelinjen är att avgiftsfrihet kommer att gälla även vid byte till patro- eller metronymikon. Dessa ansökningsärenden prövas i dag av PRV som har bedöma om det finns särskilda skäl för ett byte. Om, som kommittén föreslår, kravet på särskilda skäl tas bort och byte får ske i familjerättslig ordning kan Skatteverket hantera den absoluta majoriteten av dessa ansökningar på ett mycket enkelt sätt; det är tillräckligt att myndigheten jämför det sökta efternamnet med förnamnet på sökandens far eller mor. Det saknas då rimlig anledning att ta ut en avgift för dessa enkla ärenden, som inte alls tar lika mycket resurser från myndigheten som ansökningar om byten till ett nybildade efternamn kan göra. Inte heller finns risk att avgiftsfriheten missbrukas, eftersom byte till ett patro- eller metronymikon av naturliga skäl kan göras högst två gånger.

Den som utnyttjar den nya möjligheten att byta till ett vanligt sonnamn eller något annat namn som är så vanligt att det har minst 2 000 bärare utan att ha någon familjemässig anknytning till namnet får däremot vara beredd att betala en ansökningsavgift. Också den

konsekvensen framstår som rimlig. Avgiften motverkar här risken för att någon utan vettiga skäl byter efternamn vid ett stort antal tillfällen.

En särskild bestämmelse bör införas som understryker vikten av en allsidig och omsorgsfull prövning av för- och efternamns lämplighet, särskilt vad gäller språklig lämplighet

Enligt 7 § förvaltningslagen (FL) ska myndigheter vid handläggning av ärenden självmant beakta möjligheten att inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs. Som framgår av problembeskrivningen (avsnitt 13.3) har emellertid PRV, trots den remisskyldighet som föreskrivs i 7 § FL och trots det uttryckliga krav på lämplig språklig form som finns i 12 § i nuvarande namnlag, praktiskt taget helt upphört att i efternamnsärenden begära yttranden från språklig expertis. Tidigare hade PRV under lång tid haft som policy att i diskutabla fall regelmässigt inhämta yttrande från särskild utsedd språkexpert. PRV:s egen förklaring till förändringen är att PBR vid sin prövning av överklagade avslagsbeslut slutade att ta hänsyn till vad som stod i yttrandena.

Inte heller Skatteverket har – i fråga om förnamns lämplighet – inhämtat externa yttranden som underlag för sin bedömning. Sammantaget har följden blivit att den i namnlagen föreskrivna skyldigheten att pröva namnens lämplighet från språklig synpunkt tillämpas på ett ytterligt summariskt sätt eller helt försummas. Även bedömningen av huruvida ett nybildat efternamn lätt kan förväxlas med ett befintligt och därför inte får godkännas, görs numera regelmässigt utan ledning av sakkunnigt yttrande, vilket kan leda till rättsförluster för namnhavarna.

Mot denna bakgrund anser kommittén det nödvändigt, trots den föreskrift som redan finns i 7 § FL, att genom en särskild bestämmelse inskräpa betydelsen av att bedömningen av ett namns lämplighet från språkliga och andra synpunkter görs utifrån ett fullgott underlag. Skatteverket bör därför genom en ny bestämmelse åläggas skyldighet att i frågor som gäller bedömningen av ett ansökt namns lämplighet från språklig, namnskyddsrättslig eller annan synpunkt inhämta yttrande från sakkunnig myndighet eller ge annan sakkunnig instans tillfälle att yttra sig, utom i fall då åtgärden är uppenbart obehövlig.

Kravet på att förelägganden ska delges bör upphöra

Enligt 40 § tredje stycket i nuvarande namnlag ska ett föreläggande delges sökanden. Bestämmelsen om delgivning lades till vid utskottsbehandlingen, med anledning av en riksdagsmotion där det framhölls att en postförsändelse kan förkomma eller försenas så att tidsfristen hinner löpa ut innan föreläggandet tas emot, med åtföljande rättsförluster (LU 1981/82:41 s. 39). I dag, 30 år senare, har den allmänna synen på i vilka fall en formell delgivning måste ske förändras åtskilligt.

I *Delgivningslagstiftningen: En kommentar* (Andersson/Synnergren, 2011) anges bland annat följande (s. 18): ”Enligt 33 kap. 2 § första stycket RB, 47 § FPL och 46 § lagen (1996:242) om domstolsärenden ska delgivning användas, om det är särskilt föreskrivet eller om det med hänsyn till syftet med bestämmelsen om underrättelse framgår att delgivning bör ske. Delgivning bör i övrigt tillgripas bara om det är påkallat med hänsyn till omständigheterna. – I Domstolsverkets digitala delgivningshandbok, den version som senast uppdaterades hösten 2009, se www.dvhandbok.domstol.se, anges att avsikten är att domstolarna i varje enskilt fall ska pröva om en formell delgivning är befogad eller om det räcker med t.ex. att ett meddelande skickas med posten på vanligt sätt. Avgörande ska vara hur viktig handlingen eller meddelandet är för mottagaren, liksom hur viktigt det är för domstolen att få ett bevis om delgivning. Kallelse av part eller vittne till förhandling bör normalt delges. Förelägganden som innebär att något kommer att hända om inte den som delgetts reagerar, t.ex. att talan avvisas, tredsdom meddelas eller vite utdömas, bör i allmänhet delges. Delgivning av ett kompletteringsföreläggande vid påföljd av avvisning bör dock kunna underlåtas om parten har möjlighet att återkomma med en ny och bättre framställning.

I händelse av avvisning eller avslag i ett namnärke har sökanden nästan alltid möjlighet att återkomma med en ny och bättre ansökan. Av bland annat det skälet framstår det kategoriska kravet på delgivning som en alltför stelbent regel. Genom att regeln slopas uppnås också en generellt sett snabbare och effektivare handläggning, vilket gynnar kollektivet av namnsökande. Kravet på att förelägganden alltid ska delges sökanden bör därför inte föras över till de nya förfarandereglerna.

En invändning bör inte prövas om invändaren återkallar sin talan

Enligt 42 § första stycket namnlagen får, om det finns särskilda skäl, vid överklagande en invändning prövas även om den som gjort invändningen har återkallat sin talan. Bestämmelsen infördes i namnlagen och genom en motsvarande bestämmelse i varumärkeslagen efter det att en liknande bestämmelse hade införts i 1967 års patentlag. I det sistnämnda fallet angavs motivet vara att det är ett allmänt intresse att framställda invändningar mot patentansökningar blir föremål för prövning för att i största möjliga mån förebygga att oriktiga patent beviljas. Det resonemanget ansågs giltigt även för namn och varumärken. Parternas möjlighet att träffa uppgörelser skulle dock inte inskränkas om det var en fråga som invändaren själv borde kunna disponera över, varför bestämmelsens tillämpning reserverades för fall där det förelåg särskilda skäl för en prövning. I den nya varumärkeslagen (2 kap. 27 §) har möjligheten att pröva återkallade invändningar, som är att hänföra till de så kallade relativa registreringshindren, helt tagits bort, med hänvisning till att det här är fråga om enskildas rättigheter som parterna själva bör disponera över (se prop. 2009/10:225 s. 430). För absoluta registreringshinder finns möjligheten att pröva en invändning även sedan invändaren återkallat sin talan alltjämt kvar.

Beträffande personnamn är de invändningar som kan bli aktuella huvudsakligen att hänföra till enskildas rättigheter, även om en invändare inte nödvändigtvis behöver ha ett direkt personligt intresse i saken. I den mån det allmännas intresse är berört får emellertid det intresset anses vara i tillräcklig grad tillgodosett genom den prövning av namnet som Skatteverket redan har gjort i första instans. Bestämmelsen bör därför inte föras över till de nya reglerna om överklagande.

Skyldigheten att utfärda namnbevis bör upphöra

Enligt 44 § namnlagen ska PRV sedan en ansökan bifallits och beslutet vunnit laga kraft utfärda ett namnbevis till sökanden. Bestämmelsen är överförd från 1963 års namnlag och gäller bifallsbeslut både för förnamn och efternamn, oavsett i vilken instans beslutet har meddelats. Bestämmelsen ansågs vid införandet ha två funktioner. Dels att underrätta sökanden personligen att beslutet

om bifall vunnit laga kraft, dels att möjliggöra för sökanden att i olika sammanhang bevisa att namnbyte skett. I dag är behovet av att utfärda ett särskilt namnbevis inte alls lika framträdande och blir det än mindre i och med att samtliga namnärenden fortsättningsvis kommer att handläggas av Skatteverket som även har ansvar för folkbokföringen. En slopad namnbevisskyldighet innebär således knappast några olägenheter för den enskilde, som ju vid behov enkelt kan styrka sitt rätta namn genom företeende av personbevis och i de flesta sammanhang redan med hjälp av vanliga legitimationshandlingar. Den aktuella skyldigheten bör alltså såsom obehövlig utgå i den nya lagen om personnamn.

13.4.4 Närmare om förslagets ekonomiska konsekvenser

I dag gäller att de inemot 500 000 namnärenden som Skatteverket årligen handlägger i egenskap av folkbokföringsmyndighet är skattefinansierade medan PRV:s hantering av sina ca 8 000 personnamnsärenden per år är avgiftsfinansierad. Kommitténs utgångspunkt är att de efternamnsärenden (ca 6 000 år 2012) som förs över från PRV till Skatteverket även fortsättningsvis ska vara avgiftsbelagda medan motsvarande förnamnsärenden (ca 2 000 år 2012) ska vara avgiftsbefriade. Detta skulle, allt annat lika, innebära ett årligt bortfall av ansökningsintäkter på cirka två miljoner kronor och ett lika stort *årligt behov* av kompensatorisk kostnadstäckning för Skatteverket.

Ett så schematiskt sätt att räkna är dock inte meningsfullt, eftersom det ekonomiska utfallet av reformen påverkas också av andra faktorer. Antalet förnamnsansökningar kommer sannolikt att öka som en följd av att avgiftsfrihet införs. Skatteverket har själv prognostiserat en dubbling av antalet tidigare avgiftsbelagda förnamnsärenden om avgiftsfrihet införs. Detta betyder emellertid inte att Skatteverkets kostnader för hanteringen ökar i motsvarande grad. Man måste här beakta de väsentliga förenklingar vad gäller prövningen som kommittén samtidigt föreslår. När PRV i dag prövar en förnamnsansökan beror det på att ansökan enligt namnlagen kan beviljas bara om det finns *särskilda skäl*. I och med att kravet på särskilda skäl i förnamnsärenden tas bort i den nya lagen om personnamn förenklas myndighetsprövningen drastiskt. I praktiken blir det ingen hanteringsmässig skillnad mellan de av PRV tidigare

avgjorda förnamnsärendena och de många tusentals ärenden om ändring av förnamn som Skatteverket handlägger redan i dag.

Motsvarande förhållande gäller för efternamnsärendena. Antalet ansökningar kommer förmodligen att öka på grund av att det blir enklare att ändra efternamn såväl i familjerättslig som i administrativ ordning samtidigt som det ges helt nya möjligheter att ansöka om dubbla efternamn, vanliga efternamn och efternamn som utgör patro- eller metronymikon. Men den ökade volymen av efternamnsansökningar kompenseras för Skatteverkets del av att prövningen blir enklare att göra, både vad gäller ärenden som tidigare handlagts av verket självt och ärenden som tidigare hanterats av PRV. Det enda större undantaget avser *nybildade efternamn*, där Skatteverkets prövning i sak måste bli lika omfattande och därmed resurskrävande som den som hittills skett hos PRV. De nybildade efternamnen står emellertid endast för cirka en fjärdedel av de fortsatt avgiftsbelagda ärenden som Skatteverket tar över från PRV.

Slutligen gör sig en ytterligare osäkerhetsfaktor gällande beträffande efternamnen. Som framgått medför de slopade spärreglerna för familjerättsliga namnförvärv att en viss andel av de i dag avgiftsbelagda efternamnsansökningarna hos PRV blir avgiftsfria. Det är dock högst vanskligt att närmare beräkna hur stor andel denna typ av namnbyten utgör, men en logisk konsekvens är att en hel del ärenden inte längre kommer att tillföra namnmyndigheten avgiftsintäkter.

De materiella namnlagsändringarna underlättar också på andra sätt handläggningen vid Skatteverket. I och med att spärreglerna mot upprepade namnbyten tas bort för både för- och efternamn, behöver Skatteverket inte längre undersöka vilka namnbyten som sökanden tidigare har gjort. Som förut nämnts kommer den nya möjligheten att byta till ett efternamn som bärs av minst 2 000 personer att hanteras närmast rutinmässigt hos Skatteverket. Det gäller ju här bara att kontrollera att det sökta namnet finns på listan över de cirka 470 vanligaste efternamnen. Likafullt blir Skatteverket berättigat att ta ut den av regeringen fastställda ansökningsavgiften i dessa fall.

I kostnadshänseende bör också beaktas de generella effektivitetsvinster som uppkommer genom att hanteringen av alla ärenden om personnamn koncentreras till en och samma myndighet och där hanteras av en och samma stab av handläggare, experter och chefer. Detta bidrar till att den genomsnittliga handläggningskostnaden per ärende kommer att bli lägre än tidigare, särskilt när reformen

väl har kommit på plats och rutiner för hanteringen har hunnit etableras.

Summan av detta resonemang är att Skatteverket, vid oförändrad nivå på ansökningsavgifterna, inte kommer att behöva någon ekonomisk kompensation med anledning av den förmodat ökade ärendevolymen och bortfallet av ansökningsavgifter för de tidigare av PRV handlagda förnamnsärendena samt vissa efternamnsärenden. Mycket talar i stället för att det ekonomiska utfallet blir till Skatteverkets fördel. Kommittén avråder emellertid regeringen från att alltför tidigt överväga förändringar av avgiftssystemets omfattning och avgifternas nivå. Först när den nya ordningen har varit i funktion ett antal år går det att göra en rättvis utvärdering av hur reformen har utfallit ekonomiskt.

Skatteverket har beräknat sina utvecklings- och övergångskostnader i samband med reformens införande till drygt 12 miljoner kronor. Dessa kostnader av engångskaraktär bör staten ta det ekonomiska ansvaret för. Det är ju här fråga om kostnader som är till gagn för alla medborgare och därför solidariskt bör betalas med skattemedel. Kommittén förordar därför i första hand att uppkommande *engångskostnader* finansieras via ett särskilt anslag på statsbudgeten.

PRV har uppgett att dess kostnader för verksamheten kommer att öka genom att uppskattningsvis hälften av namnärendenas andel av verksamhetens overheadkostnader inte är skalbara, vilket innebär att de måste fördelas på den återstående verksamheten. PRV har beräknat denna årliga kostnadsökning till mellan cirka tre och fyra miljoner kronor. Kommittén ifrågasätter inte denna beräkning men ser det inte som realistiskt att anvisa någon särskild kompensation härför. Kommittén kan endast konstatera att kostnaderna måste finansieras inom den befintliga verksamheten, som för närvarande är avgiftsfinansierad. I praktiken innebär det att kostnaderna får bäras av myndigheten. När det gäller det ackumulerade underskottet på cirka sex miljoner kronor är situationen av annan art. Eftersom underskottet har uppkommit i namnverksamheten har myndigheten inte möjlighet att fördela detta genom kostnadsföring inom andra verksamhetsområden. Kommittén vill uppmärksamma regeringen på de nämnda förhållandena, så att dessa beaktas i den pågående översyn av PRV:s långsiktiga finansiering som för närvarande bedrivs av Statskontoret på uppdrag av regeringen.

13.4.5 Lagförslag med kommentar

Förfarandet i mål och ärenden enligt denna lag

Förfarandet hos Skatteverket

28 § *Ansökan om namn ska göras skriftligen till Skatteverket.*

Ansökan om efternamn får vid vigsel lämnas till vigselförrättaren.

Alla namnändringar, utom de som tas upp direkt vid allmän domstol, ska i fortsättningen handläggas hos Skatteverket. Den nuvarande terminologiska uppdelningen mellan anmälningar, som hanteras av Skatteverket, och ansökningar, som hanteras av PRV, förlorar därmed sin mening och har följaktligen slopats. Alla framställningar till Skatteverket enligt namnlagen ska alltså göras i form av *ansökan*.

För att undvika missförstånd rörande namnets stavning föreskrivs även i den nya lagen att ansökan måste göras i skriftlig form.

Som framgått av den allmänna motiveringen (avsnitt 13.4.3) bör liksom hittills förutom Skatteverket även vigselförrättare vara behörig att i samband med vigseln ta emot ansökan om efternamn. För att tydliggöra att vigselförrättare inte har rätt att själv pröva det angivna efternamnet utan enbart har behörighet att såsom en mellanhand ta emot ansökan, har bestämmelsen utformats så att en ansökan vid vigsel *får* lämnas till vigselförrättaren.

Försäkringskassan och dopförrättare vid dop inom Svenska kyrkan upphör genom förslaget att utgöra behöriga mottagare av namnansökningar.

29 § *Avser ansökan ändring av efternamn som inte kan göras enligt 1–10 §§, 20 §, 21–23 §§ eller 38 § ska sökanden betala en ansökningsavgift. Regeringen bestämmer avgiftens storlek.*

Bestämmelsen innebär att en ansökan beläggs med avgift endast om den avser byte till nybildat efternamn eller annan ändring av efternamn som inte kan ske enligt de familjerättsliga namnreglerna i 1–10 §§ eller 38 §. Alla förekommande ändringar av förnamn blir alltså, till skillnad från i dag, befriade från avgift. Detsamma gäller ansökningar om byte till ett patro- eller metronymikon som efternamn, som hittills räknats som ett administrativt namnändring och fordrat särskilda skäl men som i den nya lagen räknas som ett familjerättsligt namnförvärv enligt 5 §.

Även förvärv av dubbelt efternamn enligt 20 §, 21 § och 23 § kan ske utan avgift. Detta är delvis en konsekvens av grundprincipen att den nya ordningen med dubbelnamn inte ska vara mindre förmånlig för namnsökanden än den hittillsvarande ordningen med mellannamn.

Av 11 § andra stycket framgår att ändring av ett utländskt efternamns genusform inte anses som byte till annat efternamn. En sådan ändring utgör inte en ändring av själva namnet utan endast av dess genusform. Någon ansökningsavgift ska alltså inte tas ut i dessa fall.

Av 11 § andra stycket framgår vidare att en ändring av ett efternamns stavning ska betraktas som byte av efternamn. I detta fall är det alltså själva namnet som ändras, vilket innebär att en ansökan om stavningsändring även enligt den nya lagen är avgiftsbelagd.

Närmare bestämmelser om avgiftens storlek bör liksom hittills meddelas av regeringen.

30 § Om ansökan är ofullständig ska Skatteverket förelägga sökanden att avhjälpa bristen eller att yttra sig. Detsamma gäller om föreskriven avgift inte har betalats. Av föreläggandet ska framgå att ansökan kan avvisas om föreläggandet inte följs.

Finner Skatteverket även efter det att sökanden har yttrat sig att ansökan inte kan bifallas, ska ansökan avslås, om det inte finns anledning att förelägga sökanden på nytt.

Paragrafens motsvarar i huvudsak 39 och 40 §§ i 1982 års namnlag, där det anges vad som gäller för ansökan till PRV och vid verkets handläggning av namnären. Bestämmelsen utgör närmast ett förtydligande av den relativt långt gående allmänna serviceskyldighet som förvaltningsmyndigheter har enligt 4 § FL. I serviceskyldigheten anses ligga att en myndighet måste ge part tillfälle att komplettera en bristfällig ansökan. Om parten inte kommer in med en skriftlig komplettering och inte heller på annat sätt avhjälp bristen förutsätts myndigheten kunna avslå ansökan. För de fall bristen är sådan att en prövning i sak över huvud taget inte är möjlig anses myndigheten kunna avvisa ansökan, närmast med stöd av en analog tillämpning av vad som gäller för domstolarna enligt 5 § FPL. Strängt taget skulle det därför inte vara nödvändigt att till den nya namnlagen föra över bestämmelserna om vad som händer om sökanden inte följer ett föreläggande att komplettera sin ansökan. Det finns heller inte anledning att föra över alla de i vissa fall

ganska självklara förfaranderegler i 39 och 40 §§. Således behöver det inte särskilt föreskrivas att ansökan ska vara motiverad eller att sökandens postadress ska anges. Eftersom all ärendehantering ska ske hos Skatteverket behövs vidare inte längre något krav på ingivande av personbevis tillsammans med ansökan. Däremot bör av tydlighetsskäl och av hänsyn till allmänhetens informationsbehov de bestämmelser kvarstå som avser kompletteringsförelägganden och möjlighet att avvisa en ansökan om ett föreläggande inte följs.

Kravet i 40 § tredje stycket nuvarande namnlag om att ett föreläggande alltid ska delges sökanden återfinns inte i kommitténs förslag. Skälen till detta har behandlats i avsnitt 13.4.3.

31 § I frågor som gäller ett ansökt namns lämplighet från språklig, namnskyddsrättslig eller annan synpunkt ska Skatteverket inhämta yttrande från sakkunnig myndighet, om detta inte är uppenbart obehövt. Vid behov ska Skatteverket även ge annan sakkunnig tillfälle att inkomma med synpunkter.

Bestämmelsen, som är ny och som har motiverats i avsnitt 13.4.3, understryker vikten av att det sker en allsidig och omsorgsfull prövning av för- och efternamns lämplighet. Bestämmelsen kan förfarandemässigt sägas komplettera det allmänna lämplighetskrav som gäller för förnamn enligt 26 § och för efternamn enligt 12 §. Regeln torde få sin huvudsakliga betydelse vid bedömningen av namnansökningar som ter sig tvivelaktiga från språkliga utgångspunkter, varvid i första hand Institutet för språk och folkminnen kommer ifråga som remissmyndighet. Denna myndighets kompetensområde omfattar inte bara svenskt namnskick utan den har även möjlighet att ge utlåtanden avseende de officiella minoritetsspråken och åtskilliga större utländska språk. Också de svenska ambassaderna bör i vissa fall kunna anlitas som remissorgan. Vid tillfällen då kvalificerade namnskyddsrättsliga spørsmål aktualiseras torde PRV ofta vara den myndighet som yttrande ska inhämtas från.

I den mån privaträttsliga organ – såsom Svenska Akademien eller Riddarhuset – eller enskilda särskilt kompetenta personer besitter kunskap av värde för att bedöma ett namns lämplighet från språklig eller annan synpunkt ska Skatteverket, då så är lämpligt, bereda dessa tillfälle att yttra sig. Något föreläggande kan det dock inte bli fråga om dessa fall. Expertutlåtanden från enskilda kan naturligtvis även tillföras ett ärende genom sökandens eller en

invändares försorg, varvid Skatteverket har att ta ställning till om utlåtandet är tillräckligt eller om ytterligare yttrande behövs i syfte att bedöma namnets lämplighet från språklig eller annan synpunkt.

32 § Är i fall som avses i 11 § ansökningshandlingarna fullständiga och finns det inte något hinder för bifall till ansökningshandlingarna, ska ansökningshandlingarna kungöras av Skatteverket i Post- och Inrikes Tidningar, om verket inte finner att ett sådant kungörande skulle sakna betydelse.

När kungörande har skett ska den som vill framställa någon invändning mot ansökningshandlingarna göra detta skriftligen inom en månad från kungörelsedagen. Sedan denna tid har gått ut, ska verket avgöra ärendet.

Bestämmelsen motsvarar vad som i 41 § i nuvarande namnlag föreskrivs för PRV i fråga om kungörelse av namnansökningar som skett med stöd av 11 § samma lag.

33 § Ett slutligt beslut av Skatteverket får överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden vid tidpunkten för beslutet var folkbokförd.

Beslut, som innebär att en ansökan bifalls trots att en invändning har framställts, får överklagas av den som har gjort invändningen.

Om behörig förvaltningsrätt enligt första stycket inte finns överklagas Skatteverkets beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Bestämmelsen motsvarar till stora delar 37 § i nuvarande namnlag, dock med den ändringen att bestämmelserna i paragrafen gäller slutliga beslut. Det är sålunda endast beslut som innebär att Skatteverket skiljer ärendet från sig som får överklagas. Annat beslut under handläggningen, såsom beslut om att kungörelse ska ske, får alltså inte överklagas. Preciseringsdelen av att det bara är Skatteverkets slutliga beslut som får överklagas stämmer överens med vad som i nuvarande 42 § är föreskrivet beträffande PRV:s beslut.

Den föreslagna bestämmelsen innebär att överklagande av Skatteverkets slutliga beslut i namnfrågor alltid ska ske till allmän förvaltningsrätt. Även de namnändringar som tidigare handlades hos PRV och vars slutliga beslut överklagades till PBR, kommer därmed att vid överklagande hamna hos allmän förvaltningsdomstol. Härigenom uppnås en enhetlig överklagandeordning. Vid överklagande tillämpas de allmänna bestämmelserna i FL. Rätten att

klaga över Skatteverkets beslut regleras således i 22 § FL, enligt vilken ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det gått honom eller henne emot. Klagoberättigade i namnären den har ansetts vara, förutom den anmälände själv, bland andra den vars samtycke fordras för visst namnförvärv samt även annan vars namn barnet vill förvärva. Någon ändring i denna praxis är inte avsedd.

Rätt att överklaga PRV:s slutliga beslut enligt 42 § nuvarande namnlag har sökanden, om beslutet gått denne emot. Också den som har gjort en invändning i ärendet har rätt att överklaga, om det slutliga beslutet innebär att ärendet bifallits trots invändningen. Den föreslagna ordningen, som innebär att rätten att överklaga Skatteverkets slutliga beslut i samtliga fall kommer att regleras av 22 § FL, medför i förhållande till vad som nu gäller inte någon inskränkning i *sökandens* rätt att överklaga. Däremot synes en *invändares* rätt att överklaga bli mindre omfattande än tidigare om enbart 22 § FL får styra förfarandet, eftersom det då skulle krävas att invändaren har ett personligt och berättigat intresse i saken. Det skulle inte som enligt 42 § nuvarande namnlag vara tillräckligt att någon lämnat upplysningar i ett namnärke och därvid uppträtt som invändare. För att den nuvarande, mer vidsträckt överklaganderätten säkert ska kunna behållas, vilket är önskvärt, har i paragrafen inskrivits en uttrycklig rätt att överklaga ett bifallande beslut för var och en som i behörig ordning framställt en invändning.

En konsekvens av att Skatteverket blir handläggande myndighet för samtliga namnansökningar är att verket, med stöd av 7 a § FPL, vid överklagande kommer att inta ställning som den enskildes motpart i samtliga ärenden i den fortsatta domstolsprocessen. Denna sakligt sett mycket betydelsefulla nyhet i förhållande till vad som nu gäller vid överklagande till PBR är alltså en automatiskt verkande följd av att FPL blir tillämplig vid överklagande av beslut i sådana ärenden som hittills har handlagts av PRV.

Kravet på prövningstillstånd vid överklagande från förvaltningsrätt till kammarrätt bör alltså finnas kvar. Vid överklagande av förvaltningsrättens beslut blir, liksom tidigare, bestämmelserna i FPL tillämpliga.

Förfarandet vid domstol

34 § En ansökan om förklaring att ett namnbyte enligt 6, 8 eller 11 § är förenligt med barnets bästa prövas av den domstol som tar upp frågor om vårdnaden om barnet.

I ärenden enligt första stycket ska domstolen, om det kan ske, höra den vars efternamn barnet bär, om denne inte är vårdnadshavare. Domstolen ska även inhämta yttrande från socialnämnden.

Socialnämnden ska, om det inte är olämpligt, söka klarlägga barnets inställning och redovisa den för rätten.

I ärenden enligt första stycket får domstolen besluta att vardera parten ska bära sin rättegångskostnad.

Bestämmelsen överensstämmer i sak med nuvarande 45 §.

35 § Sådan talan i tvister om efternamn som får föras i särskild rättegång väcks vid domstolen i den ort där den mot vilken talan förs ska svara i tvistemål i allmänhet.

Talan om förlust av efternamn som grundar sig på att ett föräldraskap har hävts väcks vid domstol i den ort där barnet har sitt hemvist. En sådan fråga kan väckas även i samband med mål om hävande av föräldraskap.

Väcks sådan talan som avses i andra stycket mot barn under 18 år ska domstolen inhämta yttrande från socialnämnden.

Finns det inte någon sådan behörig domstol som anges i första och andra styckena får talan väckas vid Stockholms tingsrätt.

Första stycket motsvarar första stycket första punkten i nuvarande 47 § och innehåller huvudregeln att behörig domstol i sådana tvister om efternamn där talan får föras särskild vid domstol, är domstolen i den ort där den mot vilken talan förs ska svara i tvistemål i allmänhet (jfr 10 kap. 1 § RB). Bestämmelsen är tillämplig vid exempelvis talan om förlust av efternamn enligt 15 § (utom då talan grundar sig på hävt föräldraskap), sådan namnintrångstalan som avses i 16 § eller talan om rätt till skadestånd enligt 18 §.

Kommitténs förslag innebär att bestämmelsen i nuvarande 16 § om automatisk namnförlust för barn vars efternamn förvärvats på grund av ett faderskap (föräldraskap) som sedermera hävts, inte förs över till den nya namnlagen. Den tidigare som fader ansedde mannen får i stället väcka talan mot barnet enligt 15 § och yrka att barnet inte längre ska ha rätt att bära hans efternamn. Frågan om barns

namnförlust på grund av hävt faderskap (föräldraskap) kommer därmed att handläggas i den ordning som är föreskriven för tvistemål och har föranlett den forumregel som tagits in i första punkten i *andra stycket*. Regeln har utformats i överensstämmelse med de forumregler som numera gäller för vårdnads- och umgängesfrågor, och innebär att talan ska väckas vid den domstol där barnet har sitt hemvist. Uttrycket "hävande av föräldraskap" används här, liksom i 15 §, för att, förutom hävt faderskap, även täcka in den situation då ett föräldraskap hävs för en kvinna som tidigare ansetts vara barnets förälder enligt 1 kap. 9 § FB.

Den statusförändring som ett hävt föräldraskap innebär ska alltså inte längre medföra en automatisk namnförlust för barnet. Frågan om barnets namn har emellertid ett sådant nära samband med frågan om hävande av föräldraskapet att det, i de fall då den senare frågan prövas i domstol, alltså bör vara möjligt att pröva båda frågorna i samma rättegång. Denna möjlighet kommer till uttryck i andra punkten i *andra stycket*, som är utformad efter mönster av 7 kap. 12 § första stycket 1 FB.

Talan om namnförlust på grund av hävt föräldraskap som väcks mot barn under 18 år är av sådan natur att det bör finnas en skyldighet till officialprövning från domstolens sida. Liksom enligt nuvarande 46 § *andra stycket*, föreskrivs därför en skyldighet för domstolen att även fortsättningsvis inhämta yttrande från socialnämnden. Mot bakgrund av de ändringar som föreslås i bestämmelserna om förlust av efternamn (15 §) har det däremot inte längre ansetts nödvändigt att domstolen alltid ska höra barnets moder om hon inte är vårdnadshavare. När domstolen fastställer vilket namn barnet ska förvärva i stället för det efternamn som går förlorat, är moderns efternamn vid tiden för barnets födelse inte det enda alternativet, utan i princip kan alla de efternamn komma i fråga som kan förvärvas enligt de nya familjerättsliga bestämmelserna i 1–10 §§. Barnets rätt till dessa efternamn är därtill så stark att det inte längre är påkallat med en absolut skyldighet för domstolen att efterhöra inställningen hos den som inte är vårdnadshavare men vars namn barnet kan komma att förvärva. Någon regel som motsvarar nuvarande 46 § *andra stycket* återfinns därför inte i den nya lagen.

Fjärde stycket motsvarar nuvarande 46 och 47 §§ första stycket sista punkten och föreskriver att Stockholms tingsrätt ska vara reservforum.

Nuvarande regler i 47 § andra stycket om preskription har inte ansetts nödvändiga att flytta över till den nya lagen (jfr kapitel 9.3 om förlust av efternamn).

Särskilda bestämmelser

36 § För den som är under 18 år görs ansökan i mål eller ärenden enligt denna lag av barnets vårdnadshavare. Har barnet fyllt 12 år får sådan ansökan göras utan barnets samtycke endast om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

Vid bedömningen av om ett namnbyte enligt 6, 8 eller 11 § är förenligt med barnets bästa ska rätten, även när barnets samtycke inte behövs, ta hänsyn till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad.

Bestämmelsen överensstämmer med nuvarande 48 §.

Den i första stycket första punkt intagna bestämmelsen om vårdnadshavares befogenhet har kritiserats av bland andra Höglund (s. 223) för att den inte gör undantag för personer under 18 år som ingått äktenskap och som därmed inte står under annans vårdnad (se 6 kap. 2 § FB). Kommittén har övervägt att förtydliga lagrummet i detta avseende men har avstått från detta, bland annat med hänsyn till att dispens numera ytterst sällan meddelas för underåriga som vill gifta sig och till att det inom regeringskansliet övervägs om denna möjlighet – i enlighet med vad som har föreslagits i SOU 2012:35 – helt ska slopas.

37 § Samtycke som avses i denna lag ska lämnas skriftligen. Har i ett ärende som avses i 6, 8 eller 11 § samtycke lämnats hos domstolen, behövs inte nytt samtycke när ansökan görs till Skatteverket.

Bestämmelsen överensstämmer med nuvarande 49 §.

14 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Den nya lagen om personnamn bör träda i kraft den 1 januari 2015.

- PRV bör slutföra handläggningen av de namnärenden som inkommit till verket före den nya lagens ikraftträdande men som ännu inte hunnit avgöras. Beträffande dessa ärenden bör 1982 års namnlag fortsatt tillämpas.
- Överklagandebestämmelserna i den gamla namnlagen bör fortsatt tillämpas på namnärenden som avgjorts av PRV.
- Också i fråga om vissa mål vid allmän domstol som inte hunnit avgöras vid ikraftträdandet bör de äldre bestämmelserna tillämpas.
- De som vid lagens ikraftträdande bär mellannamn fortsätter att bära namnet som mellannamn så länge de själva önskar.
- En bestämmelse bör införas som ger äldre dubbla efternamn ett motsvarande namnskydd som enligt den gamla lagen.

De ändringar som kommittén föreslår både vad gäller de materiella namnbestämmelserna och bestämmelserna om förfarandet i ärenden om personnamn är omfattande. Ändringarna har stort allmänintresse och betydande informationsinsatser kommer att behövas. Skatteverket måste utveckla och anpassa sina datasystem, handlägningsrutiner osv. för att stå rustat som central namnmyndighet när den nya lagen träder i kraft. Allt detta kommer att ta tid. Även beredningen av kommitténs förslag till en helt ny namnlag torde bli tidskrävande. Mot denna bakgrund är det inte realistiskt att den nya lagen kan träda i kraft tidigare än den 1 januari 2015.

När handläggningsordningen för vissa ärenden ändras så att någon annan myndighet ska handlägga dem i fortsättningen är den allmänna regeln att till den nya myndigheten ska överföras alla ärenden som har kommit in till den gamla myndigheten före ikraftträdandet men som inte har hunnit avgöras dessförinnan (se bland annat Ds 1998:66 s. 88). Denna allmänna regel passar emellertid mindre väl in i förevarande sammanhang. Detta har att göra med bland annat de skillnader som föreligger mellan Skatteverket och PRV i fråga om finansieringen av den aktuella verksamheten. Vid PRV är verksamheten helt avgiftsfinansierad medan samtliga de namnären den som i dag handläggs av Skatteverket är avgiftsfria. Skatteverket kommer efter ikraftträdandet att ta ut ansökningsavgift på vissa men inte alla ärendetyper som i dag hanteras av PRV. För att undvika ett i värsta fall svårartat krångel med återbetalning av ansökningsavgifter och kostnadsfördelning mellan de båda myndigheterna samt inte minst av hänsyn till de berörda namnsökandena, bör PRV slutföra handläggningen av de namnären den som kommit in till verket före den nya lagens ikraftträdande men som ännu inte avgjorts. Dessa ärenden bör alltså slutföras av PRV – och i fall av överklagande, av PBR – i enlighet med bestämmelserna i 1982 års namnlag.

De utvidgade möjligheter att förvärva och byta personnamn som den nya lagen erbjuder bör självfallet kunna utnyttjas även av dem som har förvärvat sitt namn enligt 1982 års namnlag eller enligt 1963 års lag. Av lagtekniska skäl måste en övergångsbestämmelse härom införas.

En särskild problematik av ringa praktisk betydelse men som ändå inte bör lämnas utanför en övergångsreglering har att göra med bestämmelserna i nuvarande 16 § om barns automatiska förlust av efternamn på grund av ett hävt faderskap. I den nya lagen hänvisas i stället den tidigare som fader ansedde mannen att väcka talan mot barnet om han vill att barnet inte längre ska ha rätt att bära hans efternamn. Frågan om barns namnförlust på grund av hävt faderskap (föräldraskap) kommer därmed i fortsättningen att handläggas i den ordning som är föreskriven för tvistemål. På grund härav behövs en övergångsbestämmelse för de fall där det före den nya lagens ikraftträdande har fastställts att en man inte är far till ett barn som på grund av (det förmodade) faderskapet har förvärvat mannens efternamn eller ett namn som mannen har burit, men där namnfrågan inte har prövats i samband med fastställelsen. Barnet skulle i dessa fall annars gå miste om möjligheten att få

domstolens prövning av om det föreligger skäl att tillåta barnet att få behålla efternamnet. Övergångsbestämmelsen bör även gälla om ett föräldraskap enligt 1 kap. 9 § FB hävts.

Om förlust av efternamn finns i 17–19 §§ namnlagen ytterligare bestämmelser som inte har direkta motsvarigheter i den nya lagen. För det fall att en talan enligt dessa bestämmelser är anhängig vid domstol vid lagens ikraftträdande bör i målet de äldre bestämmelserna fortsatt tillämpas.

I fråga om det materiella skyddet för efternamn föreslår kommittén omfattande ändringar. Bland annat ska kravet på egenart utgå och skyddet mot användning av efternamn ska gälla bara i kommersiella sammanhang. Måltypen är ganska ovanlig, men i den mån en talan vid den nya lagens ikraftträdande är anhängiggjord vid domstol med stöd av 20–23 §§ namnlagen bör målet också avgöras enligt de äldre bestämmelserna. En övergångsbestämmelse härom är därför nödvändig.

Med anledning av kommitténs förslag att slopa möjligheten att anta nya mellannamn och i stället införa en rätt att förvärva dubbla efternamn behövs vissa övergångsbestämmelser, vilka närmare har behandlats i kapitel 11.

14.1 Lagförslag med kommentar

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser:

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015, då namnlagen (1982:670) ska upphöra att gälla.

2. Personnamn som har förvärvats enligt den gamla lagen eller enligt namnlagen (1963:521) anses som personnamn som har förvärvats enligt den bestämmelse i den nya lagen som gäller för motsvarande fall, om inte annat sägs i det följande.

3. En ansökan som rätteligen har kommit in till Patent- och registreringsverket före ikraftträdandet ska prövas enligt den gamla lagen.

4. Den gamla lagen ska gälla vid överklagande av Patent- och registreringsverket slutliga beslut och vid Patentbesvärsträtts avgöranden.

5. Om det före den nya lagens ikraftträdande har fastställts att en viss man inte är far till ett barn som på grund av det förmodade faderskapet har förvärvat mannens efternamn eller ett efternamn som

mannen har burit, ska i fråga om förlust av barnets efternamn den gamla lagen tillämpas, dock endast om en särskild ansökan om tillåtelse för barnet att få behålla efternamnet har kommit in till domstolen inom den tid som föreskrivs i 16 § andra stycket i den gamla lagen. Det som här sägs om far och faderskap tillämpas också i fråga om förälder och föräldraskap enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken.

6. Den gamla lagen gäller för mål om förlust av efternamn som före ikraftträdandet har anhängiggjorts vid domstol enligt 17–19 §§ i den lagen.

7. Den gamla lagen gäller för mål om skydd för egenartade efternamn som har anhängiggjorts vid domstol före ikraftträdandet.

8. Den som vid denna lags ikraftträdande bär ett mellannamn fortsätter att bära namnet som mellannamn så länge ansökan om annat inte görs till Skatteverket.

Ett mellannamn ska bäras närmast före efternamnet.

9. Den som bär ett mellannamn kan hos Skatteverket ansöka om att namnet ska slopas, förvärvas som efternamn eller förvärvas som led i ett dubbelt efternamn.

För ansökan enligt första stycket ska ansökningsavgift inte betalas.

10. Vid prövning av frågor om namnskydd enligt 13 § och 16–18 §§ ska ett dubbelt efternamn som var i bruk vid lagens ikraftträdande räknas som ett enda efternamn.

Kommentar till övergångsbestämmelse 1:

I och med att den nya lagen träder i kraft ska den tillämpas vid all ärendehantering hos myndigheter och domstolar, om inte något annat särskilt anges i de följande punkterna. Huvudregeln är alltså att den nya lagen, såväl i materiellt som i processuellt hänseende, ska tillämpas på ärenden som anhängiggjorts före ikraftträdandet.

Kommentar till övergångsbestämmelse 2:

Bestämmelsen har sin största betydelse vid byte av efternamn enligt den nya lagen. I vissa fall förutsätter lagen att det tidigare namnet har förvärvats enligt den lagen (se exempelvis 10 §). Genom övergångsbestämmelsen blir de nya möjligheterna till namnbyte tillgängliga även för dem som har förvärvat sitt namn enligt den gamla lagen eller enligt 1963 års lag. För dubbla efternamn som var i bruk

vid lagens ikraftträdande har i punkten 10 tagits in ett särskilt undantag från denna regel. Personnamn används som samlingsbegrepp för samtliga de namnformer som regleras i namnlagen och i den nya lagen om personnamn.

Kommentar till övergångsbestämmelse 3:

Övergångsbestämmelsen innebär att de namnärenden som vid lagens ikraftträdande är anhängiggjorda vid PRV ska handläggas och prövas enligt bestämmelserna i den gamla namnlagen. Genom bestämmelsen kommer inte bara de äldre materiella bestämmelserna utan även de äldre förfarandereglerna i 39–44 §§ att bli tillämpliga. PRV ska även utfärda namnbevis för de namnansökningar som med stöd av övergångsreglerna bifallits enligt den gamla ordningen.

Övergångsbestämmelsen förutsätter för sin tillämpning att en ansökan ”rätteligen” har kommit in till PRV. Om det visar sig – vilket inte är helt ovanligt – att ansökan i stället borde ha lämnats in till Skatteverket som ett anmälningsärende ska den hanteras där enligt den nya lagen.

Kommentar till övergångsbestämmelse 4:

Föreskriften innebär att överklagandebestämmelserna i den gamla namnlagen (42 §) blir tillämpliga i samtliga fall då PRV har avgjort ärendet. PBR kommer alltså att vara överprövande instans för dessa ärenden. De ärenden som vid ikraftträdandet har överklagats eller med stöd av övergångsbestämmelserna kommer att överklagas påverkas därmed inte av de nya förfarandereglerna. För PRV:s och PBR:s del innebär övergångsbestämmelserna 3 och 4 att det inte in något fall blir aktuellt för dem att tillämpa den nya lagen.

Kommentar till övergångsbestämmelse 5:

Enligt den gamla lagen (16 §) förlorar ett barn automatiskt sitt efternamn om det fastställs att en man inte är far till barnet samt barnet på grund av (det förmodade) faderskapet har förvärvat mannens efternamn eller ett namn som mannen har burit. Barnet har enligt bestämmelsen möjlighet att få domstolens tillstånd att

ändå få behålla efternamnet om synnerliga skäl föreligger. När frågan om faderskap prövas av domstol meddelas sådant namntillstånd i samband med domen, i annat fall prövas namnfrågan efter särskild ansökan. Enligt den nya lagen ska ett efternamn inte kunna förloras per automatik. Den tidigare som fader ansedde mannen får i stället väcka talan mot barnet enligt 15 § och yrka att barnet inte längre ska ha rätt att bära hans efternamn. Om det före den nya lagens ikraftträdande har fastställts att en man inte är far till ett barn utan att namnfrågan har prövats medför övergångsbestämmelsen en rätt för barnet att, med stöd av 16 och 46 §§ i den gamla lagen, få en domstolsprövning av om det föreligger skäl för barnet att ändå få behålla efternamnet. En särskild ansökan om tillstånd att få behålla efternamnet måste dock ha inkommit till domstolen inom den tid som föreskrivs i 16 § andra stycket den gamla lagen, dvs. inom en månad efter fastställelsen. Övergångsbestämmelsen ska även tillämpas om ett föräldraskap enligt 1 kap. 9 § FB har hävts.

Även om ansökningsfristen i den gamla lagen försummas finns naturligtvis inget som hindrar att barnet med återopande av särskilda skäl senare söker namnbyte enligt 14 § andra stycket i den nya lagen.

Kommentar till övergångsbestämmelse 6:

Övergångsbestämmelsen innebär att talan om förlust av efternamn som har väckts vid domstol enligt 17–19 §§ i den gamla lagen men som vid den nya lagens ikraftträdande ännu inte slutligt har avgjorts ska prövas enligt den gamla lagen.

Kommentar till övergångsbestämmelse 7:

Det materiella skyddet för efternamn har i den nya lagen givits en annan utformning än i den gamla. Bland annat har kravet på namnets egenart utmönstrats. För det fall att ett mål om skydd för egenartat efternamn enligt 20–23 §§ i den gamla lagen har anhängiggjorts vid domstol före ikraftträdandet föreskrivs i övergångsbestämmelsen att den gamla lagen ska tillämpas.

Kommentar till övergångsbestämmelse 8–10:

Se författningskommentaren i kapitel 11.

15 Konsekvenser

Om förslagen i ett betänkande påverkar kostnader eller intäkter för staten och andra offentliga organ eller har andra samhällsekonomiska konsekvenser, ska enligt 14 § kommittéförordningen (1998:1474) sådana konsekvenser redovisas i betänkandet. Om förslaget leder till kostnadsökningar för det allmänna, ska kommittén föreslå hur dessa ska finansieras.

Enligt 15 § kommittéförordningen ska också vissa andra konsekvenser av ett förslag redovisas. Det gäller konsekvenser för det kommunala självstyret, för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättningen och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar m.m., för jämställdheten mellan kvinnor och män samt för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

Om ett betänkande innehåller förslag till nya eller ändrade regler, ska förslagets kostnadsmässiga och andra konsekvenser anges i betänkandet (15 a §).

Kommitténs ska enligt sitt uppdrag även analysera vilka konsekvenser de förslag som lämnas får för barn.

Ekonomiska konsekvenser

Kommittén har i kapitel 13 om förfarandet i mål och ärenden enligt namnlagen redovisat vilka ekonomiska konsekvenser förslagen kan väntas få för de berörda myndigheterna, främst PRV och Skatteverket. I sammanhanget bör emellertid också uppmärksammas att om de personnamnsärenden som i dag handläggs av PRV flyttas till Skatteverket blir det fråga om övergång av en del av en verksamhet enligt 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Det föreligger nämligen helt klart identitet mellan verksamheten före och efter övergången. PRV:s och dess berörda personals rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och de anställnings-

förhållanden som gäller vid tidpunkten för övergången övergår då också på den nya arbetsgivaren, dvs. Skatteverket, om inte arbetsgivaren motsätter sig detta.

Beträffande förslagets närmare ekonomiska konsekvenser för de berörda myndigheterna hänvisas till kapitel 13.4.4. Kommittén vill här endast ytterligare understryka att dess många olika förslag genomgående syftar till att göra personnamnshanteringen enklare och mer lättbegripligt samt att skapa utrymme för ett större hänsynstagande till enskildas intresse av att själv få välja sina namn. Reformen är till gagn för alla medborgare. Från principiell synpunkt bör därför Skatteverkets *kostnader av engångskaraktär* för systemomläggningar m.m. finansieras via ett särskilt anslag på statsbudgeten. Ett sämre alternativ är att dessa kostnader finansieras inom Skatteverkets befintliga anslag, eftersom personnamnsreformen då skulle innebära en ekonomisk belastning på verkets övriga verksamhet. Den från principiell synpunkt klart sämsta finansieringslösningen vore att ta ut förhöjda ansökningsavgifter av de enskilda namnsökandena till dess engångskostnaderna är betalda.

När det gäller Skatteverkets kostnader för *den löpande ärendehanteringen* är det, som närmare redogjorts för i kapitel 13, kommitténs uppfattning att det inte bör uppkomma vare sig något stort underskott eller något mer betydande överskott som en följd av att Skatteverket tar över PRV:s hantering av personnamnsärendena. Skulle en obalans i någondera riktningen ändå uppkomma går det i princip att återfå ett nollresultat genom att ändra avgifternas storlek för de ärenden som även hos Skatteverket ska vara avgiftsfinansierade.

Övriga konsekvenser

På ytterligare tre av de i kommittéförordningen nämnda områdena får kommitténs förslag positiva konsekvenser.

För det första är det helt säkert att förslaget om att tillåta dubbla efternamn får en gynnsam jämställdhetseffekt. Kvinnans och mannens efternamn blir genom denna reform inte bara – såsom hittills – formellt utan också reellt likvärdiga. Det kommer nu att framstå som helt naturligt att kvinnans efternamn bildar ena ledet i ett dubbelt efternamn i vilket mannens utgör det andra. Med dagens regler är det fortfarande mycket mer vanligt att kvinnan tar

mannens efternamn än tvärtom. Om kvinnan behåller sitt efternamn som mellannamn får inte även mannen bära det namnet. Och det klart mest vanliga sättet att uppnå full namngemenskap i en familj är i dag att kvinnan avsäger sig sitt efternamn, som därigenom inte kommer att föras vidare i släkten. Alla dessa för kvinnans efternamn oförmånliga konsekvenser kan undvikas genom den nya möjligheten att bilda dubbla efternamn. Det bör i sammanhanget noteras att det huvudsakliga skälet för att införa dubbelnamnsmöjligheten i den nya norska namnlagen var att förbättra jämställdheten mellan könen.

För det andra förbättras också barnens situation till följd av den föreslagna ordningen med dubbla efternamn. Barnen får nu en påtagligt förbättrad möjlighet att genom sitt efternamn uttrycka samhörighet med båda föräldrarna. Även förslagen om förenklingar och lättnader vid efternamnsbyten i familjerättslig ordning medför att barnets rätt till namn, eller rätt att välja namn, stärks. I samma riktning går förslaget om att barn inte längre automatiskt ska förlora sitt efternamn i vissa fall när det fastställs att den man som förmodats vara barnets far inte är det.

För det tredje kan förslagen antas få integrationspolitiska konsekvenser av positiv betydelse. Förslagen är neutrala i förhållande till olika namntraditioner, vilket stärker möjligheterna för alla oavsett bakgrund att välja ett namn efter egna önskemål. Förslaget om att de cirka 470 vanligaste efternamnen inte längre ska ha något namnskydd ger vidare möjlighet för alla som så önskar att byta till ett i Sverige väletablerat efternamn, utan att behöva åberopa några särskilda skäl för sin begäran.

Reservationer och särskilt yttrande

Reservation av Yvonne Andersson (KD) och Henrik Ripa (M)

1. Idag är det ett obligatoriskt krav på anmälan av efternamn, i samband med vigseln. Den nya skrivningen att blivande makar behåller sina namn om de inte anmäler annat är olycklig. Namngemenskap har ett stort värde när det gäller att markera samhörighet i en familj. Det är rimligt att när man ingår äktenskap vill man också ha gemenskap. Att då också utgå från namngemenskap är närmast naturligt. Nu kan man uppfatta det som att lagstiftaren vill ge företräde åt en ordning som avviker från vad som är vanligt förekommande, helt enkelt namnsplittring. Namnstabilitet och kontinuitet visar på en sammanhållning inom familjen och släkten och är värden som bör bevaras. Vi vill behålla den nu gällande ordningen. Ändå ska det liksom nu vara fritt för makar att välja den enes, eller andres namn, ett nytt namn eller behålla sina tidigare namn.

Vi tycker att den nu gällande ordningen att eventuella barn får det namn som föräldrarna har gemensamt i det fall ett sådant finns ska fortsätta att gälla. Det är ett värde att barnen ska få namngemenskap med övriga familjemedlemmar. I den föreslagna ordningen måste föräldrarna välja barnets namn.

2. Reglerna om byte till makes efternamn, 9 och 10 §§, utgör i dag hinder mot byte till den andra makens efternamn om detta namn har förvärvats genom ett tidigare äktenskap. Förbudet är absolut och kan alltså inte avhjälpas genom samtycke av den tidigare maken. Utredaren påstår att den individuella friheten värdesätts nu generellt högre än sammanhållningen inom en släkt. Vår erfarenhet är att släkt- och familjesammanhållning fortfarande är viktigt och bör stödjas. Vi vill till skillnad från kommittén alltså låta förbudet mot vidareföring av en tidigare

makes namn till en ny make kvarstå i lagstiftningen. Detta ligger väl i linje med viljan att stödja namngemenskapen i nära relationer i familj och släkt.

Reservation av Carina Herrstedt (SD)

Jag vill att förbudet mot vidareföring av en tidigare makes namn till en ny make ska kvarstå i lagstiftningen och ansluter mig till punkten 2 i Yvonne Anderssons och Henrik Ripas reservation.

Särskilt yttrande av LiseLotte Olsson (V)

Utgångspunkten för kommitténs arbete har varit att ge medborgarna större frihet att själva få välja sina namn, något som jag anser att förslaget till ny lag om personnamn i stort speglar väldigt väl.

Dock ställer jag mig kritisk till att detta synsätt inte genomsyrar hela lagförslaget och vill därför avge detta yttrande.

I kapitel 8.2.3 under Bedömning och förslag finns följande:

Ett nybildat efternamn får, om det inte är ett dubbelt efternamn, inte bestå av mer än ett ord. Förslaget innebär i denna del en kodifiering av praxis.

Jag menar att det argument som framförs angående Namnrättskommitténs skepsis mot nybildningar av adelsliknande namn som kan vilseleda allmänheten om bärarens status är förlegade och inte hör hemma i det, för övrigt, tillåtande betänkandet.

I kapitel 8.3.3 föreslås följande ändringar:

Byte till ett historiskt känt namn som har burits av en utdöd släkt ska bara få ske om det finns särskilda skäl.

Inte heller detta argument kring möjligheten att ta utdöda släkters namn tycker jag hör hemma i en modern lagstiftning där målet är att ge medborgarna större frihet att välja vad hen vill heta.

Litteraturförteckning

Offentligt tryck (i kronologisk ordning)

- Edvard Arosenius, Sveriges Familjenamn, 1920.
Anders Grape och Adolf Noreen, Svensk namnbok, 1921.
Gösta Eberstein, Förslag till lag om släktnamn m m, 1921.
SOU 1939:4, Jöran Sahlgren, Svensk namnbok.
SOU 1940:10, Jöran Sahlgren, Svensk namnbok.
SOU 1954:1 Svensk namnbok 1954.
SOU 1960:5 Förslag till namnlag.
Prop. 1963:37 Förslag till namnlag m.m..
SOU 1964:14 Svensk namnbok 1964.
SOU 1965:36 Sveriges släktnamn 1965.
SOU 1979:25 Nya namnregler.
SOU 1981:101 Folkbokföringens framtida organisation.
Prop. 1981/82:156 om namnlag.
Bet. LU 1981/82:41 om ny namnlag.
SOU 1983:35 Patentprocessen och sanktionssystemet inom patentprocessen.
Ds Ju 1987:5 Översyn av namnlagen.
Prop. 1985/86:86 om ändring i patentlagen (1967:837) m.m..
Prop. 1987/88:84 om ändring i namnlagen.
Bet. LU 1987/88:26 om ändring i namnlagen.
SOU 1990:109 Författningsförslag med anledning av ny folkbokföringsorganisation m.m..
Prop. 1990/91:153 om ny folkbokföringslag m.m..
Ds 1992:38 Domstolsväsendet – Organisation och administration i framtiden.

Ds 1993:34 Specialdomstolarna i framtiden.
SOU 2001:33 Patentprocessen m.m..
Ds 2002:15 Det nya Riksskatteverket.
SOU 2009:75 Folkbokföringen.
SOU 2010:44 Mål och medel – särskilda åtgärder för vissa måltyper i domstol.

Annan litteratur (i kronologisk ordning)

Esaias Tegnér d.y., Om svenska familjenamn (Nordisk tidskrift 1882).
P A Kjöllersström, Svensk namnbok. Dopnamn, ättenamn, ortnamn, 1895.
Adolf Noreen, Något om våra förnamn (Ord och Bild 1896, omtryckt i Spridda studier 2, 1903).
Erik och Adolf Noreen, Svenska familjenamn vid början av 1900-talet, 1907.
Roland Brieskorn, Bidrag till den svenska namnhistorien I–II (1912–1915).
P A Kjöllersström, Svenska dopnamn och släktnamn, 1913.
Roland Brieskorn, Sv. familjenamn, 1915.
Gösta Eberstein, Några synpunkter på administrativ rättslig praxis vid meddelande av rätt till släktnamn, 1920.
Roland Otterbjörk, Svenska förnamn, 1964.
Bomgren-Gehlin, Namnlagen, 1966.
Brit-Marie Ericsson, Namnlagen, 1983.
Eva Villarsen Meldgaard, Moderne dansk personnavneskik – fornavne, mellemnavne, slægtsnavne. SAS 1983 (s. 107).
Thorsten Andersson, Efternamn och jämställdhet. Jämställdhetsprincipen i 1982 års svenska personnamnslag. SAS 1984 (s. 107).
Michael Bogdan, Några problem rörande namnlagens tillämpning, TfA 1985 (s. 262).
Michael Bogdan, Anmälan av *Olle Höglund*, *Namnlagen*, SvJT 1986 (s. 214).
Brit-Marie Ericsson, 1982 års lag. De första årens tillämpning – värdering och kritik. SAS 1986 (s. 155).

- Thorsten Andersson, Rec. av *Ds Ju 1987:5 Översyn av namnlagen*. SAS 1987 (s. 133).
- Göran Håkansson, Några anteckningar om opinionsbildning och lagstiftning. Vänbok till Landahl 1987 (s. 137).
- Anne Svanevik, Justisdepartementets liste over "frie" slektsnavn. En kommentar. *Institutt for namnegransking. Årsmelding* 1988.
- Ivar Modéer, Svenska personnamn. Handbok för universitetsbruk och självstudier (3 uppl.), 1989.
- Per Andersson, Lagskyddade namntraditioner. Ett förslag till ny namnlag. 1989.
- Marianne Blomqvist, 1985 års släktnamnslag i Finland – innehåll och tillämpning. SAS 1989 (s. 133).
- Michael Bogdan, Namnrätt (3 uppl.), 1991.
- Eva Brylla, De nordiska personnamnslagarna. En jämförande översikt över nu gällande namnrätt. SAS 1992 (s. 99).
- Marianne Blomqvist, Reviderad personnamnslag i Finland. SAS 1992 (s. 91).
- Anders Lysén, Vad krävs för att skydd för egenartade efternamn skall inträda, TFA 1992 (s. 101).
- Claës Uggla, Släktnamnshindret i Vml bör få en rimligare tillämpning. *Nordiskt Immateriellt Rättsskydd* 1994.
- Rolf Linde, Om namnbyten och namnlagar i Sverige, Sveriges släktforskarförbunds årsbok 1994.
- Thorsten Andersson, Svenskt efternamnskick – quo vadis? SAS 1995 (s. 34).
- Thorsten Andersson, Adelsnamn och efternamnsbyte från språkvetenskaplig synpunkt. SAS 1995 (s. 137).
- Eva Brylla, Sammanfattning av symposiet Svenska efternamn. SAS 1995 (s. 147).
- Sture Allén och Staffan Wåhlin, Förnamnsboken (3 uppl.), 1995.
- Eva Brylla, Adelsnamn och efternamnsbyte. Fallet *Leijoncrona*. SAS 1996 (s. 43).
- Olle Höglund, Namnlagen (2 uppl.), 1998.
- Thorsten Andersson och Eva Brylla, Personnamn och social identitet, 1998.

- Thorsten Andersson och Eva Brylla, *Beachman och Mortaigne* – prejudicerande fall för svenskt efternamnskick. SAS 1998.
- Gulbrand Alhaug, Framlegg til ny personnamnlov, *Nytt om namn. Meldingsblad for Norsk namnelag* 2001 (s. 8).
- Eva Brylla, Ursäkta hur var namnet? Personnamn i praktiskt bruk. 2002.
- Eva Brylla, Behövs en personnamnslag? Namnlagens tillämpning ur språklig synvinkel. *Ur SOFI:s värld. Vänskrift till Björn Lindquist*. 2003.
- Michael Bogdan, EG-fördragets direkta inverkan på medlemsstaternas internationella namnrätt: några funderingar kring EG-domstolens Avello-dom, SvJT 2003 (s. 1057).
- Olle Abrahamsson, Avgöranden från EG-domstolen – andra halvåret 2003, SvJT 2004 (s. 523 *Avello. Unionsmedborgarskap. Ändring av efternamn*).
- Eva Brylla, Förnamn i Sverige. Kortfattat namnlexikon. 2004.
- Henrik Bruun Williams, Mellannamn. Namn. *Hyllningskrift till Eva Brylla*. 2004.
- Eva Brylla, *Oxenhielm* men inte *de Svensson*. Om demokrati och namnstrukturer. Handlingar från den trettonde nordiska namnforskarkongressen i Tällberg 15–18 augusti 2003 (s. 77). 2005.
- Olle Höglund, En fråga om mellannamn för adoptivbarn, SvJT 2005 (s. 1111).
- Per Carlsson, Anseende i personnamnsrätten. Några reflektioner i anledning av en dom i Regeringsrätten. SAS 2005 (s. 79).
- Sonja Entzenberg, ”Det får ju vara någon ordning på torpet!” Svenska personnamnsregler i ett historiskt perspektiv. Språk- och folkminnesinstitutet. Småskrifter 2. 2006.
- Michael Lerche Nielsen, Et år med den nye danske navnelov. SAS 2007.
- Eva Brylla, *Andersson, Pettersson, Lundström och ... Beachman*. Om nordiska efternamn i sin europeiska omgivning. 2009.
- Eva Brylla, Han får heta *Madeleine*. En dom i Regeringsrätten. SAS 2010 (s. 151).
- Märit Frändén, "Att blotta vem jag är": Släktnamnsskick och släktnamnsbyten hos samer i Sverige 1920–2009 (Ak. avh.). 2010.
- Emilia Aldrin, Namnval som social handling (Ak. avh.). 2011.

Ivar Utne, Hva er et navn? Tradisjoner – Navnemoter – Valg av fornavn og etternavn, 2011.

Olle Abrahamsson, Skall man få heta vad som helst? En namnlagsutredares dilemma. SAS 2011 (s. 147).

Colette Van Luik, Stora boken om namn, 2012.

Linnea Håkansson, Ett Europa, en person och ett namn? Europarättslig tidskrift 2013 (s. 44).

Kommittédirektiv 2009:129

En översyn av namnlagen

Beslut vid regeringssammanträde den 21 december 2009

Sammanfattning av uppdraget

En parlamentarisk kommitté ska se över namnlagen (1982:670) och ta ställning till behovet av ändringar i lagen. Kommittén ska föreslå författningsändringar som bedöms vara nödvändiga eller lämpliga för att regleringen av personnamn ska vara tidsenlig och hålla en lång tid framöver.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2013.

Bakgrund

Lagreglering av personnamn är en relativt modern företeelse i Sverige. I slutet av 1800-talet fanns endast ett fåtal regler, som gällde adel, sjömän och anställda inom krigsmakten. I övrigt kunde i princip namn fritt antas och bytas.

I och med industrialiseringen kom intresset för en mer utförlig reglering av personnamn att öka – med urbaniseringen följde ett allt starkare behov av att kunna identifiera människor för att undvika förväxling. För den enskilde uppkom ett behov av skydd mot att andra tog samma namn och för det allmänna blev intresset av namnstabilitet framträdande. Genom 1901 års släktnamnsförordning infördes bestämmelser om när ett nytt släktnamn fick antecknas i kyrkboken, vilket begränsade den tidigare fria rätten att anta ett nytt släktnamn. Under åren 1915–1920 tillkom även familjerättsliga regler om namnförvärv.

Sverige fick en samlad namnreglering först i och med 1963 års namnlag, som trädde i kraft den 1 januari 1964. Utarbetandet av lagen föregicks av samarbete på nordiskt plan. I lagen reglerades både familjerättsliga och andra förvärv av släktnamn. Lagen innehöll även regler om skydd för släktnamn och förlust av släktnamn samt om förvärv av förnamn. Vidare fanns det regler för förfarandet i namnrättsliga mål och ärenden.

Redan i början på 1970-talet började krav framföras på en översyn av 1963 års namnlag. I ett betänkande år 1971 framhöll lagutskottet att flera nya lagar tillkommit inom familjerättens område sedan 1963 års namnlag trädde i kraft. Vidare anförde utskottet att utvecklingen i samhället gått mot en ökad jämlikhet mellan män och kvinnor och att släktnamnet genom den ökade användningen av personnummer fått minskad betydelse för samhällets behov av att kunna identifiera medborgare. Utskottet ansåg att reglerna om makars rätt att anta endera makens släktnamn borde ses över, men att en översyn inte borde begränsas till denna fråga utan omfatta hela namnlagen. Vad utskottet anförde tillkännagav riksdagen för regeringen (bet. LU 1971:18, rskr. 1971:261).

År 1972 tillsatte regeringen en utredning för att se över 1963 års namnlag – Namnlagsutredningen. Efter nordiskt samarbete slutförde utredningen sitt uppdrag år 1979 genom att överlämna betänkandet Nya namnregler (SOU 1979:25).

År 1982 överlämnade regeringen en proposition med förslag till en ny namnlag. Förslaget antogs av riksdagen med vissa ändringar (prop. 1981/82:156, bet. LU41, rskr. 357). 1982 års namnlag och namnförordningen (1982:1136) trädde i kraft den 1 januari 1983. Lagen innehåller fem huvudavdelningar under särskilda rubriker, varav de tre första är efternamn, mellannamn och förnamn m.m. I de två andra huvudavdelningarna finns bestämmelser om förfarandet i mål och ärenden enligt lagen samt om internationella förhållanden.

Till grund för nuvarande namnlag ligger en strävan mot jämlikhet i namnrättsligt hänseende mellan kvinnor och män och till lika behandling av barn till föräldrar som är gifta med varandra och barn till ogifta föräldrar. Namnlagen ger betydligt större utrymme åt den enskilde att själv bestämma vilket namn han eller hon vill bära än 1963 års lag.

Regleringen av personnamn präglas av avvägningen mellan offentligrättsliga och privaträttsliga hänsyn. Samhället har ett intresse av namnstabilitet, bl.a. eftersom personnamnet är ett vik-

tigt identifikationsmedel. Regler har skapats för att förhindra namn som kan anses olämpliga, t.ex. på grund av sin språkliga utformning eller på grund av att de kan vilseleda allmänheten. Reglerna skyddar också vissa allmänt kända namn, egenartade efternamn och immaterialrättsliga intressen. Samtidigt har en persons namn främst betydelse för den enskilde själv, varför enskildas intresse av att själva få välja sitt namn också beaktas i regleringen.

Behovet av en översyn

Namnlagen har nu varit i kraft i mer än 25 år utan att några större ändringar har gjorts i den. På senare år har namnlagen kommit att kritiseras i olika avseenden och sammanhang. Bland annat har flera motioner väckts i riksdagen med förslag om ändringar i lagen. Synpunkter har bl.a. framförts om att namnlagen i alltför stor utsträckning begränsar enskildas möjlighet att fritt välja namn, att myndigheters rättstillämpning leder till olika bedömningar och att regleringen om mellannamn inte är ändamålsenlig (se t.ex. bet. 2004/05:LU13, 2007/08:CU6 och 2008/09:CU12).

I ett tillkännagivande år 2001 påkallade riksdagen att regeringen tar initiativ till att undersöka om de avvägningar som gjordes i samband med namnlagens tillkomst mellan det allmännas intresse av namnstabilitet och enskildas önskemål om att fritt välja namn fortfarande är bärkraftiga samt vid behov initiera lagstiftningsarbete (bet. 2000/01:LU11, rskr. 2000/01:140).

I ett senare tillkännagivande, våren 2005, gav riksdagen regeringen i uppdrag att snarast ta initiativ till en bred översyn av namnlagen (bet. 2004/05:LU13, rskr. 2004/05:180).

Mot bakgrund av riksdagens tillkännagivanden har ett arbete pågått i Justitiedepartementet för att närmare klarlägga vilka problem som finns när det gäller tillämpningen av lagen och vilka frågor som det kan finnas anledning att överväga inom ramen för en översyn av lagen. I detta syfte har berörda myndigheter ombetts att uttala sig i frågan och en hearing hölls år 2005. Patent- och registreringsverket (PRV), Institutet för språk och folkminnen och Skatteverket har pekat på olika tillämpningsproblem och förordat en bred översyn av namnlagen.

Den allmänna samhällsutvecklingen och erfarenheter från tillämpningen av nuvarande reglering har alltså aktualiserat vissa reformfrågor. En allmän översyn av namnlagen bör nu göras.

Översynen ska inte avse namnlagens reglering av internationella förhållanden, eftersom dessa frågor redan är föremål för utredning. I december 2008 lämnade Justitiedepartementet i uppdrag åt en utredare att biträda departementet med att se över och lämna förslag till ändringar i den internationellt privaträttsliga regleringen av namnfrågor (Ju2008/10694/P).

Utredningsuppdraget

En kommitté med parlamentarisk förankring ska tillkallas och får följande uppdrag.

En allmän översyn av namnlagen

Kommittén ska göra en allmän översyn av namnlagen. Kommittén ska undersöka och beskriva hur lagen tillämpas och mot bakgrund av undersökningen ta ställning till vilka förbättringar som kan åstadkommas.

Utgångspunkten för kommitténs överväganden ska vara att regleringen av personnamn ska vara tidsenlig och hålla en lång tid framöver. Den enskildes befogade intresse av att kunna välja namn bör tillgodoses, liksom det allmänna intresset av stabilitet i namnordningen. Kommittén ska undersöka om de avvägningar som gjordes i samband med namnlagens tillkomst mellan intresset av namnstabilitet och enskildas önskemål om att fritt välja namn fortfarande kan anses bärkraftiga, eller om det finns utrymme för ett något större hänsynstagande till enskildas intresse av att själva få välja sitt namn.

Mot bakgrund av berörda myndigheters erfarenheter av nuvarande reglering finns det anledning att särskilt framhålla följande frågor som ska behandlas i den allmänna översynen.

Byte av efternamn

Namnlagen innehåller bestämmelser som begränsar enskildas möjligheter till byte av efternamn. Som nybildat efternamn får inte godkännas namn som till bildning, uttal eller stavning har en sådan språklig form att det inte är lämpligt som efternamn i Sverige (12 § 1). Vidare får som efternamn, oavsett om det är nybildat eller

inte, inte godkännas namn som lätt kan förväxlas med efternamn som tillkommer annan (13 §).

Enligt PRV och Institutet för språk och folkminnen har tillämpningen av dessa regler lett till en otydlig praxis. Det är i viss mån oklart vilka efternamn som bör passera den lämplighets- och likhetsprövning som ska göras. Institutet för språk och folkminnen har även pekat på att rättstillämpningen fått oönskade konsekvenser för nybildningen av efternamn och namnskyddet.

Kommittén ska undersöka hur bestämmelserna i fråga tillämpas. Kommittén ska överväga om de ändamål som ligger till grund för regleringen alltjämt gör sig gällande och ta ställning till om reglerna bör ändras i något avseende.

Egenartade efternamn

Utöver det administrativa skydd för alla efternamn som följer av förbudet i 13 § att godkänna efternamn som lätt kan förväxlas med annans efternamn, finns i 20–23 §§ bestämmelser om materiellt skydd för den som förvärvat ett egenartat efternamn. Bestämmelserna innefattar ett skydd mot att någon annan använder sig av namnet. Ett efternamn anses som egenartat om det är ägnat att utmärka tillhörigheten till en viss släkt.

PRV och Skatteverket har påtalat att skyddet för egenartade efternamn bör ses över. Enligt PRV finns det anledning att i samband med denna översyn jämföra med efternamnsskyddet i varumärkesrätten, bl.a. för att åstadkomma en gemensam terminologi. Även Institutet för språk och folkminnen har framhållit att begreppet egenartat efternamn bör utredas, bl.a. för att klargöra var gränsen mellan sådana efternamn och övriga efternamn går.

Kommittén ska mot denna bakgrund se över skyddet för egenartade efternamn och ta ställning till behovet av ändringar i regleringen. När det gäller PRV:s önskemål om en gemensam terminologi i varumärkesrätten och namnrätten, bör det nämnas att det för närvarande pågår ett arbete i Justitiedepartementet med att ta fram en ny varumärkeslag. En strävan i detta arbete har varit att använda sig av samma terminologi som i namnlagen.

Mellannamn

Bestämmelser om mellannamn finns i 24–29 §§. Begreppet mellannamn infördes genom 1982 års namnlag och motsvarar det som i 1963 års namnlag kallas tilläggsnamn. Mellannamnet består av ett efternamn som man tidigare burit eller som tillkommer någon annan. Det bärs, utan bindestreck, närmast framför efternamnet. Mellannamnet är rent personligt och kan inte föras vidare till barn och make. Det skiljer sig därmed från dubbelnamn, som numera inte får bildas men som i viss mån finns kvar sedan tidigare. Genom införandet av mellannamn har makar och barn möjlighet att bära t.ex. den andre makens eller den andre föräldrarnas efternamn som ett mellannamn. Reglerna är så utformade att de endast tillåter att en av makarna bär ett mellannamn.

Regleringen om mellannamn har visat sig vara svårförståelig för allmänheten. Många uppfattar inte att mellannamnet skiljer sig från ett efternamn. Hindret mot att makar korsvis bär varandras efternamn som mellannamn har kritiserats, liksom mellannamnets personliga karaktär, vilket innebär att ett barn inte kan ta en förälders mellannamn som eget mellannamn.

Kommittén ska överväga om regleringen av mellannamn är ändamålsenlig. Om möjligheten att bära mellannamn alltjämt bedöms fylla en funktion, ska kommittén ta ställning till om denna möjlighet bör utökas för att bättre tillgodose behovet av att markera familjesamhörighet.

Förnamn

Enligt 34 § får som förnamn inte godkännas namn som kan väcka anstöt eller som kan antas leda till obehag för den som ska bära det eller namn som av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn. Frågan om namnet kan väcka anstöt bedöms ur allmänhetens synpunkt, medan frågan om namnet kan antas leda till obehag ska bedömas från namnbärandens synvinkel. Väsentligt vid tillkomsten av denna reglering, som har sin grund i 1963 års namnlag, har ansetts vara att förhindra att barn belastas med kuriösa och frånstötande namn (prop. 1963:37 s. 134).

Enligt PRV, Institutet för språk och folkminnen och Skatteverket har tillämpningen av denna bestämmelse lett till en alltför varierande praxis, både i myndigheter och domstolar. Det är svårt

att med hjälp av praxis få vägledning för bedömningen av vilka förnamn som bör godkännas. Den rättsosäkerhet som därmed uppstår för enskilda är otillfredsställande.

Kommittén ska undersöka hur bestämmelsen tillämpas och kartlägga föreliggande praxis. Mot bakgrund av undersökningen ska kommittén analysera vad skillnaderna i praxis beror på och föreslå åtgärder som främjar en mer enhetlig tillämpning. I sammanhanget ska det övervägas om regleringen kan få en bättre utformning i syfte att förhindra klart olämpliga förnamn.

Förfarandet i mål och ärenden enligt namnlagen

Skatteverket handlägger frågor om förvärv av barns och makars förvärv och byte av efternamn (s.k. familjerättsliga namnförvärv). Skatteverket handlägger också frågor om mellannamn och så gott som alla frågor som gäller förnamn. Samtliga namnärenden vid Skatteverket är avgiftsfria. Skatteverkets beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Skatteverket har rätt att överklaga länsrättens och kammarrättens beslut.

PRV handlägger ärenden som rör byte till efternamn som inte kan fås genom ett familjerättsligt namnförvärv (s.k. administrativa namnförvärv) och vissa ändringar av förnamn. Ett ansökningsärende vid PRV är avgiftsbelagt. PRV:s beslut får överklagas till Patentbesvärsrätten, vars beslut i sin tur får överklagas till Regeringsrätten. PRV saknar rätt att klaga på Patentbesvärsrättens beslut och har inte heller rätt att yttra sig i mål inför prövningen i Patentbesvärsrätten.

Synpunkter har framförts, bl.a. av PRV och Institutet för språk och folkminnen, om att uppdelningen av handläggningen är förvirrande för allmänheten och bidrar till en ojämn praxis, varför handläggningen i huvudsak bör samlas hos en myndighet.

Kommittén ska överväga om den nuvarande ordningen för handläggningen är ändamålsenlig och tillfredsställande ur effektivitets- och rättssäkerhetssynpunkt. Om en annan ordning föreslås, ska för- och nackdelar med denna redovisas. Utgångspunkten för kommitténs överväganden ska vara intresset av en effektiv ordning och en mer enhetlig tillämpning.

I sammanhanget ska kommittén även ta ställning till om språk- och namnexpertis bör medverka i större utsträckning i handläggningen av mål och ärenden enligt namnlagen.

Arbetets bedrivande och redovisning av uppdraget

Kommittén ska lägga fram förslag till författningsändringar och andra förbättringsåtgärder som översynen ger anledning till.

Kommittén ska redovisa gällande rätt och eventuellt pågående lagstiftningsarbete i andra nordiska länder och i övrigt göra de internationella jämförelser som anses befogade. Vikt ska fästas vid intresset av nordisk rättslikhet.

Kommittén ska i den utsträckning som det är nödvändigt inhämta synpunkter från berörda myndigheter och organisationer.

Kommittén ska i sitt arbete beakta de förslag som lämnas avseende den internationellt privaträttsliga regleringen av namnfrågor. Kommittén ska hålla sig informerad om det arbete som för närvarande pågår med en ny varumärkeslag. Kommittén ska även hålla sig informerad om beredningen av betänkandet Ändrad köns-tillhörighet – förslag till ny lag (SOU 2007:16), som innehåller namnrättsliga överväganden.

Kommittén ska analysera vilka konsekvenser de förslag som lämnas får för barn.

Kommittén ska redovisa de ekonomiska konsekvenserna av de förslag som läggs fram. Om förslagen leder till kostnadsökningar för det allmänna, ska kommittén föreslå hur dessa ska finansieras.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2013.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv 2013:9

Tilläggsdirektiv till Namnlagskommittén (Ju 2009:17)

Beslut vid regeringssammanträde den 31 januari 2013

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 21 december 2009 kommittédirektiv om en översyn av namnlagen (dir. 2009:129). Den parlamentariska kommittén har antagit namnet Namnlagskommittén.

Kommittén skulle redovisa sitt uppdrag senast den 1 mars 2013. Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 31 maj 2013.

(Justitiedepartementet)

Jämförelsetabeller

Namnlagen (1982:670)	Namnlagskommitténs förslag
Efternamn	
<i>Förvärv av efternamn vid födelsen</i>	
1 §	1 §
<i>Förvärv av efternamn vid adoption</i>	
2 §	2 §
3 §	3 §
4 §	4 §
<i>Byte till förälders efternamn, m.m.</i>	
5 §	5 §
6 §	6 §
7 §	7 §
8 §	8 §
<i>Byte till makes efternamn</i>	
9 §	9 §
10 §	10 §
<i>Byte till andra efternamn</i>	
11 §	11 §
12 §	12 §
13 §	13 §
14 §	14 §
<i>Ändring av efternamns genusform</i>	
15 §	11 § tredje stycket
<i>Förlust av efternamn</i>	
16 §	15 §
17 §	15 §
18 §	15 §
19 §	15 §

<i>Särskilt skydd för egenartade efter-</i>	
<i>namn</i>	
20 §	16 §
21 §	17 §
22 §	-
23 §	18 §
<i>Föräldraskap enligt 1 kap. 9 §</i>	
<i>föräldrabalken</i>	
23 a §	15 §
Mellannamn	
24 §	-
25 §	-
26 §	-
27 §	-
28 §	-
29 §	- (jfr ikraftträdande- och övergångsbestämmelser p. 8)
Förnamn m.m.	
30 §	24 §
31 §	25 §
32 §	25 §
33 §	25 §
34 §	24 § andra stycket, 26 §
35 §	27 §
Förfarandet i mål och ärenden enligt denna lag	
<i>Anmälan till Skatteverket m.m.</i>	
36 §	28 §
37 §	33 § första och tredje stycket
(38 §)	(-)
<i>Ansökan hos patent- och registreringsverket</i>	
39 §	29 §
40 §	30 §
41 §	32 §
42 §	33 § andra stycket
43 §	33 §
44 §	-

<i>Förfarandet inför domstol</i>	
45 §	34 §
46 §	35 §
47 §	35 §
<i>Särskilda bestämmelser</i>	
48 §	36 §
49 §	37 §
Internationella förhållanden	
49 a §	38 §
50 §	39 §
51 §	40 §
52 §	41 §

Namnlagskommitténs förslag	Namnlagen (1982:670)
Efternamn	
<i>Förvärv av efternamn genom födelsen</i>	
1 §	1 §, 14 § första stycket
<i>Förvärv av efternamn genom adoption</i>	
2 §	2 §, 14 § första stycket
3 §	3 §, 14 § första stycket
4 §	4 §
<i>Byte till förälders efternamn m.m.</i>	
5 §	5 §, 14 § första stycket
6 §	6 §
7 §	7 §, 14 § första stycket
8 §	8 §
<i>Byte till makes efternamn</i>	
9 §	9 §
10 §	10 §
<i>Byte till andra efternamn</i>	
11 §	11 §, 15 §
12 §	12 §
13 §	13 §
14 §	14 §
<i>Förlust av efternamn</i>	
15 §	16-19 §§, 23 a §
<i>Särskilt skydd för efternamn</i>	
16 §	20 § andra stycket
17 §	21 §
18 §	23 §
<i>Dubbelt efternamn</i>	
19 §	-
20 §	-
21 §	-
22 §	-
23 §	-
Förnamn	
24 §	30 §, 34 § andra stycket
25 §	31-33 §§
26 §	34 § första stycket
Gårdsnamn	
27 §	35 §

**Förfarandet i mål och ärenden
enligt denna lag**
Förfarandet hos Skatteverket

28 §	36 §
29 §	39 § andra stycket
30 §	40 § första och andra stycket
31 §	-
32 §	41 §
33 §	37 §, 42 § första stycket

Förfarandet vid domstol

34 §	45 §
35 §	46 §, 47 § första stycket

Särskilda bestämmelser

36 §	48 §
37 §	49 §

Internationella förhållanden

38 §	49 a §
39 §	50 §
40 §	51 §
41 §	52 §

Personnamn – En undersökning av svenska folkets inställning

Statistiska centralbyråns attitydundersökning 2012
på uppdrag av Namnlagskommittén

- I Missiv och frågeblankett¹
- II Resultattabeller
- III Teknisk rapport

¹ För att förenkla läsningen har kommittén i frågeblanketten fört på siffror som visar den totala andelen svarande, dvs. utan fördelning efter kön, ålder, utbildning och bakgrund.

Personnamn

En undersökning av svenska folkets inställning

Nu gällande namnlag är 30 år gammal och behöver moderniseras. Regeringen har därför tillsatt en utredning (Namnlagskommittén) som ska se över lagstiftningen. Bland de frågor som utredningen ska ta ställning till kan nämnas följande: Är det rätt att ge medborgarna större frihet att själva få välja sitt namn? Hur strikt bör man i så fall förhindra olämpliga för- och efternamn? Bör de nuvarande reglerna om dubbla efternamn och så kallade mellannamn bli mer tillåtande?

Medborgarnas rätt att helt fritt få välja sina namn begränsas av behovet av namnstabilitet och av hänsynen till andra personers rätt till skydd för sina namn. Namnet får inte heller vara stötande eller orsaka obehag för den som bär namnet. Var gränserna i dessa fall ska gå kan emellertid diskuteras.

Syftet med undersökningen är att få reda på vilka åsikter svenska folket har i dessa frågor. Resultatet behövs som ett kompletterande underlag när Namnlagskommittén gör sina bedömningar av hur lagstiftningen ska se ut. I samarbete med Statistiska centralbyrån (SCB) genomför därför kommittén en enkätundersökning.

Alla svar är viktiga

Du är en av 3 000 personer i åldern 18-70 år som har dragits med hjälp av statistiska metoder från Registret över totalbefolkningen (RTB). Din medverkan är frivillig men ditt svar är mycket viktigt och bidrar till att undersökningens resultat blir tillförlitligt. Ditt svar kan inte ersättas med någon annans.

Du kan välja att besvara frågorna via Internet. Frågorna finner du på www.insamling.scb.se
Logga in med användar-id och lösenord.

Användarid:

Lösenord:

Om du väljer att besvara pappersblanketten skickar du in den i det portofria svarskuvertet. Vi ber dig svara på frågorna så snart som möjligt.

Kontakta oss gärna

Undersökningens syfte eller hjälp med frågorna:
Olle Abrahamsson
E-post: olle.abrahamsson@justice.ministry.se

Insamling av blanketten:
Kerstin Båsjö
Telefon: 019 - 17 61 23 E-post: kerstin.basjo@scb.se
Postadress: 701 89 Örebro

Dina svar är skyddade

Dina uppgifter skyddas enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) samt personuppgiftslagen (1998:204). Det innebär att alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt och att de insamlade uppgifterna endast redovisas i tabeller där ingen enskild persons svar kan utläsas. Numret högst upp på blanketten är till för att SCB under insamlingen ska kunna se vilka som har svarat och vilka som ska få en påminnelse. Efter avslutad bearbetning hos SCB avlägsnas alla identitetsuppgifter innan tabeller överlämnas till Namnlagskommittén för fortsatt bearbetning.

För att inte belasta dig med frågor om uppgifter som redan finns hos SCB kommer de svar du lämnar att kompletteras med uppgift om kön, ålder, utbildning och utländsk bakgrund.

Tack på förhand för din medverkan!

Olle Abrahamsson
Ordförande i
Namnlagskommittén

Kerstin Båsjö
Undersökningsledare
Statistiska centralbyrån

Instruktioner:

Enkäten kommer att läsas maskinellt. När du besvarar enkäten ber vi dig därför tänka på att:

- Använda kulspetspenna med svart eller blå färg, inte röd. Använd inte blyertspenna!
- Skriv tydliga siffror:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
- Markera dina svar med kryss, så här och INTE så här:
- Om du vill ändra ditt svar, täck hela rutan:
- Om du vill skriva mer text än vad som får plats på de anvisade raderna/boxarna eller om du vill förklara/förtydliga något:
 - skriv inte mellan eller i närheten av svarsrutorna
 - skriv i stället på eventuell kommentarsida

Dina egna förnamn och efternamn

1	Vad tycker du om det förnamn som är ditt <u>tilltalsnamn</u> ?	59 ☐ Mycket bra 29 ☐ Ganska bra 10 ☐ Varken bra eller dåligt 2 ☐ Ganska dåligt 1 ☐ Mycket dåligt (1)
2	Skulle du vilja byta eller ändra ditt tilltalsnamn?	99 ☐ Nej → <i>Gå till fråga 4</i> 1 ☐ Nej, jag har redan bytt → <i>Gå till fråga 4</i> 1 ☐ Ja, men bara ändra stavningen 1 ☐ Ja, byta till något av mina andra förnamn 2 ☐ Ja, byta till ett helt nytt tilltalsnamn (1)
3	Varför vill du byta ditt tilltalsnamn? <i>Markera ditt svar med ett eller flera kryss!</i>	18 ☐ Jag tycker inte om mitt nuvarande namn 10 ☐ Jag vill ha ett ovanligare namn 14 ☐ Jag vill ha ett namn som är lättare att uppfatta 6 ☐ Jag vill ha ett namn som låter mer svenskt 19 ☐ Jag vill ha ett namn som låter mer internationellt 14 ☐ Jag vill ha ett namn som bättre uttrycker min personliga identitet 13 ☐ Annan orsak (24)
4	Vad tycker du om ditt efternamn?	60 ☐ Mycket bra 22 ☐ Ganska bra 13 ☐ Varken bra eller dåligt 2 ☐ Ganska dåligt 1 ☐ Mycket dåligt (1)
5	Skulle du vilja byta ditt efternamn?	82 ☐ Nej → <i>Gå till fråga 7</i> 5 ☐ Nej, jag har redan bytt → <i>Gå till fråga 7</i> 1 ☐ Ja, men bara ändra stavningen 3 ☐ Ja, jag skulle vilja ha ytterligare ett efternamn 7 ☐ Ja, byta till ett helt nytt efternamn (1)

+

+

6 Varför vill du byta efternamn?

Markera ditt svar med ett eller flera kryss!

- 8 Jag tycker inte om mitt nuvarande namn
- 22 Jag vill ha ett ovanligare namn
- 12 Jag vill ha ett namn som är lättare att uppfatta
- 4 Jag vill ha ett namn som låter mer svenskt
- 4 Jag vill ha ett namn som låter mer internationellt
- 8 Jag vill ha ett namn som bättre uttrycker min personliga identitet
- 43 Jag vill ha ett namn som visar samhörighet med min familj eller släkt
- 13 Annan orsak
(12)

Fler frågor om förnamn och efternamn

7 Tycker du att myndigheterna ska säga nej till ⁸⁹ Ja
namn (förnamn eller efternamn) som kan väcka
anstöt hos omgivningen? ¹⁰ Nej

*T.ex. namn som kan förknippas med könsord
eller svordomar.* (1)

8 Tycker du myndigheterna ska säga nej till namn ⁶⁶ Ja
(förnamn eller efternamn) som kan leda till
obehag för den som ska bära namnet? ²⁸ Ja, men bara om det behövs för att barn inte
ska bli lidande

⁶ Nej
(1)

9 Tycker du att föräldrar ska ha rätt att ge sina ¹¹ Ja, alltid
söner flicknamn och sina döttrar pojknamn? ²⁰ Ja, men bara om barnet samtidigt får ett annat
tilltalsnamn

⁶⁹ Nej
(1)

10 Hur viktigt är det att makarna i ett äktenskap har ¹³ Mycket viktigt
samma efternamn? ³⁴ Ganska viktigt

⁵³ Inte alls viktigt
(1)

11 Hur viktigt är det att alla medlemmar i en familj ¹⁶ Mycket viktigt
har samma efternamn? ³⁷ Ganska viktigt

⁴⁶ Inte alls viktigt
(1)

+

+

- 12 Läs nedanstående exempel och ta ställning! 41 Ja
 Lena Björkenrot och Uno Hansson ska gifta sig. 38 Nej
 Eftersom Lena har fått sitt efternamn genom ett
 tidigare äktenskap får Uno enligt namnlagen inte
 byta till Björkenrot. 21 Vet inte
 (1)
- Tycker du att Uno borde ha rätt att byta till
 efternamnet Björkenrot?

- 13 Enligt namnlagen är det inte tillåtet att ta ett
 efternamn som någon annan redan har utan
 dennes medgivande. 40 Bra förslag
 12 Dåligt förslag
- Det har föreslagits att namnlagen ska ändras så
 att man oberoende av medgivande ska kunna
 byta till ett vanligt förekommande efternamn
 (t.ex. Karlsson, Lindberg, Nyström). 13 Lagändringen behövs för att invandrare enklare
 ska kunna byta till ett svenskt efternamn
 21 Det finns inget behov av en sådan lagändring
- Markera med ett eller flera kryss vad du tycker om 22 Vet inte
 förslaget! (1)

Namn med ovanlig stavning

- 14 Såväl förnamn som efternamn måste idag uppfylla vissa språkliga krav för att kunna godkännas.
 Tycker du att följande ska tillåtas i namn?
	Ja	Nej	
Extremt ovanlig stavning (t.ex. Anndersch eller Qroqhztrömm)	23 ☐	76 ☐	(1)
Stora och små bokstäver blandade (t.ex. SoFia eller GranSkog)	12 ☐	87 ☐	(2)
Siffror i namn (t.ex. 91an)	5 ☐	92 ☐	(2)
Mycket okonventionella förnamn (t.ex. Cykelpedal, Gudihimlen)	11 ☐	87 ☐	(2)
Mycket svåruttalade nya efternamn (t.ex. Razafindrandsimaniiry, Xenogiannakopoulidis)	18 ☐	80 ☐	(2)

Mellannamn

- 15 En makes eller förälders efternamn får i
 vissa fall bäras som mellannamn,
 t.ex. Ulla Lindgren Eriksson. Ett mellannamn är i
 lagens mening inget efternamn och får inte föras
 vidare till make eller barn. 48 Ja
 22 Nej
 29 Vet inte
 (1)
- Tycker du att mellannamn ska kunna föras
 vidare som ett vanligt efternamn?

Dubbelnamn

- 16 Namnlagen tillåter inte nybildade dubbelnamn, dvs. två efternamn som är hopsatta med ett bindestreck (t.ex. Bergman-Lind). Om Ove Bergman och Ulla Lind gifter sig, får de alltså inte anta dubbelnamnet Bergman-Lind för sig själva och sina barn. **64** Ja **33** Nej → Gå till fråga 18
(3)

Ska namnlagen tillåta dubbelnamn?

- 17 Bör det vara tillåtet att bilda nya dubbelnamn även då det inte behövs för att visa samhörighet med familj eller släkt? **48** Ja **22** Nej **25** Vet inte
(4)

Namn som tillhört utdöda släkter

- 18 Namn som tillhört historiskt kända men nu utdöda svenska släkter kan övertas av den som först ansöker om detta. Så har skett med t.ex. namnen Gripensvärd, Gyllenbielke och Nordenstjerna. **44** Ja **33** Nej **20** Vet inte
Tycker du att det ska vara tillåtet att byta till historiskt kända svenska efternamn som ingen längre bär? (2)

Till sist

- 19 Vet du till vilken/vilka myndigheter du ska vända dig om du vill ändra ditt namn? **46** Ja **52** Nej
(2)
- 20 Har du någon gång vänt dig till en myndighet i en fråga om namn som avsett dig själv eller din familj? **23** Ja **75** Nej
(2)

- 21 Skriv i rutan nedan om du har några egna synpunkter på namnlagstiftningen!

Ett stort tack för din medverkan!

Resultattabeller

Fråga 1 Vad tycker du om det förnamn som är ditt tilltalsnamn?

	Antal	Procent					
		Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	59	29	10	2	1	1
Kön							
Kvinna	3 181 405	59	28	10	2	..	1
Man	3 265 439	58	29	10	2	..	0
Ålder							
18 - 30 år	1 623 593	63	26	7	3	..	1
31 - 50 år	2 522 315	55	32	11	1	..	1
51 - 70 år	2 300 936	60	27	10	2	..	0
Utbildning							
Förgymnasial	1 233 525	62	27	8	2	..	1
Gymnasial	2 972 984	58	28	11	2	..	0
Eftergymnasial	2 240 335	58	30	9	2	..	1
Bakgrund							
Utländsk bakgrund	1 362 340	62	24	8	3	1	2
Svensk bakgrund	5 084 504	58	30	10	1	..	0

Fråga 2 Skulle du vilja byta eller ändra ditt tilltalsnamn?

	Antal	Procent					Uppgift saknas
		Nej	Nej, jag har redan bytt	Ja, men bara ändra stavningen	Ja, byta till något av mina andra förnamn	Ja, byta till ett helt nytt tilltalsnamn	
Totalt	6 446 844	94	1	1	1	2	1
Kön							
Kvinna	3 181 405	93	1	1	2	2	1
Man	3 265 439	94	1	1	0	2	2
Ålder							
18 - 30 år	1 623 593	92	1	2	1	2	2
31 - 50 år	2 522 315	93	2	..	1	3	1
51 - 70 år	2 300 936	96	..	0	..	1	1
Utbildning							
Förgymnasial	1 233 525	92	..	2	1	2	3
Gymnasial	2 972 984	94	1	..	1	2	1
Eftergymnasial	2 240 335	94	1	1	1	2	1
Bakgrund							
Utländsk bakgrund	1 362 340	90	1	2	2	4	2
Svensk bakgrund	5 084 504	95	1	1	1	1	1

Fråga 3 Varför vill du byta ditt tilltalsnamn?

	Antal	Procent							
		Jag tycker inte om mitt nuvarande namn	Jag vill ha ett ovanligare namn	Jag vill ha ett namn som är lättare att uppfatta	Jag vill ha ett namn som låter mer svenskt	Jag vill ha ett namn som låter mer internationellt	Jag vill ha ett namn som bättre uttrycker min personliga identitet	Annan orsak	Uppgift saknas
Totalt	333 585	18	10	14	6	19	14	13	24
Kön									
Kvinna	179 877	22	15	15	..	16	19	17	14
Man	153 707	13	..	13	9	22	..	8	36
Ålder									
18 - 30 år	111 210	25	28
31 - 50 år	139 761	13	..	18	9	33	13
51 - 70 år	82 614	16	..	13	30	37
Utbildning									
Förgymnasial	90 205	12	..	17	38
Gymnasial	136 600	22	..	17	22
Eftergymnasial	106 779	17	5	22	..	27	15
Bakgrund									
Utländsk bakgrund	123 746	21	..	23	17	19	10	8	18
Svensk bakgrund	209 838	16	13	19	16	16	27

Fråga 4 Vad tycker du om ditt efternamn?

	Antal	Procent					
		Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	60	22	13	2	1	1
Kön							
Kvinna	3 181 405	59	23	14	3	1	1
Man	3 265 439	62	21	12	2	1	1
Ålder							
18 - 30 år	1 623 593	62	22	11	3	2	1
31 - 50 år	2 522 315	58	23	14	3	..	1
51 - 70 år	2 300 936	62	22	14	1	0	1
Utbildning							
Förgymnasial	1 233 525	65	21	10	2	..	1
Gymnasial	2 972 984	63	21	12	2	1	1
Eftergymnasial	2 240 335	55	25	15	4	..	1
Bakgrund							
Utländsk bakgrund	1 362 340	62	24	10	2	1	1
Svensk bakgrund	5 084 504	60	22	14	3	1	1

Fråga 5 Skulle du vilja byta ditt efternamn?

	Antal	Procent					
		Nej	Nej, jag har redan bytt	Ja, men bara ändra stavningen	Ja, jag skulle vilja ha ytterligare ett efternamn	Ja, byta till ett helt nytt efternamn	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	82	5	1	3	7	1
Kön							
Kvinna	3 181 405	79	8	1	4	7	1
Man	3 265 439	84	3	2	2	7	2
Ålder							
18 - 30 år	1 623 593	83	3	1	5	8	1
31 - 50 år	2 522 315	74	10	1	3	11	1
51 - 70 år	2 300 936	89	2	2	2	3	2
Utbildning							
Förgymnasial	1 233 525	85	2	..	4	6	2
Gymnasial	2 972 984	83	5	1	3	6	2
Eftergymnasial	2 240 335	78	8	1	3	9	1
Bakgrund							
Utländsk bakgrund	1 362 340	85	3	2	1	6	3
Svensk bakgrund	5 084 504	81	6	1	3	8	1

Fråga 6 Varför vill du byta efternamn?

	Antal	Procent								
		Jag tycker inte om mitt nuvarande namn	Jag vill ha ett ovanligare namn	Jag vill ha ett namn som är lättare att uppfatta	Jag vill ha ett namn som låter mer svenskt	Jag vill ha ett namn som låter mer internationellt	Jag vill ha ett namn som bättre uttrycker min personliga identitet	Jag vill ha ett namn som visar samhörighet med min familj eller släkt	Annan orsak	Uppgift saknas
Totalt	834 439	8	22	12	4	4	8	43	13	12
Kön										
Kvinna	409 559	8	22	8	3	..	5	55	3	8
Man	424 880	8	23	15	5	6	11	32	23	16
Ålder										
18 - 30 år	236 903	10	27	7	7	12	9	45	10	10
31 - 50 år	400 230	..	22	19	4	52	11	8
51 - 70 år	197 306	..	17	4	25	21	22
Utbildning										
Förgymnasial	162 315	..	17	12	7	34	12	17
Gymnasial	359 070	..	20	13	38	17	17
Eftergymnasial	313 054	12	27	10	5	6	10	54	10	3
Bakgrund										
Utländsk bakgrund	168 349	7	..	17	19	8	10	30	11	18
Svensk bakgrund	666 091	9	27	10	..	4	7	47	14	10

Fråga 7 Tycker du att myndigheterna ska säga nej till namn (förnamn eller efternamn) som kan väcka anstöt hos omgivningen?

	Antal	Procent		
		Ja	Nej	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	89	10	1
Kön				
Kvinna	3 181 405	90	8	1
Man	3 265 439	87	12	1
Alder				
18 - 30 år	1 623 593	84	15	1
31 - 50 år	2 522 315	88	10	2
51 - 70 år	2 300 936	93	6	1
Utbildning				
Förgymnasial	1 233 525	81	16	2
Gymnasial	2 972 984	91	9	0
Eftergymnasial	2 240 335	90	9	1
Bakgrund				
Utländsk bakgrund	1 362 340	70	27	3
Svensk bakgrund	5 084 504	94	6	0

Fråga 8 Tycker du att myndigheterna ska säga nej till namn (förnamn eller efternamn) som kan leda till obehag för den som ska bära namnet?

	Antal	Procent			
		Ja	Ja, men bara om det behövs för att barn inte ska bli lidande	Nej	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	66	28	6	1
Kön					
Kvinna	3 181 405	65	29	4	2
Man	3 265 439	66	26	7	1
Ålder					
18 - 30 år	1 623 593	50	41	8	1
31 - 50 år	2 522 315	63	29	6	2
51 - 70 år	2 300 936	79	16	4	0
Utbildning					
Förgymnasial	1 233 525	61	28	9	1
Gymnasial	2 972 984	69	26	4	1
Eftergymnasial	2 240 335	64	29	5	2
Bakgrund					
Utländsk bakgrund	1 362 340	50	28	18	3
Svensk bakgrund	5 084 504	70	27	2	1

Fråga 9 Tycker du att föräldrar ska ha rätt att ge sina söner flicknamn och sina döttrar pojknamn?

	Antal	Procent			
		Ja, alltid	Ja, men bara om barnet samtidigt får ett annat tilltalsnamn	Nej	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	11	20	69	1
Kön					
Kvinna	3 181 405	12	23	64	1
Man	3 265 439	9	16	74	0
Ålder					
18 - 30 år	1 623 593	18	18	63	1
31 - 50 år	2 522 315	11	22	67	1
51 - 70 år	2 300 936	5	19	75	0
Utbildning					
Förgymnasial	1 233 525	10	13	76	1
Gymnasial	2 972 984	7	22	71	1
Eftergymnasial	2 240 335	15	21	63	1
Bakgrund					
Utländsk bakgrund	1 362 340	19	23	57	1
Svensk bakgrund	5 084 504	8	19	72	1

Fråga 10 Hur viktigt är det att makarna i ett äktenskap har samma efternamn?

	Antal	Procent			
		Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte alls viktigt	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	13	34	53	1
Kön					
Kvinna	3 181 405	11	31	57	1
Man	3 265 439	14	37	48	1
Alder					
18 - 30 år	1 623 593	12	35	52	1
31 - 50 år	2 522 315	15	31	53	1
51 - 70 år	2 300 936	11	36	53	1
Utbildning					
Förgymnasial	1 233 525	15	36	49	1
Gymnasial	2 972 984	15	35	50	0
Eftergymnasial	2 240 335	9	30	59	1
Bakgrund					
Utländsk bakgrund	1 362 340	21	33	45	1
Svensk bakgrund	5 084 504	11	34	55	1

Fråga 11 Hur viktigt är det att alla medlemmar i en familj har samma efternamn?

	Antal	Procent			
		Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte alls viktigt	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	16	37	46	1
Kön					
Kvinna	3 181 405	13	37	49	1
Man	3 265 439	19	37	44	1
Ålder					
18 - 30 år	1 623 593	17	38	45	0
31 - 50 år	2 522 315	16	35	48	1
51 - 70 år	2 300 936	14	39	46	0
Utbildning					
Förgymnasial	1 233 525	22	37	41	1
Gymnasial	2 972 984	18	37	45	1
Eftergymnasial	2 240 335	10	37	52	1
Bakgrund					
Utländsk bakgrund	1 362 340	33	34	32	1
Svensk bakgrund	5 084 504	11	38	50	1

Fråga 12 Tycker du att Uno borde ha rätt att byta till efternamnet Björkenrot?

	Antal	Procent			
		Ja	Nej	Vet inte	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	41	38	21	1
Kön					
Kvinna	3 181 405	38	40	21	1
Man	3 265 439	44	35	20	1
Alder					
18 - 30 år	1 623 593	49	31	19	1
31 - 50 år	2 522 315	41	39	19	2
51 - 70 år	2 300 936	34	41	24	1
Utbildning					
Förgymnasial	1 233 525	36	36	27	1
Gymnasial	2 972 984	41	38	20	1
Eftergymnasial	2 240 335	43	37	18	1
Bakgrund					
Utländsk bakgrund	1 362 340	34	34	30	2
Svensk bakgrund	5 084 504	43	39	18	1

Fråga 13 Ska man oberoende av medgivande kunna byta till ett vanligt förekommande efternamn?

	Antal	Procent					
		Bra förslag	Dåligt förslag	Lag-ändringen behövs för invandrare	Inget behov finns	Vet inte	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	40	12	13	21	22	1
Kön							
Kvinna	3 181 405	40	10	12	18	26	1
Man	3 265 439	39	13	13	23	19	1
Ålder							
18 - 30 år	1 623 593	41	13	11	19	24	1
31 - 50 år	2 522 315	41	13	12	16	23	1
51 - 70 år	2 300 936	37	9	15	27	21	0
Utbildning							
Förgymnasial	1 233 525	35	10	14	25	28	1
Gymnasial	2 972 984	36	13	11	22	25	1
Eftergymnasial	2 240 335	48	12	14	18	16	1
Bakgrund							
Utländsk bakgrund	1 362 340	34	12	11	18	31	2
Svensk bakgrund	5 084 504	41	12	13	22	20	0

Fråga 14a Ska extremt ovanlig stavning tillåtas i namn?

	Antal	Procent		
		Ja	Nej	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	23	76	1
Kön				
Kvinna	3 181 405	22	76	1
Man	3 265 439	23	75	2
Ålder				
18 - 30 år	1 623 593	34	65	1
31 - 50 år	2 522 315	24	74	2
51 - 70 år	2 300 936	14	85	1
Utbildning				
Förgymnasial	1 233 525	25	73	2
Gymnasial	2 972 984	18	81	1
Eftergymnasial	2 240 335	28	70	2
Bakgrund				
Utländsk bakgrund	1 362 340	32	62	6
Svensk bakgrund	5 084 504	20	79	0

Fråga 14b Ska stora och små bokstäver tillåtas blandade i namn?

	Antal	Procent		
		Ja	Nej	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	12	87	2
Kön				
Kvinna	3 181 405	13	85	2
Man	3 265 439	10	88	2
Ålder				
18 - 30 år	1 623 593	12	86	1
31 - 50 år	2 522 315	12	86	2
51 - 70 år	2 300 936	11	88	2
Utbildning				
Förgymnasial	1 233 525	14	82	4
Gymnasial	2 972 984	9	89	1
Eftergymnasial	2 240 335	13	86	1
Bakgrund				
Utländsk bakgrund	1 362 340	16	77	7
Svensk bakgrund	5 084 504	10	89	0

Fråga 14c Ska siffror tillåtas i namn?

	Antal	Procent		
		Ja	Nej	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	5	92	2
Kön				
Kvinna	3 181 405	5	93	2
Man	3 265 439	5	92	3
Ålder				
18 - 30 år	1 623 593	6	92	2
31 - 50 år	2 522 315	6	91	3
51 - 70 år	2 300 936	3	95	2
Utbildning				
Förgymnasial	1 233 525	7	88	4
Gymnasial	2 972 984	4	95	2
Eftergymnasial	2 240 335	6	92	2
Bakgrund				
Utländsk bakgrund	1 362 340	9	83	8
Svensk bakgrund	5 084 504	4	95	1

Fråga 14d Ska mycket okonventionella förnamn tillåtas?

	Antal	Procent		
		Ja	Nej	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	11	87	2
Kön				
Kvinna	3 181 405	8	91	2
Man	3 265 439	14	84	2
Ålder				
18 - 30 år	1 623 593	16	83	1
31 - 50 år	2 522 315	12	85	3
51 - 70 år	2 300 936	5	93	2
Utbildning				
Förgymnasial	1 233 525	11	86	3
Gymnasial	2 972 984	8	91	1
Eftergymnasial	2 240 335	15	83	2
Bakgrund				
Utländsk bakgrund	1 362 340	16	77	7
Svensk bakgrund	5 084 504	9	90	1

Fråga 14e Ska mycket svåruttalade nya efternamn tillåtas?

	Antal	Procent		
		Ja	Nej	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	18	80	2
Kön				
Kvinna	3 181 405	17	81	2
Man	3 265 439	18	80	2
Ålder				
18 - 30 år	1 623 593	29	70	1
31 - 50 år	2 522 315	18	79	3
51 - 70 år	2 300 936	9	89	2
Utbildning				
Förgymnasial	1 233 525	15	81	4
Gymnasial	2 972 984	14	84	1
Eftergymnasial	2 240 335	23	75	2
Bakgrund				
Utländsk bakgrund	1 362 340	25	68	8
Svensk bakgrund	5 084 504	16	84	1

Fråga 15 Tycker du att mellannamn ska kunna föras vidare som ett vanligt efternamn?

	Antal	Procent			
		Ja	Nej	Vet inte	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	48	22	29	1
Kön					
Kvinna	3 181 405	52	17	30	1
Man	3 265 439	44	27	28	1
Ålder					
18 - 30 år	1 623 593	47	22	29	1
31 - 50 år	2 522 315	56	18	26	1
51 - 70 år	2 300 936	41	27	33	0
Utbildning					
Förgymnasial	1 233 525	40	21	38	1
Gymnasial	2 972 984	45	23	31	1
Eftergymnasial	2 240 335	56	21	22	1
Bakgrund					
Utländsk bakgrund	1 362 340	42	20	36	2
Svensk bakgrund	5 084 504	50	23	27	0

Fråga 16 Ska namnlagen tillåta dubbelnamn?

	Antal	Procent		
		Ja	Nej	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	64	33	3
Kön				
Kvinna	3 181 405	69	28	3
Man	3 265 439	60	38	2
Ålder				
18 - 30 år	1 623 593	74	25	1
31 - 50 år	2 522 315	67	30	3
51 - 70 år	2 300 936	54	43	3
Utbildning				
Förgymnasial	1 233 525	57	39	4
Gymnasial	2 972 984	62	35	3
Eftergymnasial	2 240 335	71	28	2
Bakgrund				
Utländsk bakgrund	1 362 340	58	37	5
Svensk bakgrund	5 084 504	66	32	2

Fråga 17 Bör det vara tillåtet att bilda nya dubbelnamn även då det inte behövs för att visa samhörighet med familj eller släkt?

	Antal	Procent			
		Ja	Nej	Vet inte	Uppgift saknas
Totalt	4 301 855	48	22	25	4
Kön					
Kvinna	2 293 511	46	21	29	5
Man	2 008 344	52	24	20	4
Alder					
18 - 30 år	1 218 963	47	23	27	3
31 - 50 år	1 760 141	53	20	22	4
51 - 70 år	1 322 752	43	24	26	7
Utbildning					
Förgymnasial	749 326	46	23	24	6
Gymnasial	1 935 888	47	22	27	5
Eftergymnasial	1 616 642	51	23	23	3
Bakgrund					
Utländsk bakgrund	853 170	52	20	20	8
Svensk bakgrund	3 448 686	48	23	26	4

Fråga 18 Tycker du att det ska vara tillåtet att byta till historiskt kända svenska efternamn som ingen längre bär?

	Antal	Procent			
		Ja	Nej	Vet inte	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	44	33	20	2
Kön					
Kvinna	3 181 405	44	30	23	2
Man	3 265 439	44	37	18	1
Alder					
18 - 30 år	1 623 593	45	34	18	2
31 - 50 år	2 522 315	44	32	22	2
51 - 70 år	2 300 936	44	34	20	2
Utbildning					
Förgymnasial	1 233 525	39	30	28	3
Gymnasial	2 972 984	44	35	19	2
Eftergymnasial	2 240 335	48	34	18	1
Bakgrund					
Utländsk bakgrund	1 362 340	41	27	30	2
Svensk bakgrund	5 084 504	45	35	18	2

Fråga 19 Vet du till vilken/vilka myndigheter du ska vända dig om du vill ändra ditt namn?

	Antal	Procent		
		Ja	Nej	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	46	52	2
Kön				
Kvinna	3 181 405	51	46	3
Man	3 265 439	40	58	2
Ålder				
18 - 30 år	1 623 593	33	66	1
31 - 50 år	2 522 315	55	43	3
51 - 70 år	2 300 936	45	53	3
Utbildning				
Förgymnasial	1 233 525	38	59	3
Gymnasial	2 972 984	46	52	2
Eftergymnasial	2 240 335	49	49	2
Bakgrund				
Utländsk bakgrund	1 362 340	53	45	3
Svensk bakgrund	5 084 504	44	54	2

Fråga 20 Har du någon gång vänt dig till en myndighet i en fråga om namn som avsett dig själv eller din familj?

	Antal	Procent		
		Ja	Nej	Uppgift saknas
Totalt	6 446 844	23	75	2
Kön				
Kvinna	3 181 405	28	69	3
Man	3 265 439	18	81	1
Alder				
18 - 30 år	1 623 593	15	84	1
31 - 50 år	2 522 315	34	63	3
51 - 70 år	2 300 936	16	81	2
Utbildning				
Förgymnasial	1 233 525	13	85	2
Gymnasial	2 972 984	23	75	2
Eftergymnasial	2 240 335	29	70	1
Bakgrund				
Utländsk bakgrund	1 362 340	23	74	3
Svensk bakgrund	5 084 504	23	75	2

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Teknisk Rapport

En beskrivning av genomförande och metoder

Personnamn –
En undersökning av svenska folkets inställning
2012-05-28

SCB, Stockholm
08-506 940 00

SCB, Örebro
019-17 60 00

www.scb.se

Inledning

Enheten för befolkningsstatistik vid Statistiska centralbyrån (SCB) genomförde under perioden mars – maj 2012 en enkätundersökning på uppdrag av Namnlagskommittén.

Syftet med undersökningen var att få reda på vilka åsikter svenska folket har i namnfrågor. Kommitténs uppdrag är att göra en allmän översyn av namnlagen. Kommittén ska undersöka och beskriva hur lagen tillämpas och mot bakgrund av undersökningen ta ställning till vilka förbättringar som kan åstadkommas, samt föreslå författningsändringar som bedöms vara nödvändiga eller lämpliga.

Populationen utgjordes av individer i åldern 18-70 år.

Urvalet bestod av 3 000 personer och det var totalt 1 533 personer som besvarade frågeblanketten, vilket var 51,1 procent av urvalet.

Resultatet i form av tabeller i Excel-format samt en datafil i Word-format med svar på en öppen fråga levererades vecka 22 enligt överenskommelse.

Undersökningsledare på SCB var Kerstin Båsjö, Anders Karlsson ansvarade för tabellframställningen och Johan Löfgren var metodstatistiker. Namnlagskommitténs kontaktperson gentemot SCB var Olle Abrahamsson.

Omfattning

Population och urval

Populationen, d.v.s. de objekt som man vill kunna dra slutsatser om, utgjordes av personer mellan 18 och 70 år.

För att kunna dra ett urval från populationen skapades en urvalsram som avgränsade, identifierade och möjliggjorde koppling till objekten i populationen. Urvalsramen i undersökningen skapades med hjälp av data från Registret över totalbefolkningen (RTB), version 2011-12-31. Antalet personer i urvalsramen var 6 445 215.

Urvalsramen stratifierades efter kön, ålder, utbildning och utländsk/svensk bakgrund. Totalt bildades 36 strata. Från urvalsramen drogs ett stratifierat obundet slumpmässigt urval om 3 000 personer (se tabell 1 nedan).

Ett stratifierat obundet slumpmässigt urval innebär att alla objekt inom ett stratum har samma sannolikhet att komma med i urvalet.

Urvalsstorleken bestämdes i samråd mellan SCB och Namnlagskommitténs kontaktperson.

Tabell 1 Population och urval fördelat på stratum

Stratum	Population	Urval
1111	90 990	83
1112	181 976	83
1121	61 236	84
1122	322 623	83
1131	42 056	83
1132	132 009	84
1211	85 278	83
1212	105 072	83
1221	114 954	84
1222	515 846	83
1231	102 440	83
1232	358 561	84
1311	54 529	83
1312	257 388	83
1321	73 770	84
1322	438 475	83
1331	52 625	83
1332	275 592	84
2111	79 497	83
2112	155 461	83
2121	55 426	84
2122	268 941	83
2131	52 430	83
2132	177 444	84
2211	79 811	83
2212	61 173	83
2221	107 092	84
2222	423 370	83
2231	120 862	83
2232	446 001	84
2311	60 269	83
2312	186 146	83
2321	74 600	84
2322	450 146	83
2331	56 706	83
2332	324 420	84
	6 445 215	3 000

Förklaring stratumnummer

Siffr 1 = Kön

Siffr 2 = Ålder

Siffr 3 = Utbildning

Siffr 4 = Utländsk/svensk bakgrund

Kön

1 Man

2 Kvinna

Ålder

1 18-30 år

2 31-50 år

3 51-70 år

Utbildning

1 Förgymnasial utbildning

2 Gymnasial utbildning

3 Eftergymnasial utbildning

Utländsk/svensk bakgrund

1 Född utomlands eller född i Sverige med två utlandsfödda föräldrar

2 Född i Sverige med minst en svenskfödd förälder

Exempel

Stratum 1111 = män, 18-30 år, förgymnasial utbildning, utländsk bakgrund

Frågor/Variabler

Namnlagskommittén utformade frågorna.

Därefter genomfördes en snabbgranskning av mätteknisk expertis i syfte att minska risken för mätfel. Grundläggande för bra kvalitet i en undersökning är kvaliteten på de data som samlas in. För att säkerställa att frågorna fungerar så bra som möjligt och enligt den intentionen har blanketten genomgått ett mättekniskt test.

Blanketten bestod av 21 numrerade frågor, en av dem hade delfrågor vilket genererade totalt 25 antal frågor.

Förutom de variabler som samlades in via frågeblanketten hämtades följande variabler från register:

- Kön, ålder, utbildning och utländsk/svensk bakgrund

Referensperiod för enkätfrågor, se bifogad frågeblankett. Med referensperiod menas vilken tidpunkt svaren avser, t.ex. idag, förra veckan, senaste tre månaderna.

Datainsamling

Frågeblanketterna skickades ut med post. I ett informationsbrev ombads personen att besvara frågorna och skicka svaret till SCB. Det första utskicket genomfördes den 8 mars 2012. Sedan skickades tre påminnelser till dem som inte besvarat frågeblanketten. Ett tack- och påminnelsekort (ToP-kort) skickades den 19 mars. En första påminnelse med ny enkät skickades den 2 april och en andra påminnelse med ny enkät den 16 april. Insamlingen avslutades den 7 maj 2012.

Tabell 2 Beskrivning av inflödet. Antal och andel

	Antal	Procent
Efter första utskick	704	23,5
Efter ToP-kort	463	15,4
Efter enkätpåminnelse 1	202	6,7
Efter enkätpåminnelse 2	164	5,5
Totalt	1 533	51,1
Bortfall	1 467	48,9
Urval	3 000	100,0

Uppgiftslämnaren kunde välja att besvara frågorna via pappersblanketten eller via webb. Totalt inom 349 svar via webb.

I informationsbrevet kunde uppgiftslämnarna läsa om undersökningens bakgrund, syfte och att undersökningen genomfördes i samarbete mellan Namnlagskommittén och SCB. Informationsbrevet informerade också om att uppgifter hämtades från Registret över totalbefolkningen (RTB) och att tabeller skulle levereras till Namnlagskommittén för fortsatt bearbetning.

Brevet informerade även om personuppgiftslagen samt offentlighets- och sekretesslagen och att det var frivilligt att medverka i undersökningen.

För att SCB ska kunna lämna ut data från en enkätundersökning krävs informerat samtycke av uppgiftslämnarna. Det innebär att de genom att besvara blanketten och skicka in den godkänner att deras svar kompletteras med de bakgrundsvariabler, och behandlas på det sätt, som beskrivs i informationsbrevet.

Datainsamlingen genomfördes av enkätenheten vid SCB. De enkäter som kommit in via post registrerades med hjälp av skanning.

Kontroller har genomförts bland annat för att säkerställa så att endast valida värden förekommer i materialet.

SCB kan inte garantera att den utvalda personen själv besvarat frågeblanketten. Någon kontroll av att rätt person har besvarat frågeblanketten har inte gjorts.

Bortfall

Bortfallet består dels av objektsbortfall, som innebär att frågeblanketten inte är besvarad alls, och dels av partiellt bortfall som innebär att vissa frågor i blanketten inte är besvarade. Om bortfallet skiljer sig från de svarande, med avseende på undersökningsvariablerna, så kan skattningarna som grundar sig på enbart de svarande vara skeva. För att reducera bortfalls skevheten har vikter beräknats med hjälp av kalibrering (se bilaga).

Objektsbortfall kan bland annat bero på att uppgiftslämnaren inte är villig att delta i undersökningen, att uppgiftslämnaren inte går att nå eller att uppgiftslämnaren är förhindrad att medverka. Objektsbortfallet i denna undersökning redovisas i tabell 3 nedan.

Tabell 3 Beskrivning av objektsbortfall

	Antal
Ej avhörda	1 343
Postreturer	69
Avböjd medverkan	22
Förhindrad medverkan	14
Ej anträffad	14
Utomlands	5
Totalt	1 467

Med "Ej avhörda" menas att ingen uppgift om varför frågeblanketten inte är besvarad har lämnats. Med "Avböjd medverkan" menas att SCB meddelats att uppgiftslämnaren inte vill medverka i undersökningen. "Förhindrad medverkan" innehåller språksvårigheter och fysiskt eller psykiskt hinder. "Ej anträffad" innehåller saknad adress i Registret över totalbefolkningen (RTB), hemlig adress, tillfälligt bortrest.

Partiellt bortfall kan bero på att en fråga är svår att förstå, är känslig, att uppgiftslämnaren glömmer att besvara frågan eller att instruktionerna vid hoppfrågor misstolkas. Det partiella bortfallet varierar mellan 1 och 2 procent för de flesta av frågorna. Det högsta partiella bortfallet, drygt 3 procent, finns för fråga 17 och vissa av delfrågorna i fråga 14.

Viktberäkning och estimation

För varje svarande person (kallas objekt i fortsättningen) har en vikt beräknats. Syftet med detta är att kunna redovisa resultat för hela populationen och inte bara för de svarande. Vikten kallas därför även för uppräkningsstal.

Vikterna har beräknats utifrån urvalsdesignen samt antaganden om objektsbortfall och täckningsfel. Beräkningen gjordes med hjälp av ett av SCB egenutvecklat SAS-makro (ETOS).

Vikterna i denna undersökning kan beskrivas med formeln:

$$w_k = d_k \cdot v_k$$

Där w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

d_k = designvikt

v_k = kalibreringsvikt baserad på hjälpinformation

Designvikten är den del av vikten som beror på urvalsdesignen. Vid bortfall kan det vara så att vissa grupper av urvalet svarar i större utsträckning än övriga, t.ex. kan kvinnor svara i högre grad än män. Om de grupper som svarat i högre grad har en annan fördelning på undersökningsvariablerna än övriga kan detta ha en snedvridande effekt på resultatet. För att kompensera för detta har kalibreringsvikter använts (se bilaga för mer detaljer).

Vikterna bygger på antagandet att ramen återspeglar populationen väl och därmed att över- och undertäckningen är försumbar. Vikterna har kalibrerats mot totaler som hämtats från RTB, version 2012-03-31. Därför överensstämmer inte summan av de kalibrerade vikterna exakt med antal objekt i urvalsramen (som har aktualitet 2011-12-31).

För en mer utförligare beskrivning av kalibreringsestimaten se Lundström och Särndal (2001): *Estimation in the Presence of Nonresponse and Frame Imperfections*, Statistics Sweden.

Vikterna/uppräkningsstalen multipliceras med objektens variabelvärden för att skapa statistikvärden gällande för populationen. Om vikterna inte används så kan resultaten bli helt missvisande. Vikterna kompenserar för objektsbortfallet men inte för det partiella bortfallet.

För beräkning av skattningen av totaler används följande formel:

$$\hat{Y} = \sum_r w_k y_k$$

där w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

y_k = variabelvärde för objekt k

summering sker av de svarande (r)

Och för beräkning av skattningen av medelvärden används följande formel:

$$\hat{Y} = \frac{\sum_r w_k y_k}{\sum_r w_k}$$

där w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k
 y_k = variabelvärde för objekt k

summering sker av de svarande (r).

Statistikens tillförlitlighet

Ramtäckning

Täckningsfel, under- och övertäckning, innebär att urvalsram och population inte helt stämmer överens. Undertäckning innebär att vissa objekt som ingår i populationen saknas i urvalsramen. Övertäckning innebär att objekt som inte ingår i populationen ändå finns i urvalsramen. Ett sätt att minska täckningsfelen är att ha bra och uppdaterade register. Registret över totalbefolkningen (RTB) bedöms vara av god kvalitet.

Urval

Denna kvalitetskomponent avser fel som uppkommer på grund av att endast ett urval av populationen undersöks. Urvalsfel är således den avvikelse mellan ett skattat värde och det faktiska värdet som beror på att man inte undersöker alla objekt i populationen. Urvalsfelens storlek minskar med en ökad urvalsstorlek.

Mätning

Ett fel som kan uppstå vid mätning är att lämnade uppgifter skiljer sig från faktiska uppgifter. Felet kallas mätfel och kan uppkomma då uppgiftslämnaren inte minns de faktiska uppgifterna, missförstår frågan eller medvetet svarar felaktigt.

Bearbetning

Vid den manuella och maskinella bearbetningen av datamaterialet kan bearbetningsfel uppstå. Exempel på bearbetningsfel är registreringsfel och kodningsfel. Dessa fel kan förhindras och upptäckas i de kontroller som genomförs vid dataregistreringen. I den här undersökningen bedöms registreringsfelet vara litet eftersom frågeblanketten endast hade fasta svarsalternativ.

Bortfall

Bortfallsfel inträffar om objekten i bortfallet och de svarande skiljer sig åt avseende frågorna/variablerna i undersökningen. En beskrivning av bortfallet finns i den bortfallsanalys som gjorts i samband med valet av hjälpinformation till kalibreringen (se bilaga).

Beskrivning av tabeller och diagram

Tabeller och diagram

Tabellerna har räknats upp till populationsnivå, vilket innebär att resultatet avser hela populationen och inte endast de svarande. Antalsuppgifterna är således skattningar av antal personer i populationen med den aktuella egenskapen. Att antalet individer är olika för olika frågor beror på hoppinstruktioner då olika delpopulationer avses.

För de följdfrågor som föregås av hoppinstruktioner har selekteringar genomförts vid tabellframställandet. Det betyder att t.ex. för fråga 3 har endast de som svarat "Nej" och "Nej, jag har redan bytt" i fråga 2 ingått i tabellframställningen.

I andelstabellerna är värdena avrundade till närmaste heltal och värden under 0,5 är därmed avrundade till noll.

Tabellerna har sekretessgranskats så att inga uppgifter för enskilda objekt röjs. Mycket osäkra skattningar, där konfidensintervallet är större än andelsskattningen, har också prickats.

I fråga 3, 6 och 13 fick de svarande ange fler än ett svarsalternativ. Därför summerar inte statistiken till 100 procent.

De tabeller som presenteras i denna rapport har tagits fram enligt de formuler som presenterats i avsnitt "Viktberäkning och estimation" med hjälp av SPSS/SAS och variansprogrammet ETOS.

Statistiska mått

Materialet lämpar sig bäst att redovisas som totaler eller procentuella andelar för hela målpopulationen eller fördelat på olika redovisningsgrupper.

Redovisningsgrupper

Ofta redovisas statistik inte bara för hela populationen utan också för delgrupper (redovisningsgrupper). Redovisningsgrupper i den här undersökningen kan avgränsas med hjälp av registervariabler (kön, ålder, utbildning och utländsk/svensk bakgrund).

Jämförbarhet och användbarhet

Jämförbarhet över tid

Detta är första gången som SCB genomför undersökningen.

Användning tillsammans med annan statistik

Detta är första gången som SCB genomför undersökningen.

Bilagor

Kalibreringsrapport (*här utelämnad*)

Rapport – Expertgranskning (*här utelämnad*)

Frågeblankett och informationsbrev (*bilagd före Teknisk Rapport*)

Domstolspraxis rörande förnamnets form

Anm.: (+) efter rubrikenamnet anger att det anmälda eller ansökta namnet slutligt har godkänts, (-) att det inte har godkänts.

Avgöranden från länsrätt

Länsrätten i Göteborg 1999-01-05, dom i mål nr 7993-98 Lingon (-)

Skattemyndigheten avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva namnet Lingon som förnamn jämte andra förnamn. Länsrätten, som inte ändrade beslutet, anförde att namnet Lingon, med hänsyn till de associationer som detta har till något ätbart, kan leda till obehag för bäraren, i vart fall under uppväxtåren, och därför inte kan anses lämpligt som förnamn. Kammarrätten meddelade inte prövningstillstånd. Länsrättens avgörande stod därför fast.

Länsrätten i Östergötlands län 2002-05-13, dom i mål nr 990-02 Tomhet (-)

Skattemyndigheten avslog anmälan från en man som önskade förvärva Tomhet som förnamn. Länsrätten, som inte ändrade beslutet, fann att Tomhet i viss mån kunde anses vara stötande för den allmänna anständighetskänslan och kunde ge bäraren ett betydande obehag. Det ansökta namnet ansågs därför uppenbarligen inte vara lämpligt som förnamn.

Länsrätten i Göteborg 2003-07-16, dom i mål nr 3028-03 Tid (+)

Skattemyndigheten avslog, så vitt här är av intresse, anmälan från föräldrar om att deras dotter skulle förvärvat Tid som förnamn jämte andra förnamn, med motivering att namnet var olämpligt som förnamn då det är en måttenhet och en faktisk företeelse. Länsrätten gjorde en annan bedömning och fann att namnet inte var uppenbart olämpligt som förnamn och inte heller kunde väcka anstöt eller antas leda till obehag för bäraren. Hinder mot att godkänna Tid som förnamn ansågs därmed inte föreligga.

Länsrätten i Östergötlands län 2003-12-22, dom i mål nr 3699-03 Skrot (-)

Skattemyndigheten avslog anmälan från en man som önskade förvärva Skrot som förnamn. Länsrätten, som inte ändrade beslutet, anförde att Skrot måste anses ha sådan negativ karaktär att det kan antas leda till obehag i den bemärkelse som avses i 34 § namnlagen. Hinder mot att godkänna namnet som förnamn ansågs därför föreligga.

Länsrätten i Göteborg 2004-01-13, dom i mål nr 7594-03 Passionfruit (-)

Skatteverket avslog anmälan från föräldrar om att deras dotter skulle förvärva Passionfruit som ett av flera förnamn, med motivering att det inte var lämpligt som förnamn. Flickan var både svensk och australiensisk medborgare och Passionfruit var registrerat som förnamn i Australien. Länsrätten fann att namnet Passionfruit först och främst förde tankarna till en specifik frukt och att det redan av den anledningen kunde anses som olämpligt. Vad beträffade de internationella aspekterna i målet ansåg länsrätten att dessa inte var så starkt vägande att de övervägde de olämplighetsskäl som talade emot att Passionfruit skulle godkännas. Länsrätten ändrade således inte Skatteverkets beslut att inte godkänna Passionfruit som förnamn.

Länsrätten i Östergötlands län 2004-12-16, dom i mål nr 4348-04
My-Love (+)

Skattemyndigheten avslog anmälan från föräldrar om att lägga till förnamnet Love till deras dotters befintliga förnamn My varigenom förnamnet My-Love skulle erhållas. Beslutet motiverades med att namnet kunde leda till obehag och dessutom leda till missförstånd. Länsrätten, som gjorde en annan bedömning, konstaterade inledningsvis att de båda namnen My och Love är vedertagna namn för kvinnor och fann, att även om den ansökta namn-kombinationen var ovanlig, kunde namnet inte antas väcka anstöt, leda till obehag för bäraren eller av annan anledning anses vara ett sådant namn som uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn.

Länsrätten i Västerbottens län 2008-09-03, dom i mål nr 735-08
November (+)

Skatteverket avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva November som ett av flera förnamn, med motivering att det kunde leda till obehag för ett barn att namnges med kända beteckningar för föremål eller begrepp som associerar till något helt annat än namn. Länsrätten, som ändrade beslutet, fann att den omständigheten att November är ett namn på en månad och att ordet inte tidigare varit i allmänt bruk som förnamn inte medförde hinder mot att godkänna namnet.

Avgöranden från kammarrätt

Kammarrätten i Sundsvall 1983-11-07, dom i mål nr 3183-1983
Knalle (-)

Pastorsämbetet i Överluleå församling avslog anmälan från föräldrar om att deras 15-årige son skulle förvärva namnet Knalle som förnamn, ett namn som denne enligt uppgift alltsedan födelsen hade kallats för i alla sammanhang. Domkapitlet i Luleå stift lämnade överklagandet utan bifall med motiveringen att namnet kunde antas leda till obehag för bäraren. Kammarrätten ändrade inte domkapitlets beslut. En ledamot var skiljaktig och fann att anledning saknades att inte godkänna det ifrågavarande förnamnet.

Kammarrätten i Sundsvall 1983-11-07, dom i mål nr 1674-1983
Myran (-)

Pastorsämberet i Härnösand avslog anmälan om utbyte av förnamnet Eva mot Myran. Domkapitlet i Härnösand lämnade överklagandet utan bifall och anförde som skäl följande.

Namnet Myran förekommer inte i Sverige annat än som smeknamn. Det finns inte heller med i patent- och registreringsverkets förnamnsregister. Namnet står i bestämd form till skillnad från andra förnamn tagna från naturen. Domkapitlet anser att namnet såväl till form som till innebörd strider mot svensk namntradition.

Kammarrätten ändrade inte domkapitlets beslut. En ledamot var skiljaktig och fann att anledning saknades att inte godkänna det ifrågavarande förnamnet.

Kammarrätten i Göteborg 1984-02-03, dom i mål nr 9940-1983
Bajen (-)

Pastorsämberet i Malmö S:t Petri församling avslog anmälan från en man om att lägga Bajen till sin övriga förnamn. Lunds domkapitel framhöll efter överklagande att tillämpningen av 34 § namnlagen blir något annorlunda för den som önskar lägga till ett förnamn vid vuxen ålder än i andra fall, men fann viktigt att det inte heller i dessa fall godkänns förnamn som inte är lämpliga. Enligt domkapitlet var namnet Bajen – även om bäraren uppfattade det på annat sätt – uppenbarligen inte lämpligt som förnamn. Kammarrätten fastställde domkapitlets beslut.

Kammarrätten i Göteborg 1984-03-15, dom i mål nr 8796-1983
Junior (+)

Pastorsämberet i Malmö S:t Petri församling avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva Junior som tredje förnamn. Lunds domkapitel, som ansåg att namnet kunde antas leda till obehag för bäraren och uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn, avslog överklagandet. I kammarrätten förelåg yttrande från PRV i vilket verket förklarade att förnamnet Junior trots ordets ursprung och betydelse borde beviljas enligt gällande namnlag. Med hänsyn härtill och till att namnet Junior redan förekom som för-

namn för 73 män, varav några hade det som första namn, fann kammarrätten att namnet inte kunde anses stå i strid med bestämmelsen i 34 § namnlagen.

*Kammarrätten i Göteborg 1984-03-27, dom i mål nr 186-1984
Bebben (+)*

Pastorsämbetet i Angereds församling avslog föräldrars anmälan om att deras son utöver Lars-Olof skulle förvärva förnamnet Bebben. Göteborgs domkapitel ändrade inte beslutet och anförde som skäl att namnet Bebben uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn då det inte var tillfredsställande ur språklig eller annan namnvårdande synpunkt samt att det kunde antas att namnet kan leda till obehag för dess bärare. Domkapitlet tillade att föräldrars hyllning till en uppskattad fotbollsspelare i sådana fall inte får tjäna som vägledning vid namngivningen av ett nyfött barn. I kammarrätten förelåg yttranden från bl.a. Svenska språknämnden, PRV:s namnsektion och dess språkexpert i namnären, professor Thorsten Andersson. Samtliga utom språknämnden var negativa till att godkänna förnamnet Bebben. Kammarrätten fann emellertid att namnet varken kunde antas leda till obehag för bäraren eller från språklig eller annan synpunkt var uppenbart olämpligt som förnamn. Hinder mot godkännande befanns därför inte föreligga.

*Kammarrätten i Stockholm 1984-04-13, dom i mål nr 404-1984
Ampo (+)*

Pastorsämbetet i Brännkyrka församling avslog anmälan från en kvinna om att lägga till namnet Ampo till sina övriga förnamn. Stockholms domkapitel lämnade sökandens besvär utan bifall med motiveringen att namnet inte var så tillfredsställande ur namnvårdande synpunkt att det kunde godtas som förnamn. Kammarrätten fann däremot att hinder inte förelåg enligt 34 § namnlagen att godkänna Ampo som förnamn för anmälaren och ändrade beslutet.

Kammarrätten i Stockholm 1984-09-28, dom i mål nr 1815-1984
G:son (-)

Pastorsämbetet i Gottsunda församling avslog föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva G:son som förnamn. Uppsala domkapitel ändrade inte beslutet och anförde som skäl att ett patronymikon visserligen kan godkännas som förnamn men inte en förkortning av ett patronymikon. Kammarrätten anslöt sig till domkapitlets bedömning och lämnade överklagandet utan bifall.

Kammarrätten i Göteborg 1984-10-25, dom i mål nr 3578-1984
Io (+)

Pastorsämbetet i Lunds Allhelgonaförsamling avslog anmälan från en kvinna om att till sina förnamn lägga namnet Io med den motiveringen att det var inte var ett förnamn utan en förkortning av anmälares befintliga förnamn, Ingrid Olga. Lunds domkapitel lämnade överklagandet utan bifall och anförde att det enligt domkapitlet var uppenbart att Io inte var lämpligt att använda som förnamn. I kammarrätten hade avgetts yttrande från bl.a. Svenska språknämnden som inte hade någon erinran mot att namnet godkändes som förnamn för en kvinna. Språknämnden konstaterade att Io var ett från den grekiska mytologin välkänt kvinnonamn samt anförde att Io hade klar namnkaraktär och att det inte skulle kunna leda till något som helst obehag för bäraren. Mot bakgrund av särskilt det yttrandet fann kammarrätten att namnet Io som förnamn varken kunde väcka anstöt eller antas leda till obehag för bäraren. Inte heller hade det framkommit någon omständighet som kunde medföra bedömningen att namnet av någon annan anledning uppenbarligen inte kunde anses lämpligt som förnamn. Kammarrätten godkände följaktligen Io som förnamn för anmälares.

Kammarrätten i Sundsvall 1985-03-20, dom i mål nr 4597-1983
Måne Totou (-)

Pastorsämbetet i Stöde församling avslog föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva namnen Måne och Totou som två av flera förnamn. Domkapitlet lämnade överklagandet utan bifall och anförde att Totou var ett kuriöst namn medan Måne var ett konkret substantiv med betydelsen himlakropp, som det skulle

strida mot svensk namntradition att använda som förnamn. Sammantaget var namnen uppenbarligen inte lämpliga som förnamn och kunde antas leda till obehag för dottern. Kammarrätten ändrade inte domkapitlets beslut.

Kammarrätten i Stockholm 1985-05-07, dom i mål nr 8028-1984

Hans Hasse (-)

Pastorsämberet i Östertälje avslog en mans anmälan om att till sitt befintliga förnamn Hans lägga förnamnet Hasse. Domkapitlet i Strängnäs, som avslog överklagandet, anförde att några hinder mot att anta namnet Hasse i och för sig inte förelåg men att då det som i föreliggande fall skulle innebära att anmälaren skulle få samma namn i två snarlika former kunde det inte anses lämpligt ur namnvårdande synpunkt att godkänna Hasse som förnamn. Domkapitlet hänvisade härvid till ett uttalande av departementschefen i proposition 1981/82:156 s. 69. En ledamot av domkapitlet anmälde skiljaktig mening. Kammarrätten ändrade inte på domkapitlets beslut.

Kammarrätten i Sundsvall 1985-05-20, dom i mål nr 1318-1985

Peppe (+)

Pastorsämberet i Frösö församling avslog anmälan från en person som till sina övriga förnamn önskade lägga namnet Peppe. Domkapitlet gjorde bedömningen att namnet hade karaktär av smeknamn härrörande från namnet Per-Erik. Med hänvisning till vad som med avseende på sådana fall anförts i proposition 1981/82:156 s. 69 och 71 fann domkapitlet att namnet ur språk-vårdande synpunkt uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn och beslutade att inte godkänna Peppe som förnamn. Kammarrätten fann däremot, efter att namnsektionen vid PRV tillstyrkt anmälan, att hinder inte förelåg att godkänna Peppe som förnamn.

Kammarrätten i Sundsvall 1985-05-20, dom i mål nr 1114-1985
Åskar (+)

Pastorsämbetet i Ströms församling avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva namnet Åskar som ett av två förnamn. Härnösands domkapitel lämnade överklagandet utan bifall och anförde som skäl att stavningen på namnet strider mot svensk namntradition och att det med hänsyn till språkliga och namnvårdande synpunkter uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn. I kammarrätten inhämtades yttrande från PRV, i vilket verkets namnsektion tillstyrkte bifall till överklagandet då det sökta namnet var ”väl förenligt med de synpunkter som får läggas på tillämpningen av 34 § namnlagen”. Kammarrätten fann på de av PRV anförda skälen att hinder inte förelåg mot att godkänna Åskar som förnamn.

Kammarrätten i Stockholm 1985-06-11, dom i mål nr 2195-1985
Christel (-)

Pastorsämbetet i Sollentuna församling avslog en mans anmälan om att byta förnamnet Mats mot kvinnonamnet Christel. Varken Stockholms domkapitel eller kammarrätten ändrade på beslutet.

Kammarrätten i Göteborg 1985-08-21, dom i mål nr 3363-1985
A (-)

Pastorsämbetet i Martin Luthers församling avslog anmälan från en person om att byta förnamnet Allan mot ett förnamn bestående av enbart bokstaven A. Efter överklagande lämnade domkapitlet i Göteborg sökandens besvär utan bifall och anförde att bokstaven A främst av språkliga skäl uppenbarligen inte är lämplig som förnamn, att bokstaven A inte är något namn samt att en ensamstående bokstav dessutom uppfattas som en förkortning av ett förnamn som börjar på bokstaven i fråga. Kammarrätten fastställde domkapitlets beslut.

Kammarrätten i Stockholm 1985-11-26, dom i mål nr 5990-1983
Alford (-)

Riksskatteverket avslag föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva förnamnet Alford, som ett av tre förnamn, med hänvisning till att namnet i Sverige brukas enbart som pojknamn. Kammarrätten lämnade besvärstalan utan bifall, om än med en delvis annorlunda motivering.

Kammarrätten i Stockholm 1985-11-26, dom i mål nr 808-1984
Holdgaard (-)

Riksskatteverket avslag anmälan från föräldrar om att deras dotter skulle förvärva Holdgaard som ett av två förnamn med motiveringen att namnet hade efternamnskaraktär. Dottern hade dubbelt medborgarskap, danskt och svenskt, och familjen var vid tiden för dotterns födelse bosatt i Luxemburg. I Luxemburg hade dottern registrerats med förnamnen Anna Holdgaard och i Danmark hade hon givits namnen Anna Holdgaard Nordkvist. I kammarrätten inhämtades yttrande från PRV som visserligen fann namnet olämpligt men som likväl, med hänsyn till de internationella omständigheterna i målet och till intresset av enhetlig registrering av individer med internationell bakgrund tillstyrkte bifall till överklagandet. Kammarrätten fann dock att den internationella anknytning som förelåg i målet inte skulle tillmätas avgörande betydelse vid prövning av förnamnets lämplighet enligt 34 § namnlagen. Med hänsyn till Holdgaards karaktär av efternamn lämnades därför klagandens besvär utan bifall.

Kammarrätten i Stockholm 1986-01-27, dom i mål nr 3165-1984
Oda (+)

Pastorsämbetet i Danderyd församling och Stockholms domkapitel avslag anmälan från en man om tillägg av kvinnonamnet Oda som förnamn. I kammarrätten inhämtades yttrande från PRV, i vilket verkets språkvetenskaplige expert framhöll att -a inte är exklusivt feminint och förklarade att några vägande invändningar inte kunde riktas mot att låta anmälaren få det redan brukade namnet Oda officiellt erkänt. Kammarrätten fann med hänvisning till yttrandet

att hinder inte förelåg att godkänna förnamnet Oda som tilläggsnamn för anmälaren.

*Kammarrätten i Göteborg 1986-01-28, dom i mål nr 3691-1984
Greko (-)*

Pastorsämbetet i Olofströms kyrkobokföringsdistrikt avslog en anmälan om att som tredje förnamn få lägga till namnet Greko. Lunds domkapitel ändrade inte beslutet och anförde som huvudsakligt skäl att namnet hade efternamnskaraktär och även användes som efternamn. Kammarrätten fastställde domkapitlets beslut.

*Kammarrätten i Sundsvall 1986-01-31, dom i mål nr 3480-1984
Ummis (+)*

Pastorsämbetet i Östersund och Domkapitlet i Härnösand avslog en kvinnas begäran om att få lägga till Ummis som ytterligare förnamn, med motiveringen att namnet inte är lämpligt som förnamn. Kammarrätten inhämtade yttrande från PRV (namnsektionen) som tillstyrkte ansökan ”då dels Lillis, Dennis, Gillis, Emmis och dels Umni, Umsi, Uma, Ume redan finns som förnamn på kvinnor”. Kammarrätten ändrade underinstansernas beslut och förordnade att Ummis skulle godkännas som förnamn.

*Kammarrätten i Göteborg 1986-03-06, dom i mål nr 4484-1985
Åskvigg (-)*

Pastorsämbetet i Rödeby avslog anmälan från en person om att lägga till Åskvigg som ytterligare förnamn. I kammarrätten anförde Svenska språknämnden att namnet knappast kunde bedömas som uppenbarligen inte lämpligt, medan PRV avstyrkte anmälan under åberopande av ett utlåtande av sin språkvetenskaplige expert, professor Thorsten Andersson. Enligt utlåtandet pågick en oavbruten nybildning av efternamn, varvid vanliga ord i språket och särskilt föråldrade sådana tas upp och brukas som efternamn. Bildningen av nya förnamn var däremot obetydlig när det gäller användning av språkets vanliga ord och de bör då vara enstaviga eller, vid tvåledade namn, inte vara påträngande till innebörden.

Kammarrätten lämnade överklagandet utan bifall och anförde i domskälen följande:

Ordet 'Åskvigg' ger – genom sin konstruktion och därför att det förut inte är använt som personnamn – intryck av att vara ett nytaget efternamn. Det är då uppenbarligen inte lämpligt som förnamn och kan därför inte godkännas.

En skiljaktig mening anmäldes.

*Kammarrätten i Stockholm 1986-05-21, dom i mål nr 9292-1984
October (-)*

Pastorsämberet i Katarina församling avslog anmälan från föräldrar om att deras dotter skulle förvärva namnet October som förnamn. Stockholms domkapitel lämnade överklagandet utan bifall med motivering att namnet kunde antas leda till obehag för bäraren. Kammarrätten ändrade inte domkapitlets beslut.

*Kammarrätten i Göteborg 1986-10-20, dom i mål nr 4867-1985 Britt
Bitte (+)*

Pastorsämberet i Landskrona avslog anmälan om att till befintliga förnamn Kerstin Britt-Louise lägga namnet Bitte. Lunds Domkapitel, som lämnade anmälares besvär utan bifall, anförde som grund och med hänvisning till förarbetsuttalanden, att det ur namnvårdande synpunkt inte är acceptabelt att till förvärvade förnamn lägga ett i och för sig acceptabelt smeknamn härlett ur ett av förnamnen som redan bärs. Den ansökta namnkombinationen medförde därför enligt domkapitlet att namnet Bitte blev uppenbarligen olämpligt som förnamn. Kammarrätten gjorde en annan bedömning och anförde att det åberopade förarbetsuttalandet inte kunde anses ha den innebörden att ett förnamn ska anses olämpligt enbart av den anledningen att det namn som sökanden vill anta "låter snarlikt hans/hennes övriga namn". I domslutet upphävde kammarrätten underinstansernas beslut.

Kammarrätten i Jönköping 1986-10-24, dom i mål nr 2722-1986
Mango (+)

Pastorsämbetet i Linköping S:t Lars församling avslog anmälan från en person om att förvärva Mango som förnamn. Domkapitlet i Linköping avslog överklagandet och anförde att Mango är uppenbart olämpligt som förnamn eftersom det har smeknamns- eller öknamnskaraktär. Kammarrätten hänvisade till förarbetsuttalanden om att den enskilde i så stor utsträckning som möjligt bör få bestämma vilket namn han eller hon ska ha och att det bör vara möjligt att erhålla bl.a. smeknamn som förnamn om det är tillfredsställande ur språkliga och andra namnvårdande synpunkter. Mot bakgrund härav förelåg inte hinder mot att som förnamn godkänna namnet Mango.

Kammarrätten i Göteborg 1987-02-18, dom i mål nr 7312-1985
Fiddeli (+)

Pastorsämbetet i Simris och Östra Nöbbelöv avslog föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva namnet Fiddeli som ett av tre förnamn (samtidigt avslogs beträffande samma barn även anmälan om förnamnet Mi). Lunds domkapitel ändrade inte beslutet såvitt avsåg förnamnet Fiddeli (förnamnet Mi godkändes dock). Svenska språknämnden anförde i yttrande bl.a. följande:

Den omständigheten att Fiddeli inte står upptaget bland kända förnamn i förnamnsboken av Allén-Wåhlin kan enligt vår åsikt knappast anföras som skäl att inte godkänna det som namn. Omkring hälften av de ca 80 000 olika namnen i förnamnsordboken har bara en bärare var, och många av dessa namn kunde i och för sig verka lika ovanliga som Fiddeli. Som namnbildning ansluter Fiddeli också relativt väl till tre-staviga kvinnonamn på betonat -li(e), t ex Rosalie och Nathalie, eller till typen Anneli, Irmeli med betoning på första stavelsen. - - - Å andra sidan kan man inte bortse från möjligheten att Fiddeli som förnamn samtidigt kan förknippas med ordets användning som en melodisk-rytmisk sekvens i vistexter eller andra musikaliska sammanhang. Många namn kan visserligen på samma sätt ge anledning till ordlekar och skämtsamheter, men namnet Fiddeli är så pass påfallande att det direkt inbjuder till skämt, som i olyckliga fall kan leda till obehag för bäraren. - Även om Fiddeli uppfyller flera av de språkliga krav som man kan ställa på ett förnamn, kan Svenska språknämnden således inte oreserverat tillstyrka att Fiddeli godkänns som förnamn på en person som inte själv har uttalat sin önskan att bära namnet.

Kammarrätten fann att Fiddeli inte kunde antas leda till obehag för bäraren och inte heller av andra skäl, såsom språkliga sådana, uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn, i följd varav underinstansernas beslut att inte godkänna namnet upphävdes.

Kammarrätten i Stockholm 1987-04-13, dom i mål 6433-1985

Han Meier (-)

Riksskatteverket avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva förnamnen Han Meier som tillägg till befintliga förnamn och anförde som skäl att namnen hade påtaglig efternamnskaraktär. Kammarrätten ändrade inte på det överklagade beslutet.

Kammarrätten i Stockholm 1987-04-07, dom i mål nr 2765-1985

S (-)

Pastorsämbetet i Järfälla församling avslog en anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva S som ett av flera förnamn. Domkapitlet lämnade anmälarnas besvär utan bifall, med hänvisning till att en bokstav inte är ett namn. Kammarrätten ändrade inte beslutet.

Kammarrätten i Jönköping 1987-12-23, dom i mål nr 2301-1987

Sion (-)

Pastorsämbetet i Stockaryd avslog anmälan från föräldrar om att deras dotter skulle förvärva namnet Sion som förnamn. Domkapitlet i Växjö lämnade överklagandet utan bifall med motivering att namnets religiösa användning kan leda till sådant obehag för bäraren som avses i 34 § namnlagen. Om namnet används som personnamn skulle det dessutom uppfattas som ett namn med efternamnskaraktär. Kammarrätten ändrade inte på det överklagade beslutet.

Kammarrätten i Stockholm 1988-04-11, dom i mål nr 947-1988
Mix (+)

Pastorsämbetet i Sofia församling avslog föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva namnet Mix som förnamn. Stockholms domkapitel lämnade överklagandet utan bifall och anförde i beslutet bl.a. följande:

Även om – enligt förnamnsboken av Sture Allén – Mix förekommer som förnamn för ett antal män, huvudsakligen födda kring sekelskiftet, finner domkapitlet att detta förnamn kan tänkas leda till obehag för Er dotter.

Kammarrätten gjorde en annan bedömning och fann att namnet Mix inte var ett så utpräglat mansnamn att det kunde antas leda till obehag när det bärs av en flicka. Inte heller kunde Mix i övrigt anses vara uppenbarligen olämpligt som förnamn.

Kammarrätten i Stockholm 1988-05-31, dom i mål nr 3043-1988
Manne (-)

Pastorsämbetet i Maria Magdalena församling, Stockholms domkapitel samt kammarrätten avslog föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva mansnamnet Manne som förnamn.

Kammarrätten i Göteborg 1988-08-30, dom i mål nr 1094-1988
Venus (-)

Pastorsämbetet i S:t Pauli församling, Domkapitlet i Göteborg samt kammarrätten fann alla att det uppenbarligen inte var lämpligt att en man skulle få anta kvinnonamnet Venus som ytterligare förnamn.

Kammarrätten i Göteborg 1988-11-08, dom i mål 5693-1988
Blomman (+)

Pastorsämbetet i Holms församling avslog föräldrars anmälan om att deras son utöver Miguel skulle förvärva namnet Blomman som förnamn. Göteborgs domkapitel fastställde det överklagade beslutet. I kammarrätten förelåg yttranden, i vilka PRV och Svenska

språknämnden gjorde olika bedömningar vad gällde frågan om namnet kunde antas leda till obehag för bäraren. Enligt kammarrätten saknades tillräckligt fog för att anta att namnet kunde leda till obehag för bäraren. Inte heller från språklig eller annan synpunkt fann kammarrätten att förnamnet Blomman var uppenbart olämpligt och undanröjde därför avslagsbesluten.

*Kammarrätten i Stockholm 1989-03-06, dom i mål nr 6788-1987
Pixie (+)*

Pastorsämberet i Österåkers församling avslog anmälan från föräldrar om att deras dotter skulle förvärva namnet Pixie som förnamn. Stockholms domkapitel lämnade överklagandet utan bifall med motiveringen att namnet möjligtvis kunde betraktas som smeknamn men att det var helt främmande för svensk namntradition och att det därför inte var lämpligt som förnamn. Kammarrätten gjorde en annan bedömning och fann att det förhållandet att namnet var främmande för svensk namntradition inte innebar att namnet inte var lämpligt som förnamn. Då Pixie inte heller i övrigt kunde anses som uppenbart olämpligt som förnamn biföll kammarrätten överklagandet.

*Kammarrätten i Göteborg 1989-04-17, dom i mål nr 724-1989
Simon-Klippan (-)*

Genom anmälan till pastorsämberet i Masthuggets församling begärde en förälder att hennes son skulle ges förnamnen Simon-Klippan Yoshi Sirrocco Sebastian med Simon som tilltalsnamn. Pastorsämberet avslog begäran såvitt avsåg namnet Klippan, som dels ansågs oförenligt med svensk förnamnstradition och dels antogs kunna leda till obehag för bäraren. Domkapitlet i Göteborg instämde i bedömningen samt tillade att i den mån namnet Petrus, som betyder klippa, föresvävat anmälaren, pastorsämberet rimligen inte skulle ha några invändningar mot det namnet. I kammarrätten åberopade anmälaren att den för kort tid sedan hade godkänt Blomman som förnamn (se ovan), men domstolen förklarade sig dela domkapitlets bedömning och ändrade inte beslutet.

*Kammarrätten i Sundsvall 1989-09-21, dom i mål nr 138-1988
Liljan (+)*

Pastorsämbetet i Selångers församling avslog en mans anmälan om att få ändra sina befintliga förnamn Per Åke till Åke Liljan. Domkapitlet i Härnösand avslog anmälarens klagomål under anförande att namnet Liljan över huvud taget inte associerade till ett mansnamn. Kammarrätten fann att namnet inte kunde anses uppenbarligen olämpligt som förnamn på en man och upphävde myndigheternas beslut.

*Kammarrätten i Stockholm 1989-10-09, dom i mål nr 2041-1989
Varsanyi (+)*

Pastorsämbetet i Hedvig Eleonora församling avslog anmälan från en person om att lägga till Varsanyi som ytterligare förnamn. Stockholms domkapitel lämnade överklagandet utan bifall och anförde som skäl att det framkommit att namnet bars av anmälarens make som mellannamn, att makens mor burit det som efternamn och att namnet var ett efternamn i Ungern. Kammarrätten fann emellertid att namnet saknade efternamnskaraktär i Sverige och att namnet inte heller av annan anledning var uppenbart olämpligt som förnamn.

*Kammarrätten i Stockholm 1989-11-14, dom i mål nr 1919-1989
Halberstadt (-)*

Pastorsämbetet i Oscars församling avslog en persons anmälan om att förvärva namnet Halberstadt som förnamn. Stockholms domkapitel avslog överklagandet och anförde som grund att namnet hade påtaglig efternamnskaraktär. Kammarrätten, som delade domkapitlets bedömning, ändrade inte på det överklagade beslutet.

*Kammarrätten i Göteborg 1989-12-19, dom i mål nr 5770-1989
AnnaCarin (+)*

Pastorsämbetet i Rödeby församling avslog föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva namnet AnnaCarin som förnamn med motiveringen att stavningen av namnet inte var förenlig med

svenska stavningsregler. Lunds domkapitel gjorde samma bedömning. Kammarrätten fann emellertid att det förhållandet att stavningen inte överensstämde med svenskt stavningsskick inte innebar att AnnaCarin uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn. Något hinder mot att godkänna AnnaCarin som förnamn ansågs därför inte föreligga.

*Kammarrätten i Göteborg 1990-01-22, dom i mål nr 6885-1989
Hosianna (-)*

Pastorsämbetet i Lunds Allhelgonaförsamling avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva Hosianna som ett av tre förnamn. Domkapitlet anförde att detta hebreiska ord använt som förnamnet lätt kan leda till obehag för bäraren och avslog överklagandet. Kammarrätten delade domkapitlets bedömning och ändrade inte på det överklagade beslutet.

*Kammarrätten i Göteborg 1990-02-07, dom i mål nr 5750-1989
Morgan (-)*

Pastorsämbetet i Trollhättans församling, Skara domkapitel samt kammarrätten fann alla att det uppenbarligen inte var lämpligt för en kvinna att som förnamn anta mansnamnet Morgan.

*Kammarrätten i Stockholm 1990-04-17, dom i mål nr 1641-1989
Coxe (+)*

Riksskatteverket avslog ansökan från föräldrar om att deras dotter skulle förvärva moderns efternamn som ogift, Coxe, som ett av tre förnamn på den grunden att namnet hade påtaglig efternamnskaraktär. PRV hävdade i yttrande att namnet inte var ägnat att uppfattas som efternamn samt påtalade att domstolpraxis blivit mer liberal när det gällde att godkänna förnamn. Kammarrätten fann hinder ej föreligga mot att godkänna Coxe som förnamn.

Kammarrätten i Göteborg 1990-05-14, dom i mål nr 878-1989 X (-)

Pastorsämbetet i Malmö S:t Johannes församling avslog anmälan från föräldrar om ändring av deras sons förnamn från Filip Eks till Filip X med motiveringen att X är en bokstav och inget förnamn. I överklagande anförde föräldrarna att den önskade ändringen enbart innebar en ändrad stavning för att markera hur namnet Eks ska uttalas. Lunds domkapitel lämnade överklagandet utan bifall. Kammarrätten anförde att det även vid en anmälan om ändring av stavningen av ett förnamn bör ske en prövning om de grundläggande kraven i 34 § namnlagen är uppfyllda. Enligt kammarrättens mening kunde det vidare ifrågasättas om Eks och X uttalas på samma sätt. Även om uttalslikhet skulle anses föreligga fann kammarrätten att användandet av en bokstav som förnamn inte framstod som tillfredsställande från allmän språklig och namnvårdande synpunkt. Kammarrätten avslog sålunda sökandenas besvärstalan.

Kammarrätten i Stockholm 1990-05-29, dom i mål nr 3039-1989 St. John (+)

Riksskatteverket avslog anmälan från föräldrar om att lägga till namnet St. John till deras sons övriga förnamn. Beslutet motiverades med att det inte är lämpligt med förkortningar av typen St. som förnamn. Kammarrätten ändrade beslutet och anförde i sina domskäl följande.

Enligt kopia av barnets irländska födelseattest är dess namn Niklas Andrew St. John (*raderat efternamn*). Kammarrätten finner att starka skäl talar för att barnet, som har anknytning till båda länderna, även i Sverige får bära samma namn. Att namnet St. John, som här måste betraktas som ett enda namn, innehåller en i Sverige inte använd namnförkortning, bör med hänsyn till övriga omständigheter inte föranleda att det inte godkänns.

Kammarrätten i Stockholm 1990-08-27, dom i mål nr 4771-1990 Modesty (+)

Pastorsämbetet i Adolf Fredriks församling avslog anmälan från föräldrar om att deras dotter skulle förvärva namnet Modesty som förnamn. Stockholms domkapitel lämnade överklagandet utan bifall och anförde att ”Modesty, som är namnet på en seriefigur, är

av den karaktären att det kan tänkas leda till obehag för barnet”. Kammarrätten fann däremot att namnet inte av någon anledning kunde anses uppenbart olämpligt som förnamn och undanröjde myndigheternas beslut.

Kammarrätten i Jönköping 1991-01-29, dom i mål nr 3841-1990

Wit'stryder (-)

Pastorsämbetet i Månsarp avslog anmälan från en person om att lägga till Wit'stryder som ytterligare förnamn. Domkapitlet i Växjö ändrade inte beslutet. Kammarrätten fann att namnet (som enligt anmälaren betydde vit kämpe på afrikaans) inte kunde bedömas väcka anstöt och inte heller antas leda till obehag för bäraren. Emellertid menade domstolen att namnet uppenbarligen inte var ägnat såsom förnamn och att det, inte minst på grund av apostrofen, ur språkliga och andra namnvårdande synpunkter inte var tillfredsställande. Wit'stryder befanns därför vara uppenbarligen inte lämpligt som förnamn.

Kammarrätten i Stockholm 1991-02-22, dom i mål nr 369-1991

Jazz-Ture (+)

Pastorsämbetet i Eskilstuna Klosters församling avslog en vuxen persons anmälan om att lägga till Jazz till det redan befintliga förnamnet Ture varigenom förnamnet Jazz-Ture skulle erhållas. Domkapitlet i Strängnäs stift lämnade överklagandet utan bifall. Kammarrätten förklarade emellertid, utan närmare motivering, att hinder ej mötte enligt 34 § namnlagen att godkänna Jazz-Ture som förnamn.

Kammarrätten i Stockholm 1991-05-07, dom i mål nr 7773-1990

Puma (+)

Pastorsämbetet i Enskede församling avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva namnet Puma som förnamn. Domkapitlet lämnade överklagandet utan bifall med motiveringen att namnet kunde komma att leda till obehag för bäraren. I kammarrätten tillstyrkte Riksskatteverket bifall till anförda besvär och framhöll att den praxis som utvecklats vid bedömning av förnamns

lämplighet för barn fick anses vara tämligen liberal. Riksskatteverket kunde inte finna att Puma var mer ägnat att leda till obehag än redan godkända förnamn såsom Twilight, Pixie, Bebben, Fiddeli och Blomman. Kammarrätten fann inte någon grund för att vägra godkännande av förnamnet ifråga.

*Kammarrätten i Stockholm 1991-06-17, dom i mål nr 2654-1991
Månstråle (+)*

Pastorsämbetet i Sundbybergs församling avslog anmälan från föräldrar om att deras dotter skulle förvärva namnet Månstråle som förnamn. Domkapitlet lämnade överklagandet utan bifall med motiveringen att namnet var av den karaktären att det kunde leda till obehag för barnet. Kammarrätten gjorde en annan bedömning och fann, mot bakgrund av Regeringsrättens godkännande av Twilight och Jolin som förnamn, att hinder inte kunde anses föreligga mot att som förnamn godkänna Månstråle.

*Kammarrätten i Stockholm 1991-07-18, dom i mål nr 768-1990
Giesbrecht (+)*

Riksskatteverket avslog föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva moderns efternamn Giesbrecht som ett av tre förnamn. Kammarrätten menade emellertid att namnet Giesbrecht i Sverige saknade påtaglig efternamnskaraktär och ansåg att hinder inte förelåg att godkänna det som förnamn.

*Kammarrätten i Stockholm 1991-07-18, dom i mål nr 5044-1989
Tiger (+)*

Pastorsämbetet i Kungsholms församling avslog en förälders anmälan om att hennes son skulle förvärva namnet Tiger som ett av flera förnamn. Stockholms domkapitel lämnade överklagandet utan bifall med hänvisning till att namnet kunde antas leda till obehag för bäraren. Kammarrätten fann, mot bakgrund av den praxis som utvecklats bl.a. genom domar från Regeringsrätten där som förnamn godkänts Twilight och Jolin, att det inte kunde anses föreligga hinder mot att godkänna Tiger som förnamn.

Kammarrätten i Stockholm 1991-10-04, dom i mål nr 4411-1990
Amundsen (-)

Riksskatteverket godkände inte anmälan från föräldrar om att deras son skulle som ett av tre förnamn förvärva namnet Amundsen, vilket namn var att anse som efternamn. Kammarrätten delade Riksskatteverkets bedömning.

Kammarrätten i Stockholm 1991-10-31, dom i mål nr 2649-1991
Texas (+)

Pastorsämbetet i Råsunda församling avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva namnet Texas som förnamn. Stockholms domkapitel lämnade överklagandet utan bifall med motivering att namnet var av den karaktären att det kunde leda till obehag för barnet och att det som ett geografiskt namn inte heller var lämpligt som förnamn. Kammarrätten fann att namnet Texas inte kunde anses vara uppenbart olämpligt som förnamn och inte heller torde kunna väcka anstöt eller leda till obehag för bäraren. Enligt kammarrätten förelåg därför inte hinder mot att godkänna namnet Texas som förnamn.

Kammarrätten i Stockholm 1991-11-18, dom i mål nr 6850-1990
Solstråle (+)

Pastorsämbetet i Vantörs församling avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva Solstråle som förnamn. Domkapitlet lämnade överklagandet utan bifall och anförde som skäl att namnet uppenbarligen var av den karaktären att det kunde leda till obehag för barnet. Kammarrätten fann med hänvisning till Regeringsrättens praxis att namnet Solstråle inte kunde anses vara uppenbart olämpligt som förnamn och att det inte heller torde väcka anstöt. Inte heller fann kammarrätten anledning att anta att namnet kunde leda till obehag för bäraren. Hinder mot att godkänna Solstråle som förnamn ansågs därför inte föreligga.

Kammarrätten i Stockholm 1991-12-13, dom i mål nr 3285-1990
Proffe (+)

Pastorsämbetet i Sånge församling avslog anmälan från en person om att han och hans son skulle förvärva Proffe som förnamn. Kyrkobokföringsinspektören tillstyrkte bifall till överklagandet. Domkapitlet uttalade att Proffe var ett helt konstruerat namn som inte kunde ses som ett smeknamn utgående från ett redan existerande förnamn. Namnet hade ingen som helst anknytning till svensk förnamnstradition och var enligt domkapitlet av den karaktären att det kunde leda till obehag för den som bär det, i synnerhet när det gäller ett barn. Domkapitlet lämnade därför överklagandet utan bifall. Kammarrätten gjorde en annan bedömning och fann inget hinder mot att godkänna Proffe som förnamn.

Kammarrätten i Stockholm 1992-01-27, dom i mål nr 465-1992
HD (-)

Skattemyndigheten avslog en anmälan om byte av förnamnet Halli till HD. Länsrätten, som inte ändrade beslutet, fann att HD uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn eftersom det var fråga om en bokstavskombination. Kammarrätten delade länsrättens bedömning och ändrade inte på den överklagade domen.

Kammarrätten i Stockholm 1992-05-19, dom i mål nr 8542-1991
Hägerflycht (-)

Pastorsämbetet i Oscars församling avslog anmälan från en person om att få bära Hägerflycht som förnamn. Stockholms domkapitlet ändrade inte beslutet. Kammarrätten, som i likhet med myndigheterna fann att namnet hade påtaglig karaktär av efternamn, lämnade överklagandet utan bifall.

Kammarrätten i Sundsvall 1993-01-26, dom i mål nr 6105-1992 Ikea Nico Santanni Decibel (-)

Sedan föräldrar anmält att deras dotter skulle ges förnamnen Pixie Ikea Nico Santanni Decibel beslöt Skattemyndigheten att inte godkänna de fyra sistnämnda namnen. Länsrätten ändrade inte beslutet. I kammarrätten anförde PRV i yttrande:

Namnen förekommer redan som skyddade firmor, varumärken eller efternamn. Exempelvis finns Decibel AB, Nico AB, Nico som varumärke och IKEA i företag och varumärke. Santani finns som efternamn och hindrar varianter med dubbelstavning av n i slutledet. Nico är dessutom, förmodligen som ett resultat av invandringen i landet, redan namn på minst fem pojkar.

Kammarrätten fann, utan egen motivering, att de anmälda namnen inte var lämpliga som förnamn och avslag klagandenas yrkanden.

Kammarrätten i Göteborg 1993-03-02, dom i mål nr 498-1991 T (-)

Pastorsämbetet i Malmö S:t Pauli avslag anmälan från en förälder om att hans sons förnamn Tommy skulle ändras till T. Domkapitlet i Lunds stift fann med hänvisning till praxis att det önskade namnet uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn och avslag överklagandet. Kammarrätten ändrade inte beslutet.

Kammarrätten i Stockholm 1993-03-05, dom i mål nr 13061-1992 L:son/Lson (-)

Skattemyndigheten avslag föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva L:son alternativt Lson som ett av tre förnamn. Länsrätten, som inte ändrade beslutet, fann att de anmälda förkortningarna i stället för den fullständiga formen av namnet, patronymikonet Larsson, var uppenbart olämpliga som förnamn. Kammarrätten delade länsrättens bedömning och ändrade inte den överklagade domen.

Kammarrätten i Göteborg 1993-10-05, dom i mål nr 7994-1992
Axl (+)

Skattemyndigheten godkände inte föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva förnamnet Axl. Länsrätten ändrade inte beslutet och anförde att "Axl" utgör en bokstavskombination som från språklig synpunkt inte kan anses tillfredsställande som förnamn. I kammarrätten anförde föräldrarna att Axl var ett internationellt välkänt namn, främst genom det amerikanska rockbandet Guns 'n' Roses och dess portalfigur Axl Roses framgångar. Riksskatteverket framhöll i yttrande bl.a. att namnet Åskar hade godkänts i ett fall som påminde om det förevarande samt menade att de invändningar av språklig art som kunde riktas mot namnformen Axl inte var tillräckliga för att underkänna det som förnamn. Svenska språknämnden uttryckte betänkligheter mot namnet eftersom det inte följde normala regler för förhållandet mellan stavning och uttal i svenskan. Enligt nämnden fanns därför en uppenbar risk att namnbäraren i åtskilliga sammanhang i framtiden blev tvungen att bokstavera sitt namn. Kammarrätten instämde i nämndens betänkligheter men ansåg likväl, mot bakgrund av Regeringsrättens uppmjukning av praxis genom bl.a. godkännandet 1987 av Twilight som förnamn, att hinder inte mötte mot att godkänna Axl som förnamn. Målet visades därför åter till Lokala Skattekontoret "för ny och skyndsam behandling". En av kammarrättens ledamöter var skiljaktig och ville inte ändra länsrättens avslagsbeslut.

Kammarrätten i Göteborg 1993-10-06, dom i mål 4295-1992
Björndal (-)

Sedan skattemyndigheten avslagit en persons anmälan om att som förnamn lägga till namnet Björndal anförde personen besvär och gjorde gällande att han hade två bröder som innehade namnet Björndal i förnamn. Länsrätten lämnade besvären utan bifall med hänvisning till att namnet hade påtaglig efternamnskaraktär. Rättens ordförande var skiljaktig och framhöll att klagandens bröder genom äldre bestämmelser förvärvat Björndal som förnamn. Bröderna var de enda som innehade namnet som förnamn medan 130 personer hade det som efternamn med denna stavning. Vid sådant förhållande var det enligt ordföranden inte uppenbart olämpligt att låta även klaganden få bära namnet Björndal som för-

namn. Kammarrätten fann emellertid i likhet med underinstanserna att hinder mot godkännande förelåg med hänsyn till namnets påtagliga efternamnskaraktär.

*Kammarrätten i Stockholm 1993-10-08, dom i mål nr 7160-1993
Kinna (+)*

Skattemyndigheten avslog anmälan från en kvinna som ville lägga till namnet Kinna till sina övriga förnamn. Länsrätten anförde att Kinna är ett svenskt ortsnamn och att det inte finns registrerat som förnamn. Mot bakgrund härav fann länsrätten det anmälda namnet uppenbarligen olämpligt som förnamn. Kammarrätten fann emellertid att det inte fanns tillräckliga skäl för att inte godkänna namnet.

*Kammarrätten i Stockholm 1993-11-26, dom i mål nr 9141-1993
Blomsterblomma (-)*

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva namnet Blomsterblomma som ett av tre förnamn. Länsrätten, som inte ändrade beslutet, anförde att namnet inte torde väcka anstöt och inte heller kunde antas leda till obehag för bäraren. Däremot ansågs namnet vara så främmande för svenskt namnbruk att det likväl uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn. Kammarrätten delade länsrättens bedömning och ändrade inte den överklagade domen.

*Kammarrätten i Stockholm 1993-11-26, dom i mål nr 9355-1993
Snövit (-)*

Skattemyndigheten avslog en förälders anmälan om att hennes dotter skulle förvärva namnet Snövit som ett av flera förnamn. Riksskatteverket avstyrkte bifall till kvinnans besvärstalan och anförde att Snövit som förnamn inte syntes vara förenligt med svensk förnamnstradition och att ett godkännande av detta namn ”skulle innebära att även namnkonstruktioner som Mästerkatten Westerberg och Askungen Svensson måste godkännas”. Länsrätten lämnade överklagandet utan bifall. Enligt länsrätten fanns det en påtaglig risk för att namnet skulle leda till obehag för dottern,

eftersom det av naturliga skäl var förknippat med sagan om Snövit och inte tillhörde svensk förnamnstradition. Två nämndemän anmälde skiljaktig mening. Kammarrätten fann i likhet med länsrätten att namnet var ett sådant namn som kunde antas leda till obehag för den som skulle bära det och lämnade därför överklagandet utan bifall.

*Kammarrätten i Stockholm 1993-11-30, dom i mål nr 6292-1993
La Wida Maria (-)*

Skattemyndigheten avslog en persons anmälan om att få ändra förnamn till La Wida Maria. Länsrätten, som inte ändrade beslutet, anförde att förnamnet La inte var förenligt med svenskt namnbruk, och fann, mot denna bakgrund och då La dels kunde återfinnas som del av svenskt och utländskt efternamn och dels snarast framstod som en bestämd artikel, att namnet uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn. Kammarrätten delade länsrättens bedömning och ändrade inte på den överklagade domen.

*Kammarrätten i Göteborg 1993-12-17, dom i mål nr 6007-1993
Lakrits (-)*

Skattemyndigheten avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva Lakrits som ett av två förnamn. Länsrätten, som inte ändrade beslutet, fann med följande motivering att Lakrits kunde leda till obehag för bäraren:

Med lakrits avses vanligtvis torkad saft från roten av lakritsväxten, vilken används som sötsak, krydda och medicin. Med hänsyn till de associationer som 'lakrits' härigenom kan medföra får det antas att namnet Lakrits kan leda till obehag för bäraren.

I kammarrätten förelåg yttranden från Riksskatteverket och PRV. Riksskatteverket fann med hänvisning till den liberalare praxis som utvecklats på området att namnet borde godtas. PRV framhöll i sitt yttrande att lakrits "betecknar något som är kemiskt och har viss effekt samt brukar inmundigas" och att ord med sådan betydelse inte är särskilt användbara och därför knappast förekommande som personnamn. PRV utgick från att namnet Lakrits skulle leda till obehag för bäraren i varje fall under uppväxtåren. På grund av sin betydelse var Lakrits därför uppenbarligen inte lämpligt som

personnamn. Kammarrätten instämde i de betänkligheter som PRV gett uttryck för och fann att hinder förelåg för att godkänna Lakrits som förnamn.

Kammarrätten i Göteborg 1994-03-23, dom i mål nr 8432-1993
Te (+)

Skattemyndigheten avslog anmälan från en person om att ett av dennes befintliga förnamn, Tommy, skulle bytas ut mot Te. Länsrätten, som inte ändrade beslutet, ansåg att Te med hänsyn till allmänt språkbruk inte var lämpligt som förnamn. I kammarrätten avrådde Riksskatteverket från godkännande av namnet och påvisade likheten med det några månader tidigare avgjorda mål där kammarrätten nekat godkännande av namnet Lakrits. PRV ansåg däremot att Te borde godkännas som förnamn, bl.a. mot bakgrund av att såväl T som Te redan fanns registrerade som förnamn. Kammarrätten kom till samma slutsats och återförvisade, med ändring av länsrättens dom, målet till skattemyndigheten för ny behandling.

Kammarrätten i Stockholm 1994-03-31, dom i mål nr 2029-1994
Moreira (-)

Skattemyndigheten avslog anmälan från en man om att som ytterligare förnamn lägga till namnet Moreira, som var anmälares hustrus mellannamn och efternamn som ogift. Länsrätten fann ”i likhet med skattemyndigheten att namnet Moreira är uppenbart olämpligt som förnamn, eftersom [raderat] hustru har Moreira som mellannamn samt att det var hennes efternamn som ogift”. Kammarrätten ändrade inte länsrättens dom.

Kammarrätten i Stockholm 1994 -05-30, dom i mål 4315-1994
Beck (+)

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva namnet Beck som ett av tre förnamn. Länsrätten ändrade inte beslutet och anförde som skäl att namnet Beck var av efternamnskaraktär och därför uppenbarligen inte lämpligt som förnamn; den omständigheten att släktingar till barnet hade Beck som förnamn eller att barnet eventuellt hade anknytning till Dan-

mark medförde inte annan bedömning. Två nämndemän anmälde skiljaktig mening. Kammarrätten konstaterade att namnet Beck med den alternativa stavningen Bäck förekom tämligen ofta som efternamn i landet. Emellertid kunde det inte anses att namnet Beck var av påtaglig efternamnstyp. Då namnet inte heller av annan anledning var uppenbart olämpligt som förnamn förelåg enligt kammarrätten inte hinder mot dess godkännande.

*Kammarrätten i Stockholm 1994-08-11, dom i mål nr 7525-1994
Filur (-)*

Skattemyndigheten avslog en förälders anmälan om att hennes son skulle förvärva Filur som ett av flera förnamn, med motivering att namnet skulle kunna medföra obehag för barnet. Länsrätten och kammarrätten gjorde samma bedömning.

*Kammarrätten i Stockholm 1994-08-25, dom i mål nr 3716-1994
Main Frame Rackartuss (-)*

Skattemyndigheten avslog anmälan från en man om att förvärva namnen Main Frame Rackartuss. Länsrätten, som inte ändrade beslutet, anförde att Main Frame är namn som inte är förenliga med svenskt namnbruk samt att dessa namn och även Rackartuss uppenbarligen inte var lämpliga som förnamn. Kammarrätten delade länsrättens bedömning och ändrade inte den överklagade domen.

*Kammarrätten i Stockholm 1994-08-30, dom i mål nr 5074-1994
Summercloud (+)*

Skattemyndigheten avslog anmälan från en förälder om att dennes dotter skulle förvärva namnet Summercloud som ett av flera förnamn. Länsrätten avslog överklagandet och angav som skäl att namnet var att anse som så främmande för svenskt namnbruk att det uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn. Kammarrätten gjorde en annan bedömning och anförde att den omständigheten att Summercloud är ett engelskt ord inte innebär att namnet uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn. Med en referens till Regeringsrättens godkännande 1987 av Twilight som förnamn fann

kammarrätten att namnet Summercloud inte heller i övrigt kunde anses vara uppenbarligen olämpligt som förnamn.

Kammarrätten i Stockholm 1994-11-24, dom i mål nr 7988-1994
G (-)

Skattemyndigheten avslog med hänvisning till ”fast praxis” föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva G som förnamn jämte annat namn (Anton G). Familjen var bosatt i USA men sonen var även svensk medborgare. Länsrätten, i vilken föräldrarna upplyste att namnen i sonens amerikanska födelseattest och i hans amerikanska pass var angivna till Anton G, ändrade inte beslutet. Kammarrätten fann i likhet med länsrätten att G uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn och lämnade överklagandet utan bifall.

Kammarrätten i Göteborg 1994-12-15, dom i mål nr 3688-1993
Skylar (+)

Skattemyndigheten avslog anmälan från en kvinna om att förvärva namnet Skylar (då i formen Zkyler) som förnamn. Länsrätten lämnade överklagandet utan bifall. Kammarrätten, i vilken det upplyste att namnet var ett förekommande kvinnligt förnamn i Förenta Staterna, gjorde en annan bedömning och uttalade att det förhållandet att Skylar är ett engelskt namn som kan vålla osäkerhet i fråga om uttalet inte innebär att namnet uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn. Då namnet inte heller kunde anses ha påtaglig efternamnskaraktär befanns hinder inte föreligga mot att godkänna Skylar som förnamn.

Kammarrätten i Göteborg 1994-12-16, dom i mål nr 4431-1993
Sinclair (+)

Skattemyndigheten avslog anmälan från föräldrar om att lägga till namnet Sinclair som ytterligare förnamn för deras dotter. Länsrätten lämnade överklagandet utan bifall och anförde som skäl att namnet hade en påtaglig efternamnsliknande karaktär. Beträffande det förhållandet att barnet år 1992 döpts till Natalie Sinclair i Svenska kyrkan anmärkte länsrätten att namnarenden sedan den 1

juli 1991 prövades av skattemyndigheten och att det namn barnet fått genom dopet därför inte var bindande i fråga om godkännande av namnen som förnamn. Kammarrätten ändrade länsrätten dom och anförde i sina domskäl följande:

Namnet Sinclair förekommer i Sverige samt i Skottland och andra anglosaxiska länder som såväl förnamn som efternamn. Som förnamn är det bl.a. i Skottland både manligt och kvinnligt men i Sverige såvitt känt endast manligt. Namnet kan sålunda inte anses vara av påtaglig efternamnstyp och är inte heller av någon annan anledning uppenbart olämpligt som förnamn. Denna bedömning vinner stöd av att namnet av svenska kyrkan har godtagits som ett av Natalies dopnamn.

*Kammarrätten i Göteborg 1995-01-05, dom i mål nr 8247-1994
De La Rose (+)*

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva namnet De La Rose som förnamn. Länsrätten, som inte ändrade beslutet, anförde att namnet var av påtaglig efternamnstyp och därmed uppenbart olämpligt som förnamn. Kammarrätten gjorde en annan bedömning och fann att namnet visserligen hade viss efternamnskaraktär men inte så påtaglig att hinder mot att godkänna det som förnamn förelåg. Rättens ordförande anmälde skiljaktig mening.

*Kammarrätten i Stockholm 1995-01-30, dom i mål nr 11267-1994
Rainey (-)*

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva Rainey som ett av flera förnamn med motiveringen att namnet var olämpligt som förnamn eftersom pojken mor bar det som efternamn. Föräldrarna hade anfört att sonen hade många amerikanska släktingar och att anmälan var i enlighet med amerikansk namntradition. Länsrätten lämnade överklagandet utan bifall. Kammarrätten ändrade inte länsrättens dom.

*Kammarrätten i Stockholm 1995-02-20, dom i mål nr 12065-1994 y
Therese (-)*

Skattemyndigheten avslag föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva y som ett av flera förnamn. I överklagande förklarade föräldrarna att bokstaven y inte var ett namn utan en förstavelse till namnet Therese samt att fadern hade spanska släktingar som hette ”y Therese”. Länsrätten anförde följande:

Bokstaven ’y’ är på spanska ett bindeord med betydelsen ’och’. Med hänsyn härtill och till att namnkombinationen strider mot svenskt namnskick finner länsrätten att både namnet ’y’ och namn-kombinationen ’y Therese’ uppenbarligen inte är lämpliga som förnamn.

Kammarrätten gjorde inte annan bedömning och än länsrätten och avslag överklagandet.

*Kammarrätten i Stockholm 1995-05-17, dom i mål nr 3138-1995
Mayday (-)*

Skattemyndigheten avslag anmälan från en kvinna som önskade ändra sitt förnamn till Mayday Sarah. Länsrätten fann i likhet med skattemyndigheten att det uppenbarligen inte var lämpligt med en radiotelefonisk nödsignal som förnamn och lämnade överklagandet utan bifall. Kammarrätten gjorde samma bedömning och ändrade inte den överklagade domen.

*Kammarrätten i Stockholm 1995-06-14, dom i mål nr 3040-1995
Beatriz del Carmen (+)*

Skattemyndigheten avslag föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva förnamnen Beatriz del Carmen, såvitt avsåg namnet ”del”. Länsrätten delade skattemyndighetens uppfattning att namnet ”del” uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn. Två nämndemän anmälde skiljaktig mening. I kammarrätten tillstyrkte Riksskatteverket i yttrande bifall till föräldrarnas överklagande och anförde:

Vid tillämpning av 34 § namnlagen - - - måste hänsyn tas till att förnamn från olika främmande kulturer har förts in till Sverige genom den stora invandringen. Inte minst bör detta gälla när det anmälda namnet kommer från en kultur där den som skall bära namnet har sitt

ursprung. Beatriz del Carmen är ett förnamn bestående av flera delar där partikeln ”del” förbinder epitetet Carmen med huvudnamnet Beatriz. Flerledade förnamn av denna typ är vanliga i den spanskspråkiga kultur där familjen i detta mål har sitt ursprung. Sådana namn torde också efter den stora invandringen från bl.a. Latinamerika bäras av ett flertal personer bosatta i Sverige. På grund av detta och då namnet inte i övrigt kan anses strida mot 34 § namnlagen bör anmälan godtas.

Kammarrätten fann i likhet med vad Riksskatteverket anfört att det inte förelåg hinder mot att godkänna Beatriz del Carmen som förnamn.

Kammarrätten i Stockholm 1995-09-13, dom i mål nr 3803-1995
Yskander (+)

Skattemyndigheten avslog anmälan från en förälder om att hennes dotter skulle förvärva namnet Yskander som förnamn. Som skäl angavs att namnet hade påtaglig efternamnskaraktär. Länsrätten lämnade överklagandet utan bifall. Kammarrätten fann att även om namnet förde tankarna till ett efternamn var namnet inte uppenbart olämpligt som förnamn. Hinder mot att godkänna Yskander som förnamn förelåg därför inte.

Kammarrätten i Göteborg 1995-10-23, dom i mål nr 6613-1995
Höst (-)

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva namnet Höst som förnamn. I länsrätten avstyrkte Riksskatteverket i yttrande bifall till överklagandet och anförde bl.a. att namnet Höst med olika stavningsvarianter bars som efternamn av drygt hundra personer folkbokförda i Sverige. Länsrätten fann med hänsyn till vad som framkommit i yttrandet att namnet fick anses vara av påtaglig efternamnstyp och därmed uppenbart olämpligt som efternamn. En nämndeman anmälde skiljaktig mening. Kammarrätten instämde i länsrätten bedömning och ändrade inte den överklagade domen.

*Kammarrätten i Jönköping 1995-10-27, dom i mål nr 4039-1995
Skjellerup (+)*

Skattemyndigheten avslag anmälan från föräldrar om att deras dotter skulle förvärva namnet Skjellerup som ett av flera förnamn. Beslutet motiverades med att det föreslagna förnamnet hade efternamnskaraktär. Länsrätten lämnade överklagandet utan bifall. En nämndeman var skiljaktig och ansåg att barnet borde få Skjellerup som förnamn, särskilt som barnets syskon redan bar namnet som förnamn. Kammarrätten gjorde en annan bedömning än länsrätten och framhöll att även om namnet hade en viss efternamnskaraktär kunde det inte anses vara av en ”påtaglig svensk efternamnstyp”. Hinder förelåg därför inte mot att godkänna namnet som förnamn. Kammarrättens ordförande anmälde sig skiljaktig.

*Kammarrätten i Stockholm 1996-03-28, dom i mål nr 9580-1995
Hoffman (+)*

Skattemyndigheten avslag anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva namnet Hoffman som ett av två förnamn. Länsrätten ändrade inte på det överklagade beslutet och anförde som skäl att namnet ostridigt var av efternamnskaraktär. I kammarrätten avstyrkte Riksskatteverket bifall till överklagandet medan PRV tillstyrkte under anförande, jämte annat, att det i Sverige fanns 546 olika förnamn med slutleden -man. Kammarrätten uttalade att det förhållandet att Hoffman närmast har karaktären av efternamn i Sverige inte innebär att namnet uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn. Då namnet ej heller i övrigt kunde anses uppenbarligen olämpligt som förnamn, bifölls föräldrarnas överklagande.

*Kammarrätten i Stockholm 1996-05-21, dom i mål nr 340-1996
Jalkeus (+)*

Skattemyndigheten avslag föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva moderns mellannamn Jalkeus som ett av flera förnamn. Föräldrarna var bosatta i USA och fadern var amerikansk medborgare medan modern var svensk medborgare. Dottern hade dubbelt medborgarskap och namnet var registrerat som förnamn i amerikanska register. Länsrätten uttalade att den starka inter-

nationella anknytning som förelåg i förevarande fall inte borde få avgörande betydelse vid prövning av frågan om namnets lämplighet enligt 34 § namnlagen. Med hänsyn härtill och då namn av efternamnskaraktär inte bör godkännas som förnamn avslag länsrätten överklagandet. Kammarrätten fäste vikt vid att dottern också var amerikansk medborgare och hade hemvist i USA samt vid intresset av att hon fick samma namn i de båda länderna där hon var medborgare. Vidare framhölls den omständigheten att namnet hade godkänts som förnamn för hennes äldre syster. Vid en samlad bedömning fann kammarrätten att namnet, trots dess efternamnskaraktär, i detta fall inte kunde anses vara uppenbart olämpligt som förnamn. Hinder mot att godkänna namnet förelåg därför inte.

*Kammarrätten i Stockholm 1996-05-21, dom i mål nr 10091-1995
Rickman (+)*

Skattemyndigheten avslag en persons anmälan om tillägg av förnamnet Rickman med hänvisning till att namnet var av efternamnskaraktär. I sitt överklagande redogjorde anmälaren för hur namnet hade förekommit som förnamn i hans släkt samt ingav en släktkrönika. Länsrätten gjorde emellertid samma bedömning som skattemyndigheten. Kammarrätten menade däremot att namnet Rickman, även om det för tankarna till ett efternamn, inte var uppenbart olämpligt som förnamn. Hinder mot godkännande förelåg därför inte.

*Kammarrätten i Stockholm 1996-05-21, dom i mål nr 873-1996
Stilhoff (+)*

Skattemyndigheten avslag anmälan från en person om att lägga till namnet Stilhoff till sina övriga förnamn, med motivering att namnet hade påtaglig efternamnskaraktär. Även i detta fall åberopade anmälaren att nära släktingar bar namnet som förnamn, men länsrätten lämnade överklagandet utan bifall. Kammarrätten upphävde länsrättens dom med samma motivering som i det samma dag avgjorda fallet Rickman.

*Kammarrätten i Göteborg 1996-06-25, dom i mål 2502-1996**Höije (-)*

Skattemyndigheten avslog en kvinnas anmälan om att lägga till namnet Höije som förnamn. Länsrätten avslog överklagandet och kammarrätten gjorde ingen ändring häri. I alla tre instanserna motiverades avgörandet med att Höije hade påtaglig efternamnskaraktär. Två nämndemän i länsrätten var skiljaktiga och fann att namnet inte kunde anses ha påtaglig efternamnskaraktär.

*Kammarrätten i Jönköping 1996-08-23, dom i mål nr 1560-1996**Silfverstråhle (-)*

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva namnet Silfverstråhle som förnamn, med hänvisning till namnets efternamnskaraktär. Föräldrarna invände att namnet Silfverstråhle inte burits som efternamn på hundratals år, om ens någonsin. Länsrätten anförde i dom följande:

Regeringsrätten har godkänt namnet Solstråhle som efternamn. Genom dom av kammarrätten i Stockholm har därefter som förnamn godkänts Solstråle och Månstråle. Delen Silver- i Silfverstråhle ger en påtaglig efternamnskaraktär och namnet är i sin helhet betydligt mer efternamnslikt än både Solstråle och Månstråle. En bidragande orsak till detta synsätt är förekomsten av de namn som just börjar på Silver- t ex Silverskjöld, Silverstam, Silversten, Silfverhielm etc. Utredningen i målet visar vidare att Patent- och registreringsverket har godkänt Silverstråle som efternamn. Mot bakgrund härav finner länsrätten att Silfverstråhle uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn.

Kammarrätten fastställde länsrättens dom.

*Kammarrätten i Stockholm 1996-09-16, dom i mål nr 1986-1996**Jison (+)*

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva Jison (med franskt uttal) som ett av tre förnamn, varvid myndigheten anförde bl.a.:

Enligt svensk namnsed tolkas Jison som en förkortning av ett patronymikon vilket enligt svensk namnlag inte kan godtas. Att ett förnamn skall uttalas på ett visst sätt är ingen motivering för att det skall

antecknas i folkbokföringen. På svenska uttalas namnet på ett visst sätt, på franska, tyska eller engelska på ett annat sätt.

Länsrätten bedömde att namnet var av påtaglig efternamnskaraktär och avslog överklagandet. Kammarrätten fann emellertid, utan närmare motivering, att namnet inte kunde anses vara av påtaglig efternamnstyp, i följd varav hinder mot att godkänna Jison som förnamn inte förelåg.

*Kammarrätten i Jönköping 1996-10-07, dom i mål nr 330-1996
Borregaard (-)*

Fallet hörde till den återkommande måltyp där ett danskt för- eller mellannamn ifrågasätts som förnamn i Sverige på grund av namnets efternamnskaraktär. Skattemyndigheten avslog i förevarande fall föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva Borregaard som förnamn. Länsrätten hänvisade till kammarrättens i Göteborg dom 1993 i fallet Björndal och avslog överklagandet med motivering att namnet Borregard hade påtaglig efternamnskaraktär. Kammarrätten fastställde länsrättens dom.

*Kammarrätten i Göteborg 1997-04-24, dom i mål nr 3191-1996
Kaninen (-)*

Skattemyndigheten avslog en persons anmälan om att som förnamn lägga till Kaninen till sitt befintliga men enligt anmälaren ej brukade förnamn Björn. Länsrätten lämnade i dom överklagandet utan bifall och anförde:

Redan den bestämda formen utgör ett starkt argument mot namnet [Kaninen]. Bestämd form på förnamn är synnerligen ovanligt, men är däremot vanligt bland öknamn. Namnet måste emellertid även i övrigt anses vara ett sådant namn som uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn.

Kammarrätten instämde i länsrättens bedömning och ändrade inte den överklagade domen.

*Kammarrätten i Jönköping 1997-05-26, dom i mål nr 1167-1997
Hauberg (-)*

Skattemyndigheten avslag en anmälan från föräldrar om att deras dotter, som i likhet med modern var dansk medborgare, skulle förvärva Hauberg som förnamn jämte det på samma gång anmälda förnamnet Emma. Länsrätten fann att namnet hade påtaglig efternamnskaraktär och ansåg det inte visat att namnet kunde bäras i Danmark. Hauberg kunde därför inte godkännas som förnamn för dottern. Två nämndemän var skiljaktiga och ansåg att namnet borde godkännas som förnamn. Kammarrätten fann inte skäl att ändra länsrättens dom.

*Kammarrätten i Stockholm 1997-05-26, dom i mål nr 9134-1996
Krok (+)*

Skattemyndigheten avslag en anmälan från Nils Mogensen om att förvärva förnamnet Krok, som denne enligt egen uppgift hade kallats allt sedan födelsen. Länsrätten lämnade överklagandet utan bifall med hänvisning till namnets efternamnsliknande karaktär. Skattemyndigheten vidhöll i kammarrätten sin uppfattning att Krok var olämpligt som förnamn. Riksskatteverket tillstyrkte däremot bifall samt anförde:

Den utbredda användningen av Krok som efternamn får i och för sig anses ha givit det en prägel av efternamn. Till sin form och karaktär kan emellertid namnet Krok i sig inte anses ha en påtaglig efternamnskaraktär.

Också kammarrätten ansåg att namnet hade en viss efternamnskaraktär men att det inte kunde anses vara av påtaglig efternamnstyp. Något hinder mot att godkänna namnet som förnamn förelåg därför inte.

*Kammarrätten i Stockholm 1997-06-02, dom i mål nr 2845-1997
Ernedotter (-)*

Skattemyndigheten avslag föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva förnamnet Ernedotter jämte ytterligare tre förnamn. Föräldrarna uppgav oemotsagt att skattemyndigheten tidigare hade godtagit att en äldre syster förvärvat förnamnet

Ernedotter. Länsrätten anförde i dom: ”I förevarande fall bär fadern bl.a. förnamnet Ernesto. Det anmälda namnet Ernedotter är inte att anse som ett patronymikon eftersom det inte bildats av faderns fullständiga namn. Det anmälda namnet Ernedotter kan därför inte förvävas av [den yngre dottern].” Kammarrätten gjorde motsvarande bedömning och kom alltså fram till att undantagsregeln beträffande patronymikon inte var tillämplig. Eftersom namnet fick anses vara av efternamnstyp avslogs därför överklagandet.

*Kammarrätten i Stockholm 1998-01-27, dom i mål nr 8971-1997
Hansen (-)*

Skattemyndigheten avslog anmälan från föräldrar om att till deras sons befintliga förnamn få lägga namnet Hansen. Länsrätten biföll inte överklagandet och anförde som skäl att namnet var av påtaglig efternamnskaraktär och därför inte lämpligt som förnamn. Kammarrätten gjorde samma bedömning och ändrade inte den överklagade domen.

*Kammarrätten i Stockholm 1998-01-27, dom i mål nr 9301-1997
J:son (-)*

Skattemyndigheten avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva namnet J:son som förnamn jämte annat förnamn. Länsrätten fann att förkortningen J:son, i stället för den fullständiga patronymikonformen av namnet, var uppenbart olämplig som förnamn. Länsrätten påtalade att kammarrätterna tidigare ställt sig avvisande till förnamn som G:son, L:son och T:son och anförde att det saknades anledning att frångå praxis. Det förhållandet att J:son redan hade godkänts för en bror till barnet för- anledde ingen annan bedömning. Kammarrätten gjorde samma bedömning som länsrätten och ändrade inte på den överklagade domen.

Kammarrätten i Jönköping 1998-02-02, dom i mål nr 4836-1997
Tequila (-)

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva namnet Tequila som förnamn. Länsrätten, som ”inhämtat att Tequila är en spritsort med stor försäljning i Sverige”, fann att namnet kunde antas leda till obehag för bäraren och därför uppenbarligen var olämpligt som förnamn. En nämndeman anmälde skiljaktig mening. Kammarrätten delade länsrättens bedömning.

Kammarrätten i Stockholm 1998-04-27, dom i mål nr 2501-1998
Gunvor (-)

Skattemyndigheten, länsrätten och kammarrätten var eniga om att en ansökan av en man att till sitt befintliga förnamn Gunnar lägga kvinnonamnet Gunvor inte kunde godtagas, eftersom namnet uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn för en man.

Kammarrätten i Göteborg 1998-09-09, dom i mål nr 3471-1998
Lucia (-)

Skattemyndigheten, länsrätten och kammarrätten var eniga om att en ansökan av en man att till sina befintliga förnamn lägga namnet Lucia inte kunde godtagas, eftersom Lucia var ett utpräglat kvinnonamn och uppenbarligen inte lämpligt som förnamn för en man.

Kammarrätten i Göteborg 1999-09-07, dom i mål nr 6406-1998
Simon (-)

Skattemyndigheten avslog en anmälan från Wieslawa Simonovics om att som ytterligare förnamn anta namnet Simon, med motivering att namnet hade en tydlig maskulin karaktär. I länsrätten uppgav anmälaren att syftet med namntillägget var att hennes son senare skulle kunna anta efternamnet Simonsson. Länsrätten bedömde att namnet Simon inte hade en så uttalad maskulin prägel att det uppenbarligen inte kunde godkännas för en kvinna och biföll överklagandet. En nämndeman var skiljaktig och instämde i

skattemyndighetens bedömning. Sedan skattemyndigheten överklagat förklarade kammarrätten att namnet Simon inte kan anses vara ett kvinnligt förnamn. Mot bakgrund härav och med hänsyn till namnets maskulina prägel befanns namnet Simon uppenbarligen inte vara lämpligt som förnamn för en kvinna. Kammarrätten undanröjde således länsrättens dom och fastställde skattemyndighetens avslagsbeslut.

Kammarrätten i Göteborg 2000-02-10, dom i mål nr 5657-1999

G (-)

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva G som förnamn jämte annat namn (Alexander G). Enligt föräldrarna anslöt ansökan till en tradition inom familjen som de var angelägna om att upprätthålla. Länsrätten biföll deras överklagande. Rättens ordförande var skiljaktig och ansåg att en bokstav inte kan utgöra ett förnamn. I kammarrätten framhöll Institutet för språk och folkminnen att initialer lika lite som sifferangivelser och prefix var lämpliga som förnamn och att det i den nordiska namntraditionen inte var etablerat att bilda ett förnamn av en enda bokstav. Kammarrätten anförde:

Mot bokstaven G som förnamn kan riktas invändningar av främst språkliga och namnvärdande skäl. Bokstaven G är inte något namn. Dessutom torde i allmänhet en ensam bokstav uppfattas som förkortning av ett förnamn som börjar med den aktuella bokstaven. En sådan uppfattning torde, med undantag för vissa i litteraturen förekommande exempel, även vara internationellt vedertagen. Mot denna bakgrund och med hänsyn till den fasta och entydiga praxis som utvecklats i fråga om en ensam bokstav som förnamn kan kammarrätten inte finna annat än att bokstaven G uppenbarligen inte är lämplig som förnamn.

Kammarrätten i Sundsvall 2000-09-20, dom i mål nr 989-2000

Mig (+)

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om utbyte av deras sons tredje förnamn Oliver till förnamnet Mig. Länsrätten fann, såsom skattemyndigheten hade gjort, att förnamnet Mig fick anses vara olämpligt med hänsyn bl.a. till att det är ett pronomen. Kammarrätten ändrade länsrättens dom samt anförde:

Enligt förnamnsboken (Sture Allén och Staffan Wohlin: Norstedts, tredje upplagan, 1995) förekommer t.ex. namnen De, Du, Han, Hon, Min, Mina och Vi som förnamn. Pronomen förekommer således som förnamn för både män och kvinnor om än i mindre utsträckning. – Förutom som pronomen kan 'Mig' enligt kammarrättens mening eventuellt förknippas med ryska jaktflygplan med beteckningen MiG.

Det sökta namnet var inte av efternamnskaraktär och det befanns inte heller av någon annan anledning vara uppenbart olämpligt som förnamn. Kammarrätten förklarade därför att klagandenas begäran skulle bifallas.

*Kammarrätten i Göteborg 2001-10-15, dom i mål nr 2053-2001
Malin (-)*

Skattemyndigheten avslog anmälan från en man om tillägg av namnet Malin som förnamn till sitt befintliga förnamn Kent. I länsrätten upplystes att anmälaren var transsexuell och att han redan kallades för Malin av många. I avvikelse mot då rådande praxis kom länsrätten fram till att hinder inte mötte mot att klaganden förvärvade kvinnonamnet Malin. Sedan Riksskatteverket överklagat upphävde kammarrätten länsrättens dom, med motivering att namnet Malin uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn på en man.

*Kammarrätten i Jönköping 2002-01-11, dom i mål nr 2630-2001
Guthrie (+)*

Skattemyndigheten avslog en persons anmälan om att få ändra ett av sina förnamn till Guthrie, ett namn som han tidigare hade burit som efternamn. I länsrätten anförde sökanden att han genom namnbytet skulle få namngemenskap med sina barn. Han påvisade också exempel på icke "naturliga" förnamn som dock godkänts som sådana: Jackson, Noa Månfarare och Zero. Länsrätten delade emellertid skattemyndighetens bedömning. En nämndeman var skiljaktig och menade att klaganden hade rätt att förvärva förnamnet Guthrie. Kammarrätten kom till samma slutsats som den skiljaktige nämndemannen och fann, mot bakgrund av att namnet hade viss men inte påtaglig efternamnskaraktär samt även förekom

som förnamn i Sverige, att hinder mot att godkänna namnet som förnamn inte förelåg.

*Kammarrätten i Göteborg 2002-04-26, dom i mål nr 5167-2001
Nordahl (+)*

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva det i Norge vanliga förnamnet Nordahl som ett av tre förnamn, med motivering att namnet hade en påtaglig efternamnskaraktär. Länsrätten gjorde samma bedömning och avslog överklagandet. Kammarrätten konstaterade emellertid att Nordahl användes som förnamn även i Sverige och därför inte kunde anses ha en så påtaglig efternamnskaraktär att det utgjorde hinder mot att godkänna namnet som förnamn.

*Kammarrätten i Jönköping 2003-04-10, dom i mål nr 810-03
Allan (-)*

Skattemyndigheten avslog anmälan från en kvinna om att lägga till namnet Allan till sina övriga förnamn. Länsrätten konstaterade att Allan enligt svensk namntradition är ett manligt förnamn som inte nyttjas av kvinnor och bedömde det därför som uppenbarligen olämpligt som förnamn för en kvinna. Kammarrätten fastställde, efter meddelat prövningstillstånd, länsrättens dom.

*Kammarrätten i Stockholm 2003-06-27, dom i mål nr 6220-2001
Elba (+)*

Skattemyndigheten avslog i Storbritannien bosatta föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva namnet Elba som förnamn. Länsrätten gjorde ingen annan bedömning och anförde att namnet fick anses ha en påtagligt kvinnlig karaktär och därmed uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn på en man. Kammarrätten fann däremot att förnamnet Elba visserligen till sin karaktär förknippas med ett kvinnligt förnamn men att det inte var så vanligt förekommande att det kunde anses vara ett kvinnonamn enligt svensk namntradition. Kammarrätten vägde även in att sonen redan erhållit förnamnet Elba i England och att det fanns ett allmänt intresse av att han erhöll samma namn i de båda länderna. Vid

en sammantagen bedömning fann kammarrätten att föräldrarnas anmälan om förnamnet Elba skulle godkännas.

Kammarrätten i Stockholm 2004-09-16, dom i mål nr 2723-04 J (-)

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva J som ett av flera förnamn. Syftet med anmälan var enligt föräldrarna att upprätthålla en långvarig haitisk familjetradition. Länsrätten fann emellertid, i likhet med skattemyndigheten, att bokstaven J inte kunde uppfattas som ett förnamn och att det önskade namnet enligt svenskt språkbruk uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn. Kammarrätten fann inte anledning till annan bedömning och avslog överklagandet.

*Kammarrätten i Göteborg 2004-07-05, dom i mål nr 994-04
Krosnes (+)*

Skattemyndigheten avslog föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva det ursprungligen norska efternamnet Krosnes som ett av två förnamn. Länsrätten ansåg att namnet Krosnes i förhållande till svenskt namnskick inte hade en sådan påtaglig efternamnskaraktär att det på grund härav inte kunde godkännas som förnamn. I sitt överklagande vidhöll Skatteverket att namnet Krosnes i Sverige har en påtaglig efternamnskaraktär och anmärkte härvid att barnet får bära Krosnes som mellannamn. Kammarrätten fann emellertid i likhet med länsrätten att namnet inte kunde anses vara av sådan påtaglig efternamnstyp att det förelåg hinder mot att godkänna det som förnamn.

*Kammarrätten i Göteborg 2005-02-01, dom i mål nr 1933-04
O'Brien (-)*

Skatteverket avslog anmälan från föräldrar om att deras son skulle förvärva namnet O'Brien som förnamn. Länsrätten och kammarrätten kom till samma slutsats som Skatteverket. Kammarrätten anförde i domskälen följande:

Namnet O'Brien används internationellt som efternamn. Av Skatteverkets yttrande framgår att de personer som bär namnet i Sverige har det som efternamn. Härtill kommer att namnet O'Brien ter sig främ-

mande i svenskt förnamnsskick eftersom det innehåller både ett prefix och en apostrof. Det innebär, enligt kammarrättens mening, att det har en så påtaglig efternamnskaraktär att det inte bör godkännas som förnamn. Den omständigheten att barnets [i Kanada bosatte] farfar bär namnet O'Brien som förnamn föranleder inte annan bedömning.

*Kammarrätten i Stockholm 2007-02-26, dom i mål nr 7140-06
Dykaredotter (+)*

Skatteverket avslog anmälan från föräldrar om att deras dotter skulle förvärva namnet Dykaredotter som ett av flera förnamn. Som skäl för beslutet angavs att namnet hade påtaglig efternamnskaraktär. Länsrätten fann att namnet hade viss efternamnskaraktär men att det inte var av påtaglig efternamnstyp och inte heller av annan anledning var uppenbart olämpligt som förnamn. Hinder att godkänna Dykaredotter som förnamn ansågs därför inte föreligga. Avgörandet överklagades av Skatteverket, som befarade att om Dykaredotter godkändes som förnamn kunde även liknande konstruktioner byggda på yrkesnamn anmälas, exempelvis gynekologdotter. Kammarrätten gjorde emellertid samma bedömning som länsrätten och avslog överklagandet. I domen anmärkte kammarrätten också att Dykaredotter inte kunde likställas med patronymikon eftersom fadern väl var men inte hette dykare; namnet skulle alltså inte ha kunnat godkännas som förnamn redan av den anledningen att det utgjorde ett patronymikon.

*Kammarrätten i Stockholm 2008-06-03, dom i mål nr 211-08
Lego (+)*

Skatteverket avslog föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva Lego som ett av tre förnamn med motiveringen att välkända varumärken och företagsnamn är olämpliga som förnamn. Länsrätten ändrade inte beslutet. I kammarrätten tillade Riksskatteverket att namnet Lego inte bara gav starka associationer till leksaker utan även kunde negativt förknippas med begreppet legosoldat och legoknekt. Kammarrätten upphävde underinstansernas beslut och anförde att namnet inte kunde antas leda till obehag för bäraren. Att Lego är ett känt varumärke eller kan förknippas med begreppet legosoldat eller legoknekt innebar heller inte att namnet

var uppenbart olämpligt som förnamn. Hinder mot godkännande förelåg därför inte.

Kammarrätten i Stockholm 2009-02-11, dom i mål nr 7224-08
Nord (+)

Skatteverket avslag föräldrars anmälan om att deras dotter skulle förvärva namnet Nord som ett av flera förnamn. I länsrätten framgick att föräldrarna var bosatta i USA och att dottern där givits förnamnen Emma Elvira Nord. Länsrätten avslag överklagandet med hänvisning till att Nord hade påtaglig efternamnskaraktär. Kammarrätten gjorde en annan bedömning och anförde:

Även om namnet Nord närmast förknippas med ett efternamn finner kammarrätten inte att det är av utpräglad efternamnskaraktär. Därtill kan konstateras att det i förevarande mål är fråga om ett namnående med internationell prägel eftersom familjen bor i USA och dottern är född där samt även har amerikanskt medborgarskap. I sådana fall bör hänsyn tas till den inom den internationella namnrätten allmänt omfattande principen att en persons namn bör vara detsamma var han eller hon än befinner sig och inte ändras från land till land (se RÅ 85 2:8). Enligt födelseattest och amerikanskt pass bär [dottern] förnamnen Emma Elvira Nord. Mot bakgrund härav bör hon få samma namnkombination även i Sverige.

Referenten i målet var skiljaktig och ville avslå överklagandet, med hänsyn till bl.a. den stora vikt som svensk rätt fäster vid medborgarskapet och särskilt vid svenskt medborgarskap.

Kammarrätten i Sundsvall 2009-03-31, dom i mål nr 2696-08
Immanuel (+)

Skatteverket avslag anmälan från en kvinna om ändring av förnamn, varigenom hon utöver sitt tidigare namn Maria även skulle få namnen Trollhare, Jesus och Immanuel. Beslutet motiverades i fråga om namnet Immanuel med att detta var olämpligt som kvinnonamn. Länsrätten var av samma uppfattning och framhöll att Immanuel har en klar maskulin prägel. I sin dom bröt kammarrätten mot dittillsvarande praxis och anförde:

Lagtextens utformning i sig utgör inget hinder mot att ett namn av maskulin karaktär godkänns som förnamn för en kvinna eller vice versa. [De aktuella förarbetsuttalandena] bör, mot bakgrund av den

samhällsutveckling som skett sedan år 1960, tillmätas begränsad betydelse och kan enligt kammarrättens bedömning inte anses utgöra ett hinder för en vuxen person att erhålla ett visst förnamn enbart på grund av sitt kön.

Kammarrätten fann således att klagandens kön inte utgjorde hinder mot att för henne godkänna förnamnet Immanuel.

Kammarrätten i Sundsvall 2010-02-24, dom i mål nr 2425-09
Länsman (+)

Skatteverket avslog en anmälan från en man om att jämte Lars-Erik bära Länsman som förnamn, ett namn som han i många år haft som smeknamn på grund av sitt yrke som polis. Länsrätten refererade i sin dom till de tre (nedan beskrivna) uppmärksammade avgörandena av Regeringsrätten i september 2009, där Regeringsrätten uttalade att en omfattande valfrihet måste tillerkännas den enskilde. Med hänsyn till dessa avgöranden fann länsrätten inte visat att namnet Länsman uppenbarligen inte var lämpligt som förnamn. Skatteverket överklagade domen och anförde:

Yrkestiteln länsman är väl känd i Sverige även om den inte längre används här. Polisens yrkestitlar utvisar också att personen är en myndighetsperson. Detta torde göra en polisiär titel mer olämplig som namn än de flesta andra yrkesbeteckningar. Skatteverket skulle inte heller godkänna ett namn som Polisman oavsett om den som ville bära det var polisman eller inte. Har ett namn godkänts för en person saknas det rimlig möjlighet att underkänna det för någon annan som kanske inte skulle ha samma yrkesmässiga anknytning till namnet.

Kammarrätten meddelade prövningstillstånd varefter Skatteverkets överklagande avslogs på de av länsrätten anförda skälen och med åberopande av att länsman inte längre är en yrkestitel i Sverige.

Kammarrätten i Jönköping 2010-05-11, dom i mål nr 3409-09
Prins (+)

Skatteverket avslog föräldrars anmälan om att deras son skulle förvärva Prins som ett av flera förnamn. Länsrätten ändrade inte beslutet och anförde att Prins är olämpligt att bära som förnamn eftersom det är en titel inom kungahuset. I kammarrätten anförde Skatteverket att yrkestitlar såsom doktor, advokat, ingenjör eller

kapten är olämpliga som förnamn eftersom de kan leda till missförstånd och att Prins hör till samma kategori av titlar. Kammarrätten menade emellertid att titeln prins inte kan jämföras med vedertagna yrkestitlar i samhället. Någon faktisk risk för missförstånd kunde inte anses föreligga. Prins kunde alltså inte anses vara uppenbart olämpligt som förnamn, i följd varav kammarrätten upphävde underinstansernas avgöranden och godkände Prins som förnamn för barnet.

Avgöranden från Regeringsrätten

RA 1985 ref. 2:8 Bent Mohamed Moncef (+)

Underinstanserna godtog inte anmälan från föräldrar om att deras dotter, som hade svenskt och tunisiskt medborgarskap, skulle förvärva namnkombinationen ”Bent Mohamed Moncef” som förnamn, utöver förnamnet Nadia. Namnkombinationen var att jämställa med ett svenskt patronymikon men kammarrätten fann att ett patronymikon bildat på det sätt som gjorts i anmälan avvek så väsentligt från det namnskick som hittills godtagits att det uppenbarligen inte kunde anses lämpligt som förnamn. Regeringsrätten anmärkte att den från och med år 1983 gällande namnlagen tar större hänsyn än äldre lag till utlänningars önskemål om att kunna få behålla inte bara sitt hemlands kultur, vanor och språk utan också dess namnskick. I domen frångick Regeringsrätten underinstansernas bedömning och anförde att ett godkännande av föräldrarnas önskemål visserligen kunde ge intryck av att flickan utöver Nadia erhållit tre manliga förnamn. Emellertid ansåg Regeringsrätten att en sådan synpunkt inte kunde vara utslagsgivande i ett namnäreende med stark internationell prägel. Större vikt borde tillmätas barnets tunisiska medborgarskap och starka anknytning till Tunisien samt det allmänna intresset av att hon fick samma namnkombination här som där.

RA 1987 ref. 9 Twilight (+)

Underinstanserna avslog anmälan från en förälder om att hennes dotter skulle förvärva namnet Twilight som förnamn och anförde som huvudsakligt skäl att namnet såväl språkligt som innehållsligt var så främmande för svenskt namnbruk att det uppenbarligen inte

var lämpligt som förnamn. Regeringsrätten underkände denna argumentering och anförde att "[d]et förhållandet att Twilight är ett engelskt ord som kan vålla osäkerhet i fråga om uttalet innebär inte att Twilight uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn."

RA 1989 ref. 75 Jolin (+)

Underinstanserna avslog anmälan från en förälder om att hennes dotter skulle förvärva namnet Jolin som förnamn, med motivering att namnet hade påtaglig efternamnskaraktär. Regeringsrätten fann att namnet Jolin, som enligt vad som hade upplysts i målet bars som efternamn av knappt 40 personer, i Sverige "har viss efternamnskaraktär". Namnet kunde emellertid inte anses vara av påtaglig efternamnstyp och var inte heller av annan anledning uppenbart olämpligt som förnamn.

RA 2003 ref. 66 C:son (+)

Skattemyndigheten, länsrätten och Kammarrätten i Göteborg godkände, i enlighet med då gällande praxis, inte föräldrars anmälan att deras son skulle erhålla C:son som förnamn. Regeringsrätten gjorde en annan bedömning och anförde som skäl följande.

Namnet C:son företer påtagliga likheter med ett patronymikon. Det kan dock inte anses utgöra ett sådant, eftersom det inte är bildat genom tillägg till faderns förnamn utan endast anger att någon av föräldrarna har ett förnamn som börjar med bokstaven C. Namnet C:sons likhet med ett patronymikon kan, med hänsyn till att dessa - - - får anses ha karaktär av såväl förnamn som efternamn, inte anses innebära att namnet är uppenbarligen olämpligt som förnamn. Det förhållandet att flertalet namn som slutar på -son bärs som efternamn och inte utgör patronymikon för bäraren utan erhållits genom ett familjerättsligt namnförvärv från närstående som burit namnet, föranleder inte någon annan bedömning. – Härmed uppkommer frågan om namnet C:son av annat skäl är uppenbart olämpligt som förnamn. Även om en sådan bedömning i första hand måste avse namnet i sig kan det – liksom när det gäller frågan om namnet kan väcka anstöt eller kan antas leda till obehag för den som ska bära det – finnas behov av att beakta samtliga de förnamn som barnet skulle komma att bära. Det kan exempelvis ifrågasättas om inte namnet C:son skulle vara uppenbart olämpligt som enda förnamn och om det inte kunde antas leda till obehag för bäraren. Motsvarande torde i någon utsträckning också gälla ett patronymikon. I förevarande mål avser anmälan emel-

lertid även två andra förnamn. – Namnet C:son innehåller skilje-tecknet kolon vilket framstår som något främmande eftersom förnamn vanligen inte innehåller andra tecken än bindestreck, accenter och liknande bokstavsmarkörer. Inte heller detta kan dock föranleda att namnet anses uppenbart olämpligt som förnamn.

RA 2009 ref. 55 I Q (+)

Skatteverket, länsrätten och Kammarrätten i Sundsvall godkände inte, i enlighet med då gällande praxis, föräldrars anmälan att deras son skulle bära förnamnet Q. I Regeringsrätten anförde Riksskatteverket att enstaka bokstäver som förnamn är ägnade att i betydande omfattning skapa missuppfattningen att det rör sig om en initial som står för ett annat namn samt att en sådan bokstav som förnamn därför riskerar att inte fungera som ett namn i samhället. Regeringsrätten inhämtade yttrande från Institutet för språk och folkminnen, som anförde bl.a. följande:

Q är en bokstav och utgör inte något egentligt förnamn. Visserligen förekommer enstaka bokstäver som namn i fiktiva sammanhang (t.ex. Star Trek) men sådana har ännu inte blivit inlemmade i namnbeståndet. En enstaka bokstav kan tolkas som en förkortning – Q skulle kunna stå för exempelvis Quintus – och därför vara vilseledande. Frågan är av principiell vikt och liknande förslag har behandlats vid ett flertal tillfällen i lägre instanser. Exempelvis har A, G, J, W och X inte godkänts som förnamn, medan man har godtagit Io (initialer av andra förnamn) och Te (sökanden heter Dan Tommy). Det sökta namnet Q är således inte lämpligt som förnamn.

Skatteverket förordade att Regeringsrätten skulle inhämta yttrande även från PRV, men Regeringsrätten fann inte skäl härtill. I domen den 28 september 2009 uttalade Regeringsrätten följande:

Valet av förnamn är en så personlig angelägenhet att en omfattande valfrihet måste tillerkännas den enskilde. Den omständigheten att ett förnamn som består av en enstaka bokstav skulle kunna tolkas som en förkortning av ett annat förnamn innebär inte i sig att det uppenbarligen inte är lämpligt. Inte heller av någon annan anledning är Q uppenbarligen inte lämpligt som förnamn. Överklagandet ska således bifallas.

Ett regeringsråd var skiljaktigt och ansåg att överklagandet skulle avslås.

RA 2009 ref. 55 II A-C (+)

Skatteverket avslog en anmälan från en kvinna att hennes namn skulle ändras från Ann-Christine till A-C. Länsrätten ändrade beslutet medan Kammarrätten i Göteborg anslöt sig till Skatteverkets bedömning att A-C uppenbarligen inte var ett lämpligt förnamn. I Regeringsrätten anförde Skatteverket att enstaka bokstäver som förnamn är ägnade att i betydande omfattning skapa missuppfattningen att det rör sig om en initial som står för ett annat namn, en bedömning som är tillämplig även på två bokstäver som är förenade med ett bindestreck. I det aktuella fallet rörde det sig dessutom om en förkortning av det hittillsvarande namnet. En sådan kombination som förnamn riskerade därför, enligt Riksskatteverket, att inte fungera som ett namn i samhället. Regeringsrätten inhämtade yttrande från Institutet för språk och folkminnen, som anförde bl.a. följande:

A-C är en bokstavskombination och utgör inte något egentligt förnamn. En bokstavskombination kan uppfattas som en förkortning av ett redan erhållit namn (i detta fall Ann-Christine) och kan därför vara vilseledande. Vid sidan av de officiella förnamnen existerar ofta inofficiella namn, t.ex. smekformer och förkortningar. – Dessa används i den privata sfären, inom familjen, kamratkretsen etc. Det är inget som hindrar att A-C används som ett sådant inofficiellt namn. För ett namn som däremot ska användas i officiella sammanhang bör ställas kravet att det ska vara ett egentligt förnamn. Det sökta namnet A-C är således inte lämpligt som förnamn.

Skatteverket förordade att Regeringsrätten skulle inhämta yttrande även från PRV, men Regeringsrätten fann inte skäl härtill. I dom den 28 september 2009 uttalade Regeringsrätten följande:

Valet av förnamn är en så personlig angelägenhet att en omfattande valfrihet måste tillerkännas den enskilde. Den omständigheten att namnet A-C skulle kunna tolkas som en förkortning av ett annat namn innebär inte i sig att det uppenbarligen inte är lämpligt. Inte heller av någon annan anledning är A-C uppenbarligen inte lämpligt som förnamn. Överklagandet ska således bifallas.

Ett regeringsråd var skiljaktigt och ville fastställa kammarrättens dom.

RA 2009 ref. 55 III Madeleine (+)

Skatteverket avslog anmälan från en man om att lägga till namnet Madeleine till sina befintliga förnamn Erik Jan-Olov. Länsrätten ändrade beslutet och framhöll att

det måste beaktas att samhället i stort har förändrats oerhört under de 45 år som förflutit sedan tillkomsten av 1963 års namnlag och att bedömningen av vilket förnamn som numera kan anses uppenbarligen olämpligt ska präglas av denna utveckling.

Skatteverket överklagade och hänvisade till att bedömningen enligt 34 § namnlagen enligt fast praxis ska ske med beaktande av om namnet är lämpligt för en man eller en kvinna även om det inte uttryckligen angetts i lagtexten. Kammarrätten i Sundsvall gjorde emellertid ingen annan bedömning än länsrätten och avslog genom dom den 31 mars 2009 – liksom i det samma dag avgjorda parallella fallet Immanuel (se ovan) – överklagandet. Skatteverket fullföljde sin talan till Regeringsrätten, som i dom den 28 september 2009 avslog överklagandet med väsentligen följande motivering:

Madeleine är ett vanligt förnamn. Namnet i sig kan därför inte väcka anstöt. Inte heller kan namnet, som Jan-Olov Å själv valt, antas leda till obehag för honom. Frågan är då om den omständigheten att namnet Madeleine traditionellt bärs av kvinnor medför att namnet uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn för en man. Valet av förnamn är en så personlig angelägenhet att en omfattande valfrihet måste tillerkännas den enskilde. Särskilt gäller detta när en myndig person önskar byta ut eller, som i förevarande fall, lägga till ett förnamn. Regeringsrätten finner att det inte finns skäl att anse att namnet Madeleine uppenbarligen inte är lämpligt för Jan-Olov Å. Överklagandet ska därför avslås.

Avgöranden från PBR*PBR 2001-11-09, dom i mål nr 01-144 Andejas Cajl Chjistej (-)*

PRV avslog en ansökan från en man om att byta ut sina befintliga förnamn Andreas Carl Christer mot Andejas Cajl Chjistej. Beslutet om avslag motiverades med att alltför avvikande skrivningar av namn kan vålla osäkerhet i fråga om uttal och stavning och att namn med alltför främmande stavningssätt därför kan vara olämpliga. Vidare fann verket att den omständigheten att det före-

slagna namnet hade ett uttal som låg nära barnspråket, kunde antas leda obehag för bäraren. PBR ändrade inte beslutet.

PBR 2002-10-16, dom i mål nr 02-330 Svea (-)

PRV avslog en ansökan från en man om att som ytterligare förnamn anta kvinnonamnet Svea. PBR ändrade inte beslutet.

PBR 2007-12-06, dom i mål nr 07-159 Anna-Lisa (-)

PRV avslog en ansökan från en man om att som ytterligare förnamn anta kvinnonamnet Anna-Lisa. PBR ändrade inte beslutet.

PBR 2010-05-21, dom i mål nr 08-170 Ramm (+)

PRV avslog en persons ansökan om att få byta förnamn till Ramm, med motivering att namnet hade efternamnskaraktär. PBR ansåg att namnet väl fick anses ha efternamnskaraktär men att det inte var av påtaglig efternamnstyp. Med hänsyn härtill och till att det inte framkommit att namnet var att anse som ett egenartat efternamn i namnlagens mening fann PBR att det inte förelåg hinder att godkänna Ramm som förnamn.

PBR 2010-05-28, dom i mål nr 08-122 Vallmo (+)

PRV avslog en ansökan om att få anta Vallmo som ett av flera förnamn på den grunden att namnet inte kunde anses ha förnamnskaraktär och därför var uppenbart olämpligt som förnamn. PBR fann att namnet hade efternamnskaraktär men att det inte var av påtaglig efternamnstyp. Med hänsyn härtill och till att det inte framkommit att namnet var att anse som ett egenartat efternamn i namnlagens mening fann PBR att det inte förelåg hinder att godkänna Vallmo som förnamn.

Avgörande från Europadomstolen

Johansson mot Finland (dom 6.9.2007)

Fråga om rätt till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen)

Två föräldrar anmälde att de ville ge sin son förnamnet "Axl". Magistraten i Hyvinge (fi. Hyvinkää) avslog anmälan med motivering att stavningen inte överensstämde med finskt namnskick. Beslutet fastställdes därefter av finska domstolar. Europadomstolen konstaterade att den fråga som klagomålet gällde omfattades av tillämpningsområdet för artikel 8 i konventionen. Vidare konstaterade domstolen att det var legitimt att skydda barn mot att få opassande namn (namn som kan anses löjeväckande eller egendomliga) och att de inhemska myndigheterna borde ha stor frihet att bestämma vilka namn som inte skulle accepteras. Domstolen kunde även anse det legitimt att bevara ett särskiljande nationellt namnskick om detta kunde ses som en åtgärd för att skydda ett visst språk. I föreliggande mål var det dock inte fråga om ett namn som avvek mycket från namn som var vanligt förekommande i Finland och namnet kunde inte heller anses löjeväckande eller egendomligt. Namnet kunde därför inte anses vara olämpligt för ett barn. Den speciella stavningen på namnet var dessutom inte ny i Finland eftersom det redan vid födelsen av anmälarnas son fanns tre personer som registrerats under detta namn, och åtminstone ytterligare två personer hade därefter erhållit namnet. Mot denna bakgrund fann domstolen att den svårligen kunde acceptera de skäl som de finländska myndigheterna angett för att inte tillåta registrering av namnet. Myndigheternas vägran att godta namnet "Axl" ansågs därför strida mot respekten för privatliv i artikel 8 i konventionen. – För svensk del kan erinras om att Kammarrätten i Göteborg redan år 1993 godkände Axl som förnamn.

Statens offentliga utredningar 2013

Kronologisk förteckning

1. Förändrad hantering av importmoms. Fi.
2. Patientlag. S.
3. Trängselskatt – delegation, sanktioner och utländska fordon. Fi.
4. Tillstånd och medling. Ju.
5. Djurhållning och miljön
– hantering av risker och möjligheter med stallgödsel. L.
6. Att förebygga och hantera finansiella kriser. Fi.
7. Skärpningar i vapenlagstiftningen. Ju.
8. Den svenska veteranpolitiken
Statligt bidrag till frivilliga organisationer som stödjer veteransoldater och anhöriga. Fö.
9. Riksbankens finansiella oberoende och balansräkning. Fi.
10. Rätta byggfelen snabbt!
– med effektivare förelägganden och försäkringar. S.
11. Kunskapsläget på Kärnavfallsområdet 2013. Slutförvarsansökan under prövning; kompletteringskrav och framtidsalternativ. M.
12. Goda affärer – en strategi för hållbar, offentlig upphandling. Fi.
13. Ungdomar utanför gymnasieskolan
– ett förtydligt ansvar för stat och kommun. U.
14. En översyn inom Sevesoområdet
– förslag till en förstärkt organisation för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Fö.
15. För framtidens hälsa –
en ny läkarutbildning. U.
16. Effektivare konkurrenstillsyn. N.
17. Brottmålsprocessen. Del 1 och 2. Ju.
18. Regeringsbeslut av ett statsråd – SRÅ. Fö.
19. Mera glädje för pengarna. Ku.
20. Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en översyn för ökad individanpassning och effektivitet. U.
21. Internationell straffverkställighet. Ju.
22. Så enkelt som möjligt för så många
som möjligt
– samordning och digital samverkan. N.
23. Ersättning vid läkemedelsskador och miljöhänsyn i läkemedelsförmånerna. S.
24. E-röstning och andra valfrågor. Ju.
25. Åtgärder för ett längre arbetsliv. + Lättläst
+ Daisy. S.
26. Fri att leka och lära
– ett målinriktat arbete för barns ökade säkerhet i förskolan. U.
27. Vissa frågor om gode män och förvaltare. Ju.
28. Försäkring på transportområdet i krig och kris. Fi.
29. Det svenska medborgarskapet. A.
30. Det tar tid
– om effekter av skolpolitiska reformer. U.
31. En digital agenda i människans tjänst
– Sveriges digitala ekosystem, dess aktörer och drivkrafter. N.
32. Budgettramverket
– uppfyller det EU:s direktiv? Fi.
33. En myndighet för alarmering. Fö.
34. En effektivare plan- och bygglovsprocess. S.
35. En ny lag om personnamn. Ju.

Statens offentliga utredningar 2013

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Tillstånd och medling. [4]
- Skärpningar i vapenlagstiftningen. [7]
- Brottmålsprocessen. Del 1 och 2. [17]
- Internationell straffverkställighet. [21]
- E-röstning och andra valfrågor. [24]
- Vissa frågor om gode män och förvaltare. [27]
- En ny lag om personnamn. [35]

Försvarsdepartementet

- Den svenska veteranpolitiken
 - Statligt bidrag till frivilliga organisationer som stödjer veteransoldater och anhöriga. [8]
- En översyn inom Sevesoområdet
 - förslag till en förstärkt organisation för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. [14]
- Regeringsbeslut av ett statsråd – SRÅ. [18]
- En myndighet för alarmering. [33]

Socialdepartementet

- Patientlag. [2]
- Rätta byggfelen snabbt!
 - med effektivare förelägganden och försäkringar. [10]
- Ersättning vid läkemedelsskador och miljöhänsyn i läkemedelsförmånerna. [23]
- Åtgärder för ett längre arbetsliv. + Lättläst + Daisy. [25]
- En effektivare plan- och bygglovsprocess. [34]

Finansdepartementet

- Förändrad hantering av importmoms. [1]
- Trängselskatt – delegation, sanktioner och utländska fordon. [3]
- Att förebygga och hantera finansiella kriser. [6]
- Riksbankens finansiella oberoende och balansräkning. [9]

- Goda affärer – en strategi för hållbar, offentlig upphandling. [12]
- Försäkring på transportområdet i krig och kris. [28]
- Budgetramverket
 - uppfyller det EU:s direktiv? [32]

Utbildningsdepartementet

- Ungdomar utanför gymnasieskolan
 - ett förtydligt ansvar för stat och kommun. [13]
- För framtidens hälsa – en ny läkarutbildning. [15]
- Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en översyn för ökad individanpassning och effektivitet. [20]
- Fri att leka och lära
 - ett målinriktat arbete för barns ökade säkerhet i förskolan. [26]
- Det tar tid
 - om effekter av skolpolitiska reformer. [30]

Landsbygdsdepartementet

- Djurhållning och miljön
 - hantering av risker och möjligheter med stallgödsel. [5]

Miljödepartementet

- Kunskapsläget på Kärnavfallsområdet 2013. Slutförvarsansökan under prövning: kompletteringskrav och framtidsalternativ. [11]

Näringsdepartementet

- Effektivare konkurrenstillsyn. [16]
- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt
 - samordning och digital samverkan. [22]
- En digital agenda i människans tjänst
 - Sveriges digitala ekosystem, dess aktörer och drivkrafter. [31]

Kulturdepartementet

Mera glädje för pengarna. [19]

Arbetsmarknadsdepartementet

Det svenska medborgarskapet. [29]